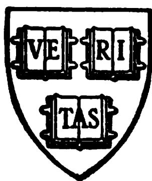

VE RI
TAS

Suomalaisen
Kirjallisuuden Seuran
Toimituksia.

25 Osa.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,
1863.

Näytelmistö.

II.

Syyn Sowitus.
Luutnantin keinot.
Wiuluniekka.
Jeppe Niilonpoika.
Kawaluus ja Rakkaus.

Helsingissä,
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran kirjapainossa,
1868.

Painoluwan antanut: L. Heimbürger.

Synyn Söwitus,

Murhenäytelmä yhdessä näytöksessä.

Theod. Körner'in saksalaisesta suomentanut

Suonio.

Henkilöt:

Wilhelm.
Klaara.
Konrad.

Teaateri huoneena metsäherran talossa. — Seiniltä rippuu metsästysaseita. — Owia perässä ja molemmin puolin. — Wasempaan ikkuna.

Ensimäinen näytös.

Ensimäinen kohtaus.

Klaara kehräämässä; **Konrad** metsämiespu'ussa puhdistelee pyssyä.

Konrad.

Kas, armas waimoin! tässʼ on sama pyssy,
Millʼ ampujaisissa sain palkinnon,
Kun Buchen'issʼ sun ensikerran näin.
Sun weljellein olʼ isäs kihlannunna,
Waan mielessäni tuntui: tään ma saan!
Sydäntäin tytkytteli aiwan niin,
Kuin koska taidon näytteeksʼ ammuin kyyhkyn
Kreiwimme nähden haukan kynsistä.

Klaara.

Ma wielä muistan. Wilhelm lähestyi:

„Tuo reima ampuja on weljein Konrad!"
Niin wirkkain wiittasi, ja tullessais — —

Konrad.

Koht' ihmeen tulisetta tuntui mun!

Klaara.

Käwikös munkaan paremmin? Wai sainkos
Ma suustain kunnon sanaakaan, kun hän
Toi mykän morsiamensa luokses? Eikös
Tulena poskein hehkuneet? Sen hän
Kyll' immen kainoudeks' selitti,
Olipas sala lemmen aamurusko.

Konrad.

Mun nykäis Wilhelm: „Dotkos pökkelö,
Kun hempukalle täll' et wirka mitään?
Ethän oo muulloin niukka sanoiltais!" —
Ma reima poikapa hämmästyneenä
Waan ängitellen nyhkin lakkiain.

Klaara.

Tulipa silloin wuoros ampua.
„Min saanen nyt, se Teille, kaunis Klaara!"
Niin huutain riensit pois. —

Konrad.

Ja kädessäin
Kiwääri heilui, sormet wawahtelit.
Kas, silloin tuntui: Klaaran tällä saan!
Käs' lujentuu, ma tähtään wakawasti
Ja aiwan kohti luoti lentäwi.

Klaara.

Sun toiwat riemuhuudoin takasin;

Sa olit woittanut ja palkinnoksi
Sait silkkihuiwin.

Konrad.

Sen ma Sulle toin,
Kuin kewättuuli mielin keikahdellen.

Klaara.

Me ensitanssin yhdess' astuimme.
„Kas noita kaksi!" kuulni suusta suuhun;
Ma olin pyörtyä.

Konrad.

Mut weljeni
Pois ä'issänsä kääntyi nurkkaanpäin.
Yht'äkkiä Sun tempas joukostamme
Ja wäkisin wei pois. Kas mielestäin
Ilo Sun kanssas tuntui paenneen.
Minua metsään ajoi synkeähän;
Jos hänet siellä silloin tapasin,
Suo anteeks' Luoja, ei ois hywin käynyt.

Klaara.

Hän isää kärtti laittamahan häät;
Ma laps' en tiennyt wastustellakaan;
Niin minut wei hän majakaupunkiinsa, —
Waan kerran ainoankin nähtyäin,
En kuwoasi saanut mielestäni.

Konrad.

Minunpa sortui mielein iloinen
Ja kuin mun käwi niin, en tiennytkänä.
Isäpä nähden reiman poikansa
Werewät posket riutuin waalenewan,
Sen tuskan syytä turhaan kyseli.
Sotapa syttyi. Miehes siihen läksi,

Sanoma pian kuului: joukkomme
Kahdest' on woitettu ja Wilhelm kuollut.
Kylähän palausi karkuri;
Hän tiesi: „Wilhelm kaatui!“ Kammariinsa
Isäni salpausi itkemään. —
Minäp' en itkenyt, suo anteeks' Luoja!
Ei lempeä meill' ollut ennenkään,
Ja Sun kun hänen kainalossaan näin,
Isäksi ratkes side heimoisuuden.

Klaara.

Mun isäs käski tulla luoksehen,
Häll' antamaan ja saamaan lohdutusta.
Ma tulin. Jalkain wawahtiwat kun
Talohon astuin, joss' Sun kohtoaisin.
Sa olit arka, yhtä sanaakaan
Rakkaudestas salaa polttawasta
Ei suustas luikahtanut. Isäs jos
Ei kuolinwuotehellaan itse pannut
Ois siunaellen kättä kätehen,
Me wielä salaa huokaisimme! — Nytpä
Ah! kaulahasi kawahdella saan
Ja päätäin painaa tätä rintaa wastaan!

Konrad.

Oi armas Klaarain! Milloin aawistin
Niin autuaaksi maassa tulewani! —
Jos unt' ei lie se, kirkastettuna
Jos woipi wainaa tuolta maata nähdä
Ja rakkaittensa onnest' iloita,
Niin Wilhelmikin nähnee liehesuulla,
Kuin haudastansa meille kukkiwi
Tää onni tyyni, autuas.

Klaara.

Hän kuoli
Meill' onneksi. Sen Luoja palkitkoon!
Hän oli oiwa, josko ankarainen,
En walhekyynelein häntä itkenyt —
Metsäänkös taas?

Konrad (suorii ulos menemään).

Mun täytyy kultasein!

Klaara.

Palaathan pian?

Konrad.

Hywin pian!

Klaara.

Kowin kauan
Tok' ellös wiiwy. Tiedäthän kuin se
Minua peloittaa.

Konrad.

Oi ällös huoli; —
Nyt kerran suuta, sitten hywästi!

(Lähtee perä-owesta).

Toinen kohtaus.

Klaara (yksinään.)

Klaara (huutaa Konradin perään.)
Pidätkös sanas kaunihisti? Kuule!
Jumala kanssas! — Konrad armahain!

Kuin minua hän rakastaa! — Ah kuinka
Sen hälle palkinnenkaan ikänäin! —

(Ikkunassa.)

Tuoss' astuu hän ja heittää suuteloita. —
Hywästi nyt! — Jo katos' nurkan taa. —
Kuukautta kolme hänen waimonaan
Jo olen ollut, enkä totu wielä
Hänettä hetkeäkään olemaan,
Hän kowin armas onkin. — Kammaristain
Ma hänet wielä nähnen. — Koitellaan!
Kyll' laaksossa jo alkaa hämärtyä,
Waan waimon silmä wielä selittää;
Ei lemmen tiellä koskaan ole yötä.

(Menee ulos oikealle.)

Kolmas kohtaus.

(Yö pimenee. — **Wilhelm** walkeassa wiitassa astuu perä-owesta sisään.)

Oi terwe, terwe pesä nuoruutein!
Kotinikulta olloos siunattuna!
Ajona hurjain myrskyin maailman
Werissä uinut oon ja tappeluissa. —
Sill'aikaa rikkoi säännöt maailman
Tuo muutos ijänikuinen. Ma nähnyt
Oon la'it wanhat, wallat mahtawat,
Niin monen ihmispolwen rakentamat,
Tään ajan järkähtywän myrskyissä,
Ja häwityksen waltans perustawan
Sukujen raunioille waipuwain.
Sinäpä muinaisille tawoilleis
Oot uskollinen. Tässä wiel' on kaikki
Kuin lähtiessäin. Tämä pyhä on

Perintö paremmilta päiwiltä,
Ja myrsky kauhea, mi linnain murti
Komeat patsaat, wahingoittamatta
Tään katon yli kulki matalan. —
(Riisuu wiitan päältänsä).
Kaikk' armahani tässä tapaan jälleen.
Isäni ynnä armaan waimoni. —
Elämän taisteluista palaun
Nyt puhdistettuna. Sen hywin tunnen
Nyt että olin kowin ankara
Ja walju, äreä, — waan ajan henki
Sen lauhduttanut ompi waljuutein. —
Nyt syyni kaiken tahdon palkita,
Nyt kakfin werroin olla lempiä!
Ah, lyhyt maass' on aika ihmisen:
Kuin hetki yks se tuntuu riemuisesta,
Tuskallisestap' onpi ikuisuus. —
Tokkos mun tuntewatkaan? — Tää arpi,
Min Ranskan miekka leikkas', oudoksi
On tehnyt tutut kaswot Wilhelmin;
Waan Klaara tuntee warmaankin. — Kah tuskin
Ma luulinkana kuwansa ett' ois
Niin sywään piirtynynnä sydämeeni.
Waan luotia kun ympärillä in tuiski
Ja Surma uhkaeli kalwallaan,
Kas silloin oikein tunsin lempeni.
En hengestäni huolinut, sen antaa
Mies oiwa riemull' eteen kotimaan;
Waan mua piti side wahwempi,
Ikäwä laimiinlyötyyn onneheni. —
Siit' on kaks wuotta; kuollehexi hän
Jo mua luullee, sillä tanterella
Makasin pahoin haawoitettuna.
Woi riemuansa, terwehenä kun

Ja uskollisna hälle kädet wahwat
Taas ojennan! — Ma kuulen askeleita.
Se onkin hän, hän ompi! — Sydämein
Wakaudu! Hyi poika, ole mies!
Olithan miesi muissa taisteluissa,
Älähän wapise nyt riemusta!
(wetäyy wähän peremmäksi).

Neljäs Kohtaus.

(Wilhelm. Klaara oikeanpuolisesta owesta, kynttilä kädessä).

Klaara.

Minusta kuului owi aukeewan.
Oliskò hän jo palaunut? —

Wilhelm.

Klaarain!

Klaara.

Jumala, mikä ääni!

Wilhelm.

Wilhelmis
Se ompi!

Klaara.

Wilhelm? — Herra Jumalani!
(Nääntyy maahan).

Wilhelm (estäen häntä lankeamasta).

Oi Klaara! Armas Klaara! Minua
Ei kuule hän ja ummess' owat silmät!

Voi waromattomuuttain! Sen nyt tein!
Kuukausia ma mieltäin walmistelin,
Waan hällen ilo ukkoisnuolena
Armahtamatta säihkyi sydämmehen! —
Mut kas, jo tointuu jälleen! Kiitos Luojan!
Oi Klaara! armas waimoin suloinen!
Ma Wilhelm oon, se kuolleheksi luultu.
En aawistanutkaan ett' äkkiriemu
Sydäntä hellää niin wois runnahtaa!

Klaara.

Voi Wilhelm, Wilhelm!

Wilhelm.

Tyynny, kultani!
Täss' olen luonas jälleen! — Haawoihini
Ma kaaduin alla Ranskan miekkojen,
Waan taito lääkärin mun saattoi henkiin.
Mu' yli Reinin wietiin wankina;
Kuukaudet pitkät nääntyen siell' istuin,
Sikskunnes uskaljaasti karkasin,
Ja kotimaahan pääsin armahasen. —
Täss' olen nyt! — Mit' ihastellut siellä
Oon unissain, se onni astuwi
Suloisna totena nyt eteheni,
Ja ilokyyneleitä silmistä
Waluwi uskollisen waimoin, joka
Ei tätä wielä uskois onnea. —
Oi wirka miss' on isä? —

(Klaara osoittaa taiwaasen).

Jumalani!
Voi ymmärsinkös? — tuolla? — Kuollut? —
kuollut? —
Ah itaraks' en saakaan elämää

Ma moittia, sill' ammoin isän päässä
Jo tukka waaleni, jo lähteissäin
Hän horjui hautaan päin, waan kuitenkin
Sen tuskin käsitän! — Ah kuollut! — kuollut! —

Klaara.

Woi Wilhelm!

Wilhelm.

Ensin salli isällein
Mun kyyneleitten maksaa pyhä welka,
Ja sitten wasta lemmen onnea
Saan nauttia. — Nyt sinne tahdon mennä,
Miss' ukko aina istui, wiimeisen
Miss' antoi mulle siunauksen. Siellä
Ma wainajata terwehdin. — Waan Sä
Pysyös tässä; anna yksinäin
Mun olla. Huoahusta Sun on tarwis,
Miessydämmenikin kun wapisee.
Oi itke waan! Sull' ilokyyneleitä
Waan onkin; munpa silmäni,
Se wuotaa haikeimman huolen wettä.
Oi waimoin uskollinen! Pian wiihtyy
Taas mielein.

(Lähtee pois wasemmalle).

Klaara.

Waimo uskollinen! Mä
Weljensä waimo! — Herra Jumalani!
Kuin oletkaan nyt minut hyljännyt!

(Lähtee pois oikealle).

Wiides kohtaus.

Konrad (perä-owesta).

Nyt työ on tehty! Kahta sulommalta,
Työst' ahkerasta tullen, tälläinen
On ilta maistuwa. — Ah parempaa
Mit' awarassa onkaan maailmassa,
Kuin omatunto puhdas rinnassa
Ja Klaaranmoinen waimo kainalossa!
Kun wäsyneenä päiwän waiwoista
Ma illall' astun kotikultahani,
Hän sylihini kiitää iloiten,
Mull' autuaalle suuta suikkajawi,
Kaikk' otsan kurtut silittäwi pois;
Hän toimissansa riisuu selästäni
Kontinkin raskahan ja pyssyn tempaa,
Samettilakin painaa päähäni;
Koht' olen kotiwaatteissani jälleen;
Hän sitten kiikkuu istuin polwillain.
Me puhelemme rakkaudestamme. —
Ken uskonutkaan olis että niin
Puhelemista siit' ois kauwan! — Missä
Hän wiipyneekään nyt? — Hän warmaan keittää
Nyt mulle iltalientä wäkewää.
Se armas waimo! — Senpä oikein tein,
Kun tänne käskin Bömin soittoniekat.
Kuink' ihastuin hän säikähtywä on,
Kosk' ikkunasta soitto äkkiään
Heleä kuuluu. Sitten sylihini
Ma häntä hehkuwasti likistän,
Ja lemmen ynnä soiton hekkumaan
Yö hiljaan peittää kaksi autuasta. —
Tuoss' on hän.

Kuudes kohtaus.

Edellinen; Klaara oikeanpuolisesta owesta.

Konrad.

Klaara armas, suloinen!
Kas! Sanain oon ma pitänyt ja työni
Jo tehty on. Tään päiwän kaunis loppu
Me lemmen puhein wiettäkäämme. Niin
Tänään on mielein autuas, niin lämmin,
Kuin häittemme ois wuosipäiwä nyt.
Sen itsellemme woimme kuwitella.
Tehkäämme niin! Hääjuhla ikuinen
Awioliitto oiwa onkin. — Waan
Näenkös oikein? Tulwillaan on silmäs!
Jumalan tähden wirka, mi Sun on?

Klaara.

Woi riemus raatelewi sydäntäin; —
Ah, Konrad, mieltäs karkaise! ja heitä
Mit' onnesta ja riemust' elämän
Unessa näimme, myrskyyn maailman.
Sydämmestäsi werta wuotawasta
Repäise muisto hetkein autuain;
Sydämestäsi pyyhki uskollinen
Kuwanikin! Ma Sult' oon kadonnut:
Eloss' on Wilhelm! —

Konrad.

Wilhelm? Eläkös? —
Ei, se on mahdotonta! — Saalfeldissa
Hänet on Ranskan miekka kaatanut;
Sanoma perätöin Sun säikähytti!

Klaara.

Wilhelmi elää.

Konrad.

Ei:

Klaara.

Hän täällä on
Ja minä hänen waimonsa!

Konrad.

Hän täällä!

Klaara.

Hän tuossa kammarissa itkewi
Isäänsä maasta eronnutta.

Konrad.

Siellä!
Se mahdotonta on! — Sen haahmon Sulle
Waan sairas mieli kuwitellut on.
Hän makaa haudass'.

Klaara.

Ei, hän elää! elää!
Kas täss' on wiittansa. Se totta on,
Ei unta. Kadonnut Sä olet multa!

Konrad.

Ei kaikkein pyhäin kautta! Waimoni
Sä olet! Luoja minkä yhteen liitti,
Sit' eroittaa ei saakaan maailma! —

Klaara.

Siteemme purkaa side wanhempi!

Konrad.

Ei, sanon minä kautta Jumalan!
Hän kanssain taistelkohon onnestani;
Hän taikka ma! —

Klaara.

Ah Konrad, weljeshän
Hän on. Yks äiti Teit' on kantanunna!

Konrad.

Mun weljein! Weli! — Luojani! —
Ah hirweää on taiwaan suloimmista
Unista tämmöisehen totehen
Helwetinlaiseen herätä! — Ei jaksa
Tät' ihmissydän kantaa! Maahan tää
Sydämen koko urhouden sortaa,
Ja luonto tähän kariin rikkouu!

Klaara.

Ah malta mieltäs! —

Konrad.

Koski hillitse,
Kun kallion se jyrkält' alas syöksyy!
Kylmäksi tuli käske! Wiihdytä
Wienoksi tuuloseksi myrsky, kun
Sun ympärilläs ulwoo raiwossansa
Ja kaikkein sydänjuurta säikyttää! —
Mun malttaa mieltäin? — Sana mieletöin!
Jos waan ois hengen waara, josko onni

Maallista, turhaa ryöstäis tawaraa;
Waan Sinut, Sinut! — Ei, sen kuulkoon taiwas!
En tahdo wiihtyä, en mieltä malttaa!
Welwollisuunna tääs' on epäilys;
Epäillä tahdonkin! Ken lohdutusta
Anowi tämmöisiin on heittiö!

Klaara.

Jos mua rakastat, oi mua kuule!
Olishan mahdollista, Wilhelmi
Ett' oikeudestansa lempehein
Sull' luopuu, kun saa kuulla — —

Konrad.

Oletkos
Sa hullu? — Luuletkos ett' yksikään
Niin tuhmast' onnens antais alttihiksi? —
Kun taiwas löytty on, ja portti kun
Jo paratiisin aukeaa, ei muu kuin hullu
Ne kiinni paiskoaisi jällehen.
Sen uhrin werralla min weljen kiitos
On maksawa? Ja millä laajakaan
Maailma aarteineen wois korwata
Autuuden tuhlatun? — Ei millään, millään! —

Klaara.

Lujasti luottaa Wilhelm minuhun.
Hän ilon helmiksi ne webet luuli,
Mit tuska pusserteli silmistäin.
Wapaasti tunnustaa mun anna kaikki;
Hän ompi weljes, hän sun armahtaa. —
Waan nyt, ma rukoilen sen, häntä wältä!
Nyt kohtaaminen oisi hirweä,
Kun weri hurja kiehuu suonissanne.

Jos mua rakastat, niin wältä nyt.
Isäsi poika on hän.

Konrad.

Wahwimmatkin
Sitehet weren lempi katkaisee; —
Sukulaisuutta se waan ompi, lemmen
Min liitti luote jumalallinen.
Sun sydämeis niin löysin heimokseni,
Ja waikka myrskyyn koko maailma
Hukkautuisi, Sinussa ma riipun,
Ei helwettikään Sua ryöstää saa!

Klaara.

Niin wähässäkös Sulla arwoss' on
Sanani, tuskain, ett'et mieles hurjan
Tulistuessa huoli ensinkään
Mit' anelewi Sulta waimo-parka?
Mun ensin anna hälle puhua,
Sä karkaa metsän yöhön, siellä pauhaa,
Niin tyynempänä kohtaat weljesi. —

Konrad.

No olkoon niin! Ma kaiken miehuuteni
Sydämen perimmistä säilyistä
Kokohon haalin. Mutta, Jumal' auta!
En kauan malta. Tee waan joutuisaan.
Ma kauhistun kun ajattelen että
Hän Sua halailee, hän waimoni
Saa poskiin painaa huulet huorallisetl
Tee kiireesti! Sen Sulle neuwon, jos
Et mua tahdo hurjaksi ja että
En unhottaisi ihmissääntöjä.

Klaara.

Nyt joudu! hän wois tulla.

Konrad.

Herran haltuun!

Jo lähden.

(Hän lähtee. — Klaara rientää perään ja kawahtaa hänelle kaulaan).

Klaara.

Konrad!

Konrad.

Armas waimoni!

Sinustakos ma luopuisin? — Ei helwetissä!

Ma ennen heitän henkeni kuin Sun!

(Lähtee perä-owesta).

Seitsemäs kohtaus.

Klaara yksinään.

Se kuitenkin Sun täytyy Konrad-parka!
Me oomme uhrit, oomme syylliset.
Se hywä Wilhelm, wakawasti luottain
Uskollisuutehein, on palannut;
Sen luottamuksen ansaita ma tahdon. —
Yks mullen armas sydän särkywi —
Hän sylin luottamuksell' ojentawi,
Ma luottamuksen maksan pistolla! —
Mill' olen wainos nostanut, oi Luoma,
Kun kaiken tuskakuorman elämän
Sälytät hellän sydämeni päälle?
Mit' olen, Lempi, wastais rikkonut,

Kun tämän hirmusodan keskeen syöksit
Mun surmantuojaksi, jontähden weljet
Wihaawat weljiään, — ja waimona,
Woi hirmua! ma olen kummankin. —

Kahdeksas kohtaus.

Edelliset, Wilhelm wasemmalta puolelta.

Wilhelm.

Oi armas waimoni! — nyt tyyntynyt
On mielein, ensituska wiihtynynnä;
Nyt muiston hellät kyynelehet waan
Waluwi silmistäin. — Ne anna wuotaa!
Niin ennen unhotetun welkani,
Niin laiminlyödyn lapsilemmen maksan.
Tää kotiintulon ilta kokonaan
Waan pyhitetty olkoon wainajalle. —
Nyt kerro kuin hän kuoli; wieläkös
Mun siunas? Muistikos hän Wilhelminsä?
Oi wirka!

Klaara.

Sun jo kauan edelleen
Hän luuli mennehen, ja ilomielin,
Tuoll' autuasta poikaa kohtaamaan,
Hän läksi.

Wilhelm.

Woi, hän siinä kowin pettyi!

Klaara.

Ah pettyi!

Wilhelm.

Pettynythän minäkin
Oon rohke'issa toiwossain. Waan enpä
Olekaan pettynyt! Sun kuitenkin
Tapasin, waimoin uskollisen! muuta
Mit' itaralta onnelt' odottaa
Ma taisinkaan?

Klaara.

Hän särkee sydämeni.

Wilhelm.

Isäni koti, henki wainajan
Min läpi puhaltawi wielä, toimes
Tuo hiljainen, mi joka nurkasta
Tään katon matalaisen alla tuntuu,
Eikös se enemmänkin ole kuin
Woin odottaa, kuin unelmissakana
Woin suloisinta totta kuwata?

Klaara (itsekseen).

En saa nyt waiti olla. —

(Ääneen).

Wilhelm kulta!
Ah, kaikk' ei niin kuin toiwot olekaan.
Iloiset miettehes kuwastelewat
Waan omaa Sulle tyyntä sydäntäis;
Mut aika, onni unet hajottaa
Sulohisimmatkin. Siis ole miesnä,
Lujana oo, kun tosi herättää.

Wilhelm.

Mitä nyt kuulla saankaan? Mitä. — Mutta —
Ei, Klaarani, ei tänäpäiwänä,

Ei nyt! Mun uskosi anna pysyä!
Mi sanomist' on, wirka huomenna;
Suloista untain tänäpänä sääli!

Klaara.

En, Wilhelm, saa, en saa! — Sult' armotta
Ma rewin rikki peittehen, — mun täytyy! —
Sun weljes Konrad — —

Wilhelm.

Sua onkos hän
Pahoittanut tuo heittiö? — Niin Hiisi wieköön!

Klaara.

Ei Wilhelm! Ei hän mua milloinkaan
Oo pahoittanut; aina lempeästi
Kuin weli kohdellut.

Wilhelm.

Se kumma on.
Mi mulla armasta, hän wihas aina. —
Waan missä wiipyy hän?

Klaara.

Hän metsäss' on. —
Sä wäärin luulet häntä; Kowin itki
Hän Sua — —

Wilhelm.

Hänkös? Mua naurattaa —
Hän ainoo ihminen on maailmassa,
Jon kanss' en koskaan ole sopinut.
Ma mihin tulin, läksi hän, ja aina
Pidimme eripuolta leikissäi;

Kadotus toisen oli toisen woitto. —
Hänestä älläs puhu! Illan tään,
Tään koko juhlan pilaat, weljeäni
Kun mainitset.

Klaara.

Woi Herra Jumala!
Niin sywäänkös on miesten rintahan
Tuo wiha juurtunut, min nuoruus kylwi,
Kaikk' että hellät tunteet pakenee? —

Wilhelm.

Ah waikene jo! — Sua raukaisewi.
Kas kyyneleitä kiiltää silmistäis
Ja rintas riehuu rajusti. — Oi sääli
Tok itseäis! Kuin kieltääkänä woit
Mult' ensipyyntöäin? — Ei sanaakaan
Hänestä enempää! ja huomenna
Sa salautes wirkat tyynempänä.

Klaara.

Ei, nyt, nyt juuri! Etkös näekään
Kuin sydäntäni tuska ahdistawi?
Se täytyy wirkkaa sana hirmuinen;
Se kolminaiseen ihmisonneen koskee, —
Sydämen toiwoon kahden rakkahani. —
Ah kuule, minä olen —

(Waipuu uupuneena maahan),

Jumalani! —
En jaksa enää! Silmäin tummenee —
Jumala armahda! —

Wilhelm.

Hän waipuu! kuolee! —
Woi armas! — toinnu! Myrsky hirmuinen

Sinussa raiwonnee, järkähytellen
Rajusti sydänjuuriasi. — Ah!
Hän herää! — Klaarain armas! — Yksi hetki
Suo rauhaa itsellesi. — Anna waan
Wawahtelewan henkes ruumihinsa
Werewän kaikki woimat ponnistaa,
Ett' tässä taistelussa woiton saisi. —
Paneu wuoteellesi. — Suoniais
Pudistelewi tauti. —

(Peittää hänet wiitallaan).

Tämä wiitta
On lämmin; hywin siihen kääriy!
Koe nyt nukkua, kun heräät sitten,
Sanomas hirweät ma kuultelen. —
Suo siksi itselleis ja muille rauhaa. —

Klaara.

Ah! ijäksi jos woisin nukkua! —
Ma oon niin heikkona, niin uuwuksissa! —
Ma tuskin niin kuin muulloin kykenen
Koroittaa ääntäin. —

Wilhelm.

Waiti armas kulta!
Nyt nuku sikeään! ja unonen
Sydäntäs hywäelköön hempeämmin,
Kuin Sua kohtelewi elämä.
Nuku nyt suloisesti, waimoin armas!
Ah Jumalani unta siunaos
Tään hellän sielun, peitä suloisilla
Näöillä kauhea tuo salaisuus,
Mi sydäntänsä kipeätä kalwaa. —
En sitä woi, en tahdo arwata;
Liianhan aikaiseen tuo paha päiwä

Walennee itsestäänkin! — Rukkuneen
Hän näyttää. — Luoja! Se ei ole unta!
Sulkeunut on henki, rintakaan
Ei kohoa! — Woi Klaara, Klaara! — Niinkös
Eroat luotain jäähywäisittä? —
Woi Jumala! Hän makaa tainnoksissa
Kuin kuolewainen. Mistä awun saan?
Ah mistä, mistä? minä onnetoin!
(Menee kynttilä kädessä ulos wasemmalle).

Yhdeksäs kohtaus.

Yöllä. **Klaara** makaa sohwalla; **Konrad** tulee perä-owesta, salalyhty kädessä.

Konrad.

Kaikk' onpi hiljaa — minussapa raiwoo!
Kaikk' elimeni, säikähdyksissään
Täst' onnen sallimasta kauheasta
Nyt sydämessäin kammoin riehuwat!
Itsekin Luoma kummastellen itkee
Omoa kawaluuttaan, kauhistuin
Sodasta weljien. Woi Jumalani! —
Pitikös siksi tulla? — Täytyikös
Niin herätäni lemmen unelmista? —
Mi tuossa liikkui? — Miksi wapisen
Tuon wiitan nähden? Mitä werisiä
Näköjä ympärilläin hiipiwi? —
Mit' on Sun, Konrad? — Äl' oo arka, poika!
Mit' onkaan tästä? — Hän on weljes, on
Sun ystäwäkses luotu. — Ystäwäksi? —
Eikös oo Klaara hällä waimona?
Ja me, me olisimme weljeksiä?

Ei milloinkaan! Jo taasen liikkui — Konrad!
Makaaja niin jos Sua säikyttää,
Kuin walwowalle tohdit wastata? —
Waan mikssi walwoa hän tarwitseekaan?
Saishan se maata, — maata. — Herra laupias
Suo kaikki rakkautes rintahani,
Ett'ei tuo wihan hirmuhaltia
Himoa weren saata sydämeeni. —
Hän maata wois, — ma oisin autuas! —
Hän maata wois, ja Klaara oisi waimoin! —
Hiß, waiti, wietttelijä sydämein!
Sinulta piru taiwaan wiekoittaa.
Se wanha kärme on! — Sit' ällös usko!
Oi sydän tartu kiinni Jumalaan! —
Hän ainoa on weljein! Itkein äiti
Hänenkin toiwoi onneen syntyneen. —
Ei mua oo hän rakastanut koskaan; —
Hän werikourin riisti autuuden
Mun sydämestäin rikki sorretusta; —
Waan äitin tähden, joka molemmat
Meit' imetteli yhtä hellin lemmin, —
Ma unhotan nyt, pistos rohkea
Ett' aukaiseisi mulle taiwaan portit.
Hän päättäköön — jos ei hän luowu, niin
Onhan tuo keino mulla, jolla urho,
Mi haudan teljet tohtii ruhdaista,
Tien raiwaa tuskan korwest' itselleen.
(Heleä iloinen metsälaulu törähtää hurjin säwelin).
Mitäs se on? — Ah Jumalani! — Tästä
Säwelten ryöpyst' ai'oin herätä
Omani rinnalla, ma tahdoin näillä
Säwelten riemuhuudoill' uudestaan
Hää-yön pyörryttäwäiset houraukset,
Ens' innostukset lemmen henkiin nostaa. —

Ja nyt? Maan madoks' sorrettuna nyt
Ma seison täss' ja lemmen nautinnon
Päihdyttäwäisen sijasta nyt pauhaa
Minussa epäilyksen jyrinä. —
Säwelet toisiaan kuin syleilewät,
Kuin sointukäsin hekkumallisesti
Halaelewat! — — Missä oisinkaan
Nyt taiwahassa, jos ei haahmojansa
Ois hauta okssentanut, jos ei hän
Ois Tuonelasta tullut, elämäni
Autuutta murhaamaan? — Hah! — Kuule kuin
Tuo soitto kutsuwi, kuin kiihkeästi
Sydäntä lempiriemuun yllyttää!
Ja nauttimatta tässä seison; multa
On paratiisin portti teljetty! —
Wilhelmkös nauttia sais ahnehesti,
Kun minä nälkään näännyn? Rinnassa,
Joss' autuus mulle kukki, huulten hehkun
Hänkös sais suuteloilla apattaa? —
Ei helwetissä! Sitä hän ei saa,
Waikk' autuuteni siitä täytyis antaa! —
Säwelet, ymmärränkös Teitä? — Rohkeutta! —
Pois walo! Sydän arka laimentaa
Wois käden rohkeutta, tutut kaswot
Kun näkisin. — Pois walo, pois!
(Panee lyhdyn kiini).
Huh, yö
Kuin kammottaa! — Hei, riehu, soitto, riehu!
Wastustawaista mieltä päihdyttäin,
Kiihoita mua tähän werityöhön.
Maailman kruunuja ken tawoittaa,
Parhaansa uskaltakoon parahasta.
(Hän tempaa metsäpuukon tupesta, wiskauu Klaaran päälle ja pistää häneen).

Klaara.

Ai! auta, auta! —

Konrad.

Petos helwetin!

Mik' ääni! —

Klaara.

Auta! Murhaa!

Konrad.

(Syöksepy awatulla lyhdyllä hänen päälle).

Jumalani!

Ma oman waimoin olen murhannut!

Klaara.

Ah Konrad! Konrad!

Kymmenes kohtaus.

Edelliset; **Wilhelm** kynttilä kädessä wasenpuolisesta owesta.

Wilhelm.

Awukfi ken huutaa? —

Woi Klaara! Klaara-kulta! — Kuka on

Tään julman weriteon tehnyt?

Konrad.

Minä!

Wilhelm.

Sun nielköön helwetti! — Sä murhamies!

Sa kirottu! — Tämmöistä hemmukkaista! —
Tät' ainoon welien aarrett' ainoaa! —

Konrad.

Hän enemmänkin oli mulle — oli
Mun waimoni! —

Wilhelm.

Sun waimos! — Kaikki, hah!
Nyt kauheasti mulle selwiää!
Tää puukko tawoitteli?

Konrad.

Sinua! —

Klaara.

Woi Luoja! —

Wilhelm.

Hirmuteko mahdotoin! —

Konrad.

Majahan meille, Luoma kauhealla
Wihalla astuu! — Klaara! kultani!
(Hän kallistuu Klaaraan).

Wilhelm.

Pois! tätä ruumist' älä saastuta! —
Pois murhaaja! Mun waimoni on hän! —

Knnrad.

Sun oli hän, nyt minun; murhalla
Ma hänet sain! ma oman sieluni
Hänestä maksoin!

Wilhelm

Poijes tästä herja!

Konrad.

Ei milloinkaan! En morsiamestani
Murhalla äsken kihlatusta luowu. —
Säweltä kuuletkos? — Hääriemua
Se on; häät meille perkele nyt pitää!

Klaara.

Sull' anteeks' suokoon Luoja!

Wilhelm.

Murhamies!
Pois! — Älä waimoraukan haikeata
Nyt myrkyttele erohetkeä!
Pois tästä!

Konrad.

Turhaan! Tästä paikasta
Ei mua helwettikään woiminensa
Woi siirtää, waikka henkein menköön. — Tään
Maantilkun uskallatkos werell' ostaa? —
Kas, tuolla mulle taiwas sulkeuu;
Tää ilon wiimeinen on, wiimeinen! —
Ei oikeutta Sulla waimohoni
Oo murhattuun.

Wilhelm.

(Tempaa pyssyn seinältä ja laukaisee Konradiin).
Niin mene helwettiin! —

Konrad.

(Waipuu polwilleen).

Jumala mua armahtakoon!

Klaara.

(Panee kuollen kätensä hänen päälle).

Amen!

(Huikeasti riemahtawa ja sitten waikenewa torwen soitto).

Esirippu lankee.

Pyhän Patrikin päiwä

eli

Luutnantin keinot.

Ilweilys

Sheridanin kirjoittama

Suomennettu.

Näytelmän jäsenet:

O'Connor Luutnantti.
Rosy Tohtori.
Credulus Tuomari.
Trounce Kersantti.
Flint Korprali.
Lauretta.
Bridget Credulus Rouwa.
Rumpali, sotamiehiä, talonpoikia ja palwelia.

Ensimäinen tapaus.

Luutnantti O'Connorin asunto.

Ensimäinen kohtaus.

Kersantti **Trounce**, korprali **Flint** ja neljä sotamiestä tulee sisään.

1 Sotamies. Te oletten wääräsſä, sanon minä; meidän pitäis kaikkein puhua yhtaikaa, kunkin puolestaan, ja kaikkein yhdellä kertaa, että meitä kuunneltais paremmin.

2 Sotamies. Oikein, Jokka, intetään plutonittain.

3 Sotamies. Niin niin, lauaiskaamme hänelle walituksemme kerrassaan, ja jos puhujaa on tarwis, niin onhan korprali luutnantin maamies, ja tuntee hänen tuulensa.

Flint. Antakaa minun se tehdä. Kolme wuotta peräkkäin olen palwellut luutnanttiherran alla kuninkaan henki-

wartioissa ja en koskaan saane nähdä herttasemman luontoista herraa, eikä kärkempää kiskomaan kukkaron suuta auki.

4 Sotamies. Sen minä sanon wieläkin, että te puhutte kuin oppipojat, kuin rekrutit: kuria pitää, näette, olla kaikissa asioissa, ja sen wuoksi pitää kersantin olla meillä johtajana; hän on sananiekka; hän osaa panna sekaan sitä ulkomaan renkutosta, noita sukerosanoja ja mitä muuta kouktutöissä tarwitaan. Kun räkninki on tehtäwä, oli liidulla taht läkillä, niin hän on ainoa turwanne, — tunnustakaa se!

Flint. Niin, kersantti tietysti on koulun käynyt ja osaa lukea.

Trounce. Hywät soltut, ja towerimiehet, jos te minun panette puolestanne puhumaan, niin näytätte sen enemmän älyä; antakaa minun huostaani walituksen perustus. Minä porajan kuin rumpu, ja osaan terän päähän asiassa.

Kaikki. Olkoon! Olkoon!

Flint. No hiljaa! tuossa luutnantti tulee. — Nyt kersantti.

Trounce. No nyt järestykseen. Muljostakaa silmiä; jokainen muriskoon wähä itsekseen, ja joku hyräilköön karkaajan marssia.

O'Connor. (Tullen sisään) No, pojat, mitäs teill' on walittamista.

Sotamiehet. Öhöm, höm!

Trounee. Jos herra luutnantti suwaitsette, niin oikea walitus asiassa on tämä, että siitä saakka kun Te Credulus tuomarin kanssa riitausitte, pitäwät maja-isäntämme meitä wallan huonosti. Heidän käytöksensä on, Hiisi wieköön, semmoinen, että jos sitä sielumme suostuiski sietämään, niin ei sihen liha ja weri kuitenkaan myönny, sentähden pyydämme nöyrästi, että, herra luutnantti, tästä seikasta kerrassaan tekisitte sen lopun, että wiette tuomarin tyttären, taikka muutoin annatte meille uudet majat — höm! höm!

O'Connor. Wai niin! Sanokaa mitkä talot teitä pahoin pitäwät?

1 Sotamies. Punaisella Leijonalla ei ole puoltakaan wanhan Punaisen Leijonan sliwoa.

2 Sotamies. Walkian hewoisen, ellei kokonaan olis paatunut, pitäis häwetä näyttää kaswojaan.

O'Connor. Wallan hywä; Hewosen ja Lejonan isännät saawat siitä wastata käräjässä.

Trounce. Ne kaksi Harakkaa wielä menisiwät mukiin; mutta Enkeli pitää meitä kuin piruja, ja Nousewa Aurinko ei anna meille walaistusta, että näkisimme ruweta maata.

O'Connor. No, sanani pantiksi, minä tempaan Nousewan Auringon maahan, ja Enkelin pitää antaa takaus hywästä käytöksestänsä; mutta oletteko wissit ett'ette tee heille mitään kujetta kuitiksi.

Flint. Ei mitään, herra luutnantti, pait' jos jolloinkulloin satumme pamauttamaan pyssyn laukauksen kyökin pesään, tahi wiskaamaan kenkärajan lihaliemeen, ja wälistä joku koiransilmä yöllä sattumasta käydä rumputtelee portaita ylös alas yöseuduilla.

O'Connor. Ohoo, ei tuo kaikki tee mitään: mutta, kuulkaa, pojat, ei pidä olla mitään nurkumista Pyhän Patrikin päiwänä; hekää, ottakaa tämä, ja jakakaa keskenänne. Mutta pankaa mieleen, — näyttäkää itsenne reimamiehiksi, ja älkää menettäkö siitä mitään juomisiin.

Trounce. Ei, piru wie, herra luutnantti, soltuissa ei saa koskaan äkää olla, meidän pitää juoda Ph. Patrikin ja teidän malja.

Kaikki. Holoo, hiiteen äkä! Ph. Patrikin ja luutnantti herran malja kaikin mokomin.

Flint. Tulkaa pois sitte, pojat, ja marsikaamme ympäri markkina-torin Georg kuninkaan kunniaksi.

1 Sotamies. Kiitos, herra luutnantti, — lähtekää pois; eläköön Ph. Patrikki, herra luutnantti ja wäkewä olut!

(Sotamiehet lähtewät).

O'Connor. Huilatkaa matkoihinne, wekkulit! waan

totta Jumala, kowa on että poika paroilla pitää niin niukasti olla leipää siitä maasta, jonka warjelukseksi tahtoisitwat panna henkensä. (Tohtori Rosy tulee sisään). Ah, Rosy tohtoriseni, mun Galeno-käppyiseni, mitä kuuluu?

Rosy. Kaikki on entisellään, Aleksanderiseni; tuomari on yhtä kowin äissään kuin koskaan ennen. Minä jälleen koettelin hänen suontansa asiassa, ja, luullen wihahorkkansa lomapäiwän tulleeksi, yritin antaa hänelle hywän neuwon kininiä, mutta se ei auttanut. Hän sanoi Teidän rosmojoukkonne wäjywän henkeänsä ja wannoi että mielemmin näkis tyttärensä punarupulissa kuin sotamiehen kainalossa...

O'Connor. On maar' sotawäki hänelle siitä suuressa kiitollisuuden welassa! Olkoon, menköön, minä nain tyttären ensin ja pyydän perästä päin ukolta lupaa.

Rosy. Niinpä wain, ja hänen perintönsä saa mennä, wai häh?

O'Connor. Oh, hiiteen rikkaus! — Olkoon se missä tahtoo; sit' on kauneutta, Lauretta on yksinkertaisuudessa kaunis, hän on sulossaan kuin puhdas kukkanen.

Rosy. Niin hän se on, niin hän se on, te tyydytte kauneuteen semmoisenaan kuin luonto sen teki, eikö niin! — Ette tarwitse tekosuloa, ei kaunistelewaa silausta, hä?

O'Connor. Totta Jumala, tohtori, te olette oikeassa; Londonin neitseet minusta oliwat aina liian hempiät; sen lisäksi owat warustettuna kuin linnat, niin paljon wannehameita wallina ympärillään, semmoisia rintawarustuksia walaskalan luista, ettei niihin pystyisi pistolinkaan luoti, saatikka sitte Cupidon nuolet; — sitte torni tornin päällä, päässä täynnä salaisia murha-aseita hiusneulojen nimellä, — ja päälle päätteeksi sulka-tupsu, joka sopis Bathin ritarille. Minä, perhana wie, yhtähywin woisin syleillä amatsonia, joka kireestä kantapäähän on täysissä sotawarustuksissa.

Rosy. Oikein, oikein, Aleksanderiseni! aiwan minunki mieleeni puhuttu!

O'Connor. Sitte, tohtori, waikka waimonpuolissa rakastan ujoutta, niin tahdon kuitenkin nähdä heidän kaswonsa. Minä pidän muuttuwaisesta ruususta; mutta näillä aatelin amatsoneilla, jos heillä yö-huwitukşistansa oliskaan werta kylliksi jälellä että taitaisiwat punastua, niin ei ole tilaa poskissa, mihin se wois ilmoittua. Kainous kyllä on sangen siewä: mutta, minun mielestäni, ei ole mitään maan päällä niin häpiällistä, kuin iän-ikuinen punastus.

Rosy. Aiwan minunki mieleni, aiwan niin! Noh, Lauretta ei ole niitä. Ah! min' en häntä koskaan näe, muistelematta rakasta waimoparkaani.

O'Connor. (Itsekseen) Ohoh wainki; minun mielestäni se olis perin hullua. Lempoko wertaa Lauretan wanhaan ämmään, joka on ollut kuollunna jo kuusi wuotta!

Rosy. Woi Dolly parkani! Sinun wertaistas en saa nähdä koskaan enää; käsiwarsi kuin luotu kääreesen pantawaksi — suonet ikään kuin tehdyt lansettia warten. Entä ihonsa siliä ja walkea kuin lääkepottu; suunsa niin ympyrjäinen ja supukka kuin kopekanpullon; huulensa kuin ruususylttiä; entä hampaansa — ei tuommoisia wänkäreitä kuin Teillä — särkiwät waikka kuin paljon, kun waan nykäisi, jopa tuliwat ulos. Kyllä olen wetäissyt kymmenkunnan hänen kalliita helmikultiansa. — (itkee) Mutta mitäs auttoi hänen kauneutensa? Kuolema ei katso muotoon — kaikkein täytyy kuolla.

O'Connor. Jopa se nyt rupeaa saarnaamaan — (ottaa taskusta nuuskasarwen).

Rosy. Kaunis ja ruma, käyrä tai suora, rikas tai köyhä — liha on heinää, — kukat lakastuu.

O'Connor. Sekää, tohtori, ottakaa hyppysiin, ja rohkaiskaa mieltänne.

Rosy. Oikein, oikein, ystäwäni; surulla ei parane, — kaikki on parhaiksi; mutta se oli suuri wahinko kun waimo kuoli, luutnantti.

O'Connor. Kyllä kaiketi; epäilemättä oli hänellä hengen lahjoja samaan wertaan kuin kauneutta.

Rosy. Hengen lahjojako! hän olis oljilla tupannut alligatorin nahkan tahi pannut fiiliskon wäkiwiinaan yhtä hywin kuin paras apteekkarin rouwa koko waltakunnassa. Mitä! hän sai resepteistä selwää ja osasi walita aineet, melkein niin hywin kuin minä itsekkin: sitte, miten kätewä hän oli laittamaan ulkomaan wesiä! — Seltterin, Pyrmontin tai Homburgin weden teossa hänellä ei ollut wertaista; ja Kissingin ja Emsin wetensä oliwat paremmat kuin mitä lähteistä saapi. Ah, Dolly-raukka! hän kuoli marttyyrinä omiin keksintöihinsä.

O'Connor. Kuinka niin, sanokaa!

Rosy. Waimoni parka, hän sairastui siitä kuin ahkerasti koetteli yhtä Spaa-weden parannusta, rommia ja happoa sekaan panemalla.

O'Connor. Oi, oi, wäkewät ei koskaan sowi weden juonnin kanssa yhteen.

Rosy. Ei, ei, te erehdytte. Rommi sopii hänelle hywin kyllä; se ei ollut rommi, joka sen waimo riewun tappoi, sillä hän kuoli wesi pöhöön. Hywä, hän on mennyt siihen, josta ei koskaan enää palaa, eikä ole jättänyt mitään rakkauden panttia jälkeensä. Ei lapsi pahaista riippumaan papan kaulasta. No niin, no niin, me olemme kaikki kuolewaiset — pikemmin taikka myöhemmin — liha on heinää — kukat lakastuwat.

O'Connor. (itsekseen) Woi pirua! joko taas!

Rosy. Elämä on warjo — maailma on teateri — me hetken tepastelemme.

O'Connor. Sekää tohtori. (Tarjoo nuuskua.)

Rosy. Totta, totta ystäwäni: niin sywä suru ei sitä woi parantaa. Kaikki on parhaaksi, eikös niin, Aleksanderiseni.

O'Connor. Oikeen, oikeen; lääkitysmiehen pitäis aina hywillä tuulilla olla. Mutta tulkaa, weikkoseni, jo on kunniallisen Humphreyn aika käydä tuomarin puheilla; tämä on ensimäinen keinomme.

Rosy. Totta, totta; teidän pitäis olla walmiina: waatteet owat kodissani, ja minä olen Teistä hänelle haastellut semmoisia, että hän Teitä tuskin malttais odottaa: hän wannoi että teidän piti tulla hänen henkiwartiaksensa. Minä, näette, pidän sotawäkeä suuressa arwossa, muuten en huolisikaan niin paljon puuhata asioitanne.

O'Connor. Toden totta minä olen teille ikuisessa welassa, tohtori; ja kun kerran olen saanut Lauretta kultani, niin kylläpä yritän Teille hankkia työtä niin pian kuin mahdollista.

Rosy. Nyt te taas johditte minulle mieleen waimoraukkani.

O'Connor. Noh, olkaa niin hywä ja unhottakaa hänet wähäksi aikaa, muuten tulemme kowin myöhään.

Rosy. Dolly-raukka!

O'Connor. Kello käypi jo yhtä.

Rosy. Armoton pöhötauti!

O'Connor. Tuomari odottaa!

Rosy. Katkaista elämänsä kewäissä!

O'Connor. Jumalan tähden, tulkaa!

Rosy. Niin hän se on, liha on heinää!

O'Connor. Woi pirua!

Rosy. Meidän on kaikkein kuoleminen! —

O'Connor. Tohtori!

Rosy. Kuninkaitten, herrain, sekä porttoin — —.

(Menewät, luutnantti wäkisen wieden Rosya.)

Toinen kohtaus.

Kammari tuomari Creduluksen huoneessa.

Lauretta ja rouwa **Bridget Credulus** tulewat sisään.

Lauretta. Sen minä wielä kerran sanon, äiti, upsierit owat pulskimmat miehet maailmassa, ja luutnantti O'Connor on siewin upseeri, jonka eläissäni olen nähnyt.

R. Bridget. Hyi häpiää, Lauretta! mitenkä näin ilkeät puhua, — taikka jos sinun kaikin mokomin täytyy saada sotilas mieheksi, niin onhan tässä luutnantti Plow, tai kapteeni Haycock tai majuri Dray, oluenkeittäjä, ne sinua kosiwat; ja waikka he owat rauhallisia, hiljaisia miehiä, on heillä yhtä isot kokardit hatussa, sekä yhtä tulipunaset takit kuin tuolla tappeluwäellä.

Lauretta. Hyi! tiedättehän, äiti, että minä wihaan milisiwäen upseereja; he owat rikkakukkoja, kannustimet jaloissa, — kirkon owelta rewittyjä puusankareita, — löntykkiä sotamiehen asussa, jotka puwussaan lössöttäwät tietämättä kuinka se on pidettäwä. Ei, antakaa mulle rohkia, wilpitön nuorukainen, joka tänäpäänä kosii, ja huomenna kaatuu tappeluun. Herra Jumala kun ajattelen kuinka ne herttaset pojat nukkuwat nurmelle, ja tappelewat silkkisukissa ja pitsi kalwosissa.

R. Bridget. Woi hirmua! tahdotko mieheksi semmoista, joka sinun tänäpänä naipi, ja ennen yötä lähetetään Jumala tiesi mihin! sitte ajastajan perästä kukaties näet hänen takaisin tulewan Rodon Colossin näköisenä, toinen jalka Newyorkissa ja toinen Chelsean hospitalissa.

Lauretta. Sitte minä rupian hänen sauwakseen, äiti.

R. Bridget. Ei, minä tahdon miehen, joka tietää missä hänen jäsenensä owat, waikka eiwät kelpaisikaan. Ja jos hän ottais sinun myötänsä kuormakärryssä makaamaan ja ympäri maailman kuleksimaan kuin mustilais-akka, reppu ja kaksi lasta seljässä; sitte saat iltahuwikses seurustella kersantin muorin kanssa, juoda sikuri-kahwia ja pelata nokkapiuwia rummun päällä: — siin' on herttanen elämä wissiin!

Lauretta. Oi äiti, teidän ei pitäis olla mun luutnanttiani wastaan, sillä mä kuulin hänen sanowan että olette paraimman luontoinen ja kauneimman muotoinen maailmassa.

R. Bridget. No, lapseni, enhän mä koskaan ole sanonut muuta kun että luutnantti O'Connor on sangen hywä syntyinen ja älykäs nuori mies; isäs se on niin äkänen hänelle.

Lauretta. No mutta menihän Sofia serkkuni upseerille naimiseen.

R. Bridget. Niin, Lauretta, milisiwäen upseerille.

Lauretta. Ei, äiti, hän palwelee armeijan rykmentissä.

R. Bridget. Ei, lapseni, minä sanon sulle, hän oli majurina milisiwäessä.

Lauretta. Ei suinkaan, äitini, ei se niin ollut.

(Tuomari Credulus tulee sisään).

Tuomari. Bridget kultani, minä olen saanut sanoman —

Lauretta. Sofia serkkuni sen minulle niin sanoi.

Tuomari. Mull' on tullut sanoma kultasein —

R. Bridget. Ei, lapseni, hän ei ole saattanut semmoisia sanoa.

Tuomari. Sanoman, sanon minä —

Lauretta. Mitenkä hän saattoi olla milisiwäessä, kun hän komannettiin ulos?

R. Bridget. Lapsi, pidä suus kiini! — Mitä ukkosein?

Tuomari. Mull' on tullut sanoma tohtori Rosylta.

R. Bridget. Komennettiinko hän ulos! Hän meni ulkomaalle terweytensä wuoksi.

Tuomari. Kuule, Bridget! —

R. Bridget. No, no, ukkosein. — Nyt ole waiti — tyttö — —

Tuomari. Sanoma tohtori Rosylta, ja tohtori Rosy sanoo —

Lauretta. Mutta tiedänhän minä, äiti, hänen uniwormunsa — —

Tuomari. Hiiteen uniwormunsa! — Miks' ette kuuntele?

R. Bridget. Niin, tyttönen, kuinka julkiat keskeyttää isääs?

Lauretta. Mitä, isä?

Tuomari. Tohtori Rosy sanoo tuowansa —

Lauretta. Oli sininen punaisilla wierukfilla, äiti.

Tuomari. Laurettani! — hän sanoo tuowansa nuoren miehen —

R. Bridget. Punaisillako? keltaisilla, sanon minä, tyttö!

Tuomari. Bridget! — nuoren miehen, joka on palkattawa —

R. Bridget. Ja muutenki tyttö, on warsin sopimatointa, että tahdot wiimeistä sanaa äitis kanssa taistellessa; sun pitäis tietää —

Tuomari. No, tuhannen tuhatta! tahdotko kuunnella minua wai ei?

R. Bridget. Kuuntelenhan minä, ukkoseni — kuuntelen! — mutta mitäs siitä, jos olenki ääneti, mitä hywää jos olen sanaakaan puhumatta, kun tämä tyttö pahainen yhä keskeyttää eikä anna kellenkään muille suunwuoroa? — Niin en minä ihmekskään, herttaseni, malttamattomuuttas; sun huuliparkas wapisewat puhuakseen; mutta pahoin pelkään että tuo lörppö laskee laskemistaan ja ei anna sun sanaakan puhua. Syystä saatatkin suuttua; ei ole tietysti mitään niin pikastuttawaa kun lörpöttelewä, kielastawa. —

Lauretta. Ja warmaankin, mamma, nythän Te ette anna isän puhua.

R. Bridget. No, oletkos waiti!

Tuomari. Menkää ulos huoneesta hetikohta, molemmat — menkää ulos!

R. Bridget. Niin, mene, tyttö.

Tuomari. Mene, Bridget! sin' olet pahempi kuin hän, wanha tonttilo! Soisin teidät molemmat jokeen jupakoimaan kunnekka jälleen wetäisin ylös.

(Palwelia tulee sisään.)

Palwelia. Tohtori Rosy, herra.

Tuomari. Wie hänet sisään. (menee palw.)

Lauretta. Joko tunnustatte, äiti, että se oli armeijan rykmentti?

R. Bridget. Sin' olet niskottelewa nenäwiisas, sanon minä; sillä jos niin olis ollut laita —

Tuomari. Ettekö mene?

R. Bridget. Johan menemme, äkäpussi! — Jos niin olis laita ollut, sanon minä, kuinka olis —

Lauretta. Niin, äiti, yksi todistus —

R. Bridget. Kuinka olis majuri —

Lauretta. Ja täysi todistus — (Tuomari Credulus ajaa heidät ulos.)

Tuomari. Tuohon menewät, tään päiwää! Totta mar! kielewäisyys on ainoa Jumalan lahja, jossa äiti ei suwatseisi tytärtänsä kaltaiseksen. (Tohtori Rosy tulee sisään.) Noh, tohtori, missä poika on — miss' on se uskottunne?

Rosy. Saapuilla; hän joutuu tänne tuossa paikassa, sitä mä wastaan. Hän on semmoinen ett'ette mointa ole tawannut, uljas kuin jalopeura, siiwo kuin lammas.

Tuomari. Niin, ja tulee sen koiran sijaan, jok' oli luutnantin palkassa. Mutta onko tämä wahwa weikari, onko hän, tohtori?

Rosy. Kuin Herkules; ja paras mieskamies koko tienolla. Kyllä mar hän kaijoittaa punatakit loitommaksi.

Tuomari. Niitä riiwiöitä! tänään on Ph. Patrikin päiwä, ja ne hurtat owat pöyhkeilleet minun huoneeni edustalla koko aamun. Minä tiedän, että heillä on jotakin koiruutta mielessä minua wastaan; mutta minä olen warustettu: mull' on aitat täynnä aseita, ja jos tämä mies waan on uskollinen, niin saan olla enemmin huoleti.

Rosy. Epäilemättä tulee häneltä Teille turwa.

(Tulee jälleen palwelia.)

Palwelia. Tuoll' alhaalla on mies, herra, joka kysyy tohtori Rosyä.

Rosy. Tuo hänet tänne.

Tuomari. Malta! pitää olla waroillaan; minkä näköinen hän on?

Palwelia. Maalaisen näköinen, Herra.

Tuomari. No, hywä, hywä, se on tohtori Rosylle; nuo riiwiöt pyrkiwät kaikin mokomin tänne sisään.

Palwelia. Niin on, Herra; tänä aamuna käwi täällä yksi, joka tahtoi teitä puhutella: sanoi olewansa nimeltä Korprali Luunmurtaja.

Tuomari. Wai Korprali Luunmurtaja!

Palwelia. Ja sitte tuli rumpali Kallonhalkaisija.

Tuomari. Jopa, olettekos koskaan kuulleet semmoisesta perhanan räiwäseurasta? Hywä, käske mies tänne sisään! (Palw. menee.)

Rosy. No, hänestä saatte tu'en; kyllä hän noille riiwiöille wastuun antaa.

(Luutnantti O'Connor tulee sisään walepuwussa.)

Tuomari. Wai niin, silmäpuoli — Pertana! mitä!

Rosy. Se on waan kolahus, jonka sai kiiniottaissaan seitsemän, kahdeksan karkulaista.

Tuomari. Häll' on lemmon ilkiä wilahdus siinä toisessa silmässä.

Rosy. Ei wainkaan, hän on ujo — se on tuhmuutta —

Tuomari. Hywä, poikaseni, mikä nimes?

O'Connor. Humphrey Hum.

Tuomari. Hum — Tuo Hum ei ole mieleeni!

O'Connor. Mutta minua kutsuttiin enimmiten rehelliseksi Humphreyksi. —

Rosy. Kas se, johan minä sanoin! tuttua rehellisyyttä.

Tuomari. Hywä, rehellinen Humphrey, onko tohtori wirkkanut sulle mun ehtoni, ja rupeatko palwelemaan, hä?

O'Connor. Niin armollinen herra, kyllä minä tulen tytymään.

Tuomari. Hywä sitte; maltasta, rehellinen Humphrey,

— tiedätkö warmaan ettet koskaan rupia konnaksi — et koskaan ota kontikkia, hä, rehellinen Humphrey?

O'Connor. Kontikkia! mitä ne on?

Tuomari. Onpa tuo olewinaan wiaton!

Rosy. Armollinen herra toiwoo sinun ei koskaan rahan edestä luopuwan rehellisyydestäsi.

O'Connor. Enkä, enkä.

Tuomari. Hywin sanottu, Humphrey! — Päätoimesi on erään rentturäiwän täällä, erään luutnantti O'Connorin konkkuteitä wahtaileminen.

Rosy. Pelkäätkö solttuja, Humphrey, hä?

O'Connor. Äläs kelpoja; he owat waan pöyhkäwiä, ja saatte nähdä että minua pelkääwät yhtäpaljon kuin kapteeniansa.

Tuomari. Ja kappas, Humphrey, sull' on näppärä karttu tässä.

O'Connor. On tuo, wirpi on parempi kuin ei mitään, mutta mielikseni olis wahwempi: eikös teillä satu olemaan semmoista talossanne kuin wanha waunun aisa tahi liika sänkyppieli?

Tuomari. Kah! Onpa tuo juutas! — Hywä, Humphrey, tule mun kanssani. — Minä tahdon juuri näyttää hänet, Bridgetille, tohtori, ja me tulemme sopimaan. — Tule kanssani, rehellinen Humphrey. (menee)

O'Connor. Tohtori kulta, muistakaa nyt kohta wiedä tuomari ulos käwelemään: mull' on keino tulla hänen luottamukseen kerrassaan.

Rosy. Kyllä, kyllä. (Puristawat käsiä.)

Credulus palajaa.

Tuomari. No, rehellinen Humphrey, hä! mitä pirua teet?

Rosy. Minä juuri annoin hälle pienen neuwon. — Hywä, minun täytyy nyt lähteä. Hywää huomenta herra tuomari — ette luutnanttia tarwitse peljätä niinkauwan kuin tämä on huoneessanne.

Tuomari. Hywä, mene sisään, Humphrey. Hywästi, tohtori. — (Tohtori Rosy menee.) Tule pois, Humphrey. — Nyt mä luulen olewani kuin pyy puussa luutnantilta ja koko hänen koirajoukoltaan. (Menewät.)

Toinen tapaus.

Ensimäinen kohtaus. — Katu.

Kersantti **Trounce, rumpali** ja **solttuja** tulee sisään.

Trounce. Tulkaa, hiljain rumpu — ei maksa waiwaa liikkua tänään. Minä toiwoin Ph. Patrikin antawan meille rekrytin tahi parin tänäpänä.

Solttu. Katsokaa, kersantti!

Kaksi talonpoikaa tulee sisään.

Trounce. Ka tuoss' owat ne pojat joita ha'in; he owat kelpomiesten näköisiä. — Oletteko yksinäisiä, poikaseni?

1 Talonp. Niin on, min' olen ihan yksinäinen: kaikki sukulaiseni owat kuolleet, Jumalan kiitos, enemmän tai wähemmän; ei mulla ole kuin äiti parka elossa, ja se on awuton waimo.

Trounce. Wai niin, sangen erinomainen tapaus, — olet oma herrasi siis. Sen paremmin joudat ruweta hänen majesteetinsa palwelukseen. Osaatko lukea?

1 Talonp. Empä liian, min' olin aina kowin wallatoin ruwetakseni oppimaan, waan Juho tuo on wallan taitawa siinä.

Trounce. Wai niin, Sinä siis olet koulunkäynyt mies, ystäwä?

2 Talonp. Syntysistäin, herra. Isäin oli koulumestarina.

Trounce. Onnen mies! — yhdessä retkessä tai kahdessa pääset kappalaiseksi rykmenttiin. Ja totta mar' olet lukenut sotilaista ja sankareista.

2 Talonp. Oonpaan minä, olen lukenut Jaakko Jätintappajasta ja isosta lohikäärmeestä, ja — eikä, johan tässä on kaikki, mitä siitä urholaadusta olen lukenut pait kerran pyrstötähdestä.

Trounce. Ihmeteltäwä tieto! — No, sankariseni, minä kirjoitan sanasen kuninkaalle hywästä aikomuksestanne, ja olen puolen tunnin päästä tawattawa kahden Harakan rawintolasta.

2 Talonp. Tulemme, tulemme.

Trounce. Mutta malttakaa, wäen tungossa Teidät paremmin tunteakseni, pistäkää nämä nauhan päät hattuunne.

1 Talonp. Ei hattumme taida juuri paraimpia olla.

Trounce. Hywä, tulkaa minua Harakoissa tapaamaan, ja minä annan Teille rahaa uusiin hattuihin.

1 Talonp. Kost' Jumala, Teidän kunniannel kiitoksia, Herra Upseeri! (Menewät.)

Trounce. (Wiitaten soltuille.) Jaakko! (Sotamiehet menee.)
Luutnantti O'Connor tulee sisään!
Kas tässä tulee mies, joka kelpais grenadeeriksi. — Seis, ystäwä, tahdotkos wärwinkiä?

O'Connor. Kenenkä alla mun tulis palwella?

Trounce. Minun allain tietysti!

O'Connor. Eikö luutnantti O'Connor ole Teidän upseerinne.

Trounce. On niinkin, ja minä häntä komennan.

O'Connor. Mitäs! Owatko Teidän kersantit suurempia herroja kuin kapteenit?

Trounce. Niin olemme epäilemättä; meidän toimemme on heitä kurissa pitää. Esimerkiksi nyt, kenraali kirjoittaa mulle, kersantti kulta, eli Trounce kulta, eli Trounce kersantti kulta, — aina miten kiire waatii, — jos luutnanttinne

ei käytä itseänsä soweliaasti, antakaa mulle siitä tieto. Teidän kenrali Tulwa.

O'Connor. Ja walitatteko hänestä usein?

Trounce. Ei, saaturi, poika on hywänluontoinen pohjastansa, jott' en huoli wähistä asioista. Mutta, malta, meidän kesken, hän on riiwattu tytöstämään.

Korprali Flint tulee sisään.

Flint. Kuulkaa, herra luutnantti, tohtori on tulemassa tätä tietä tuomarin kanssa. — Me olemme kaikki walmisna ja tiedämme mikä on tehtäwä. (menee.)

O'Connor. Siksi Trounce kultani, eli kersantti kultani, eli kersantti Trounce kultani, pötkikää tiehenne.

Trounce. Tuhatta! luutnantti! Jo tunnen arestin haisun. (Menee.)

Tohtori Rosy ja tuomari Credulus tulewat sisään.

Tuomari. Enkö nähnyt jotakuta niitä räiwiöitä.

Rosy. En minä näe; ei tässä ole yhtään muuta kuin rehellinen Humphrey. Aha! pertana, tuolla tulee muutamia heistä; — siirrytään näitten puitten taakse, ja annetaan heidän mennä siwutse.

Tuomari. Oh, mitä werikoiria! (Siirtyy siwulle tohtori Rosyn kanssa.)

Korprali Flint ja kaksi solttua tulewat jälleen sisään.

Flint. Hoi, ystäwä! palweletkos tuomari Credulusta?

O'Connor. Palwelen.

Flint. Oletkos rikas?

O'Connor. En.

Flint. Etkä koskaan tule sen wisu kintun kanssa. (Antaa hänelle rahakukkaron.) Kas tässä — ota se.

O'Connor. Mitä mun pitää tehdä tämän edestä?

Flint. Kuule, meidän luutnanttimme on rakastunut sen peijakkaan tyttäreen: auta meitä särkemään korkean oikeuden luut, ja wiemään pois tyttö, niin olet kunnon mies.

O'Connor. Ensin Teidät nähdään hirressä, Te roistoretkaleet. (Wiskaa kukkaron pois.)

Flint. Mitä, turjake, rupeatko meteliin? — Pankaa hänet kiinni.

O'Connor. Ei toki, nähdään onko Teissä miehen taikaa. (Piekšää heitä.)

Kaikki. Woi! woi! armoa! armoa! (Flint ja soltut menewät.)

Tuomari. (Tullen esiin.) Iske heitä! surwo heitä! murra heidän luunsa, rehellinen Humphrey! — Onpas hänellä tulta!

Rosy. Aquafortis.

O'Connor. Pettää isäntänsä!

Rosy. Mikä ihmeen uskollisuus!

Tuomari. Niin, ja se ei jää palkitsematta. - Min' annan hänelle wiis penniä paikalla. — He, rehellinen Humphrey, täss' on sinulle: mitä tähän kontikseen tulee, (ottaa ylös kukkaron,) semmoinen roska paraiten säilyy oikeuden käsissä. — Nytpä, tohtori, ma luulen saattawani uskoa hänelle waimot wartioitawiksi: kun hän on heidän kanssa, saatan minä waaratta mennä ulos.

Rosy. Hywinkin saatatte. — Minä wastaan luutnantin käytöksestä niinkauwan kuin rehellinen Humphrey on tytärenne kanssa.

Tuomari. Niin, niin, tyttö ei saa mennä mihinkään ilman hänettä. — Tule pois rehellinen Humphrey. Harwaan tawataan semmoista palweliaa. (Menewät.)

Toinen kohtaus. — Yrttitarha.

Lauretta. Tuomari Credulus ja luutn. O'Connor tulewat sisään.

Tuomari. No, juoksentelia, kuinka tohdit luwattani käwellä näin kauwas huoneesta? Arweletkos kutsua sitä rii-

wattua luutnanttia kiipeämään muurin yli ja wiemään sinua pois?

Lauretta. No woi, isä, tyhjää Te pelkäättekin.

Tuomari. Mitä, heilake. —

Lauretta. Niin totta! en woi enää nunnana nököttää päiwäkaudet sisällä. Siinäkin jo olis syytä kylläksi karata jonkun kanssa — ja minä soisinkin että olisin karannut — niin teen — ja minä soisin että luutnantti sen tietäis.

Tuomari. Sinä toiwot, toiwotko sinä hurmakehtelia? minäpä arwelen pitää sinua hywin tarkalla silmällä. — Kuule Humphrey, minä jätän tämän mamselin sinun huomaas. — Kulekst nyt ympäri yrttitarhan, mokoma renukka; mutta Humphrey seuraa sinua mihin menetkin. — Kuule nyt, rehellinen Humphrey, minun täytyy mennä ulos wähäksi aikaa; älä anna kenenkään muun tulla häntä likelle: älä ujostele, hölmö, waan pysy likellä häntä. — Ja nyt, mamseli, tulkoon luutnanttisi tahi mitä hywänsä hänen joukostaan sinua lähelle, jos woiwat. (Menee.)

Lauretta. Kas sitä tolwanaa kuin ällistelee hänen peräänsä! (Istuu ja laulaa.)

O'Connor. Lauretta!

Lauretta. Pysy aisoissa, mies! (laulaa.)

O'Connor. Karsoppas minuun!

Lauretta. Rehellinen Humphrey, pysy paikallasi!

O'Connor. Oletko unhottanut uskollisen sotilaas?

Lauretta. Ah! Jumala warjelkoon!

O'Connor. Se on, herttaiseni, sinun uskollisin orjas, päässeenä isäsi tykö tässä walepuwussa.

Lauretta. No totta Jumala, sepä on siewää — sin' olet niin nuripukeissa, luutnanttikultani, ja näytät niin kowin rumalta. Ei sinua kukaan woi tuntea, ha! ha! ha! — Muistatko että olen sun suojeluksees alla; isä käski sinun pysymään wieressäni.

O'Connor. Tosin, enkeli, ja niin anna minun täyttää. —

Lauretta. Woi, älä nyt, Humphrey-kulta.

O'Connor. Eihän se muuta ole kuin mitä wanha sääntö käski. (Yrittää suutelemaan häntä.)

Tuomari Credulus tulee takaisin.

Tuomari. Laury, Herra Ju— hä! Mitä pirua tää on?

Lauretta. Ei muuta kuin muisku, älä ole milläsikään.

Tuomari. Minä olen nöyrin palweliasi, rehellinen Humphrey! — minä en — minä en tahdo häiritä sinua.

Lauretta. Älkää huoliko, isä! hän on niin hywäluontoinen — totta siin' ei ole mitään pahaa. — Ethän sinä mielinyt pahaa, wai mitä Humphrey?

O'Connor. En, totta, mamseli; korkea oikeus tietää että sitä minussa ei ole.

Tuomari. Minä tiedän, että sinä olet walehtelewa, koukuttelewa, ulkokullattu konna; ja jos et sinä paikalla lähde pois silmäini alta.

Lauretta. Mutta kuulkahan, isä, nyt minä sanon Teille kuinka se oli. Minun päätäni toisinaan yhtäkkiä pyörryttää, ja Humphrey kun näki minun rupeawan wapisemaan, niin juoksi awukseni, aiwan säikäyksissään, poika rankka, ja otti minun syliinsä.

Tuomari. Wai niin! Siinäkö kaikki — ei muuta kuin wähäinen pyörrys, hä?

O'Connor. Se on toden-totta, korkea oikeus, sillä kun näin mamselin waalistuwan, kawahdin minä paikalla.

Tuomari. Wai niin, no sehän oli höylisti tehty!

O'Connor. Ja onnellisesti sain hänet tointumaan.

Tuomari. Ja kuka pani sinun tohtoriksi, häwytön, hä? Pois silmistäni, sanon minä, tuossa paikassa, tahi kaikkein asetusten kautta.

Lauretta. Woi, nyt, isä, te säikäytätte minua, ja minua pyörryttää jälleen! — Oi, auttakaa!

O'Connor. Oh, neiti-kulta, hän kaatuu! (Ottaa hänen syliinsä.)

Tuomari. Tuhatta! mitä! minun silmäni edessä — no hiisi sinua häwyttömyyden ihmettä! (Tarttuu häneen ja tuntee hänet.) Jumal' armahda minua, kukas tää on? Murhaa! roswoja! tulta! ryöwäriä! ruutia! sotamiehiä! Juho! Sussu! Pirkko!

O'Connor. Herra=kulta, älkää hätäilkö; en minä tee Teille pahaa.

Tuomari. Warkaita! roswoja! solttuja!

O'Connor. Te tiedätte minun rakastawani tytärtänne. —

Tuomari. Pyssyä! riiwiöt!

O'Connor. Ja että ainoastaan —

Tuomari. Kawaluus! ruutia!

(Palwelia tulee pyssyn kanssa sisään.)

Lauretta. Woi, pappa, minun tapatte!

Tuomari. Rehellinen Humphrey, kawahda itseäs — Ja Sinä mamseli, tätä tietä, ole niin hywä!

O'Connor. No mutta, Herra, kuulkaa minua —

Tuomari. Minä ammun.

O'Connor. Niin saatte nähdä—

Tuomari. Minä ammun.

O'Connor. Kuinka, wäärin —

Tuomari. Minä ammun — hywästi nyt, minä kumarran tietä nöyrimmästi, rehellinen Humphrey Hum. (Menewät eri=puolille.)

Kolmas kohtaus. — Käwelypaikka.

Tohtori Rosy tulee sisään.

Rosy. No nytpä luulen ystäwäni olewan onnen tiellä. Ohoh! Hän on warmaankin täynnä toiwoa ja pelkoa, epäilystä ja tuskaa; wissiin hän on kowassa rakkauden taudissa: alakuloisena! kärtynä, riutuna päiwäkaudet, ja öillä on kuin

tulessa eikä saa unta. Ah! juuri niin kuin minäkin puuhasin Dolly-raukkaani kosiessa! kun hänellä oli tapana jokapäiwä walittaa kirwistelewän, että hänen pikku tohtoriansa lähetettäisiin noutamaan. Silloin minä tulkitsin hänen suonensa kieltä — selitin resepteissä omia kärsimyksiäni hänelle — lähetin hänelle helmiketjun pillerirasiassa tahi rohtopullon, jonka kaulasta riippui lippu wärsyjä täynnä. Ohoh, ne päiwät owat menneet; ei autuutta ijäksi: kaikki on turhuutta — milloin se'estä, milloin pilwiä — me olemme, niin sanoakseni, kuninkaita ja kerjäläisiä: — mitä sitte auttaa —

O'Connor tulee sisään.

O'Connor. Woi, tohtori, minä olen hukassa, ihan hukassa!

Rosy. Kauneuden koreus.

O'Connor. Min' olen keksitty, ja —

Rosy. Komea palatsi —

O'Connor. Tuomari on —

Rosy. Pulska peruuki —

O'Connor. On enemmän äissään kuin koskaan —

Rosy. Kultaponsi keppi —

O'Connor. Hoi, tohtori! (taputtaen häntä olkapäille.)

Rosy. Hä!

O'Connor. Heittäkää saarnanne! Minä sanon Teille että minä olen keksitty, woitettu.

Rosy. Toden! Kaikki menee! kaikki menee! Ohoh ihmis-onnen muuttelewaisuutta! — Ei mitään pysywäistä tässä maailmassa — mitä lujemmin luottaa sitä pahemmin pettyy. Onni meidät kaikki narrina pitää.

O'Connor. Tohtori-kultaseni, nyt tarwitsen wähäsen maallista wiisauttanne. Waiwalla ja wiekkaudella olen tänne päässyt puheillenne. Min' olen päättänyt kokea sitä, jonka wiime wiikolla arwelimme yrittää. Mull' on kirje walmis, ja Teidän awullanne asiani jälleen paranee.

Rosy. Aiwan mielelläni. Minä Teidät epäilemätä autan: mutta mitenkä perhana Teidät keksittiin?

O'Connor. Sen saatte kuulla mennessämme; tässʼ ei ole silmänräpäystäkään hukattawana.

Rosy. Jumala suokoon nyt meille parempata onnea! — mutta sitʼ ei woi tietää.

O'Connor. Ei wainkaan.

Rosy. Kukaties onnistumme, kukatiesi emme — —

O'Connor. Oikeen.

Rosy. Wasta saamme nähdä.

O'Connor. Wissiinkin.

Rosy. Me waan sokeasti haperoimme.

O'Connor. Emme mitään muuta.

Rosy. Me olemme häpäkkäsilmiä kuoleman alaisia.

O'Connor. Merkillisesti.

Rosy. Harhailewaisia.

O'Connor. Aiwan niin.

Rosy. Wastainen päiwä on pimeä.

O'Connor. Kuin kellari.

Rosy. Ihmiset owat muurlaisia.

O'Connor. Tuossa ne jo tulewat; joutukaa tohtori, pois, pois, pois.

(Menewät, luutnantti O'Connor wäkisen wieden Rosya ulos.)

Neljäs kohtaus. — Kammari tuomari Creduluksen huoneessa.

Tuomari **Credulus** ja rouwa **Bridget Credulus** tulewat sisään.

Tuomari. Woi päiwiäni, Bridget, sinusta yksinäiski woin tulla hulluksi! Minä sanon sulle, että hän olis pettänyt ylituomarinkin: se koira näytti niin tietämättömältä kuin sihteerini, ja puhui rehellisyydestä kuin olis ollut kirkonmies.

R. Bridget. Mitä joutawaa jaaritusta, rehellisyyttä! — mitä sullʼ on tekemistä, sanosta, rehellisyyden kanssa? Kauniin jutun sinʼ olet saanut aikaan Humphrey Huminés; ja tyttö sitte, hänkin on tainnut olla siinä kähmässä. Lau-

retta, sinä hänen tahdoit kutsutuksi niin; mutta minä puolestani kyllä tiesin ettei siitä koskaan lähde hywää, kun antaa tytöille mokomia pakanan ristimänimiä; jos olisi hänelle pantu nimeksi Deborah, tai Tobitha, tai Ruth, taikka Rebecca, tai Johanna, ei mitään tämmöistä olis koskaan tapahtunut; mutta tiesin hän sen että Lauretta on karkulaisen nimi.

Tuomari. Pöhö, sin' olet hupsu!

R. Bridget. En, herra Credulus, sinä se hupsu oletkin, eikä ketään muuta, kuin semmoista pölkkypäätä olis woitu niin houkutella.

Tuomari. Mitä, tuhatta, rouwa, kuinka näin julkiatte puhua? Ellet ymmärrä miestäsi arwossa pitää, niin kyllä mä tiedän kuka sun käskee häntä kumartamaan.

R. Bridget. Älä lörpöttele! Sun pitäis häwetä näyttää naamaas käräjissä: sinä tulet iwaksi koko lautakunnalle, ja suunkuluksi kaikille pöyhistelewille lakimiehille ja pussipäisille jutun-ajajille koko kaupungissa.

Tuomari. Näinkös puhutaan hänen majesteettinsa käskyläisille? Sääntöjen kautta wannon, se on maankawaluutta ja tawallista petosta, molemmat yhdessä!

(Palwelia tulee sisään.)

Palwelia. Täss' on kirjanen herralle.

Tuomari. Kuka sen toi?

Palwelia. Sotamies.

Tuomari. Wie se pois ja polta.

R. Bridget. Malta! — nyt sull' on niin kiire — se on luullaksein luutnantin tuhertamata — (ottaa kirjeen; — palwelia menee ulos.)

Saappas nähdä: — niin, se on allekirjoitettu O'Connor.

Tuomari. Hywä, lue.

R. Bridget. (Lukee.) Kosto on suloinen.

Tuomari. Niinkös alkaa, wai niin? Min' olen iloissani siitä, kyllä mä sille koiralle näytän että minäkin samate ajattelen.

R. Bridget. (Lukee.) Ja waikka olen pettynyt aikeessani saada tyttärenne, on mulla toki lohdutuksenani se tieto, että minä olen sen kostanut hänen luonnottomalle isällensä; sillä tänä aamuna oli mulla ilo panna sokolaatiinne wähäisen myrkkyä. — Herra Jumala armahda meitä!

Tuomari. Älä kujeile, Bridget; näytä, tiedäthän että se ei woi olla niin, tiedäthän että se on waletta.

R. Bridget. Lue se itse.

Tuomari. (Lukee.) Ilo panna sokolaatiinne wähäisen myrkkyä! Oh, kauheutta! Riiwattu räiwä! — Bridget!

R. Bridget. Armaiseni, malta, täss' on jälkikirjoitus. — (Lukee.) R. B. Ei mitkään lääkkeet woi Teitä pelastaa.

Tuomari. Woi polonen päiwiäni, Bridget! miks' et sinä huuda apua? Min' olen kadottanut ääneni. — Aiwoni on pyörryksissä — minä puhkean, ja ei mitään apua. — John! Laury! John!

R. Bridget. Näetsen mihin itsesi olet saattanut.

(Palwelia tulee jälleen.)

Palwelia. Mitä herra käskee?

Tuomari. Seis, John; hawaitsitko mitään sokolaati kupissani tänä aamuna?

Palwelia. En mitään, Herra, pait että oli wähän sakkaa.

Tuomari. Minkä wäristä se oli?

Palwelia. Tummaa, Herra.

Tuomari. Woi arsenikiä, mustaa arsenikiä! — Miks' et juokse tohtori Rosya hakemaan?

Palwelia. Nytkö, herra?

R. Bridget. Woi, lempiseni, woit olla warma että se on hukkaa: anna hänen tuoda tänne lakimies, todistamaan wiimeistä tahtoasi, armaiseni.

Tuomari. Tuhatta! tuo tohtori tänne, räiwiö. Te olette kaikki yhdessä liitossa murhaajat!

Palwelia. Ka, tässä hän on, Herra. (Menee.)

Tuomari. Nyt, Bridget, elä wirka mitään, ja anna mun nähdä, näyttääkö tilaisuuteni kauhealta.

(Tohtori Rosy tulee sisään.)

Rosy. Minä olen waan niinikään tullut tiedustamaan — woi! jumal' auta, mikäs on tullut Teille Herra tuomari?

Tuomari. Kas, hän sen näkee heti. — Myrkkyä kaswoissani, muodossani! Niin, niin, minä poloinen olen warmaan haudan kaiwajain oma.

R. Bridget. Woi! woi! tohtori kulta!

Tuomari. Ole wait, Bridget! — No tohtori, wanha ystäwä kultani, näettekö todellakin mitään muutosta minussa?

Rosy. Muutosta! ei koskaan ollut mies niin muuttunut: mitenkä nuo mustat pilkut tuliwat nenäänne?

Tuomari. Pilkut nenääni!

Rosy. Ja tuo kolkko tuijotus oikiaan silmäänne!

Tuomari. Oikeaan silmääni.

Rosy. Niin, ja woi, woi, kuinka olette pöhetyksissä!

Tuomari. Pöhetyksissä!

Rosy. Niin, ettekös Tekin rouwa näe, että hän on pöhetyksissä?

R. Briget. Oh, turha sitä on peittää! — Todestaan, kultaiseni, sin' olet niin paksu taas kuin olit aamulla.

Tuomari. Niin, tunnemma sen nyt itsekin. — Min' olen myrkytetty! — Tohtori, auttakaa minua, oikeuden tähden! Säilyttäkää mulle elämää siksi että näen murhaajani hirressä.

Rosy. Mitä?

Tuomari. Min' olen myrkytetty, sanon minä!

Rosy. Puhukaa kowasti!

Tuomari. Mitä! ettekö woi kuulla minua?

Rosy. Äänenne on niin matala ja niin sanoaksemi, homo. En woi kuulla yhtään sanaa mitä sanotte.

Tuomari. Min' olen mennyt siis! — Tässä lepää, ennen ollut monta wuotta hänen majesteetinsa tuomarina!

R. Bridget. Lukekaa, tohtori! — Ah, kultaiseni, wiimeinen tahtosi! Ajattele, armaiseni, kuinka pian tulet kuolemaan.

Tuomari. Ei, Bridget, minä kuolen palaisittain.

Rosy. En koskaan ole kuullut mointa kamaluutta. — Oh, Te olette hukassa, ystäwäni! hautanne on kaiwettu, ja kaiwajalla ei ole muuta tekemistä kuin peittää Teidät. Meidän täytyy kaikkein mennä, warhemmin tahi myöhemmin — ylhäisen ja alhaisen. — Kuolema on welka! se sitoo kaikki yhdellä lailla — ei takuuta, ei myöhemmäksi heittämistä.

Tuomari. Olkaa waiti, tohtori! tahdotteko parantaa, wai ettekö?

Rosy. Oi! ystäwä-kultani, se ei ole minun wallassani, mutta minä warmaan tahdon nähdä oikeutta tapahtuwan Teidän murhaajallenne.

Tuomari. Kiitoksia, ystäwäiseni, mutta somempi sitä olisi itseni ollut nähdä.

Rosy. Niin, mutta jos te parannutte, niin se riiwiö pääsee rankaisematta.

R. Bridget. Pääseekö? sitte todenki käwis sääliksi, jos parantuisit. Min' olen niin wihastuksissa sille riiwiölle, ett'en siedä ajatustakaan, että hän woisi päästä hirsipuusta.

Tuomari. Sinä olet hywin hywä, armaani, mutta jos se sinusta on samaa, olisin minä yhtä kernaasti parantunut, kuitenkin; — mitä, tohtori, ei mitään apua!

Rosy. Min' en saata mitään tehdä; mutta tuo saksalainen puoskari, sitä Teidän pitäis waikka noudattaa kaupungista; minä tapasin hänen naapurin owessa, ja tiedän hänellä olewan wastineita kaikille myrkyille.

Tuomari. Noutakaa se, ystäwäiseni, noutakaa se! Minä hankin hänelle lääkärin oikeuden, jos minun parantaa.

Rosy. Hywä, ei ole siekoilemista; te pöhetytte hirmuisesti.

R. Bridget. Kuinka armaani, tahdotko parantua

puoskarin, salakeinon kaupustelian awulla? Minä puolestani, niin paljon kuin rakastanki sinua, mieluisammin saattaisin sinut hautaasi, kuin että näkisin säilywäsi hengissä jonkun ruohonlukian kautta.

Tuomari. Minä ymmärrän suuren lempesi, armaiseni; ja olen warma ettei mikään minua surkeassa tilassani lohduta niin paljon kuin ajatus että sinä jäät jälelle.

(Tohtori Rosy palajaa luutnantti O'Connorin kanssa, joka on walepukeissa.)

Rosy. Onkos onnea; minä kohtasin hänen owesta mennessäni.

O'Connor. Metto koeta suonem.

Rosy. Hän pyytää minua koettelemaan suontanne.

Tuomari. Eiköhän osaa puhua meidän kieltä?

Rosy. Ei sanaakaan.

O'Connor. Paljo kiiram mortem kohtam.

Rosy. Sanoo Teill' ei olewan kuutta tuntia elämistä.

Tuomari. O, Jumal' armahtakoon! tietääkö hän kipuni?

Rosy. En usko.

Tuomari. Sanokaa hänelle että owat mulle antaneet mustaa arsenikiä.

Rosy. Antowerunt illi arsnea.

O'Connor. Myrcatus.

Tuomari. Mitä hän sanoo?

Rosy. Hän sanoo että Te olette myrkytetty.

Tuomari. Sen tiedämme itse; mutta mikä siitä seuraa?

Rosy. Quid effectum?

O'Connor. Ad Hiidum hoilabit.

Rosy. Sanoo kuolewanne tuohon paikkaan.

Tuomari. Woi kauhistusta! mitäs, eikö ole mitään rohtoa?

O'Connor. Parantabo pro multam raham.

Tuomari. Mitä, sanooko hän että mun pitää mennä multaan rauhaan.

Rosy. Hän sanoo parantawansa teidät kolmesta tuhannesta markasta.

R. Bridget. Kolmesta tuhannesta markasta! kolmesta tuhannesta hirsipuusta! — Ei, lempiseni, älä suinkaan tartu semmoisiin konnankoukkuihin: kuole kerrassaan, äläkä rupea linnuksi tuommoisille.

Tuomari. Min' en tahtois kuolla, Bridget. — Min' en huoli kuolla.

R. Bridget. Joutawaa! ei siin' ole mitään: hetkinen, ja kaikki on mennyt.

Tuomari. Niin, mutta siitä jääpi tainnos, joka kestää kowin pitkän aikaa.

R. Bridget. O, lempyiseni; minä rukoilen, mieti, muista testamentiisi.

(Lauretta tulee sisään.)

Lauretta. Oi isäni, mitäs ma kuulen?

O'Connor. Quiddam Jumalus kyhäwit tollam ruusum.

Rosy. Tohtori on häwmnästyksissä nähdessään kauniin tyttären.

Tuomari. Kuinka niin?

O'Connor. Mamsellmu rakasto toto sydämo.

Rosy. Sanoo sen sydämmen menewän hänelle, ja että jos annatte hänelle luwan kosia nuorta mamselia, ja lupaatte suostua liittoon, jos hänen lempensä woipi woittaa, niin tahtoo niillä ehdoilla tuossa paikassa parantaa Teidät, ilman maksutta eli palkinnotta.

Tuomari. Pirua! sanoiko hän sen kaiken niin wähillä sanoilla. Onpa tuo sukkelata kieltä! Hywä, minä suostun, jos hän saattaa olla mieliksi tytölle., (Itsekseen) Ja sen takaan ettei sitä koskaan saata.

Rosy. Loro.

O'Connor. Kirjum, karjum.

Rosy. Sanoo tahtowansa suostumuksenne kirjallisesti, sill'aikaa kuin hän kirjoittaa Teille ihmeellisen reseptin. (Molemmat rupeawat kirjoittamaan.)

Lauretta. Mitä kummia, äiti, selittäkää mulle mitä tämä on?

R. Bridget. Älä puhu mulle, tyttö. — Luonnoton isä!

Tuomari. Tuossa, tohtori, tuoss' on mitä hän tahtoo.

Rosy. Ja tässä reseptinne: lukekaa se itse.

Tuomari. Hä? aiwan selwää kieltähän tämä on?

Rosy. Lukekaa ääneen: ihmeellinen salalääke, minä wastaan siitä.

Tuomari. (Lukee) Tätä lukiessanne olette parannettu, Teitä rakastawan wäwynne awulla. — O'Connor. — Kuka, peiwelin henki Te olette?

O'Connor. Rakastawainen wäwynne O'Connor, ja sangen nöyrä palwelianne Humphrey Hum.

Tuomari. Se on waletta, Te ette ole wäwyni; sillä minä tahdon tulla myrkytetyksi jälleen, ja Teidän pitää tulla riippumaan hirsipuussa. — Minä tahdon kuolla, turjake, ja heittää Bridgetille peruni.

R. Bridget. Niin, ole niin hywä, armaiseni, heitä mulle perusi; minä takaan että hän on ansainnut hirsipuun.

Tuomari. Sanotko niin? — Malta, Bridget, sinä näytit niin hellän huolen minusta kun luulit minun myrkytetyksi, että wastedes olen päättänyt ei koskaan ottaa neuwoasi missään asiassa enää. (O'Connorille.) Wain niin, kuuletteko, herra, Te olette Irliläinen ja sotamies, eikö niin?

O'Connor. Olen, ja ylpiä kummastakin.

Tuomari. Niitä molempia maan päällä minä kaikkein enimmän wihaan; niin minä sanon Teille jotakin — heittäkää maanne ja myykää wirkanne, ja minä annan Teille anteeksi.

O'Connor. Malttakaa, herra tuomari, — ellette olis mun Laurettani isä, niin minä siwaltaisin nenän poikki siitä ensimäisestä pyynnöstä, ja murtaisin luunne pyytämästänne sitä toista.

Rosy. Niin, niin, aiwan olette oikeassa.

Tuomari. Onko hän? sitte minä olen wääräsä. — Kuulkaa, Herra, minä annan tyttäreni Teille, joka olette kaikkein häwyttömin koira, jonka eläissäni olen nähnyt.

O'Connor. Oh, herra, sanokaa mitä mielenne tekee; semmoisen lahjan saatua kuin Lauretta on, jokainen sana on mielihywäksi.

R. Bridget. No, lapsiseni, kylläpä tästä saamme hywää riidan ainetta koko loppu-elämäksemme.

Tuomari. Luulen sen minäkin, kultaiseni, waikka emme muutenkaan juuri ole semmoisen puutteessa.

Rosy. Tämä on kaikki niinkuin sen piti olla. — Aleksandrini, minä toiwotan Teille onnea, ja Teille, tyttäriseni; ja nyt on wilpitön toiwoni, että teistä tulkoon juuri semmoinen emäntä kuin armas Dolly-raukkani. (Menewät kaikki.)

Jeppe Niilonpoika,

Ilweilys wiidessä näytöksessä.

Käännös Holbergin ilweilyksestä.

Wiülüniekka,

Kolmilohkoinen näytelmä,

sisältäwä 7 kuwausta wiidessä näytöksessä.

Rudolf Kneisel'in saksaksi kirjoittama,

C. J. Dahlberg'in

suomentama.

Näyttäjät:

Martti Miettinen, rikas talonpoikainen leskimies.
Kalle, Martin poika.
Hanna, emäntäpiika Martin talossa.
Olli Miettinen, Martin weli, kulkeksiwa wiuluniekka.
Laura, Ollin tytär.
Neilikka, wallesmanni.
Lottä, sen tytär.
Pullonen, Martin naapuri.
Turúnen, kyläkunnan soittoniekka.
Aro } Martti Miettisen renkiä.
Jaakko } Martti Miettisen renkiä.
Leena, piika.
Anni, wanha leski.
Paukku, sotamies } Olli Miettisen nuoruuden aikuisia ystäwiä.
Risto, räätäli } Olli Miettisen nuoruuden aikuisia ystäwiä.
Amos, metsän wartija } Olli Miettisen nuoruuden aikuisia ystäwiä.
Lassi, mylläri Neilikan myllyllä } Olli Miettisen nuoruuden aikuisia ystäwiä.
Kyläläisiä, soittoniekkoja ja nuorta wäkeä.

Ensimäinen Lohko.

Wiuluniekan kotiuminen,

(Kahdessa näytöksessä.)

Ensimäinen näytös.

(Martin talo. Näytelmä sijan perällä on korkea pystö-aita ja siinä portti keskellä. Oikealla [illegible] *) asuinhuoneen owi. Huoneen

---

*) Näyttäjöistä päin katsoen, niin kuin oikea ja wasen tässä aina merkitään.

ja portin wälillä on korotettu istuinpötykkä soittoniekkoja warten. Oikealla puolen edustata penkki, wasemmalla toinen sekä pöytä ja pöydällä kukka-wihkoja maljakoissa. Huoneen seinä, warsinki owen pielet, soittoniekkain istuimen kaiteet, portin pielet ja päällys owat kukkakiertämillä koristellut; portin päältä näkyy waakunoita.)

Ensimäinen kohtaus.

(Aro istua nuukottaa oikean puoleisella penkillä eteensä katsoen. Jaakko, Leena ja muut palwelijat lopettamaisillansa soittoniekkain istuimen koristelemista. Hanna, siewä tyttö talonpoikaisissa waatteissa, tulla hyöpsyttelee huoneen owesta.)

Hanna. Joko saatte walmiiksi? Hywä! Kas tuo on isännälle mieluista. Sanoppas Jaakko oletteko ennen milloinkaan tässä talossa ollessanne isännän syntymäpäiwänä koristelleet seiniä näin juhlallisesti?

Jaakko. En minä suinkaan muista. Se täytyy myöntää, että sinä somat asiat hywästi ymmärrät. (Hymyilee.) Mutta kyllähän isäntä osaa kiittääkkin tuota siewää ja suloista Hanna neitsyttänsä.

Hanna (oletellen). Mitä sinä hulluttelet semmoisia puhuen. Senki sata kertaa saan minä kuulla olewani isännän mielestä siewä ja suloinen. Mitä minä sille taidan, jos — (tekssi Aron, keskeyttäin). Mutta olkootpahan pilapuheet sillänsä, menkäätte nyt kyökkiin ja kellariin katsomaan, ettei mitään puuttuisi wierasten tullessa. (Tähän asti owat näyttäjät olekkineet perällä. Palweluswäki menee nyt pois).

Hanna (tultuansa äänettä esiin). No, Aro?

Aro (nousten ylös ikään kuin unesta hawaittuansa). Ka, mitäs nyt?

Hanna. Mikä sinulla taas on mielessä?

Aro (katsoo ihastuksissaan [illegible]inä, — aina sinä olet mielessäni!

Hanna (hykähtä[illegible] Ajattele ennen sitä, että kaikki olisi

juhlan alkaessa järjestykseksään. Eihän täällä wielä näy olewan wiiniäkään.

Aro. Näyt jo luopuneen kaupunkilais waatteistasi. Se se tekee minut sangen onnelliseksi. Olen jo niin kauwan pyytänytkin sinua jälleen talonpoikaisittain waatteutumaan. Kas kuinka kaunis sin' olet, kuinka pienoinen jalkasi, kuinka nuo ruusunauhatki owat sulle somia, — ja nuo silmäsi — (hywin ihastuksissaan) kuinka suloiset, kuinka kauniit!

Hanna (oletellen). Etkö jo lakkaa Aro?

Aro. Ah, ja kuinka minä rakastan sinua! Kuinka mun sydämeni rupee kiehumaan, kun tulet lähelleni.

Hanna. Lopeta jo Aro. Tiedäthän, etten woi semmoista puhetta kuulla.

Aro (suruissaan). Hm, woitpahan muinoin, kun sanoin rakastawani sinua.

Hanna. No, se oli muinoin, — mutta —

Aro. Muinoin, — mutta silloin et wielä ollut kaupungissa käynytkään, etkä oppinut tuota siwistelemistä. Silloin leikittelimme kotona niityllä — olimme wielä lapsia — muistathan sen wanhan niinipuun ja penkin sen luona, jolla istuen ensikerran lupasimme mennä toisillemme.

Hanna (wihastuen). Aro hoi!

Aro. Ja wanhempasiki kuin kuoliwat! Sun täytyi mennä kaupunkiin palwelukseen, tulla sieltä taas tänne rikkaan Miettisen emäntäpiijaksi. Minä pyrin hälle rengiksi, päästäkseni olemaan sinua lähellä, nähdäkseni sinua aina — — — sillä sinutta minä joutuisin hukkaan, ja minun täytyisi kuolla, ellet tulisi minulle.

Hanna (närkästyneenä kääntyen). Minun pitää jo mennä.

Aro (säikähtäen, toisella äänellä). Niin oikein kolmekymmentä putelliahan minun pitikin tuoman kellarista! Paikalla, paikalla! (yrittää menemään, kääntyy takaisin). Kuuleppas Hanna!

Hanna. No mitä?

Aro. Minä pyytäisin wähä. Rupeisitkohan sinä Hanna kulta tekemään mulle sen sydämellisen ilon?

Hanna. No, minkä?

Aro. Nykyjään, kun wein kaupunkiin ruoka-aineita, se oli juuri markkina-aikana, näin minä eräässä puodissa — Mutta elä nyt suutu minuun —

Hanna. Puhu waan!

Aro. Näin minä parin korwarenkaita. Minä ostin ne, ja jos sinä huolisit ottaa ne wastaan — kas se olisi mulle oikein sydämellinen ilo. (On jo kaiwanut lakkaristansa paperin ja ottanut siitä korwarengasparin). Kappas tuossa ne owat!

Hanna (katsahtaen niihin). Kiitoksia Aro, lahjoja min' en huoli.

Aro (waikeroipi, koruja kiikutellen). Mutta ne owat niin kauniit ja olisiwat tukallesi niin soweliaat.

Hanna. Hm, mukailtuja koruja min' en pidä: eiwätpähän nuo ole kuin lasia ja messinkiä.

Aro (suruisesti). Lasia ja messinkiä. Sitäpä en ajatellutkaan. Ajattelin waan huwittaaksesi sinua. — Niin, — kuitenki, kuitenki — lasia ja messinkiä — hyi! (Wiskaa renkaat wihoissaan maahan ja tallaa jaloin).

Hanna (nauraen). Luulenpa olewasi hulluna!

Aro. Hulluna? hm! niinpä minäkin luulen monta kertaa. — — Jospa olisin rikas, niin mä ostaisin sulle hohtokiwiset korwarenkaat!

Hanna. Kiitoksia siitä hywäntahtoisuudestasi. Mutta rikastapa sinusta ei taida tullakkaan. Joka aina uneksii ja laiskuttelee eikä ryhdy mihinkään toimeen enemmän kuin sinäkään, se ei kelpaa mihinkään eikä siitä tule mitään — ei edes oiwallista talonpojan renkiäkään.

Aro. Mitä nyt sanot, olet waan isännän kuullut sanowan. Mitä se tietää? Ja kuka sen on sanonut, että min' olen syntynyt talonpojan rengiksi?

Hanna. No, mikfikäs sinä mielit? Wai korkea-arwoisekfi herrakfiko.

Aro (toimessansa päätänsä pudistaen). En niinkään! En tiedä, mitä tehnen ja toimittanen, waan ollessani yksin metsässä tahi kedolla, wiskaun minä nurmikolle katselemaan sinertäwätä taiwasta, ja tuuli puhaltelee ohitseni, ja se helisee ja humisee ja kumajaa, ikään kuin enkelit soittelisiwat, ja minulla on niin ikäwä — ja se on kuin pikku satu. — Tiedätkös, Hanna kulta, mitä minä haluaisin tehdä? Minä haluaisin aina sillä lailla unekfia!

Hanna (kowasti nauraen). Hahhahhah! No unekfijahan sinusta sitten tuleekin? Onpa tuo koko wirkine!

Aro (häpeissään). Oikeessa olet! Min' olen houkko!

Hanna. Hywä, kuin sen hawaitset. Heittäkäämme nyt hullutukset sillensä. Minulla on huolenpito, ettei rakas isäntämme olisi mitään wailla — kyllä se kohta tuleekin.

Aro (uskotellen). Rakas isäntämme. Kylläpä sinä pidätkin häneskä sangen suurta huolta. — Sanoppas nyt, Hanna, onko se totta, mitä kylässä puhutaan? —

Hanna (epäwakaisesti). No mitä?

Aro. Että sinä ja isäntä muka olette sangen hywät toisillenne, ja että — —

Hanna. Mitä sinä nyt jaarittelet — heitä minut rauhaan!

Aro (pikaisesti). En, en, sinun pitää wastata minulle. Sano, onko sinä perää? Onko se wanhus sinusta mieluinen? Hiito perii sinut, ellet sano!

Toinen kohtaus.

(Entiset. Kalle tulee kiireesti wasemmalta puolen.)

Kalle. Aro, kärrit owat wielä rapun edessä — Ne pitää wiedä pois. —

Aro. Paikalla! (Menee wasemmalle puolelle, katsoen Hannaan, joka käännäikse hänestä).

Kalle (katsoo kummeksien Aron silmäelemistä). Ahaa, mitähän sinä, Hanna, Aron kanssa juttelit? Se näkyi katsowan sinuun kummasti!

Hanna. Mistäpä minä tiennen, mitä tuo löyhkä puhunee.

Kalle. Luulenpa hänen rakastuneen sinuun, Hanna!

Hanna. Entäs sitten? Kylläpä silloin olisi tekemistä, jos kajoisi kaikkiin, jotka meihin rakastuwat.

Kalle. Sinuna minä ottaisin Aron miehekseni, se on siiwo poika ja wielä wilkas järkinenki.

Hanna. Hyh, renkimiehen. Parempata minä toki toiwon.

Kalle. No, no, Hanna, Kreiwikö sulle wasta kelpaisi? Ole toki järkewä — säätyänsä ylemmä ei pidä pyrkiäkkään.

Hanna (pilkaten). Paremmin ylemmä kuin alemma. Paremmin kunnon piikatyttönenki tekee waikka Kreiwille menee, kuin kunnon taloinen poika wiuluniekan tyttöä köytäillen.

Kalle (hämmästyen, mutta paikalla wakiutuen). Se on muka minulle?

Hanna. Sinulle taikka muille. Minä waan tahdoin osoittaa, ettet sinä ole mies muistuttamaan minua olemaan järkewä; kaiketikin olen kyllin järkewä hawaitsemaan jotkut salaisuudet.

Kalle (wakaisesti). Niin salaisuudet? Sitäkö sinä muka tarkoitat, että minä pidän Laura-serkkuni rakkaana. Sitä ei tarwitse salata keltään.

Hanna. Ehkäpä kuitenki isältäsi.

Kalle. Mitä wielä, minä sanon sen hänelle wielä tänä päiwänä.

Hanna. Sitäpä luulen tuskin tohtiwasikaan tehdä.

Kalle (yhä toimessaan ja hywin huoletoinna). Wielä wähä, minä en ole wielä eläissäni pelännyt mitään. Pelkoa en tunnekkaan. Ja onhan mulla hywä omatunto.

Hanna (pilkaten). No, olkos miekkoinen!

Kalle. Mutta sanoppas nyt, Hanna, minkä tähden Isäni wiettää tätä syntymäpäiwäänsä näin juhlallisesti!

Hanna. Ahaa, eikö se wielä ole sanonut sitä tuolle järkewälle pojallensa?

Kalle (nauraen). Ei. Mutta sinähän sille olet wallan mieluinen ystäwä, ja tiedät jo siis warmaanki.

Hanna. Tiedän kyllä; mutta en nyt kuitenkaan ilmaise. Ka tuoltapa tuo tuleekin — kysyppäs itseltään — ehkä se sanoo sinulle.

Kolmas kohtaus.

(Entiset. Martti tulee portista).

Martti. Tässä minä nyt olen, Hanna kulta, eikä siihen tarwita kauwan kuin wieraatkin owat täällä. Johan kyökki ja kellari lienewät laitoksessaan?

Hanna (hywin iloissa). Jopa kyllä aiwan käskynne mukaan. Ettekö isäntä tahdo mennä tupaan lewähtämään?

Martti. En; minä odotan täällä wieraitani.

Hanna. No antanettehan hattunne ja keppinne wiedäkseni tupaan. Kauwanhan te olitteki poikessa.

Martti. Elä lapsukaiseni sitä paheksi. Tuo wallesmanni Neilikka pidätti minua. Mutta nytpä mä wasta näenki olewasi talonpoikaisissa waatteissa eikä enää kaupunkilaisissa.

Hanna. Sitähän te isäntä kulta tahdoitte eilen, ja minä teen mielelläni, mitä arwaan olewan teille mieluista.

Martti. Kas sitä tyttöä! Etpäs usko, kuinka wiehättäwältä tuossa puwussasi näytät (taputtelee tytön poskia mielistellen). Enköhän jo suutele — —

Hanna (sukkelasti kuiskatsemalla). Kalle on täällä.

Martti. Ahaa. (Kääntyy Kalleen päin, joka yrittää menemään). No hulivili! Minnekkä sinulla on kiire?

Kalle. Kylään, etten olisi tiellänne.

Martti. Mistä sinä olet niin tureissasi.

Hanna. Kalle on siitä pahoillaan kun ei tiedä, minkä tähden tätä syntymäpäiwäänne niin juhlallisesti wietätte.

Martti. Ahaa, jopa se junkkari taitaa arwata jotakin.

Hanna. Kyllä se jo tiedusteli minulta, waan minä en tahtonut ilmoittaa, mitä te minulle olette uskonut.

Martti. Aiwan oikein, Hanna kulta, eihän tuommoiset nokkawiisaat tarwitse tietää kaikkia.

Kalle (kylmäkiskoisesti). Enpä tuota pahoin pyrikkään utelemaan, sillä tokkopa se lie kowinkaan tärkeätä, koska jo palweluswäkikin tietää.

Martti. Ehkäpä kuitenki jokseenki somaa — mutta kohtahan siitä saat sinäkin tiedon.

Hanna. Niinpä minä menen siksi ajaksi tupaan. Palweluswäen ei tarwitse tietää kaikkia, mitä isäntä pojallensa juttelee. (Wiepi mennessään Martin hatun ja kepin tupaan.)

Martti (pitkuisen aikaa äänettä oltuaan Kallelle wihaisesti). Kas niin, nyt sinä suututit Hannan!

Kalle. Wai niin?

Martti. Niinpä kyllä, sinä tolwana. Minusta et näytä suwaitsewan kärsiä tuota hywää tyttöistä.

Kalle. Siinä olette isä oikeassa. Se tungeikse joka paikkaan, on tietäwinänsä kaikki paremmin kuin muut, on teille mieliksi ja kaikille muille kopea.

Martti. Etkö jo tuki suutasi? Hanna on hywäsydäminen tyttö, ja sinun, niin kuin muidenki täytyy pitää häntä kunniassa. Tyttö on niin wiisas kuin wanha koulumestarimme ja niin kaunis kuin ruusunkukka.

Kalle (hymyillen). Isä hoi, ettekös olleet minulle sanowa, mikssikä tätä syntymäpäiwäänne niin juhlallisesti wietätte?

Martti. Niinpä kyllä. — Kuulleppas Kalle minä

woin sanoa, että olen koko elinkauteni rehellisesti täyttänyt welwollisuuteni. Minä olen tehnyt työtä ja — työn teko on ihmisen tärkein welwollisuus. — Aatra ja lapio oliwat minusta jo lasna mieluisia, ja ne owat olleet minulle rakkaat tähän päiwään asti. Niillä minä olen sen omaisuuden ja talouden, jonka isä wainajani jätti minulle, kaksin kerroin enentänyt. Minä en ole, niin kuin monikin näkyy tekewän, ansainnut mitään koiran koukuilla tahi, niinkuin ne sanowat, kauppa-neuwoilla — en niin mitään — työllä ja waiwalla ja säästämällä ja otsani hiellä olen tarkoitukseni perille päässyt.

Kalle. Sen tiedän, isä kulta, aiwan hywästi, ja sen tähden kaikki teitä pitäwätkin uutteruuden esikuwana.

Martti. No, rakas poikani, tänä päiwänä minä täytän wiisikymmentä wuotta, ja luulen jo ansainneeni nautita wanhoilla päiwilläni josko ei juuri työttömyyttä, niin kuitenki rauhaa ja lewollisuutta. Sen tähden minä olen päättänyt antaa tapahtua kanssani jonkun — tahi useammanki — niin sanoakseni — muutoksen.

Kalle. Muutoksenko? Mitenkä niin?

Martti. No, minä mielin — mutta eläpähän huoli! Ennen kuin itsestäni puhun, tahdon minä puhella sinusta.

Kalle (sukkelasti). Jopa luulen arwaawani, minkälaista muutosta te isä tarkoitatte.

Martti. Ole wait' poika, eläkä nyt keskeytä minua. — Omaa muutostani ennen tahdon minä pitää huolta sinusta. Sinun pitää nyt päästä erillesi omituista taloasi hallitsemaan, sanalla sanoen, minä tahdon, että sinä otat emännän.

Kalle (hämmästyen). Emännänkö?

Martti. Niinpä kyllä, ja minä olen jo sulle walinnut muutaman.

Kalle (sukkelasti). Kuinka te isä sanotte — eihän se waan liene tuo meidän Hanna?

Martti (älmistyen). Hä? Sinuahan on pöllöpää; kuinka sinä semmoista ajattelet?

Kalle. No, minä luulin sentähden, kuin te äskön Hannan kaswoja lemmitellen taputtelitte.

Martti (itsekseen). No tuohan on wasta pirullinen poika. — Kaikki se näkee ja keksiikin. (Julkisesti). Ei sinne päinkään; — sinun pitää naida tuo wallesmanni Neilikan Lotta.

Kalle (puolittain hämmästyneenä, puolittain naurussa suin). Ohhoh!

Martti. No, mitä sinä nyt ällötät? Eikö se muka ole sinusta mieluinen?

Kalle. Ei, isä rukka, ei ensinkään.

Martti. Hä? Eikö? — Mitä sull' on sitä wastaan sanomista? Se on kuitenki oiwa tyttö.

Kalle. Ja kuitenki on se niin wiisas kuin ruusun kukka ja niin kaunis kuin wanha koulumestarimme.

Martti. Kalle! Kalle! Sinä waan pilkoittelet. Lotta on rikas. Neilikka antaa sen mukana langoltaan perimänsä talon, ja isänsä kuoltua saapi Lotta wielä Neilikan talonki kokonaan.

Kalle. Mutta kuulkaapas isä, rikkaus ei sitä kuitenkaan tee wiisaammaksi ja häntä on niin tuhma kuin pökkelö. Ja nyt — koska olemme niin pitkälle tulleet — täytyy minun sanoa teille, että — että —

Martti. No, mitä?

Kalle. Että minä rakastan toista tyttöä.

Martti. Hm, toistako tyttöä? Kuka se tyttö sitten on?

Kalle. Laura.

Martti. Mikä Laura.

Kalle. Laura Miettinen, weljenne tytär.

Martti. Mitä? Tuhat tulimainen! Wiulunierankotyttö-lämiskö?

Kalle. Aiwan niin, isä kulta. Sen katsanto on mitä suloisinta sydämelle ja sen puhe kuin enkelitten soitanto.

Martti. Maltappahan, — siihen soitantoon minä tulen keppineni rumpun paukuttajaksi.

Kalle. Minun täytyy warmaanki silloin olla rumppuna. Mutta kuulkaapas isä, Lauraa ette woi kuitenkaan paukuttaa sydämestäni ulos. Ja mistä syystä minä en saa sitä rakastaa.

Martti. Siitä, kun sen isä oli wiulunickan rentale.

Kalle. No oma weljennehän se oli.

Martti. Niin, Jumala nähköön. Kuitenki olimme aina wihoin.

Kalle. Senpätähden lastenne nyt sopii rakastaa toisiansa, että wäärät kohtalot suoriaisiwat.

Martti. Olli oli pienuudesta pitäin renttu. Aatra ja lapio oliwat hänestä rasittawia. Hän wingutti waan päiwäkaudet wiuluansa, jolloin ei rentalehellut kapakassa eli metsässä. Wiimenki ajoi isä wainajamme hänet kotoa pois, mutta hän ei siitäkään parannut. Hän otti akan ja kuleksi wiuluinensa ympäri kyliä kuin mustilainen. Akka kuoli häneltä nälkään ja huoleen; Olli meni pitkin mieron tietä ja heitti lapsensa wieraan waraan. Sitten se juoksi tiehensä wiulu kädessä, kuuletko sinä? — se kirottu wiulu kädessä!

Kalle. Kyllä kuulen. Mutta enhän minä tahdo naida hänen wiuluansa; minä en tahdo muuta kuin hänen tyttärensä.

Martti (julmistuneena). Ennen perkeleen ämmän — Jumala minua armahtakoon! Kuule nyt! Sinä nait Neilikan Lotan.

Kalle (totisena). En tässä elämässäni!

Martti. Joko minä otan kepin käteeni?

Kalle. Niinpä minä otan silloin jalat käteeni ja pötkin tieheni.

Martti. Hanna hoi! Tuoppa tänne keppini!

Kalle. Minullapa on pitemmät jalat kuin teidän keppinne.

Martti. Kalle hoi, walitse nyt kumpi hywänsä: Naitko sinä Lotan, wai pitääkö minun ruhtoa sinulta joka kylkiluu poikki?

Kalle (panee miettien sormen nenäwarrellensa). Niinpä minä walitsen — minä walitsen ennen ne poikkonaiset kylkiluut.

Martti (julmana). Tuhat tulimainen! Hanna hoi! Missä mun on keppini?

Neljäs kohtaus.

Hanna (tullen huoneesta). Herra Jumala siunatkoon. Mikä täällä nyt on hätänä?

Kalle (wikkelästi Hannalle). Sano, Hanna, isälle, ellei hän suostu minun naimiseeni Lauran kanssa, niin en minäkään suostu hänen naimiseensa sinun kanssasi.

Hanna ja Martti (yhtaikaa). Hä?

Kalle (paikalla). Kyllä minä olen nähnyt kaikki. Koska isä Hannan poskia taputtelee ja suutelee häntä, woin minäkin tehdä samalla lailla Lauran kanssa. „Seuratkaat wanhempainne hywää esimerkkiä", sanoi koulumestari meille nuorille. Ja nyt, Hanna, saat tuoda isän kepin; mutta minua tawoitellessanne saatte juosta jokseenkin pitkältä. Huwittaikaatte nyt isä rauhassa. (Juosta hipsuttaa pois).

Hanna. Mitä täällä nyt on tapahtunut?

Martti. Tuohan on pirullinen poika. Kuuleppas nyt Hanna, hän ei huoli Lotasta, hän on waan ihastunut weli renttuni wiuluniekan tyttöön, ja tahtoo tuoda sen kotiin. Tytön, jonka isä on kaduilla soittelewa wiuluniekka, mieroon juosnut heittiö, josta ei ole wiiteentoista wuoteen kuulunut ei niin mitään, joka ehkä jo on kuolta kutjahtanut johonkuhun aitowierelle.

Hanna. Woi hywä Jumala kuitenki, tuotahan minä jo olen kauwan aawistellutkin — niin se nyt käwi, rakas isänsä rukkani! (Itkee.)

Martti. Ja sen lisäksi tuo poika nulikka wiisastelekse ja tekee pilkkaa. Se tulee siitä, että minä olen sitä liijan paljon helliteltyt; mutta maltappahan waan! — No minkä tähden sinä Hanna kulta itket?

Hanna. Kuin teillä on niin paljo huolta.

Martti. No, no, elä nyt itke, sitä en woi kärsiä.

Hanna. Jos minun neuwoani olisitte seurannut ja myönyt koko talonne ja tilanne, ja jos me sitten olisimme muuttaneet kaupunkiin — niin koko seikka Kallen kanssa olisi nyt ehkä tapahtumatta.

Martti. Onhan se niinki; mutta ihmisen on waikea erota siitä talostansa, jossa on syntynyt ja kaiken ikänsä wiettänyt. Mutta maltappahan waan, minä näytän pojalle täyttä totta. Mieleni oli, niin kuin tiedät, ensin naittaa hänet, ja sitten mennä yhteen sinun kanssasi. Nyt se on meidän käännettäwä edes takaisin. Kuin me kerran olemme parina, niin Kallelle ei jää, jos hän waan omituista taloa haluaa, muuta kuin ottaminen Lotta emännäksensä.

Hanna. Ei, isäntä kulta, ensin pitää Kallen naiman ja oleman erillänsä tästä talosta, muutoin ei riiteleminen lopu. — Eikähän Kalle woi minua edes suwaitakkaan. (Itsekseen). Ja ensin on Aro saatawa pois.

Martti. Kuuleppas nyt, se rukoukseni sinun pitää täyttää; että kutsut minua täst'edes Martiksi ja sinuksi suorastaan!

Hanna. Oh, isäntä kulta!

Martti. Koetappas nyt sanoa: sinä —

Hanna (oletellen). No — — sinä rakas Martti kultani!

Martti (iloissaan). Kas niin — ja sillä olkoot huoleni Kallesta hitolla, annapa nyt waan pikku muisku!

Hanna. Aiwan mielelläni! (Syleilee ja suutelee wanhusta).

Martti (muiskusta säikähtäen). Totta koira wieköön, eiköhän se hulivili ole tuolla aidan takana meitä katsomassa? (Juosta keputtelee aidan luo). Ahaa, wieraamme näkywät jo tulewan. Mutta tuhatta laiwaa! nyt on Kalle juossut tiehensä. Mitä minä nyt Neilikalle sanon? — Tänään oli kihlaus tapahtuwa, sen tähden kaikki koristukset!

Hanna. Kyllähän sanoja löydämme — ja ehkäpä Kalleki tulee takaisin.

Wiides kohtaus.

(Entiset. Wallesmanni Neilikka ja tyttärensä Lotta. Mies- ja waimo-wäkeä, Turunen ja pari muuta soittoniekkaa tulewat ilomielin portista sisään.)

Neilikka. Eläköön syntymäpäiwän lapsi! Terweyttä ja siunausta waan taloon!

Martti. Kiitän nöyrimmästi, herra wallesmanni! Terwe tulemastanne hywät naapurit!

Kaikki. Me toiwotamme onnea! Jumala siunatkoon isäntätä!

Martti. No, Lotta neitoseni, niinhän te näytätte terweeltä ja iloiselta, kuin tammen terho!

Lotta (joka näyttää hywin tuhmalta ja on tawattomasti koreissa waatteissaan, niijata jupasuttaa). No niin!

Martti. Ja te olette laittautuneet niin koreeksi!

Lotta (niijaten). No niin!

Martti. Istukaatte hywät naapurit; ja olkaatte kuin kotonanne. Iloitkaatte, tanssikaatte, juokaatte. Hanna, Leena, Jaakko, tuokaatte wieraille juomia, niin että pöytä ruskaa!

Turunen (palwelijoille). Ja elkäätte suinkaan unhottako soittoniekkoja!

Neilikka. Mutta missäs Kalle piiloittelekse? Tyttäreni on jo häntä — tuota leikki toweriansa kysynyt. Eikö niin, Lotta?

Lotta. Ei!

Martti (hämmästyksissään). Mihinkä se lie pistäynnä; eikö tuo kohta tullekkin.

Neilikka (murisien). Olisihan se woinut olla kotonakin.

Kundes kohtaus.

(Entiset. Pullonen tulee kiireesti esiin.)

Pullonen. Hywä päiwä, naapurit! Hywä päiwä, kummi Miettinen; minä tuon teille uusia sanomia, joista ette ole woineet uneksiakkaan.

Martti. No mitä?

Pullonen. Entäs nyt, kuin weljenne Olli on taas näillä seuduin.

Kaikki (owat jo Pullosen ympärille kokoontuneet). Olli? Wiuluniekkako?

Martti (hämmästyksissään). Hoh, naapuri, nyt olen kuin Ukkosen lyömä! Etköhän pannekkin leikkiäsi!

Pullonen. Mitäpä siinä lie leikin sijaa? Liekkö nel- jännes tuntia siitä kuin Olli tuli kestikiewariin, repaleissaan ja kurjamaisna, niinkuin lähtiessäänki wiisitoista wuotta takai- sin. Kestikiewarin emäntä oli sen kertonut eukolleni Liisalle ja minä tulin tänne juoksu jalassa sitä uutta sanomata il- moittamaan.

Martti (woipi tuskin hämmästyksestään tointua). Olli! Et- tä se tohtii taas tulla tähän kylään!

Neilikka. Onpa se minustaki wähä kummallista.

Turunen. Olispa soma tietääkseni, mitä tuo nuorikko on oppinut soittamaan wiulullaan — ei sillä juuri ollut wiuluniekan lahjoja koskaan — oli waan tietäwinänsä kaikki paremmin kuin meikäläiset, jotka kuitenki olemme soitannon [illegible]joita.

Martti (jonka hämmästys muuttuu wihaksi). Ja joskopa hän soittaisikin, kuin Enkelit taiwaassa — niin ainakin on työmies parempi kuin kaduilla soittelija.

Turunen (itsekseen). Tuohan on wasta pässin pää! (Nousee toisten soittoniekkain kanssa istuinpötykkään.)

Neilikka. Te luullaksení oikaisette häntä tarpeeksi asti, jos hän rohkenee tulla teidän huoneesenne.

Martti. Luottakaatte siihen. Minä teen hänelle niin kuin isä wainajammekin.

Neilikka. Siinä teette naapuri aiwan oikein. Semmoinen maankulkija tuottaa waan häwäistystä taloon ja häwäistystä kaikille, jotka teidän kanssanne yhteyteen antautuwat. Eikö niin Lotta?

Lotta. No niin!

(Soittoniekat alkawat silloin turuuttaa polskaa.)

Martti (itsekseen). Olli taas täällä — missä minun on pääni? Ja tuo Kalle poikani tekee minulle nyt tekoisensa, kuin ei tule näköisälleKkään.

Useammat pojat. Tanssimaan! Hei, Tanssimaan! (tungeiksét tyttöinensä tanssia alkamaan).

Pullonen. Wähemmällä tuossa! Syntymäpäiwälapsen pitää tänä päiwänä alottaa tanssi. (Martille). Kummi hoi, teille tulee nyt kunnian tanssi.

Kaikki (iloissaan). Niinpä, niin, kummi Miettinen, teidän pitää alottaman!

Martti (naurussa suin). No nythän on mänö mäntäissä, sukka toisessa jalassa! (Lotalle). Suottako minulle sen kunnian?

Lotta (niijaten). Miks' ei!

(Martti wiepi Lottaa tanssimaan. Toiset parit seuraawat jälestä. Tanssiminen alkaa mitä perempänä.)

Neilikka (wetää sillä aikaa Pullosen edustalle ja juttelee sen kanssa sukkelasti niinkuin seuraa. Se on tietty että soitanto ja tanssiminen tapahtuu hiljaisuudessa). Kuuleppas naapuri, nyt minä olen miettinyt asiata; minä annan Kallelle tyttäreni Lotan

Pullonen. Waimoniki Liisa kehoittaa siihen.

Neilikka. Martti Miettinen on rahakas mies ja sen poika on pulska ja uuttera nuorukainen. Ellei nyt Ollia waan olisi.

Pullonen. Niinpä se meidänki Liisa sanoo.

Neilikka. Minä luulen kuitenki, ettei Olli tohdi tulla weljensä silmäin alle.

(Sillä erää kuuluu muutamia kimakoita wiulun ääniä portin takaa. Tanssijat säikähtäwät ja hälisten: „Mikä se on? Mitä nyt?" jakautuwat ne kumpaiselleki puolelle. Polskan soitanto taukoutuu. Portista tulee wiuluniekka Olli esiin. Hänellä on warrettomat kengät jalassa, lyhyt harmaa nuttu päällä, leweälahkeiset housut, leweä nahkawyö wyöllä, huiwi kaulassa, paidan kaitaista kaulusta tapaillen; ja wanha huopa hattu päässä. Wiulu kädessä, roka toisessa seisahtuu hän kästänsä lewittäen.)

Seitsemäs kohtaus.

(Entiset. Olli.)

Olli. Hiwoo! Kas niin! Hih, kuin on hupaista!

Kaikki (wähän aikaa hämmillä ja kummastellen katseltuansa). Olli! Olli!

Olli. Niinpä niin, wiuluniekka Olli. Jumala siunatkoon sinua Martti weikkoni! (Yrittää syleilemään Marttia, mutta tämäpä ei salli sitä). Ahaa, nyt on sinun nimipäiwäsi ja minun pitää siis ensin toiwottaa sinulle onnea — malta, malta, nyt saat kuulla soman laulun:

(Laulaa säwelellä kuin: Mun muistuu mieleheni nyt:)

No Jumalapa jatkakoon
Sun weikko wuosiais.
Tää wiuluni nyt winkukoon
Ja surut sulta sortakoon,
Kun siisot mun suojahais.

Martti. Kas niin, naapurit! Eikö se nyt ole Olli ihan eläwänä, taaskin pyrkimässä luokseni tuota kirottua wiuluansa winguttamaan!

Pullonen. Olli, totta koira wieköön, se onki, ja ihan niin löyhkänä kuin ennenki.

Neilikka. Nyt se narri tekee wärsyjäkin.

Hanna (inhotellen). Mutta kowin repaleissaanpa se nyt on. Antakaatte, herra kulta, tuolle kurjalle joku lantti.

Martti. Onpa se koko kunnia kylällemme, että tuo Olli herra on taas täällä. No mitähän tuo nyt toimittanee?

Olli (tuikeesti katseltuansa puhujoita). Mitäkö minä toimitan? (iloisena wiuluansa koputellen) Minä waan kuleksin ja soittelen pitkin maailmata.

Martti (ylenkatseella). Onpa se kaunis wirkine.

Olli. Kaunis ja kultainen! Rakastathan sinäki soitantoa, koska sinulla on soittoniekkoja tuolla ylläällä istua katottamassa.

Turunen (istuimelta huutaen). Ohoh, Olli kulta, eläpä toki wetäykään wertaiseksemme.

Olli. Hahhahhah! — Pappa Turunenhan se näännmä onki! No wieläpähän wanhuskin elää. Martti weikkoni, sinäpä wasta miekkoinen olet; kun Turunen nyt säweltää, niin ei sinulla wielä huomenna ole yhtään rottaa talossasi.

Turunen (wimmästuneena). Kappas tuota ryökälettä miten se nyt parjaa minua!

Olli (asuinhuonetta katsellen). Tuo wanha tuttu tupa seisoo wielä yhtä ystäwällisenä, kuin wiisitoista wuotta takaperinki; mutta, näyttääpä siellä (Hannalle pilkoillen) olewan somia asukkaita! (Käännähtäe ja lyösi Pullosen). Ka onpahan naapuri Pullonenki wielä elossa! Hei, wieläkö eukkonne Liisa elää? Oikein; hahahaa, — terwehän se onki kuin karhu — koskahan otsassanne on mustelma. (Näkee wellesmannin.) Alamaisin nöyrin palwelianne, korkeasti kunnioitettawa herra wallesmanni, onpa teillä koko mahan kellönen — (pukkaa sitä keppillään.

millikan pakfuun mahaan). Lie siihen jo monta talonpojan sijan lapetta sulanut.

Neilikka (julmana). Martti hoi, annatteko te tuommoisen heittiön parjata ja puukkia wieraitanne?

Olli (somasti). No, no! Elkäätte toki suuttuko! Kun minua entisenä Ollina pidätte, niin minä terwehdin teitä entisen Ollin tawalla. — Mutta minä olenki uusi Olli — ja sen minä wielä näytän, — kunhan tuo rakas weikkoni Martti ensin ottaa minut huoneesensa ja tyydyttää nälkäisen mahani.

Martti (wihassa). Wai niin? Luuletko sinä minua semmoiseksi narriksi että ottaisin mieron hylkyläisen? Sanokaatte nyt, naapurini, woipiko kukaan waatia sitä minulta.

Kaikki (yht'aikaa). Jumala warjelkoon! naapuri! Wai mieron hylkyläinen. Ajakaatte hänet pois!

Olli (ei kuulewinansakaan mitä muut sanowat). Martti, eihän tuo liene totta, että sinä tahdot ajaa nälkäisen weljesi pois isämme talosta?

Martti. Samasta talosta sysäsi isämmeki sinut ulos.

Olli (katkerasti naurahtaen). Tosihan se on — hän sysäsi minut ulos, siitä kun minä rakastin tätä (koputtaa wiuluansa) enkä tahtonut siitä luopua. — Mutta muistathan Martti wielä äitimme, joka rakasti meitä kumpaaki yhtäläisesti.

Martti (yhä julmempana). Niin äitimme? Wieläkö sinä sen rakkaudesta kerskaat? Eikö sinun räähkyytesi wienyt sitä hautaan?

Olli (huutamalla). Weli hoi!

Martti. Minä en ole sinun weljesi. Pois minun talostani. Jos sinä tahdot renkinä työn teolla rehellisesti ansaita päiwäpalkkasi, niin minä otan sinut ja sinulla ei pidä oleman puutetta; mutta kadulla kitkuttajalle, mieron juoksijalle, joka on laittanut wanhempansa maan poween, ja jättänyt waimonsa kuolemaan nälkään — semmoiselle minun oweni on lukittu, ja jos hän waan tulee jälleen, niin minä ajan hänet kartanokoirilla tiehensä. — — Naapurit, el-

käätte olko millännekään; soittakaatte soittoniekat ylääll[ä] tanssimaan!

Kaikki. No ruwetkaamme tanssimaan!

Olli (seisoo hetken aikaa hämmästyneenä, ojentaa kätensä taen kowasti.) Kirottu olkoon, joka liikahtaa paikaltaan! (K seisowat kuin naulatut. Silloin hänen luontonsa nousee.) laittanut wanhempansa maan poween? Wai jättänyt monsa nälkään kuolemaan? Pöllöt, kurjamaiset pöllöt! itse olitte syypäät kaikkeen pahuuteen, te tahdoitte sammu minussa sen kipenen, joka kuitenki Jumalan awuin nyt kinä leimuaa. Te opetitte minua kiroilemaan, ja kiroette sitä Luojaa, joka minut on tehnyt semmoiseksi, kuin nyt ol Niinpä jää nyt, sinä, joka oman nälkäisen weljesi syösäät po kynnykseltäsi. — Jää nyt, sinä olet wiimeisen siteen w tämme ratkaisnut — jää nyt — ja Jumala sinua armahtakoon. (Esirippu lankeaa hänen menemään kääntyissänsä.)

(Lyhyt wäliaika.)

Toinen näytös.

(Köyhämäinen, mutta siisti huone Lauran kodissa. Perällä owi, wasemmalla puolen näyttäjöistä katsoin ikkuna, oikealla salpaussei ja siinä owi, koommin wasemmalla rukki kuontaloineen ja sen luona jakkara; ilta hämärä.)

Ensimmäinen kohtaus.

(Anni, wanha leski, istuu oikealla puolen pöydän ääressä sil päässä ja lukea juntustaa erästä kirjettä, piplia pöydällä selällä)

Anni. Nyt olen jo senki seitsemän kertaa lukenut män kirjeen, enkä sittenkään tiedä, li

Kumma kun ei ne wielä ole keksineet semmoisia koneita, joilla kaikki kirjeet painettaisiin niin kuin pipliaki — sittehän niistä saisi paremman selwän. (Lukee.) „Ehkäpä Anni kulta. kohta tulenki kyläänne takaisin. Toiwoni on silloin tawata lapseni siweäksi ja siistiksi kaswatettuna tyttönä.“ Se nyt on tietty! mitähän se mies minusta ajatteleekaan? „Mutta elkäätte wirkkako mitään tyttärelleni eikä muillekkaan. Pää asia on olla waiti. Olli Miettisenne.“ Olla waiti, — olla waiti — ihan samalla lailla joka kirjeessä. Ikään kuin minä olisin mikään kielen pieksäjä.

Toinen kohtaus.

(Anni. Laura tulee siwu-owesta palawa kynttelí kädessä.)

Laura. Tässä on nyt kynttelí. (Laskee sen pöydälle).

Anni (kokee kätkeä kirjeen). No, mitenka sinä taas lennät tänne?

Laura. Ka, mitä te nyt täti piiloittelette?

Anni. En mitään.

Laura. Wai niin, kirjeppä se näkyi olewanki.

Anni. No, kaikki sinä näetkin!

Laura. Minkä tähden te täti aina kätkette kirjeenne?

Anni. Kirjeenikö? Etköhän sinä Laura rukka nyt ymmärsi?

Laura. Eihän ne waan liene rakkauden kirjeitä?

Anni. Hä! Rakkauden kirjeitäkö? Katsoppahan tuota pilkkakirwestä — etkö pääse rukin ääreen, jotta saisit tuon rullan täyteen. — Minun pitää wielä lukea luku pipliasta loppuun asti. (Kohennakse Lauraan melkein selin ja panee kirjeen sen awonaiselle piplialle.)

Laura (istuu rukin ääreen ja kehrää; pikkuisen äänettä oltuaan.) Täti kuulkaapas.

Anni. Hä?

Laura. Jopa siellä taas oli enemmän rahaa.

Anni. Missä?

Laura. Siellä nurkkahyllyllä. Siellä ei ollut eilen kuin kolme penniä ja nyt siellä on jo markka.

Anni. Ah, eilen et liene oikein nähnytkään. Rahat lienewät olleet aiwan nurkassa. Mut sinä waan rupatat, että kehrää — kyllä siellä ei kohta olekkaan rahaa.

Laura. No, kehräänhän minä.

Anni (lukee itsekseen kirjettä). „Ehkäpä Anni kulta, kohta tulenki kyläänne takaisin." (Kowasti.) Laura hoi!

Laura. Mitä nyt?

Anni. Sehän wasta lie iloisata, kuin yhtäkkiään näkee jälleen rakkaan lemmityisensä, josta on niin kauwan ollut erillänsä.

Laura Ihii, — luulenpa minäki sen olewan mitä suloisinta. Seisooko sinä pipliassa niin?

Anni. No sinähän olet hupakko — aina sinä waan naurattelet. Pidä ennen huolta rukistasi! (Lukee itsekseen). „Toiwoni on silloin tawata lapseni siweäksi ja siistiksi kaswaneettuna tyttönä." (Kowasti.) Laura hoi!

Laura. Hm?

Anni. Sanoppas nyt, eikö Kalle ollut eilen täällä?

Laura. Oli kyllä. Käyppihän se täällä joka päiwä, niin kuin tiedätte.

Anni (torumalla). Se ei ole minusta ollenkaan mieluista. Siweän ja siistin tytön ei tarwitse kowin paljo nuorten miesten kanssa haastella.

Laura. Mutta Kallepa rakastaa minua.

Anni. Ei se kuitenkaan ole soweliasta siweälle ja siistille tytölle.

Laura. Mitä te nyt, täti kulta, laskettelettekaan. Pidättehän itsekki Kallen mieluisena, ja olettehan itse sanonut, että se olisi soma, jos Kalle ja minä menisimme [illegible]

Anni. Waikka kohta, mutta siweän ja siistin tytön pitää —

Laura. No mitä?

Anni. Sen pitää kehrätä eikä aina hupattaa joutawia.

Laura (itsekseen). No, enhän minä wielä ole alkanutkaan.

Anni (lukee itsekseen). „Mutta elkäätte wirkkako mitään tyttärelleni eikä muillekkaan. Pää-asia on olla waiti.“ (Kowasti.) Näätsen nyt Laura, tässäki seisoo: „Pää-asia on olla waiti.“

Laura. Missä se seisoo? Pipliassako?

Anni (pistää kirjeen sukkelasti piplian alle). Ah, mitä hupatosta. Pipliassa se seisoo. (Nousee ylös). Pitää jo lähteäni makuusialle, kun olen niin wäsyksissä. Hywää yötä, Laura, ja muistakkin nyt maata mennessäsi sammuttaa kynttelı, sinä olet aina niin hajamielinen.

Laura (juosta kahittaa ottamaan kirjeen piplian alta). Täti, kirjeenne unehtui.

Anni. Woi hywäinen aika! (Sieppaa kirjeen käteensä). Noita nykyisiä tyttöjä mitä hupakoita ne owat! No, hywää yötä. (Menee siwu-owesta ulos.)

Laura (yksinään). Tuosta tätistä min' en tule hullua hurskaammaksi — se olettelekse päiwä kauden niin salaisna, ja katsoo aina minnun niin kummasti. Joska minä tietäisin, mitä niissä kirjeissä seisoo, joita täti tuon tuossaki saapi. Kyllähän jo pari kertaa olisin woinut kurkatakin, kun täti aina uneuttaa kirjeensä piiloon panematta; mutta sellainen teko ei olisi oikea. Ja mistähän se niitä rahojakaan mahtanee saada? — nythän oli siinä taas muuan kultaraha — — — — mikäs se oli? — Eiköhän joku ikkunaan koputtanut?

Kolmas kohtaus.

(**Laura. Kalle** näytäkse ikkunasta.)

Kalle (hiljaisesti). Laura kultaiseni!

Laura. Ka Kalle! Mistä sinä näin myöhään tulet?

Kalle. Kuuleppas Laura, minulla on hywin tärkeätä sanomista. Laskeppas sisään.

Laura. Mutta eihän se nyt ole soweliasta, kun on jo melkein yö.

Kalle (malttamatoinna). Laske minut waan sisään. Minä menen paikalla jälleen. Asiani on mitä tärkeintä.

Laura. No, niinpä tule nyt! (aukaisee owen.)

Kalle (astuu sisään). Terwe, terwe, lemmityiseni!

Laura. Terwe tultuasi Kalle. Waan mikä sinulla nyt on? Kowinhan sinä läähätät.

Kalle. Ah kultaiseni, elä nyt waan säikähdä; minä tuon sinulle pahan sanoman. Woi hywä Jumala, tuskinpa woinen kielin kertoakkaan.

Laura. Puhu nyt waan.

Kalle. Kuuleppas Laura kulta, isäni tahtoo kiween kowaan, että — että minun pitää naida.

Laura. Naidakko.

Kalle. Ja tiedätkö kenen? Tuon wallesmannin tuhman Lotan.

Laura. Ah, kun olin jo kaatua säikäyksestä! Mutta etkös ole sanonut rakastawasi minua?

Kalle. Olen kyllä. Sitä ei isäni tahtonut kuullakaan. Hän julmistui kowin, panetteli isääsi ja penasi, että minun pitää ottaman Lotta.

Laura (itkussa suin). Ah, se särkee minulta sydämen.

Kalle (itkuissaan). Ja minulta aikoi isä ruhtoa kylkiluut poikki. Se on wielä inhottawampaa.

Laura. Woi onnettomuutta!

Kalle. Lienee se koko nääs, kun me kumpainenki sillä keinoin särjetyinä maleksimme. Woi armias Jumala kuitenki!

Laura. Tuotahan min' olen jo aawistellutkin. Nälkää ja kurjuutta ja kaikkia minä ennen kärsisin, ja tekisin työtä päiwät päästään; mutta ajatellessani sinun naiwan toisen — täytyy minun kuolla. (Waipuu Kallen rintaa wasten.)

Kalle. No kultaiseni, ole nyt hywässä turwassa — muista min' en huoli, waikka isäni päällänsä peppuroikoon — — sen min' olen jo hänelle sanonutkin ja siitä päätöksestä min' en luowu.

Laura (pyyhkii silmiään). No se on edes muutama lohdutus.

Kalle. Tiedätkös, ei se asia minua niinkään kowin paina — waan juostessani tänne johtui mieleeni se kylkiluiden ruhtominen, ja se minua waristi niin paljo — johan min' olen aika mies ja isä kuitenki käyttää semmoisia laiseita — ruhtoa kylkiluut! Tuhat tulimainen!

Laura. No koska se ei ole niinkään waarallista, niin minkä tähden sinä minua sillä lailla säikytät?

Kalle. On se Lotan juttu kuitenki tuhma pula. Mutta kuuleppas Laura, minusta tuntuu waan, että meidän täytyy päästä kaikista pulista ja wiimenki koitua pariksi.

Laura. Niin se minustaki tuntuu — min' olin koko päiwän niin ilomielellä — se merkitsee aina jotaki hywää edeskäsin. Ja minä näin wielä niin kaunista unta mennä yönä —

Kalle. Ah Laura kulta, kuinka sin' olet onnellinen, — [illegible]' on aina niin kauniita unia —

Laura. Minä istuin — näät unissani — aiwan yksini tässä huoneessa ja olin hywin huolissani; sillä wanhempani oliwat kuolleet eikä sinuakaan näkynyt, ja se oli niin [illegible]näistä ja minä itkin katkerasti. Silloin muuttui kaikki yht'äkkiään waloisaksi, huone suureni suurenemistaan ja min' olin kuin taiwaassa. — Kaikki näytti niin siniseltä ja kuula-

kalta, joka paikassa oli kulta tähtiä ja hywin monta enkeliä, niin kuin kirkon alttaritauluksakin — ne katsoiwat minuun, ja se minusta tuntui niin wiehättäwältä ja suloiselta, kuin joku suuri onni olisi minua kohdannut. Eikö niin, se uni merkitsee hywää? — Minkäs laista unta sinä näit?

Kalle. Maltappahan! aiwan oikein — minä näin unta hywin pitkästä makkarasta, — se — näät — merkitsee, että siitä Lotan jutusta tulee waan pitkä makkara. — Mutta nyt minun täytyy jo lähteä. Hywästi nyt, Laura kultaiseni, luota waan uskollisuuteeni, sinua minä rakastan!

Laura. Niin kuin minäkin sinua — minuun saat luottaa.

Kalle. Eläkä huoli murehtia, josko meidän täytyneekin odottaa, niin pitää meidän kuitenki saada toisemme puolisoksi.

Laura. Se nyt on tietty — ja waikka minun pitäisi odottaa sata wuotta. — Mutta mene nyt, Kalle kulta, jo.

Kalle. Menenhän minä, mutta huomenna tulen jälleen. Jumalan haltuun kultaiseni, ja pidä minut rakkaana.

Laura. Aina, aina! Hywästi, Kalle, hywästi!

(Kalle menee; Laura seuraa häntä owelle.)

Kalle (pitkuisen ajan perästä wielä owesta pilkistäen.) Hywästi, Laura, hywästi!

Laura. Hywästi!

Kalle (ikkunasta.) Hywää yötä!

Laura (juoksee ikkunaan.) Hywää yötä! (Äänettömyys.) Nyt se on poikessa, ja nyt minulla ei enää ole uskallusta. Hänenkö pitäisi naiman toinen ja minun jäämän yksin? Ah, sepä minun kuolettaisi. Armias Jumala, ethän [illegible] toki tahtone? Rakas taiwaallinen isä! eihän minulla ole [illegible] maailmassa muita kuin Kalle, — elä, taiwaan herra, o[illegible]nulta Kalleani! — — Minua niin huolettaa — — ny[illegible]den jo wuoteelleni surujani nukkumalla poistamaan — jos waan woinen nukkua. —

Neljäs kohtaus.

(Laura. Olli jo wähää ennen sisään tulleena.)

Olli (ryskäisten.) Köyhä matkamies rukoilee nyt yösijaa!

Laura (säikähtäneenä huutaen.) Ai Jeesus, kuinka te minua säikäytitte.

Olli (tylysti.) Elkäätte hywä neitsyt pahastuko. Pitkällisesti sisälle pyrkiwää käsketään usein pois; sen tähden minä tulen näin suoraan mitään wirkkamatta.

Laura. Te olette kowin rohkea mies, ettekä tiedä, kuinka sopimatointa on koputtamatta tulla sisään, warsinkin — —

Olli. Waimonpuolen luokse — tahtonette sanoa. Hm, woipi olla niinki, että olen rohkea mies, mutta näinpä minä wast'ikään owestanne tulewan toisenki miehen. — —

Laura (sukkelaan.) Se oli sulhaiseni.

Olli (uskotellen.) Sulhaisenneko?! Hy, kuinka sukkelaan nykyiset tyttäret löytäwät sanoja!

Laura. Mitä te hymyilette? Ettehän waan epäille?

Olli. Eikö wähä. Minusta waan oli kummaa, kuinka sillä miehellä — sulhaisellanne piti sanoakseni — oli, minut nähtyänsä, niin kiire piiloittelemaansa, tahikka kuinka se taaksensa pälyen, ikään kuin olisi hänellä ollut paha omatunto, juosta töppöili risukokoin ja pensasten yli.

Laura. Ja sitäkö te nyt ajattelette pahaa? Elkäätte toki sitä luulko mitään pahaa!

Olli. Hm, eipä minun kyllä sitä pitäisi, waan se näkemäni — mutta mitäpä se minua liikuttanee, min' en tarwitse tietää koko seikkaa.

Laura (sukkelaan.) Enkä minäkään tarwitse sitä teille selittää; mutta minun pitää kuitenki, ettei kukaan ajatteleisi minusta mitään pahaa. — — Se nuorukainen, jonka näitte, on setäni poika, Kalle Miettinen, ja me olemme luwanneet toisillemme tehdä naimiskaupan. Kallen isä on kuitenki sitä

wastaan ja tahtoo antaa hänelle rikkaan emännän, ja sitä Kalle nyt käwi täällä sanomassa minulle ja lupasi olla minulle uskollinen ja minä myös hänelle, waikka mikä olkoon, ja siinä on nyt kaikki. (Hengähtäen.) Uskotteko minua nyt?

Olli (katsoo häneen pitkään.) Kyllä uskon jo!

Laura. Miksikä te katsotte minuun niin kummasti?

Olli (itsekseen.) Lapsi kurja — paraasen aikaanpa tulinki.

Laura. No, ettekö woi wastata? Mitä te oikeastaan tahdotte?

Olli. Niin, mitäkö tahdon — en muuta, kuin pyytää teiltä yösijaa. Nurmikko on nyt tuolla ulkona niin kasteinen, että tää nuttuni woisi pilautua. Neitsyt kulta, eikö teillä ole minulle jotakin yösijaa huoneessanne?

Laura. Tuwan lakassa on kuiwia lehtiä, siellä woitte maata. Mutta ensin minun pitää tuoda teille ruokaa — jos teillä lienee nälkä.

Olli. Kiitoksia, lapsi kulta, wast'ikään söin palaisen leipää ja olen nyt rawittu. Mutta yösijan otan ilolla wastaan, sillä minua wäsyttää niin pitkän matkan kulettuani.

Laura. Sanokaatte kuitenki ensin, kuka oikeastaan olette!

Olli. Rakas lapseni! Kukako olen? — Minä olen sangen suuri mies enkä kuitenkaan paljon minkään arwoinen. — Aurinko, kuu ja tähdet palwelewat minua ja nöyryyttäwät itsensä sanani mukaan. — Ihmiset ainoastaan eiwät minusta pidä mitään. Taikojani tekemällä nousee minulle kulta-aarteita ja hohto-kiwiä maan powesta ja meren sywyydestä — ja kumminkin olen iloinen, kuin minulle wiskataan joku penni. Pääni on täynnänsä tuhansia satuja, sydämeni myös kummallista harrastusta — mutta mahani on usein tyhjä. Koko maan piiri kaikin wuorinensa, metsinensä, kukkinensa, kaswinensa on omani — ja kuitenki minä kerjäten rukoilen yösijaa. Minä olen maailman kuningas, taikka — jos niin tahdotte — mieron kulkija.

Laura (kummeksien.) Minusta näytätte puhuwan sekasotkuja, tahikka waan pilkannette minua. Min' en ymmärrä teitä ollenkaan.

Olli. Tuo pikkuinen päänne ei ymmärrä minua. Niinpä suokaatte nyt puhuakseni sydämellenne sellaista kieltä, jota kaikki hywät ihmiset ymmärtäwät. Kuunnelkaatte nyt waan!

(Laulaa säwelellä kuin: Tuoll' on mun kultani, j. n. e.).

Oon wiuluniekka
En houkko, en hurja,
Mut huoneeton, hoikka
Ja kulkewa kurja.
Mä laulan ja soitan
Ja leipäni woitan
Ja kiitän Jumalaa.

Mulla on yllä
Nyt ainoa nuttu,
Mut wiuluni kyllä
Jo maailman tuttu;
Se kanssani laulaa
Ja itkee ja nauraa;
Se on mun ystäwäin.

Wiimen kun laulu
Jo suustani lakkaa,
Ja kun tämä wiulu
Jo kielittä makaa,
Niin kaikki on turha,
Ja Tuonelan tarha
Mun wiuluniekan saa.

(Äänettömyys.)

Olli (Lauralle, joka on nyyhkien kätkenyt kaswonsa.) Ka, itkettekö te, rakas lapseni?

Laura (wesissä silmin.) Täytyyhän minun itkeä. Laulunne muistutti minulle isääni.

Olli. Niin isäänne?

Laura. Hänki oli köyhä wiulunietta ja kulekſi pitkin maailmata.

Olli. Te warmaanki rakastitte isäänne?

Laura. Rakastan minä häntä nytki, waikka tuskin enää tuntisinkaan.

Olli. Tuskinko tuntisittekaan?

Laura. Hän lähti jo piennä ollessani ja ainoastaan pikkuisen muistan wielä sitä aikaa. Isäni oli wiulunietta kylässämme, wanhempansa oliwat hänet hyljänneet ja hän oli sangen köyhä. Tuo wanha Anni täti, jonka luona nyt asun, on usein kertonut minulle, että äitilläni montaki kertaa ei ole ollut antaa minulle leipää, kun olin nälissäni itkenyt. — — Äiti kuoli. — — Ja sen minä wielä muistan niin kuin tämänki päiwän, kuinka se tuolla kammarissa makasi olilla niin kalweana ja kylmänä. Mutta minä waan luulin sen nukkuwan ja nykötin wieressä polwillani ja Anni täti toi minulle kukkia, antaakseni ne äitille hautaan. Ja sen minä wielä muistan, että isä silloin tuli äitiwainaan ääreen ja nyyhki kowasti äitiä syleillen ja itki ja huusi: „Liisa, elä mene pois! Liisa, jää luokseni!"

Olli (itsekseen, hywin liikutettuna.) Liisa kultani!

Laura. Hän suuteli sitten minua, jätti minut Anni tätin huomaan ja meni maailmalle. Kuu paistoi silloin kirkkaasti ja laulurastas wiserteli niin kowasti ikkunan takana, että minä pahastuin, luullen sen herättäwän äitin nukkumasta, — ja ulkona soitti isä wielä kerran wiuluansa — sen ääni waikeni waikenemistansa — ja silloin ne weiwät äitiniki pois — ja minä jäin yksinäni — aiwan yksinäni —

(Hiiskahtamattomuus.)

Olli. Ja ettekö ole sen koommin kuullut isästänne mitään?

Laura. En mitään!

Olli. Lienee jo kuollut.

Laura. Joska minä waan tietäisin, missä hän makaa,
n weisinmähän kukkia hänenki haudallensa.

Olli. Waan eikös se ole mokoma heittiö, kun on ko-
aan uneuttanut lapsensa?

Laura (wihassa.) Hyi teitä! Puhutteko tekin niin kuin
ut? Isäni ei ole heittiö, sanokaatpa muutki mitä tahansa.
n' olen nähnyt hänen itkewän ja kuullut hänen huutawan:
isa, elä mene pois! Liisa, jää luokseni!" Sen tiedän
maan, ettei hän ole heittiö.

Olli. Hän ehkä tulee takaisinki, köyhänä, kurjana ker-
n!

Laura (innossaan.) Niinpä minä tekisin hänen edestänsä
tä, hoitaisin häntä, jotta hän saisi rauhan wanhoilla päi-
ään. Tahi jos hän tahtoisi mennä jälleen pitkin maail-
a waeltamaan, lähtisin minäkin mukaan, ja opettelisin
ppua, niin kuin olen kaupungin torilla nähnyt monenki
ären tekewän — ja isälläni ei olisi mitään puutosta.

Olli (liikutuksiansa hilliten.) Niin soittamaan harppua?
Hahhaa! Mieron kuleksimista, aiwan niin!

Laura (wihaisesti katsoen.) Mitä se teitä liikuttaa? (Pu-
hensa keskeyttäen.) Mutta nyt on jo myöhä, minä pistän lyh-
tulen ja lähden saattaman teitä makuusijallenne. (Ottaa
in ja sytyttää siinä olewan kynttelinpään pöydällä palawasta kynt-
ä, jonka hän sammuttaa.) Tulkaatte nyt!

Olli (ei enää woiden liikutuksiansa hallita.) Niin soittamaan
harppua, — kaupunkien torilla ja mieron tiellä? Tahtoisit-
ko, sinä Laura sillä keinoin auttaa isääsi?

Laura (kummeksien.) Mistä te tiedätte nimeni?

Olli. Sitä en koskaan ole unhottanut. Joka paikassa
waeltaessani, joko metsissä ja kedoilla, tahi kaupunkiloissa ja
ssä olen sitä muistutellut sydämessäni ja lauluissani. Woi-
piko isä unhottaa lapsensa nimen? Laura, isäsi on tullut ta-
kaisin — tässä se nyt on — — — minä olen isäsi! — —

Laura (pudottaa lyhdin parkaisten ja nuukahtaa isänsä rintaa

wasten.) Isäni! (kynttelí sammuu, ikkunasta paistaa kuu selkeä… Laura ja Olli owat sylitysten, wieno soitanto alkaa kuulua näytö… loppuun asti.)

Olli. Elä wirka mitään. — Kyyneleksi puhuwat. K… letko? Laulurastas wisertelee taas tuolla ulkona ja … paistaa nyt ikkunan läwitse niin kuin silloinkin ja kaikki … nyt rauhallista. — Äitisi näkee nyt meidät ja on luonam… (Puhuwinaan puolisolleen.) Näet sen, Liisa, näet sen — … en ole enää köyhä wiulunierkka — min' olen löytänyt s… men, joka minua rakastaa — min' olen rikas mies! —

Esirippu lankeaa.)

Toinen lohko.

Taide ja työ.

(yhdessä näytöksessä.)

Kolmas Näytös.

(Asuinhuone Martin talossa. Wasemmalla puolen näyttäj… päin siwu-owi ja ikkuna. Oikealla iso wanhanmallinen kaappi. H… kalut osoittawat rikkautta.)

Ensimmäinen kohtaus.

(Hanna käwelee rauhatoinna edestakaisin, ollen nyt kaupunkil… puwussa.)

Hanna. Kauwanpa se Aro wiipyykin. Kuinhan … waan wiettäisi taas aikaansa unekkimisessa. Kahdeksaan … wään, sitte kuin se wanha wiulunierkka kotiutui, on … tuskin näkynytkään kotona. Se warmaanki wiettää …

…lunniekan tyttären luona ja wanhus myöntyy siihen rakkau-
…teen. Jospa sen waan saisin tarkoin tietää, ja siten näyttää Martille, että poikansa wielä yhä kiikkuu siinä tytössä — kas siitäpä minulle olisi suuri etu. Kenties jäisin minä Martin omaisuuden ainoaksi perilliseksi; sillä niin kuin asiat nyt owat, niin Kalle perii kerran kaikkityyni, waikka minusta tulisikin Martin emäntä; ja rahat menisiwät siis minulta kuin tina tuh-…kaan. Jos waan tietäisin — ahaa, Aro jo tuopikin minulle muutamia tietoja.

Toinen kohtaus.

(Hanna. Aro tulee sisään alla päin ja kädet taskuissa.)

Hanna. Wiimenkin! Tuossahan sin' olet nyt Aro.

Aro. Niin olen!

Hanna. No sanoppas nyt, mitenkä se oli?

Aro (hämmillä.) Mikä?

Hanna. Mikäkö? — No etkös sinä tule Ollin tu-…ta?

Aro. Niin. Sinnehän sinä minut laitoit kurkkumaan ja kuuntelemaan.

Hanna. Hyi! Wai kurkkumaan ja kuuntelemaan — …kä sinä niin puhut?

Aro. Mitä se tekee? Käske minua joltakulta henkeä …tämään — käske waan — ja minä teen sen.

Hanna. No nyt asiaan, — mitäs näit?

Aro. Minä mennä hiipettelin tuwan ikkunan taakse ja …oin sisään. Laura istui siellä rukkinsa ääressä ja wanhus …an lähellä — hänellä oli wiulu polwien wälissä ja hän …nteli sen tappia.

Hanna. Entäs sitte?

Aro. Ja sitte hän soitti sitä. Hän sitä osaakin. —

Hanna. Enhän minä sitä tahdo tietää. Waan olikos …e siellä?

Aro. Ei. Ne oliwat kahden keskken. Minä s ulkona ja kuuntelin wiulua; se soi niin suloisesti ja su sesti ja taas niin iloisesti ja somasti. Se tuntui sydäm niin hywältä ja niin wienolta ja onnelliselta — minusta tui, kuin olisin ollut jälleen onnellinen pikku lapsi, ja olisin kuullut äitini laulelewan minulle wiisuja, kauniita suja, ja sen koommin en enää woinut nähdä mitään, silmäni tuntuiwat warilta ja kosteilta — sitä se wiulun tanto tekee.

Hanna (wihoissaan.) Sinä pöllö. Mitä minä siitä lun wingutuksesta pidän! Jos todella rakastaisit minua, olisit katsellut, missä Kalle on, waan sin' et tee, mitä min olisi mieluista.

Aro (säikähtyneenä.) No, näinhän minä Kallen!

Hanna. Hä?

Aro. Kun wanhus ripusti wiulunsa jälleen sei niin minä juosta hitistin metsään, ja paluumatkallani Kalle wastaani, se meni Ollin tuwalle päin. Waan minua nähnyt, sillä min' olin pehkon takana piilossa.

Hanna (iloissa.) Niinpä Kalle on nyt juuri siellä?

Aro. Niin minä waan luulen.

Hanna (itsekseen.) Ähä! ähä! wiimenki se minulle nistuu päästä yksinäni talossa heilumaan ja hallitsemaan.

Aro. Tiedätkös Hanna, mikSikä minun tekee miel Se on wiuluniekaksi, ja olispa minulla sitte waan pikku h jollakulla wuorella ja sinä emäntänäni, niin saisit kuulla, k minä wiulua soitteleisin.

Hanna (ei kuulewinansakaan.) Hywä, hywä! mene waan. Isäntä tulee kohta, ja jos se näkee sinut joutila niin se taas alkaa haukkua.

Aro. Haukkukoon waan! Minun tekee mieleni rengiksi — hän saisi haukkua ja pieksää minua — ku waan soitteleisi minulle wiulua. — — Nyt minä lä tuonne niitylle keloilemaan ja sinistä taiwasta katselem

niin woin wieläkin muistella kaikkia, mitä se wanhus soitteli — ja silloin olen mitä onnellisin. (Menee.)

Hanna (yksinään.) Kalle on siis Lauran luona, wasten isänsä kieltoakin. Kunhan Martti tulee, niin kyllä mä sen ilmaisen hänelle — se minua auttaa koko joukon. Minä tahdon olla emäntänä enkä palkollisena. — — Waan eikös se ole wäärin, jos nyt ilmaisen tuon jutun? — Ei! Uskollisen palwelijan on welwollisuus ilmoittaa isännälle kaikki, mitä tietää, ja Kalle tekeekin wäärin, kun ei isänsä kieltoa tottele. Ja minä tahdon olla uskollinen palwelija ja ilmoittaa isännälle kaikki, jotta hän woisi kohentaa poikansa pään järjelleen ja jälleen leppyä häneen. Kumma kun ne eiwät wielä ole sopineet! Waan sittehän min' en saisikkaan Martin omaisuutta. Omaisuutta? Eiköhän se olisi wäärin hankittua rikkautta? — — eikö wähä! Woisinhan minä sillä kuitenkin tehdä hywää, ja se olisi warmaanki Jumalalle otollista. (Katsoo ikkunasta pihalle.) Kas niin, tuoss' on jo wanha Maija taas anomassa! (Huiskauttaa ulos kädellään huutaen.) He, tuoss' on nyt muutamia penniä. Hm, Maija rukka sanoo: „Kost' Jumala." Ja eiköpä tuo Jumala hywää hywällä kostanekkin. Noiden kurjain tauttahan minä rikkautta haluanki, waan kyllä minä sitten yhtähywin ostan itselleni uusia, koreita waatteitakin sekä waunuja ja hewoisia. — — Ahah! jopahan isäntäkin tulee.

Kolmas kohtaus.

Martti. Hywää päiwää, Hanna!

Hanna. Terwe tultuanne! Ka, kuinka te, isäntä kulta, nyt olette juosnut päänne aiwan hikeen?

Martti. Huhhuh! Onpa se kyllä koko helle. Tuoppas Hanna olutta juodakseni!

Hanna. Kyllä, kyllä, isäntä kulta, tuossa paikassa [illegible] (Juoksee hakemaan.)

Martti (panee hattunsa ja keppinsä pois.) Ah, koko maailmata luulisi paistinuunikksi. — No, eiköhän se wähä ilahuta Hannaa, kun saa kuulla toiwotuksensa käywän toteen.

Hanna (tulee olut tuoppi kädessä.) Täss' on nyt! Ahaa, mut ei sitä paikalla saa juoda wariinsa. Istukaatte nyt ensin. Kas niin — ja nyt waan kolme nielausta — trbrrrr! ei nyt enää — koht'sillään saatte enemmän.

Martti. Ahaa, Hanna, jopa sinä näytät taiwuttelewan minua oman kyöttisi alle.

Hanna. Jumala warjelkoon, isäntä kulta, minua semmoisesta; minä waan pidän huolta teidän omasta terweydestänne.

Martti (tummeksien.) Minkä tähden sin' et enää minua sinuttele, mutta teittelet waan yhä?

Hanna. Min' olen sitä seikkaa punninnut sillä keinoin, että se ei ole minulle soweliasta ennen wihkimistämme.

Martti. No, tuhat tulimainen! Kohtahan me jo wihillekin menemme.

Hanna. Wai niin? Min' olen päättänyt, etten ennen tule teille emännäksi, kuin tuo rakas poikanne Kalle on nainut. — Waan kyllähän neuwo tuuleen tulee kunhan weneen wesille saapi.

Martti. Hum! Hum!

Hanna. Woi hywä Jumala kuitenki, ihmiset jo työntäwät päitänsä yhteen ja nauraa wirnottawat kämmeniänsä taputellen. Ah, jos ne wielä luullewat minusta pahaa, niin minun täytyy itkeä silmät päästäni puhki ja morsius puwun sijaan saatte waan hankkia minulle kuolin-waatteet. (Pullahtaa itkemään.)

Martti. No, no, Hanna kulta, elä nyt itke. Minulla on sinulle hywin suloinen ja hywä sanoma. Kappas tätä, Hanna, kappas tätä rahalompakkota! (Ottaa poweltansa ison punaisen lompakon, joka on rahaa täynnä.)

Hanna. No?

Martti. Siinä on neljäkymmentä tuhatta markkaa kauniita seteleitä.

Hanna. Mitäs sillä tarkoitetaan?

Martti. Niin totta koira wieköön. Minä möin taloni ja tilani kirjoineen, karjoineen. Kauppa tehtiin naapurini Pullosen luona. Talon ostajat oliwat kauppiaita kaupungista sekä maksoiwat samassa kauppasumman kaunihisti; ne eiwät tinkineet yhtään, eiwätkä tahtoneet witkoitellen maksaa. Minusta oli se itsestäniki kummaa. Asia oli jo noin wiikon päiwät sitten alulla, waan min' en wirkkanut sinulle mitään, sillä minun teki mieleni sinua nyt' äkkeään ilahuttamaan.

Hanna. Minuako ilahuttamaan? Ah, kylläpä se ilahuttaakin, min' en ymmärrä wielä mitään.

Martti. Kultaiseni! Nousewalla wiikolla me muutamme kaupunkiin ja siellä me häämmeki pidämme.

Hanna. Mitenkä? Kaupunkiinko? Häitämmekö pitämään? Ah sitä riemua! Ah sinä rakas Martti kultani, siitä minun pitää suuteleman sinua tuhansin kerroin. (Syleilee häntä rakkaasti.)

Martti. No, no, johan sinä, herttaiseni, rutistat minut kuolijaksi!

Hanna. Hih! kaupunkiin! Kas nythän minun toiwoni toteuntuu — ei, riemu särkee sydämeni. Waan mitenkäs se talon kauppa niin sukkelaan tapahtui?

Martti. Ensinnäkin sen tähden kun sinä, Hanna kulta, pyysit minua muuttamaan kanssasi kaupunkiin, ja kun nyt oli niin hywä tilaisuus myödä talouteni, ja wiimeksi Ollin tautta. Josko olemmeki weljekset, niin emme kuitenkaan woisi elää yk-[illegible]ä, ja koska se nyt on täällä jälleen, niin minulla ei olisi [illegible]ä rauhaista hetkeä. Minua häwettää olla semmoisen ren-[illegible] weljenä. Annappas nyt waan paperia, kynä ja mustetta, [illegible]n mä pistän lukunumerot muistokirjaani. (Laskee rahalom-[illegible]kon kädestään pöydälle.)

Hanna. Kyllä, kyllä, minä tuon ihan paikalla kaikkityyni ja olen sitten apuna.

Martti. Kuuleppas Hanna wielä; se on myös hywä Kallen tähden, että möin talouteni. Nyt sen huliwilin täytyy wiimenki ryhtyä järkinäiseen tuumaan. Wallesmanni antaa tyttärensä mukana mennä wuonna langoltaan perimänsä talon, minä annan sitte wielä siewoisen summan. Niin tuleehan niille nuorille sitte siewä talous. Nykyjään Kalle waan juoksentelee ja laiskuttelee päiwäkaudet — — kuulenpa tuon Lauranki wielä sen päätä wiiraawan.

Hanna (sukkelaan.) No, Lauran luonahan Kalle onki päiwäkaudet.

Martti (hämmästyen.) Hä!?

Hanna (olewinaan hywin hämmillä.) Herra Jumala, mitä minä nyt sanoinkaan? Min' en tahdo olla mitään sanoneena — en Jumalan tähden, en niin mitään.

Martti. Ei niin, Hanna; kuin tietänet jotakin, niin elä salaa minulta mitään — wieläkö se hylkiö kiellettyäniki haastelee sen tyttö lämiskön kanssa?

Hanna. Martti kultani, elä häneen suutu — waan olenhan minä welwollinen sanomaan sinulle kaikki?

Martti. Se nyt on tietty.

Hanna. Niinpä minä nyt sanon sen, että Kalle on jo wiikon päiwät oleskellut Olli Miettisen ja sen tyttären luona ja on siellä aiwan tälläkin hetkellä.

Martti. Tuhat tulimainen! Mistä sinä sen tiedät?

Hanna (hämmillä.) Minä — niin — tuota. — Lähtiessänsä sanoi Kalle minulle — niin, niin oikein Arolleppa se sanoikin, menewänsä Ollin luo.

Martti. Sydämeni kuohuu jo wimmasta. Wai wi[illegible] se riiwiö juoksentelee siellä. Mutta malta, malta, ihan p[illegible]kalla minä lähden sinne wäliin ukkosena jyrisemään.

Hanna. Hywäinen aika! Elä toki Martti kulta [illegible]ne. Sinä waan suuttuisit siellä kowin pahoin.

Martti (innokkaasti.) Minua suututtaa jo kyllä. Wai se mierossa juoksewa wiuluttaja nyt mielii onkia minulta pojan tyttärelleen? Luuleeko hän tulewansa keloilemaan tähän lämpöiseen pesään, wai tahtonee hän tehdä Kallestakin wiuluniekan ja kiertolaisen? Missä hattuni ja keppini owat? Ihan paikalla lähden sinne.

Hanna. Eihän sinun tarwitse mennä sinne — tässä on hattu ja keppi.

Martti (wihoissaan.) Malttakaattehan wähä. — Kyllä te opitte tuntemaan Martin. (Tahtoo mennä.)

Hanna. Rakas Martti kultani!

Martti (seisahtuu.)

Hanna (närkästywinään.) Niin sinä nyt menet, etkä edes ota hywästiäkään minulta.

Martti. No, no, kultani, elä toki suutu. Josko olenki pahoilla mielin — niin sinua minä kuitenki rakastan.

Hanna (lempeästi.) Oma Martti kultani!

Neljäs Kohtaus.

(Entiset. Aro tulee sisälle, tuppiwyö ja tyhjä tuppi wyöllä ja seisahtaa perälle kuuntelemaan mitä nyt tapahtuu.)

Martti (kekkii lompakkonsa, jonka hän oli laskenut pöydälle.) Ka tuhat tulimainen, tuon olin unhottamaisillani, sinä on ne neljäkymmentä tuhatta markkaa ja ne meidän esinnäki pitää panemaan talteen. (Lukitsee lompakkonsa kaapin sisään ja panee awaimen lakkariinsa.) No, Hanna, nyt se ei ole enää mikään salaisuus, että min' olen myönyt taloni, sen saat nyt sanoa waikka koko maailmalle, waan elä sano kellekkään, että kauppa summa on tuossa kaapissa. Ja nyt saat myös ilmaista, että me kumpainenki kohta muutamme kaupunkiin, ja että häämme siellä pidetään heti kohta.

Aro (ääntää wähä säikähdyttyänsä). Hm.

Martti ja Hanna (kääntywät Aroon päin).

Martti. No mitäs nyt Aro? Mitä sinull' on sanomista?

Aro (murrettua mieltänsä masentaen.) Kuulkaapas isäntä; wallesmanni on pihalla ja tahtoo puhutella teitä.

Martti. No, minkä tähden se ei tule sisään?

Aro. Se sanoi, että hänellä on kiire, ja jos te lähtisitte häntä wähän matkaa saattamaan.

Martti (Hannalle.) Kyllähän se nyt tahtoo sitä nuorikkoimme asiata saada järjestymään ja Kalle riiwiö tekee minulle sellaista kinsaa. Minä lähden nyt wallesmannin puheelle. Lähde sinä sitte saattamaan minua wähän matkaa mennessäni Ollin luo. Koht'ikään tulen sinua noutamaan. (Lähtee.)

Hanna (tarttuu yht'äkkiään Aron käsiwarteen ja wetää häntä esille.) Aro, sinun pitää nyt tehdä minulle pikkuinen hywä työ. Kun isäntä kysyy sinulta, niin sano Kallen ilmaisneen sinulle menewänsä tänä iltana Ollin luo.

Aro (wimmassaan.) Hanna — sinä — Hanna. — Ah minä jo halkean. (Paiskaa kumpaisetkin kämmenensä otsaansa wasten.)

Hanna. Herra Jumala siunatkoon, mikä sinulla nyt on?

Aro. Minä kuulin kaikki, mitä isäntä sinulle jutteli, minä tiedän nyt kaikkityyni!

Hanna (säikähtäneenä.) Hä? Sinäkö kuulit?

Aro. Hanna! Jumalan kaikkiwaltiaan nimessä, sanoppas nyt, onko se totta? Muutatko sinä isännän kanssa kaupunkiin? Menetkö sinä sille emännäksi?

Hanna (ylpeästi.) No, koska sin' olet kuullut kaikki, niin en minäkään sitä enää salaa. Se on aiwan tosi; minä muutan Martti Miettisen kanssa kaupunkiin ja menen hänelle emännäksi.

Aro (wimmassaan.) Se ei ole totta! Tiedätkös, että

minun täytyy tulla hulluksi epätoiwosta ja murheesta, jos sinä waan menet hänelle emännäksi?

Hanna. Elä, Aro rukka, huoli puhua semmoisia. Se on kaikki paljasta luulottelemista waan. Löydäthän sinä jonkun toisen, jota woit rakastaa. — Sinun pitää unhottaa minut.

Aro (nousewalla innolla.) Unhottaakko? Haa, unhottaa rakkauteni, sydämeni, sieluni? Unhottaa sen, joka woipi tehdä minut onnelliseksi tahi onnettomaksi? Yhtähywin woisin unhottaa olewani maailmassa. Hyi hyi! Eikö sinulla olekkaan sydäntä? Luuletko sinä, unhotettuasi kaikki, sekä lapsuutemme, että äitisi ja rakkauteni ja walasi — luuletko minunkin olewan yhtä kelwottoman kappaleen. Elä toki toista kertaa sano tuota kirottua sanaasi, tahikka silloin tapahtuu onnettomuuksia. (Tarttuu tanakasti tytön käsiwarteen.)

Hanna (riipaisekse irti.) Heitä minut! Silmäsi pyöriwät niin kummasti. — Kyllähän sinä hulluteltessasi woisit tehdä onnettomuuksiakin. Mene jo sukkelaan, minä pelkään sinua.

Aro (hiljiten itseänsä.) Mitä min' olen tehnyt? Elä armaani ole minulle wihassa! Min' en tiedä, mitä puhun —. min' olen onneton. Hanna kulta — kappas nyt ylös, taiwaass' on Jumala, joka näkee ja kuulee kaikki; hän tietää, kuinka minä sinua rakastan; hän tietää, että min' olen jättänyt kaikkityyni sinun tähtesi ja seurannut sinua; hän tietää, kuinka usein minä salaisesti, — niin, niin, waikka sitä nyt on häpeä sanoakseni — kuinka usein minä salaisesti olen itkenyt perääsi ja katsellut sinua surumielin, ja walwonut yökaudet sydäntä särkewästä epätoiwosta — kun sin' olet ollut niin kylmäkiskoinen minua kohtaan. Ah, Hanna, tahdotko sinä tehdä minusta kurjamaisen ja onnettoman ihmisen? Tahdotko sinä surwaista minut luotasi ja siten palkita kaiken uskollisen rakkauteni?

Hanna. Rakkautta ei woi omistaa ja hyljätä, miten tahtoo, ja min' en taida sille mitään, etten woi rakastaa sinua,

Aro (wihasta julmistuneena.) Oh! tuhatta laiwaa. — Ja Sinä wielä minunki edessäni julkiat oletella rakastawinasi tuota wanhaa ukon rahjusta! Hä! sinä häwytön — ikään kuin min' en tietäsi, että sinä tahdot ainoastaan hänen rahojansa.

Hanna. Aro hoi, mene jo tiehesi ihan paikalla eläkä tule enää koskaan silmäini eteen, minä sanon kaikkityyni isännälle.

Aro (ihan wimmastuneena.) Hahhahhah! Aiwan niin! Huuda häntä waan! Wiskaa minut ulos! — Haa, tiedätkös — markkinoilla oli mies näyttelemässä isoja kuwia murha jutuista, siinä oli muutamassa semmoinen, joka oli murhannut pahanilkisen ja uskottoman morsiamensa! Katso itseäsi — niin se woipi sinullekin käydä — katso itseäsi — Nyt sinun pitää kuoleman. (Nykkää wawisten tyttöön käsin.)

Hanna (owelle paeten.) Martti, Martti! Tule auttamaan!

Wiides kohtaus.

(Hanna. Aro. Martti.)

Martti (tulla hamppuuttaa sisään.) Mikä hätä täällä nyt on?

Hanna (takistuen Marttiin kiinni.) Warjele Martti kulta minua, tuo Aro on ihan hulluna. Kauwan aikaa on hän jo waiwannut minua rakkauden ruikutuksillaan, joista min' en milloinkaan ole pitänyt mitään, ja nyt, kuultuansa menewäni sinulle emännäksi, tahtoo hän tappaa minut.

Martti. Mies hoi, joko minä salpautan sinut hulluhuoneesen?

Aro (wihasta wawisten.) Mitä sinull' on minun kanssani tekemistä? Itse olisit hulluhuoneesen salwattawa, kun luulet tuon Hannan menettelewän kanssasi kunniallisesti. Pois

tieltä — pois — minun pitää tappaa hänet. (Yrittää ryyhtymään Hannaan.)

Martti (surwaisee häntä kowalla kädellä takaisin.) Pois, sinä riiwattu mies! (Jalkaa polkien.) Marssi paikalla ulos luotani! Tule pois Hanna, ja jos tuo hullu wielä rohkenee tulla lähellesi, niin minä ajatan hänet ruunun miehillä päiwän paistamattomiin. Lähtään pois! (Martti ja Hanna menewät.)

Aro, (joka surwaisusta takaperin tuolille kontturoituaan, puristaa sen reunukkia hammasta purren.) Puukkoni! (Haraisee ja katsoo tyhjää tuppeansa.) No missä nyt on puukkoni! (Kumpaisellaki kädellänsä päätänsä puristaen.) Ah! ah, pääni jo halkeaa! Minä tulen hulluksi. — — Kyllähän se ei Marttia rakasta, se tahtoo waan hänen rikkauttansa; mutta minun pitää tehdä hänet köyhäksi kurjaksi. Hän on warastanut minulta rakkaani, ja pahoin menetellyt kanssani — siitä syystä minä teen hänet köyhäksi. Minä poltan koko talon, kas sen minä teen — se on minulle ilolieki, koska'ei rakkauden liekistä ole iloa. (On äänettä.) Mutta mitenkäs se olikaan? Eikös se jo ole myönyt koko talonsa — niin — — niin, mutta rahat — kaikki hänen omaisuutensa on tuossa kaapissa — ne minä häneltä otan, ja poltan tahi wiskaan koskeen tahikka kaiwan metsään, josta niitä ei kukaan löydä. Sitte hän on köyhä ja Hanna ei hänestä hnoli enemmän kuin minustakaan. Kas sillä keinoin minä kostan! (Mennä hamputtaa kaapin luokse.) Awain on poikessa — jospa minull' olisi puukkoni tahi rautanaulakaan — äh! (Pudistaa remppuuttaa kaappia.)

Kuudes kohtaus.

Aro. Jaakko.

Jaakko. Hei! Aro, mitä sinä nyt olet tekemässä, piekkätkö sinä kaappia.

Aro (säikähtäneenä. Hä? — — mitä nyt?

Jaakko. Tässä on nyt, Aro rukka, — kaikki kapineesi — Lienet sinä nyt tehnyt tekosiasi!

Aro (katsoo häneen tuikeesti.) Tehnytkö tekosiani?

Jaakko. Isäntä oli hywin julmana. Hän käski minun panemaan kaikki kapineesi myttyyn ja antamaan sinulle. Sinun pitää lähteä pois paikalla koko talosta.

Aro. Wai niin. Onkos Hanna pihassa?

Jaakko. Se meni isännän kanssa, minne lie mennyt. Ne jutteliwat warmaanki sinusta, koskahan mainitsiwat nimesi ja sitte nauraa katkattiwat.

Aro (puristaa julmana nyrkkiänsä.) Nauraa katkattiwatko ne? Odotappahan Jaakko wähäsen, kohta niiden ei tee mieli nauramaan, mutta kyllä kulkupojat siihen sijaan saawat nauraa nähdessänsä ne kumpaisetki keppi=kerjäläisinä — ja minua se naurattaa — hahhahhah!

Jaakko (katsoo häneen kummeksien.) Luulenpa olewasi juowuksissa!

Aro. Juowuksissapa kyllä — — aiwan paljaasta myrkystä!

Jaakko. Myrkystä tahi palowiinasta.

Aro (jamaten.) Tahi palowiinasta? Juotko sinäki palowiinaa?

Jaakko. Parempihan se on juoda kuin maahan kaataa.

Aro (hywin kamalasti naurahtaen.) Niinpä tule nyt Jaakko kanssani kapakkaan, ja Risto otetaan myös ja Hanno ja ne toisetkin. Olkaamme nyt iloiset, tänäpäiwänä minä maksan.

Jaakko. Sinäkö? Onkos sinulla rahaa?

Aro. Onpa minulla, kun olen säästänyt häitä pitäksiseni, waan siitä toimesta ei tulekkaan mitään — nyt me niillä iloitsemme. Hih! pois kapakkaan! Tule nyt, Jaakko, tule. (Kumpiki menee.)

(Esirippu lankeaa.)

Muutos.

(Lakea paikka ulko-ilmassa Lauran kotona. Perältä näkyy kylä, metsää, wuorta j. n. e. Oikealla puolen tupanen. Tuwan edessä puu, sen alla pöytä ja muutamia jakkaroita)

Seitsemäs kohtaus.

(**Laura, Olli** ja **Kalle** tulewat tuwasta.)

Kalle (hywin tyytywäisenä.) Eikö niin setä, eihän teillä ole mitään sanomista naimistamme wastaan?

Olli. Ei mitään, rakkaat lapseni. Min' en ole mikään juonikko, minä waan iloitsen onnestanne. Ottakaatte Jumalan nimessä toisenne.

Laura (syleilee Ollia.) Ah, isä kulta, kuinka te olette hywä; jos se olisi mahdollista, niin minä pitäisin teitä kahta mointa rakkaampana. — Kalle kultaiseni! Ah, jos isäsikin waan suostuisi!

Kalle. Niin, kyllähän sinä wielä hikoillaan. Mutta ole waan aiwan rauhassa, on minulla jo niin suuret silmät päässäni kuin isälläkin, kyllä minä asian oikaisen!

Olli (somasti.) No, ja wiimen kun ei muu auttane, niin on minulla wielä muuan keino saada hänet suostumaan toiwotuksiimme. (Itsekseen.) Ihminen pysyy ihmisenä, ja kultawasikkata kaikki palwelewat. (Julkisesti.) Iloitkaatte lapset! Elkäätte antako epätoiwolle waltaa!

Laura. (katsoo wasemmalle puolen näyttäjöistä päin.) Ketäs tuolta tulee?

Olli. Ahaa, ne owat nuoruuden aikuisia ystäwiäni, Risto, Amos, Lassi ja wanha Paukku. Minä kutsuin ne tuliaisilleni. Mene sinä Kalle nyt kotiisi. Noista tulewista ole sinulle kumppaniksi — niiltä ei opi mitään hywää.

Kalle. Niinpä hywästi nyt Olli setä, ja kiitoksia paljo hywyydestänne. Hywästi Laura kultaiseni, woi hywin, ja unekst tulewana yönä hääkakkaroista.

Laura. Woi hywin Kalle, ja muista minua.

Kalle. (wiskaa hänelle heittomuiskuja ja juosta hipsuttelee oikealle puolelle.)

Laura. Kuulkaapas isä, eikös Kalleni ole armas ja hywä poika?

Olli. Luulen minäki olewanne soweliaat toisillenne. Te olisitte yksituumaiset ja auttaisitte toinen toisenne etewyyttä. Mutta nyt edeskäsin. Tuoppas Laura tuolta tuwan uunin takaa ne pari wiiniputellia tänne esiin. Niitä tarwitaan nyt.

Laura (kummeksien.) Wiiniäkö?

Olli. (nauraen) Niinpä kyllä! Minä toin ne äskön muassani. Pitäähän noille wanhoille nuoruuden ystäwilleni panna jotakin eteen. Tuossapa ne jo owatkin; joudu nyt!

(Laura juoksee tupaan.)

Kahdeksas kohtaus.

(Entiset. Lassi mylläri, Risto räätäli, Amos metsän wartija, Paukku sotamies, tulewat wasemmalta puolelta näyttäjöistä katsoen. Nämä kaikki owat ikämiehiä ja kullakin omituinen näkönsä. Paukku käwelee puujalalla. Kaikki neljä huutawat yksin ajoin:)

Risto. Terwe tultuasi, Olli, terwe, terwe!

Amos. Tuossahan on tuo wanha poika!
Jumalan terweeksi!

Lassi. Hei! Hywä päiwä Olli! Hohoo!

Paukku. Kunnioitusta! Pyssy olalle! (Nostaa keppinsä pystöön suullansa rumputtawinansa.) Trum, trum, trum!

Olli, (jonka ympärille ne toiset keräytywät, naurussa suin.) Ahaa! Tuossahan ne nyt owat kaikki ne neljä wanhaa kissanhännän wetäjätä ja paini toweriani! Terwe tultuanne wanhat ystäwäni! (He kättelewät toisiansa.)

Paukku. Elä weikkonen ole milläskään, josko, [illegible]

n terwehyttää sinua sota-komennon mukaan! waan nämä het eiwät näy ymmärtäwän siitä mitään.

Lassi. Mitä komentota sydän tarwitsee?

Olli. Eikö niin, Risto? Nythän me kaikki wiisi olemtässä koolla, ja nähdessäni teidät taas, johtuu entinen aika kkaana mieleeni.

Risto. Mutta johan sinäki nuorikko olet wanhennut.

Olli. Nuorenneetkos te tyttöin naurattajat olette? Wai en weikkoseni? (Lupsauttaa kämmenensä Riston olkapäälle.)

Amos. Sinä, Olli, kuitenkin olet nuorin meistä.

Paukku. Niinpä kyllä, ollessani sillä mainiolla sota-ellä, tuuti hän wielä kätkyessä.

Olli. Aiwan niin. Te neljä minut olette oikeastaan ttaneetki elämän tielle. Ja tuo Lassi on nyt jo myllärinä, kka ennen paimenessa piipoitteli.

Paukku. Siltä mieheltä ei leipä lopu.

Olli. Hän minun ensimäinen oppi-isäni oli wiulun huilun soitannossa. Häneltä minä sain ensimäisen huiluni, oli pajupilli. Ja Paukku tämä mainio soturi! Kerto-sillansa herätti hän minussa halun waeltamaan, ja häneltä ä sain tietää maita löytywän täkäläisten wuorten takanakin.

Paukku. Aiwan niin nuorikko, — ja sillä mainiolla retkellä —

Olli. Niinpä niin, jo tiedämme, mitä sinä wanha san- tahdot sanoa. Mutta sotaretkistäpä johtuu mieleeni elä- retket, joita tämä uskollinen herran palwelija Amos opet- minut tuntemaan. Juuri tämä metsän wartija Amos on in oppi-isäni.

Amos. Minäkö?

Olli. (toimessaan.) Sinäpä kyllä! Sinulta minä ensi-sen selkäsaunanki sain.

Amos (naurussa suin.) Niinkuin sinä juoksit toukopellon ja puistelit omenoita puista. Mutta altiinhan me jo sit-in hywät ystäwät.

Olli. Ja tämä Risto, silloinen kylän kukka, minut sa toi rakkauden piiriin; hän oli, näät, puhemiehenäni.

Risto. Niin tuota Liisa wainaata köytäillessäsi. K dessäni leikkaamassa sille köllykkätä, sanoin minä hälle ensim set terwehdyksesi.

Olli. Ja sittemmin toit minulle ruusun kukkaisia. salta.

Risto. Muistatko, kuinka iloisena sinä silloin hypit tanssit?

Olli. Ne oliwat ilonpäiwiä — nyt lepää Liisani maan powessa. (Nyökyttää päätänsä.)

Paukku. „Anna huolia hewoisen, Murehtia mus ruunan" ja ole nyt waan iloisena poikana!

Amos ja Lassi. Niinpä kyllä; olkaamme nyt w iloisia!

Paukku. Pidot olisiwat nyt mitä paraimmat, w on pitkä ryyppyn-wäli.

Olli. Ryyppyjä tule kohtsillään; eikähän teillä nyt kiirettä minnekkään.

Lassi. „Ei ole kiirettä kirkkoon, Wasta uskon wi weisataan."

Amos. Ei metsä minulta karkaa.

Risto. Eikä minun leikoittimeni itke leikkelemistä.

Paukku. Ei minullakaan muuten olisi kiirettä, w tuo pitkä Pekka sai lupani, tullakseni hänelle kertomaan s retkistäni, mutta kuitenki —

Olli. Jäät nyt tänne „löyhkäpäisten" joukkoon, joi meitä muinoin sanottiin, hahhahhah! (Kaikki nauravat.)

(Laura on jo tuonut pöydän lähemmäksi ja kantanut jakkar ympärille sekä pannut pöydälle muutamia putellia ja wiisi pikai sitten jo mennyt jälleen tupaan.)

Olli (kääntyy ja kehsii pöydän.) Ka, johan tämä o tokseessaan. Istukaat weikkoiset nyt tästä ottelemaan! (istuutuwat.)

Paukku. No totta koira wieköön! Wiiniähän se onki. ...pa sinä nuorikko koko weitikka.

Olli. Tarttukaatte kiinni pulloinne! Nielaus muinais-...ton maljasta. Nielaus wanhan ystäwyyden wuoksi! Hei ...!

Kaikki. Hei!

Paukku. Kas se maistaa, oli wiedä kielen matkassaan. ...kaamme nyt jotakin.

Toiset. Alappa Olli huiloitella!

Olli. Niinpä täyttäkäätte nyt pikarinne ja laulakaatte wärsyn loppusanoja kanssani. (Pikarit lasketaan pöydälle ja ...tään. Olli ottaa pikarinsa ja toisetkin omansa Ollin alettua lau-

No tarttukaatte kiinni
Ja kaatakaatte wiini
Nyt pulloistanne poskihinne kerrassaan.
Kun linnut juowat wettä
Ja mehiläiset mettä,
Niin ystäwykset maistelewat maljastaan.
Wiini wanhan wirwoittaapi,
Kielen kannan irti saapi,
Huolet kaikki huojentaa,
Nuorikoksi nuorentaa.

Jos Adamikin häissään
Jo oisi ollut päissään,
Niin paratiisin poikia nyt oltaisiin,
Ja Adamikin oisi
Nyt kanssamme ja joisi,
Ja Ewan malja ensinnäkin juotaisiin;
Nyt me istuisimme öillä
Paratiisin penkilöillä

Eikä akkawäki wois
Wiekoitella meitä pois.

Kun kuoltuani tiette
Mun arkkuni ja wiette
Jo sillä minut hautumahan hautahan,
Niin laittakaatte taulu
Ja siihen juoma-laulu
Ja wiini-pullo matkahani multahan.
Niin se wanha juoma-weikko,
Waikka ei nyt wielä heikko,
Juopi pullon pohjahan
Tuonelaanki tultuaan.

(Toisetki laulawat joka wärssyn loppusanoja.)

Kaikki (kilkauttawat pikariansa ja juowat huutaen:) Kas niin! pojat, hei!

Yhdeksäs kohtaus.

(Entiset. Martti tulee wasemmalta puolen.)

Martti. Ohoh! Täälläpä elämä on.

Olli. } samalla } Ka weljeni!
Toiset (itsekseen.) } haawaa. } Ka Martti Miettinen!

Martti. Somia laulujapa sull' on. Ja wieläpä wiiniäkin. (Nauraa wornottaa.)

Olli. Antakaapa muuan lasi. Kilkkis, Martti, ota maljaa. (Menee häntä likelle.)

Martti (katsoa tuirottaa häneen.) Kyllä mä nään sen aiwan wälttämätöintä, että kylähämme hankitaan jo huol[illegible]täwämpi metsän wartijakin.

Olli (juopi wiinin pikaristaan.) Muistiasi!

Martti (ei näkewinäänkään sitä.) Ja kyllä minä w[illegible]

mannille ilmaisen, että hän jo tarwitsee toimeliaamman myllärin myllylleen, ja että hänen ei tarwitse liijaksi annella almua muutamille sotamiehille, joilla näkyy olewan ryyppiminen waan työnä.

Paukku (julmana.) Tuhat tulimainen!

Olli. No, no ystäwäni! Näethän, että weljeni tahtoo jutella kanssani — olkaatte siis hywät ja jättäkäätte meidät kahden kesken — kyllähän me sitte taas tapaamme toisemme. Hywästi nyt waan!

(Lassi, Amos, Risto ja Paukku nousewat seisalleen ja menewät Ollille kättä annettuansa pois.)

Olli (wähä äänetä oltuaan.) No weikkoseni, mistä se kunnia minulle tapahtuu, että sinä tulet luokseni?

Martti. Sitä kunniata ei tapahtuisikkaan, ellen olisi poikaani täältä hakemassa.

Olli (kylmästi.) Poikaasiko?

Martti (suutuksissa.) Poikaanipa kyllä, jonka te, sinä ja tyttö kutukkesi tahtoisitte kieploitella pauloihinne. Mutta sinä olette turhaan lukua laskeneet. Mihinkä hänet olette uhranneet? Hän lienee tuolla syjässä simasuunsa luona? Eikö niin? Malta, malta, kyllä minä näytän teille. (Yrittää, menemään tupaan.)

Olli (estää hänet tielle pistäytymällä.) Et tarwitse waiwata itseäsi. Poikasi meni jo pois.

Martti. Poisko? Hän oli siis täällä?

Olli. Olipa kyllä.

Martti. Ja mitä hänellä oli täällä tekemistä?

Olli. Hän kysyi minulta, saapiko hän naida tyttäreni.

Martti. No näeppähän!

Olli. Ja minä myönnyin siihen.

Martti. Hahaha!

Olli. Ja jos sinäki, weikkoni, olet järkewä, ja sydämestäsi rakastat poikaasi, niin sinäki teet samalla lailla.

Martti (äkäisenä.) Ennen minä antaisin poikani surman suuhun kuin sinulle wäwyksi!

Olli. Mitenkä sinä welikulta sanot?

Martti. Min'en ole semmoisen weli.

Olli (pilkaten.) Ahaa, tätä suurta herraa, sinä olettelet, ikään kuin minä olisin joku roswo! Sanoppa kuitenki, oletko wähääkään parempi minua?

Martti (wihoissaan.) Olenpa, totta Jumal'awita, wähä parempi sinua!

Olli (pilkaten.) Sepä olisi soma kuulla, minkä puolesta?

Martti (jyrkästi ja ylpeästi.) Pilkoittele waan. Minä olen wähä parempi sinua. Minä olen talonpoika, joka teen työtä. Tiedätkö, mitä sillä ymmärretään? Minä olen elänyt työnteolla, pyytäen edistää sitä, joka on tarpeellista ja hywää. Mitä minulla on, sen olen ansainnut ja hankkinut omin käsin ja waiwoin, minä olen ansainnut leipäni ja pitänyt huolta, että muutkin owat woineet ansaita leipää itselleen, waimoilleen ja lapsilleen. Min'en ole töitäni kuulutellut maailmalle, enkä tehnyt itsestäni mitään erikoista huutoa; mutta moni kunnon mies on siunannut minua hiljaisuudessa, kun olen antanut hänelle työtä, ettei hänen ole tarwinnut nälkää nähdä. Kun minusta kerran aika jättää, niin minusta sanotaan „hän oli waan tuhma talonpoika", mutta siihen täytyy kuitenki lisätäksenne „hän oli tarpeellinen ja toimelias mies!" — Mut mikäs sinä olet? Ja mitä sinä olet wiulullasi ansainnut ja toimittanut? Monen laiskurin korwia olet tainnut kutkutella, mutta kenenkään nälkää et ole sammuttanut.

Sinun työstäsi ei lähde mitään hyötyä eikä siunausta; kelwoton mitään hywää toimittamaan, ei sinulla ole mitään arwoa ja malekssit waan hylkynä pitkin mieron tietä. Semmoinen eroitus on wälillämme — minä olen työmies ja olet kuotoilija! Enkö ole siis wähä parempi sinua, wai ?

Olli. (kylmästi.) Minkä wiehättäwän tilaisuuden ny joot minulle, pitääkseni sinulle mitä jaloimman puheen, se

tääkseni sinulle tuon taiwaallisen soitannon ylewyyden. Mutta mitäs siitä lähtee? — Sinä olet talonpoika etkä ymmärtäisi minua. Mene nyt ja sano, lawean puheesi solwaisneen minut. (Kääntyy ylenkatseella menemään päin.)

Martti (hänelle kiiwaasti huutaen.) Kurja raukka, ole waan näyttäwinäsi ylenkatsetta, waan kyllä se kuitenki koski sinuun teräwästi. Minä olen talonpoika ja woin elää rikkaasti, — sinulla on se tawallinen soitanto ja kerjäät leipää itsellesi toisten owilla.

Olli (innokkaasti woittoriemulla.) Ahaa, nytpä sin'olet sillä paikalla, jossa woin kanssasi kilwoitella — johan minä sen tiesinkin, että sinä wihdoinki tulisit siihen.

„Kuinkahan paljo tuolla on rahaa?" se on kuitenki wiho wiimeinen kysymys, jonka jälkeen ihmisen arwo teillä näytään punnittawan — ja kellä on enin, se on teistä parain. (Kiiwaasti.) No niinpä käy Euroopan pääkaupnnkiloissa ja kysy mikä mies Olli Miettinen on, ja sinulle sanotaan: „Hän on wiulnniekkain kuningas!" ja sinulle sanotaan: „hänen soitantonsa on ilahuttanut, lohduttanut ja innostuttanut tuhansia;" sinulle sanotaan:" Ruhtinaat owat olleet hänelle kohteliaat ja koristelleet hänen rintansa kunnian merkkilöillänsä": sinulle sanotaan: „hänen kuuluisuutensa on jo Euroopasta ennättänyt uuteen maailmaan"; ja sinulle sanotaan — waan mitäs siitä on sinulle sanoinkaan? Mitä sinä kuuluisuudesta, kunniasta ja jalosta maineesta tiedät? (Ottaa yhtäkkiään taskustaan kourallisen kultarahoja ja wiskaa Martin jalkain juureen.) Näätkö nyt — minulla on kultaa, minä olen rikas, kymmentä wertaa rikkaampi sinua! Kelpaako wiuluniekan tytär nyt talonpojan pojalle? Minä laitan tyttärelleni sellaisen hääkoristuksenki, joka ei ole pähkinän napulata isompi, mutta kuitenki enemmän arwoinen kuin koko talosi ja tilasi. Min'olen rikkain tässä kylässä, ja eikö niin — (nauraa pajattaa) hahhahhah! nyt minä olen siis parain.

Kymmenes kohtaus.

(Olli. Laura. Martti.)

Laura (tulee hätäisenä tuwasta.) Herra Jumala siunatkoon, mitä täällä hilsketään? Isä! Setä!

Martti (ensin hywin hämmästyneenä Ollin sanoista, rohkaisekse taas ja sanoo pikkuisen äänettä oltuaan kylmästi Lauralle.) Poime nuo kultarahat tuosta pois. Kyllä ne isällesi owat wielä wasta tarpeen; sillä „Niin syödään kuin saadaanki."

Olli (katsoo häneen tuikeesti.) Hä?

Martti. Woit olla rikkaampi minua, mutta siinä on kuitenki eroitus. Minä olen ansainnut omaisuuteni työlläni — sinä rikastut tarpeettomilla kujeillasi. Minä olen siis parempi sinua, ja poikani ei saa naida wiulunniekan tytärtä. (Kääntyy menemään.)

Laura. | Woi hywä Jumala!

Olli. | (taukoottaa Martin.) Mies hoi! Ei niin askeltakaan! Heitä jo hitolle tuo talonpoikainen kopeutesi, eläkä sorra sitä wiimeistä siltaa, joka wielä ehkä wiepi sowinnolle.

Martti (jäykästi.) Sinä itse olet sen sortanut. Josko olisiki wielä ollut joku side wälillämme, niin kehumisellasi olet sen nyt rikkonnt. Martti Miettisestä ei pidä kenenkään sanoa „hän rakastui weljeensä paikalla, kun waan näki sen kultarahoja!" — Ja waikka minä yht'äkkiään joutuisin kerjäläisekfi ja olisin nälkään kuolemaisillani, niin en sittenkään sopisi kanssasi. Mene tiehesi ja sitten wasta, kuin woin sanoa: „Minä saatan pitää wiulunniekkaa arwossa, ja siunaan hänen laulujansa — ne owat tuottaneet ihmiskunnalle hyötyä" — sitten wasta tahdon olla weljesi. Ennen en — waikka mikä olkoon — en. (Mennä leuhuttelee pois.)

Laura (itkussa silmin.) Woi, woi isä, nyt on kaikki kadotettu!

Olli (suruissaan.) Niinpä kyllä, silla sokea ei näe auringon walоa. Nyt minulla on kultaa ja kunniata; mutta lap-

seni itkee, ja min'en woi häntä lohduttaa, minä olen siis waan kurjamainen wiulunietka.

(Esirippu lankeaa.)

Kolmas lohko.

Rengin kosto.

(Kahdessa näytöksessä.)

Neljäs näytös.

(Martin huone niinkuin kolmannessakin näytöksessä.)

Ensimäinen kohtaus.

Aro (tulla hiipettelee owesta kalweana ja haralla hapsin ja kilmuilee.) Minua ei ole nähnyt kukaan — kaksi päiwää owat ne jo luulleet minun olewan matkojeni päässä täältä — liekköhän rahat wielä tuossa kaapissa? Ne minä poltan tahikka kätken johonki, jotta Martista tulee yhtä köyhä kuin minäkin olen. (On jo wetäytynyt kaapin luo ja käähää nyt lukon kanssa ja koittaa aukaista sitä tiirikalla.) Hän on minua muokannut ja puukkinut niinkuin koiraa, ja Hanna — se on nauranut minulla, nauranut — malta, malta, ei sinua kohta enää nauratakkaan! (Lukko aukeaa.) Ähäh! Aukesipa se. (Hakelee rahoja ja löytää sen punaisen lompakon.) Ähäh! Tuossa ne owat. (Runttaa kaapin owen kiini ja kiitää keskelle lattiata.) Nämä ne nyt owat ne kirotut rahat, ja niiden tähden he owat minut pettäneet ja hyljänneet, ne owat ne rahat, jotka sen wanhan ukko rahjuksen tekewät kauniiksi ja suloiseksi, — nyt hänellä ei ole enää mitään, nyt hän on köyhä ja halweksittawa kurja, niin

kuin minäkin olen. — Järween koko lompakko! — Min'en ole rosmo! Näistä min'en pidä en penniäkään itse; mutta kosto minun pitää heille laatiman! — Järween koko rahat ja minä itse jälestä — sitten tuo tulinen sydämeni jäähtyy ja saapi rauhan — järween. (Juoksee keski owelle ja wawahtaa.) Joku tulee! (Kääntyy wasemmalle puolelle näyttäjöistä päin.) Noita portaita myöten pääsen tuwan lakkaan — ja kun kaikki herkiäwät liikkumasta, niin mä pötkin tieheni ja menen tulemattomiin. (Menee sille wasemmalle puolelle.)

Toinen kohtaus.

(**Martti** ja **Kalle** tulewat keski owesta.)

Kalle. Isä hoi, nyt teidän pitää kunnnella minua.

Martti. No?

Kalle. Siitä on jo kaksi päiwää kuin kielsitte minut käymästä Olli setän luona ja sittämöiten en ole siellä käynyt.

Martti. Se on onneksesi.

Kalle. Waikka kaikki kyläläiset tietäwät, että Olli on hywin arwossa pidetty ja rikas mies.

Martti (jyrkästi.) Se ei kuulu meihin.

Kalle. Minä käwin wallesmannin luona ja haastelin Lotan kanssa.

Martti (lempeästi.) No se oli oikein. Eikös se ole siewä tyttö?

Kalle. Warmaan.

Martti. Se on tarkemmin katsellen myös sangen kaunis ja wielä hywän tahtoinen sekä lempeä.

Kalle. Niinpä niin!

Martti. Ja päälliseksi wielä rikas.

Kalle. Tiedänhän minä senki.

Martti. Ja kyllä järkewä kelwolliseksi talonpojan emännäksi. Eikö niin?

Kalle. No niin. Lotta on siis hywä luontoinen, kaunis, lempeä, järkewä ja rikas. Eikö niin?

Martti. Minä olen jo kauwan ollut siitä wakuutettu.

Kalle. Ja luuletteko siis, että Lotta woipi tehdä miehensä oikein todella onnelliseksi?

Martti. Mitä onnellisimmaksi!

Kalle. Niinpä minä rukoilen teitä isäkulta aiwan sydämeni pohjasta.

Martti. No mitä rakas poikani?

Kalle. Tehkäätte minut ja itsenne onnelliseksi ja naikaatte itse se hywä Lotta.

Martti. Hä?

Kalle. Ei suinkaan minun tee mieleni naimaan Lottaa, ja sen tunnen paremmin ja paremmin, etten woi Laurasta erota.

Martti. Penikka hoi, kuuleppa wiimeinen sananí. Ellet nai Lottaa, niin minä ajan sinut mieroon ja teen aiwan perinnöttömäksi.

Kalle. Mikssikä te olette niin wihoissanne Ollille; hän on kuitenki rikas ja kunnon mies.

Martti. Hahahaa! Niin kunnon mies? Ja se rikas kunnon mies ei anna itsestään mitään tietoa wiiteentoista wuoteen? On muka rikas, ja jättää oman lapsensa wiideksi toista wuodeksi kärsimään kurjuutta ja nälkää? Onko semmoinen kunnon mies?

Kalle. Woi isä kulta, sen asian laita onkin aiwan toisin. Tuo wanha Anni, joka on kaswattanut Lauran, sanoi minulle kaikki. Olli on usein kirjoittanut Annille ja lähettänyt rahaa; waan Anni ei ole siitä saanut wirkkaa muille mitään, sillä Olli ei ole tahtonut, että Laurakaan tietäisi isänsä olewan rikkaan ja kuuluisan ja ylpeileisi sillä. Hän oli kaswatettawa waan toimeliaaksi ja hywä säwyiseksi tytöksi, mutta puutosta ja nälkää hänen ei ole tarwinnut kärsiä — Olli on

pa
on
(M
jos
kuin
janon
melkei
moi
wäi
menen
wat
on?
on
sa,
tuon
woinen
(tun
sen
hoi,
kowaat
dän
man
sä,
nian
(Mar
kaan.
kans
simin
olen

[illegible] [illegible] olen. — Järwen kolo lompakko! — Min[illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] pidä en penniäkään itse; [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] koskaan laatuun! — Järwen kolo [illegible] ja [illegible] [illegible] jälkeä — sitten tuo tulinen sydämeni jää ja [illegible] [illegible] — järwen. (Juoksee koski owelle ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] puolelle näyttäjöiltä päin. [illegible] [illegible] päänsä tuonne lakkaan — ja kun [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ai rétkin tiedosi ja menee [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] puolelle.)

Uusi kohtaus.

(Martti ja Kalle tulevat koski owella

Kalle. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] pitää [illegible]

Martti. [illegible]!

Kalle. [illegible] en ja lakki päänsä kuin [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] on

Martti. [illegible] en [illegible].

Kalle. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ja [illegible] [illegible].

Martti. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

Kalle. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Martti. [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]!

Kalle. [illegible].

Martti. [illegible] en [illegible] [illegible]: [illegible] ja [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Kalle. [illegible] [illegible]!

Martti. Ja [illegible] [illegible] n.

Kalle. [illegible] [illegible] [illegible].

Martti. Ja [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible]?

siitä pitänyt huolen Annille rahaa lähettämällä. Hän on waan erikoinen mies.

Martti. Min'en tahdo kuulla enää mitään. Sinä nait Lotan tahikka menet mieroon luotani.

Kalle (wähäisen äänettä oltuaan.) No koska niin tahdotte, niin minä menen.

Martti (wihassa.) Pötki tiehesi!

Kalle. Tuon koommin ette näe minua milloinkaan.

Martti. Mene — minä hylkään sinut!

Kalle. Teillä on ollut poikakin.

Martti. Mene — minä teen sinut perinnöttömäksi.

Kalle. Hywä! Päiwällisen minä kuitenki wielä syön ennen kuin lähden — waan sitten —

Martti (sangen kiiwaasti.) Pois, semmoinen heittiö!

Kalle. Hywästi! (Menee muutamia askelia, kääntyy takaisin.) Kuulkaapas Isä, jos huomenna hakelette minua, niin minä kirjoitan tuonne ulkopuolelle owea, mistä minut löydetään.

Martti. Pois!

Kalle. Jo menen. (Menee.)

Martti (käwelee wihoissaan edes takaisin.) Tuon poika riiwatun kanssahan on pula. Waan min'en myönny; waikkapa häwiäisin ja kurjana kuolisin, en totta koira wieköön. — Mutta jos se huliwili tekeekin semmoisen kepon, eitei tulekkaan takaisin — se on niin itsepäinen pöykiö, ja tuo wiuluniekan matkue on sen riiwannut semmoiseksi; — mutta wakaalla tahdolla saadaan kaikki toimitetuksi, ja minun rautapäätäni heidän aikeensa eiwät saa ei niin järkähtämään. (Äänettömyys.) Mitäs minä olinkaan tekijä? — ai niin, rahojanihan minun piti järjestää ja kirjoittaa niiden numerot muistokirjaani. (Menee kaapin luo.)

Kolmas kohtaus.

(Martti ja Hanna.)

Hanna (tulee owesta ja nauraa.) Hahhahhah! Sillähän kelpaa nauraa! Hahhahhah!

Martti. No mitä nyt?

Hanna. Hahhahhah! Niillähän on wehkeet tuon Ollin kanssa — minä olen nauranut katketakseni.

Martti. Mikä sitä Ollia taaski riiwaa?

Hanna. Tietänethän, että Lassi mylläri on ajettu pois wallesmannin myllyltä, ja että metsän wartija Amoskin on menettänyt ammattinsa.

Martti. Minähän ne laitoinki sille tolalle wallesmannin puheella käydessäni, sillä ne oliwat laiskuria eiwätkä pitäneet mitään huolta ammatistaan.

Hanna. Niinpä Olli on tänä aamuna ostanut Kumpulaisen tuwan ja lahjoittanut sen niiden kahden sekä Paukku soltun ja Risto räätälin omaksi, ja antanut heille wielä siewän summan rahaakin. Ne neljä patruunia juoksentelewat nyt kuin mielettömät ympäri kylää, keräten ruhaa rampaa matkaansa, ja kuuluwat tahtowan muka kunnioittaa Ollia, soitellen ja laulellen kulettamalla häntä juhlallisesti ympäri kylää. Hahhahhah! Eikö sillä kelpaa nauraa?

Martti (kokee nauraa kanssa.) Hahhah! Sen ne warmaanki tekewät minulle ja wallesmannille muka mielikarwaudeksi. Waan annahan olla kyllä sitä Ollinkin rikkaudesta kerran sanotaan: „Meni kuin Mähöisen wiina, Pitkin Kuittilan kujaa." — Mutta onpa minullaki sinulle wähä unsia — nyt ollaan jo, näet, Kallesta wapaat. Hän on waan itsepäinen riiwiö ja minä ajoin hänet mieroon.

Hanna (iloisesti.) Oikeinko todella? (hillitsee mielensä sukkelaan ja pullahtaa itkemään.) Woi hywä Jumala kuitenki sitä kurjamaista nuorukaista!

Martti. No, no Hanna kulta, elä häntä huoli itkeä — kyllä tiedän, että sinulla on hywä sydän.

Hanna (itkuissaan.) Woi, woi mihinkä se poika rukka nyt joutuu, woi, woi! kuollahan sen nyt täytyy mieron tielle.

Martti. Eikö wähä. Kyllä se luultawasti tulee jo iloiselle kotiin.

Hanna (wastahakoisesti.) Wai niin?

Martti. Hän on kuitenki koko weitikka. Mennessään sanoi hän tahtowansa kirjoittaa owen ulkopuolelle, mistä hänet löydetään. Kaikkia sillä puhuttaakin.

Hanna. Sitäpä minun tekee mieleni katsomaan. (Kiitää owelle, ja aukaisee sen aiwan selälleen. Siinä on isokirjaiminen liitukirjoitus: „Minä olen Lauran luona.") Kas niin, siinä seisoo: „Minä olen Lauran luona!"

Martti (Katsahtaa sinnepäin.) No nyt on tuhat tulimainen!

Hanna. Ei, sen on Kalle tehnyt waan mieli karwaudeksemme.

Martti. Nyt min'en häntä enää huoli kotiin, waikka jäisin aiwan yksinäni ja hyljätyksi maailmaan. (Istuu tuolille mietteissään.)

Hanna. Yksinäsikö ja hyljätyksi? Olenhan minä luonasi, rakas Marttini!

Martti. Aiwan oikein, Hanna kultaiseni, sinä olet minulle uskollinen.

Hanna (mairitellen.) Kuolemaan asti, min'en woisi elää sinutta. — Mutta nojau nyt, kultaiseni, tätä pehmeätä tyynyä wasten. (Panee tyynyn hänen selkänsä taakse tuolin selustalle.)

Martti. Kiitoksia armaani. Sinä minua lohdutat, kun minulla on suru; sinun pitää myös saada wiettää kanssani ilon päiwiä.

Hanna (mairitellen.) Niinpä niin Martti kultani — woi kuin sinä oletki minusta rakas, ja sinä olet aiwan ensimäinen, jota minä oikein sydämeni pohjasta rakastan.

Martti. Tosiaanki? No kyllä sinä kultaiseni saat hywän palkinnonki. Sinun pitää saaman periä koko omaisuuteni, kun minä waan kuolen.

Hanna (pitää Martin suuta kiini.) No, no, no, rakas Martti kultani, elä puhu kuolemasta mitään. Minun täytyisi muuten kuolla itkusta. — Mutta nyt minun pitää ja

lähteä keittämään sinulle mieluistasi lientä. Elä nyt pitkästy sillä aikaa odottaissasi! Ja nyt ei niin sanaakaan kuolemasta! Kun minun pitää sinut perimän, niin tee se salaa, etten minä tiedä mitäään. — Hywästi, kultani, koht'sillään olen taas luonasi. (Huiskauttelee hänelle takaperin mennessään heittomuiskuja.) Hywästi rakkain Martti kultaiseni! (Menee.)

Martti (iloissaan.) Ah; kuinka se on hywä sydäminen tyttö — sen kanssa minä olen mitä onnellisimpia. (Äänettömyys.) Mut entäs Kalle ja Olli? — Pois kaikki muistelmat niistä! — Huomenna me Hannan kanssa lähdemme kaupunkiin, käykäänpä täälläkin, miten hywänsä. Ja nyt toimitukseeni. (Menee kaapin luo, wääntelee awainta lukon reijässä oikein onnistumatta, ja saapi wiimeinkin owen auki.) Lukkokin on jo huono, se minun pitää — (Hawaitse rahansa olewan pois.) Herra Jeesus siunatkoon, missä ne nyt owat? — (Etsii joka laatikosta.) Ei missään, ei niin missään! Woi armias Jumala! rahani, aiwan kaikki rahani on nyt waras wienyt. (Waipuu tuolille äänettä. Kapsahtaa sitte seisalleen ja kiitää owelle huutamaan.) Hanna! Jaakko! Leena! Tulkaatte tänne! Kaikki tänne! (Käydä huupoittelee sinne tänne tuskistellen.)

Neljäs kohtaus.

(Martti. Jaakko. Leena. Renkiä ja piikoja.)

Kaikki. Mikä nyt? Mitä nyt on tapahtunut?

Martti (tuskissaan.) Rahani, kaikki rahani, neljäkymmentä tuhatta markkaa on tuosta kaapista warastettu!

(Jokainen säälittelee.)

Martti. Missä se Hanna on? Kutsukaatte tänne Hanna!

Leena. Se on keittämässä! Waan kutsukaattehan muita!

(Muuan poika yrittää menemään.)

Martti. Menkäätte wallesmannia hakemaan.

Jaakko. Se meni wast'ikään tuosta siwuitse, kyllä se ei wielä ole kaukana. (Poika juoksee ulos.)

Martti. Joka paikasta pitää etsiä. Ei yksikään ihminen saa huoneesta liikahtaa. Mun rahani, ah, ah mun rahani!

Jaakko (tulee esille toimessaan.) Kuulkaapas isäntä, minä tiedän kuka on warastanut rahanne?

Martti. Hä? Mitenkä sinä sanot?

Jaakko. Ei kukaan muu kuin Aro.

Kaikki. Aroko?

Jaakko. Sinä illana kun sen täytyi lähteä tästä talosta pois ja kun minä jätin hänelle waatemyttynsä, näin minä hänet täällä kaappia pudistelemassa. Ja kysyttyäni, mitä hän teki, oli hän sangen hämmästynyt. Waan minä en silloin osannut aawistaa mitään pahaa.

Martti. Nytpä aukeawat silmäni, niin nyt muistan; hän oli takanani kun panin rahat kaappiin.

Wiides kohtaus.

(Entiset. Neilikka tulee poika jälessä sisään.)

Neilikka. No naapuri, warastettuko teiltä nyt on?

Martti. Kaikki omaisuuteni on wiety. Warastaja on entinen renkini Aro. Se on kaikin puolin luultawa aiwan todeksi.

Neilikka. Mitä te sanottekaan? Se olisi siis kotiwarkaus. Waan eikös Aro ole jo kaksi päiwää ollut teiltä poikessa? Eikö teillä ne rahat ole sittämöiten olleet käsillä?

Martti. Ei! Minulla oli niin paljo tekemistä. — Häntä pitää nyt etsiä.

Neilikka. Ettekö te wielä ole laittaneet etsimään? Ompa siinä etsimistä! Kahteen päiwään woipi paeta koko matkan.

Martti (hädissään.) Mutta mitäs meidän nyt pitää tehdä?

Neilikka. Ensinnäki pitää minun tarkasti tutkia kaikki asianhaarat järjestyksessään — siihen tarwitaan pari päiwää;

sitten minä kirjoitan woudille ja se taas kuwernöörille, joka wasta antaa sääntöjä miten asian kanssa on meneteltäwä, ja jos Aro on warmaan luultawa tämän warkauden tehneeksi, niin häntä woidaan perään kuuluttaa jo muutamain wiikkoin kuluttua —. —

Martti. Herra Jumala kuitenki! koko ijankaikkisuushan sillä keinoin kuluu.

Neilikka. Eikö wähä; mutta pari kuukautta siihen taitaa mennä, ennen kuin asia oikein selwiää.

Martti. Hahhahhah! „Siihen kurki kuolee kuin suo sulaksi tulee;“

Neilikka. Ohoh naapuri, onko teidän waranne todellaki niin wähissä?

Martti. Minä möin taloni ja tilani kirjoineen, karjoineen. Ne neljäkymmentä tuhatta markkaa — paljaita paperirahoja, joidenka numeroitakaan en wielä ennättänyt panna muistikirjaani — oli ne hintarahat. 'Minulla ei ole nyt ei niin mitään, min'olen aiwan kerjäläinen. (Waipuu suruissaan tuolille.)

Neilikka (toimessaan.) Sepä on sangen paha asia!

Jaakko. Min'en luule saatawan rahoja takaisin, josko saataisiinki Aro kiinni.

Neilikka. Mitenkä niin?

Jaakko. Sinä iltana, kun hän ajettiin pois, piti hän kanssamme läksiäisjään tuolla kapakassa. Hän puhui silloin kaikellaisia hullutuksia, joita silloin emme ymmärtäneet oikein, mutta jotka minä nyt käsitän selwästi. Hän sanoi, näet, kostawansa isännälle ja Hannalle ja laittawansa heidät wielä pussikerjäläisiksi. Hän sanoi myös, että jos hän saisi isännän kaiken omaisuuden käteensä, niin hän ei itse pitäisi ei niin penniäkään, hän muka wiskaisi kaikkityyni järween tahikka poltaa poroksi; sillä warkaaksi hän ei muka rupeisi milloinkaan! Toiset rengit. Aiwan sillä lailla se sanoi.

Martti. Kyllä minäki luulen, että se mies oli waan

ullumainen kostonpyytäjä; hän oli aina ihan wimmattu ihminen.

Palwelijat. Kyllä se oli semmoinen!

Neilikka. Totta koira wieköön! Tämä rikosasia tuntuu olewan hywin mutkainen.

Martti. Se on minulle waan aiwan selwä, että minulla nyt ei ole mitään omaisuutta. Kaiken ikäni sain siis tehdä työtä ihan turhaan. Minun täytyy nyt ruweta toisen rengiksi tahi kerjätä.

Leena (Jaakolle.) Minua säälittää tuo isäntä rukka.

Jaakko. Säälittää minuakin — waan koska asiat nyt owat niin huonolla kannalla, niin meidän täytyy lähteä etsimään itsellemme palweluspaikkaa muualta.

(Jaakko, Leena ja muut palwelijat menewät pois.)

Neilikka. Nyt olemme kahden kesken. Sanokaatte nyt, naapuri, onko se tosiaanki niin huonosti, ettei teillä ole mitään omaisuutta jälellä?

Martti. Woi hywä wallesmanni, wieläkö minun pitää sitä uudestaan penata? Minä olen aiwan kerjäläinen.

Neilikka. Hm, hm, wai niin! — no kyllä se asia wielä oikaistaan. Mut kuulkaapas hywä Miettinen, mikä nyt johtuu mieleeni. — Se Kalle poikanne kuuluu juoksentelewanki tuon Ollin tyttären Lauran jälessä. Ja koska se on sillä lailla, niin minun täytyy nyt tyttäreni Lotan nimessä kiittää teitä waan poikanne edestä; kakfinainen rakkaus — se ei käy laatuun.

Martti (katsoo häneen isosilmäisenä.) Ahaa, kyllä ymmärrän [illegible] — poikani on nyt yhtä köyhä kuin minäkin. [illegible]

Neilikka. Mitä te, naapuri kulta, ajattelette; ei, ei [illegible] wuoksi, ei!

Martti (hyppää ylös.) Niinpä olkoon sitte kihlaus rik[illegible] Hankkikaatte minulle rahani takaisin, jos se wielä on mah[illegible]lista — ja suorittakaatte se asia nyt sukkelaan — joutuk[illegible] — hetikohta!

Neilikka. Sukkelaanko? Luuletteko te, että kaikki järjestys teidän tauttanne on kumottawa? Elkäätte hywä mies sekoittuko laki asioihin! „Ensin asia tutkitaan, ennen kuin miestä mutkitaan." (Menee.)

Martti. Mun rahani! Kaikki mun kauniit rahani! — Koston kowaan minä olen kärsinyt niin paljo työtä ja waiwaa — nyt ne meniwät kaikkityyni. Ja entäs Hanna, mitäs se nyt sanoo? Koskeehan se häneenki, se sortaa hänenki onnensa — woi, woi kuitenki. Ja entäs Olli, — ah, ah — se on hälle waan ilokfi, hän saa nyt nauraa ja pilkoitella — woih, woih! Parempi olisi, jos paikalla kuolisin, kuin olla tuommoista onnettomuutta kärsimässä.

Kuudes kohtaus.

(Martti. Hanna tulee kiireesti sisään.)

Hanna. Onko se tosi, mitä wallesmanni sanoi minulle? Onko sinulta warastettu kaikki rahasi — ja että Aro on sen tehnyt ja warastanut rahasi koston pyynnöksi?

Martti. Aiwan tosi; se riiwattu wei minulta kaikki omaisuuteni.

Hanna (hakelee rahoja kaapista.) Mutta eihän se woi olla mahdollista.

Martti. Elä hakelekkaan, se on turhaa. Kaikki omaisuuteni oli siinä isossa punaisessa lompakossa, jonka Aro on wienyt. Hän on tiirikoinut lukon, sillä awainta ei ole taskustani liikutettu.

Hanna. Woi, woi hywä Jumala! Minunki osani on siis wiety. Onko palkkaniki — sitä on jo toista wuotta kun en ole saanut mitään — onko sekin nyt poikessa?

Martti. Kaikki, aiwan kaikki on poikessa. Niin se on, meidän täytyy nyt astua wihille köyhinä kurjina ja ansaita sitte leipämme päiwäpalkkalaisina.

Hanna. No kuinka sitä tuommoiseen wanhaan kaappi ramiskoon semmoisen rahasumman saattaa jättääkkään? Kuinka sitä woipi panna omaisuutensa semmoisen lukon taakse, jonka kaikki awaimet aukaisewat? Kuinka sinä et ole pitänyt rahoistasi parempata huolta? Ja miks et kirjoittanut rahain numerdita muistikirjaasi?

Martti. Ah, ah Hanna kulta, sinä olet aiwan oikeessa; kyllä minä nyt siedän toria.

Hanna. Min'en ymmärrä, kuinka niin paljo rahaa woipi panna yhteen ainoaan paikkaan? Jakaahan ne toki pitää useimpiin osiin. Ja kuka sitä käskee ottamaan niin suurta summaa paljaina paperirahoina? Eikö sitä saata ottaa jonkun osan kultana ja hopeana? Kuinka sitä woipi pitää semmoista summaa yötä kotona?

Martti. Kuinka sitä! Kuinka sitä! Kyllähän maalla on wiisaita, kun merellä wahinko tapahtuu.

Hanna. Ja minunki palkkani meni nyt! Woi sitä Aro heittiötä! — Minkä tähden sinä menettelitkin niin pahasti hänen kanssansa ja ärsytit hänet koston pyyntöön?

Martti (ärtyneenä.) Wai niin? Minuako sinä siitä syytät? Enpä luule tehneeni mitään wäärin, ja Aron koston pyyntö on niin hywin sinua kuin minuakin tarkoittawa.

Hanna (wihassa.) Minuako? Hä?

Martti. No eiköhän se ollut mielimurre ja wiha hänen rakkautensa halwekssimisesta, joka hänet ajoi kostamaan?

Hanna (innoissaan.) Ahaa, sinä tahtonet sillä sanoa, että minä olen rakastanut häntä, että minä olen hyljännyt ja pettänyt sinut? Woi, woi hywä Jumala! (Waipuu sohwalle.)

Martti. No, no Hanna kultaiseni!

Hanna (olewinansa parjattuna.) Ah, nyt se on tapahtunut. Minä muka rakastanut Aroa, minä muka pettänyt ja wietellyt sinut! Sinä julma mies olet wirkkanut sen hirmuisen sanan, joka meidät eroittaa.

Martti. No enhän minä Hanna kultaiseni ole sanonut mitään.

Hanna (innoissaan.) Suu kiinni! Elä nyt enää raasta sydäntäni uusilla parjauksilla! Ja waikka minä joutuisin ontuwaksi, ja waikka sinä kantaisit jalkaini juureen miljoonia, niin minun täytyy hyljätä sinut.

Martti. Sinäkö hylkäät minut? Nytkö juuri, kuin minulla on mitä suurin suru. (Lyöpi nyrkillä otsaansa.) Ahaa, nyt minä jo alan ymmärtää.

Hanna (ylpeästi.) Minun täytyy hyljätä sinut! Sinä olet naiskunniani sortanut, olet tunteeni jaloillasi tallannut. Hywästi nyt mokoma ruoja!

Martti (nauraa pajattaa.) Hahhahhah! Koko talo rymähtää yhteen! Rotat juoksewat tiehensä.

Hanna (suuttuneena.) Hä! Rotaksiko sinä minua sanot? (Hammasta purren.) Pitääkö minun wielä semmoisiakin parjauksia kärsiä? Pitääkö minun antaa sillä lailla sättiä itseäni? Wai rotat! Sitä ei woi muut sanoa kuin se, joka on päästä rikki, semmoinen pökkelö, jolla ei ollut mitään muuta kuin ne entiset rahansa, ja joka oli niin tuhma ja antoi warastaa rahansa, ja joka sitten on niin ilkeä, että hän muiden kanssa menettelee pahoin, parjaa, sättii ja haukkuu.

Martti (julmana.) Suus kiinni! Pois paikalla huoneestani, semmoinen naikkonen! Pötki nyt sukkelaan pellolle!

Hanna (räpäköittämällä.) Hä? Te osotatte minulle owea? Kaikilleppa te näytte näyttäwän owen! Ensinnäki tuolle kunnolliselle weljellenne, joka kuitenki on kuuluisa ja rikas mies, jonka edessä teidän on häpiäminen; sitte pojallenne, joka oli edes niin wiisas ja tahtoi naida ikäisensä eikä, niinkuin muutamat wanhat löyhkät, unohtanut kaikkea ikä-eroitusta. Te näytätte nyt minullekin owen! Minulle, joka tahdoin uhrata nuoruuteni ja kukoistuksensi ajan teille! Maksakaa te nyt, ylpeä isäntä, kuitenkin ensinnä palkkani! Waan sitä te ette woi. Niinpä minä manuutan teidät kuitenki käräjään, sillä minun

ei tee mieleni antamaan ensinnä sättiä itseäni ja sitte kadotta-maan koko omaisuuteni. Malttakaattehan Miettinen, wielä te muistatte rottiakin, sillä rotat kerran purekstiwat teitä kipeesti — niin ne rotat tekewät! Mutta mitäs se rikas Miettinen siitä pitää, hywästi siis! Rotta sanoo hywästi! (Menee.)

Martti (huutaa hänelle.) Mene nyt, sinä kyykärmeen [illegible]! Te olette wieneet minulta rahani, uskoni ja luottamukseni — — tottahan yksi wielä lienee minulle jäänyt, se on, [illegible], hirttonuora. (Waipuu kämmenet silmillä sohwalle.)

(Esirippu lankeaa.)

(Lyhyt wäliaika.)

Wiides näytös.

(Sama huone **Lauran** kotona kuin toisessakin näytöksessä.)

Ensimäinen kohtaus.

(Laura. Olli.)

Olli. Se on päätetty, huomenna lähdemme tältä pai-kalta matkalle. Se wiimeinen kohtaus weljeni kanssa on näyt-tänyt minulle, että sopiminen on mahdoton wälillämme. Olo-ni näillä seuduin on minulle rasittawaista. Minä jo [illegible]tin, etteiwät tarwitse lähettää kalujani tänne, sillä woinha[illegible] nä wielä muutaman päiwän juoksennella mieron wilu[illegible] kana. No Laura, paneppas nyt kaikki tawarasi kokoon, [illegible] mielinet ottaa mukaan — huomenna meidän pitää lähteä.

Laura. Ja mitenkäs sitte Kallen kanssa käypi?

Olli. Woi lapsi parka, min'en tiedä mitään keino[illegible] tä yhdistämään. Minun ei käy ottaminen Kallea wäw[illegible] wasten isänsä tahtoa.

Laura. Ah pitääkö minun siis luopua Kallesta?

Olli (hellyydellä.) Ole luja, lapseni! Luopuminen on waan koettelemus, jonka Jumala lähettää meille kuolewille. Luowu siis nyt rakkaastasi! Onhan sinulla turwanasi isä, jota woit rakastaa.

Laura (itkussa silmin isänsä kaulaan kawahtain.) Ah isä kulta!

Olli. Eikö niin, olethan sinä luja tyttäreni? Ymmärräthän, että isän kirous kohtaa Kallea, jos sinä waan kehoitat häntä aikomuksensa täyttämiseen; ja usko minua, se hetki on kerran tulewa, jona Kalle on muistawa sen kirouksen, ja siitä lähtien alkaa paha henki liehua wälillänne todellisen onnenne myrkyttäjänä. — Ethän toki tahtone tehdä minua Marttia, Kallea ja itseäsi onnettomiksi? Se ei ole mahdollista. Luowu siis, „kyllä aika kaikki haawat parantaa."

Laura (itkussa silmin.) Täytyneehän minun luopua.

Olli. Jumala wahwistakoon sinua siihen. — Minä lähden nyt kylään wielä kerran katsomaan wanhoja nuoruuden ystäwiäni, jotka ne jo owat muuttaneet uudelle asuinpaikalleen. Hywästi, lapseni. (Kääntyy owella wielä takaisin.) Kun Kalle tulee, niin sano hänelle, että teidän tarwee luopua toisistanne ja ota häneltä jäähywäiset. (Menee.)

Laura (yksinään.) Se nyt on mennyt. Minun täytyy siis erota tästä rakkaasta tuwasta, tästä niitty-notkelmasta, jossa kukkaset tuoksuawat, kukat kaswawat [illegible], pienet linnut laulelewat, lempinensä leikitellen — erota nyt entisistä [illegible] mättähistä, sekä wielä wiimeiseksi Kalle kultaisestanikin. Hywästi nyt, onneni, hywästi! Kaupunkiin, jonne isä, pääsen muka kuuluksi mamseliksi, ja saan [illegible] silkkiwaatteita ja kulta koruja. Waan en minä niitä kauwan woi pitää. Sydämeni surua ei silkkiwaatteet eikä kultakorut poista. Sitten tulee wielä samallainen yö, kuin se oli, jolloin äiti oli[illegible] makasi kylmänä — silloin laulurastas taas laulaa ja kuu paistaa; min' en niitä enää kuule enkä näe. Silloin se-

tä ja isä ehkä tekewät sowinnon ja Kalle. (Kyyneleet [illegible] wät hänet, waan pikkuisen ajan perästä hän taas [illegible]) [illegible] lähden nyt äitin haudalle jättämään jäähywäisiä! [illegible] tää häntä rukoilla, että hän kohta ottaisi minutki luoksensa — aiwan kohta. (Menee hiljalleen perälle kunnes hän on owea lähellä, jolloin alkaa.)

Toinen kohtaus.

(Laura ja Kalle.)

Kalle [illegible] lintuineen wasemmalla [illegible] nähden [illegible] Täsä minä nyt olen!

Laura. Kas Kalle [illegible] sinä nyt näytät!

Kalle. Minäkö [illegible] läksin nyt isän luota pois. Kaiken omaisuuteni [illegible] niinkuin näet. (Lewittää kä[illegible] sivusa.)

Laura. [illegible] isi luota?

Kalle [illegible] lattialle ja panee lintuhäkkinsä pöydälle.) [illegible] laukun minä ostin pappilasta ja panin siihen [illegible] tawarani. Tuossa lintuhäkissä on matkatowerini. Sekin läksi pois isän luota.

Laura. Mitä kummia seikkoja nyt on [illegible] tapahtunut.

Kalle. Ei mitään muuta, kuin että isä ajoi minut pois luotansa.

Laura. Woi hywä Jumala, tiedätkös Kalle, meidän lähdemme pois.

Kalle. Niin sinä ja setä? — No sepä hywä! Mytpä meidän syntyy matkustaa!

Laura. Ah Kalle — sanonkohan minä sinulle, ettei meidän käy yhdessä matkustaminen? Meidän täytyy luopua toisistamme.

Kalle. Hä? Mitä hulluutta se on?

Laura. Sydämeni on surusta halkeamaisillaan, mutta isä tahtoo meitä luopumaan toisistamme.

Kalle. Niin isäsi! Mut entäs sinä?

Laura. Niin minä? Ah, minun täytyi luwata hänelle luopuakseni sinusta.

Kalle. Ahaa! Wai niin? Sepä wasta somaa on.

Laura. Elä ole Kalle pahoillasi — eihän se muuten käy laatuun.

Kalle. Eikö käy laatuun? Sen pitää käydä! — Kuka teitä matkallakaan hoitaisi. — Isäsi on wanha mies ja sinä olet waan heikko tyttönen.

Laura. Mitenkä? Etkö sinä tiedäkkään, että isäni on rikas?

Kalle. Ahaa; sen olin uneuttamaisillani. Wai niin, nyt olette rikkaat, ja sen tähden ette enää tahdo tietää mitään siitä köyhästä Kalle rukasta.

Laura (torumalla.) Hyi Kalle, kuinka sinä woit sanoa niin pahasti?

Kalle (pilkoitellen.) Tosihan se on. Semmoisesta köyhästä, isänsä hylkäämästä rentaleesta kuin minä, ei olekaan [illegible]aksi niin rikkaalle mamselille. Eikö niin?

Laura (kääntyy poispäin.) Min' en enää haastele kanssasi mitään.

Kalle. Niin sinä et haastele kanssani? Etkö? — No, sen parempi. (Menee pöydän luo ja puhuu linnulleen.) Mitäs sinä, toweri kultani, sanot? No lähtekäämme siis taaskin. (ottaa häkin ja laukun käsiinsä.) Kuinka sinä, pikku kultaiseni, sanot? Wai niin, — kun ihminen rikastuu, niin sydän kowenee. No, no, ole nyt kultaiseni yhdessä kohti! Johan me lähdemme. — Wai niin, wai niin! Wai luopua toisistammel Hm! (Menee kaluineen.)

Laura (yksinään.) Hän menee. Hän on jo poikessa, jäähywäisiä ottamatta. Wihoissaan meni hän pois — sitäpä en olisi luullut hänestä. — Mitäs nyt? Jokohan tuo tulee takaisin?

Kalle (aukaisee owen ja tulee ainoastaan lintuhäkki kädessä hil-

jalleen Lauran luo, ja waikeroipi sitte linnulleen.) Kyssyppäs, kultaiseni, tuolta rikkaalta neitsyeltä, tokko se köyhä Kalle tii jättää hänelle jäähywäisiäkään.

Laura. Sano lintukulta, herralleşi että hän ei ole ollut oikein näppärä.

Kalle (samalla lailla waikeroiden linnulleen.) Kyllähän minä kultaiseni, sen tiedän! mutta suru murtaa sydäntäni.

Laura. Ah, niin se murtaa minunki sydäntäni.

Kalle. Laura!

Laura. Kalle! (He syleilewät toisiansa, jolloin Kalle pudottaa lintuhäkin. He sanowat sylitysten ollen:)

Laura. Ah, kuinka min' olen onneton!

Kalle. Ja minä myös. (Riipaiseksse irti.) Herrainen aika, linnultani meni niskat nurin. (Nostaa häkin ylös.) Ei toki, wielä tuo elää. — — No, pitääkö meidän tosiaanki erota toisistamme?

Laura. Kyllä se on tosi; meidän täytyy erota. Hywästi nyt waan, Jumala warjelkoon sinua!

Kalle. Hywästi kultaiseni; muistele toisinaan minua! (Menee lintuineen.)

Laura (itkussa silmin.) Elä terwennä!

Kalle. (Menee itkuissaan.) Elä terwennä!

Laura (yksinään äänettä oltuaan.) Nyt se on tapahtunut. Sydämeni oli haljeta. Kalle oli aina niin hywä, ja niin weikellinen poika, aina iloinen, ja tiesi tuhat huwitusta laittaa — nyt minun täytyy istua yksin. Ei kukaan tarinoi nyt kanssani. Minä olen kuitenki sangen kurjamainen tyttö. Kalle, Kalle, nyt min' en saa enää nähdä sinua eläissäni.

Kalle (aukaisee owen ja tulee kaluineen sangen iloisena sisään.) Laura hoi!

Laura. Herrainen aika, no mitä sinä wielä tahdot?..

Kalle (panee laukun ja lintuhäkin pois käsistään.) Kuulepas, minä olen nyt katsellut asiata toiselta kannalta. Isäsi ei käy kieltäminen minua matkustamasta.

Laura. Ethän waan tulle kanssamme.

Kalle. Enhän minä tahdokkaan matkustaa kanssanne, aiwan jälestänne. Sen woin hywin tehdä. Isälläsi ei waltaa kieltää minua siitä tekemästä — maantie on maa-nnan yhteinen oma. (Tällöin muuttuu puheleminen sukkelammaksi iloisemmaksi.)

Laura. Mutta me ajamme waunuilla.

Kalle. Niinpä minä istun taakse.

Laura. Waan sinulle tulee matkan pitkään nälkä.

Kalle. Annathan sinä minulle tuon tuossaki syötäwätä.

Laura. Enhän minä tohdi haastellakkaan kanssasi.

Kalle. Niinpä me katselemme waan toisiimme.

Laura. Mut mitäs isämme siitä sanowat?

Kalle. Ne eiwät sano mitään, ne waan murisewat.

Laura. Mitäs siitä tulee?

Kalle. Siitä tulee häät. Ihan warmaan häät. Kun isät ensin näkewät, ettei heidän kieltonsa auta mitään, täytyy heidän wiimein myöntää, ja ne myöntäwätki — sen minä tiedän aiwan warmaan. Laura kultaiseni, rakastatkos minua aina?

Laura (iloissaan.) Kyllähän minä rakastan, mutta —

Kalle. Hih! Laurani rakastaa minua! Kas niin kultaiseni, nyt on kaikki hywästi, ihan järjestyksessään, me jäämme yhdessä olemaan, me pidämme sitte aika häät.

Laura (iloisna.) Sehän olisi iloista!

Kalle. Hih! Minun tekee mieleni jo tanssimaan! Tuletko sinäki koittamaan?

Laura (hywillään.) Aiwan mielelläni.

Kalle. Hih! No koitellaanpa nyt. (Tanssiwat ympäri.) Ratiritiraa rattattaa!

Kolmas kohtaus.

(Entiset. Olli.)

Olli (kummastellen.) Ka! Täälläpä elämä on?

Laura ja Kalle (säikähtyneinä.) Isä! Setä! (He wetäytywät toinen toiseen nurkkaan päin. Olli seisoo keskellä.)

Olli (äänettä oltuaan.) Laura hoi, onko se luopumista?

Laura. Ah, isä kulta, eihän siitä luopumisesta tosiaankaan ole tullut mitään.

Olli. Wai niin?

Laura. Ei, isä kulta, ei, ja sen tähden minä nyt menen Kallelle.

Olli (naurussa suin.) Wai niin? Silläkö se muka korjaantuu?

Kalle. Hih, Laura! Isäsi nauraa, se merkitsee hywää.

Olli. Niinpä tulkaatte nyt lapset kanssani kylään, siellä saatte nähdä enemmän, kaikki kääntyy ehkä wielä hywin puolin.

Laura ja Kalle (toisilleen.) Mitähän nyt lie tapahtunut?

Olli. Kyllä minä mennessä selwitän. Käykäätte nyt waan edellä, waan elkätte juosko minusta kowin kauwaksi.

Kalle (mennessään Lauralle.) Näet sen nyt Laura, johan minä sanoinki, että kaikki wielä käypi hywin. (Menewät.)

Olli (toimessaan ja sydämellisesti.) Sinä kaikkiwaltias Jumala, anna sen nyt käydä hywin, eläkä salli tämän uuden toiwoni mennä turhaan. Minä lähden nyt sillä wakaalla luottamuksella, että tekoni on hywä. Anna tälle wanhalle wiinaluniekalle siunauksesi! (Menee.)

(Esirippu lankeaa.)

Muutos.

(Martti Miettisen talolla. Takakulissille on kuwailtu joki ja sen warrelle peltoja ja niittyjä sekä puita ja pehkoja kahden puolen. Oikealla puolen, näyttäjöistä katsoen, näkyy Martin tuparakennoksen pää ja seinässä iso reikä, jonka läwitse kurkihirren nenään solmittu nuora menee tuwan lakkaan. Wasemmalla puolen on penkki ison puun juurella sekä kumpaisellakin puolella puita ja pehkoja. Wienon soitannon alettua seuraa:)

Neljäs kohtaus.

Aro (kilmuilee tuwan lakanreijästä ulos sekä laskeutuu nuoraa myöten alas. Soitanto loppuu. Aro pälyy ympäriinsä, kilellä silmin ja haralla hapsin, pelon alla kuukuisissaan. Powesta, liiwien alta, näkyy se punainen rahalompakko.) Min' en woinut enää olla tuolla yläällä. Joka silmänräpäys tuntui minusta kuin joku nousta kapittaisi tikapuita myöten ylös, minä pelkäsin, että ne löytäisiwät minut. Minä kuulin kaukaa wiulun soitannon, joka oli niin suloista ja wiehättäwää — se soittaja oli warmaan wanha Olli, joka ehkä lähestyy. (Mietteissään.) Se on niin [illegible] ja [illegible] sen tyttö, — enköhän annakkin niille [illegible] tahi wallka kaikki nämä rahat? Parempihan se on, [illegible] haudata ne maahan. Mut ei — Olli woisi antaa ne [illegible]rtti ryöwälle takaisin ja pettää minut siten — ennen [illegible] poltan ne; Marttin ei pidä saada mitään takaisin, ja sen [illegible]ottoman naikkosen pitää saada kärsiä kurjuutta. (Säikähtää.) Hä? Olikohan joku liikkeellä? Ei — se oli waan lintu, joka rapsoi oksilla; woih, kuin sydämeni läpättää niin kowasti. Josva minua ei wapisuttaisi niin julmasti! Minun täytyy nyt juosta tuonne joen warrelle metsään — siellä minä kätken nämä rahat louhuun ja odotan sitten iltapimeätä, jolloin minä hyppään jokeen, lopettamaan surujani aaltojen alla. (Yrittää menemään wasemmalle, mutta seisahtaa säikähtäen.) Ka, kukas tuolta tulee? Martti saatanan korwennettawahan, se nähtäwä on [illegible]. Mihinkä minä nyt pistäyn? (Painautuu, jonkun eikean puoleisen pehkon taakse piiloon.)

Wiides kohtaus.

(Aro piilossaan. Martti tulee [illegible] kalweana wa[illegible]malta puolelta, kiireesti sekä pälyy taaksensa.)

Martti. Kirottu wiulu! Jos ko m[illegible] menisin, niin aina sen ääni korwissani turisee joko mä[illegible]la tahi metsästä tahi[illegible]lla aidan takaa — se waan seuraa kantapäilläni; onkohan

se nyt wanha Turunen, wai lie taas Olli löyhkä, joka minua kiusaa nyt wiimeisellä hetkelläniki?

Aro (itsekseen.) Hänellä on kalman haamu, polwet lökättäwät — ähäh — tehoipa se kostoni!

Martti (huokaisee.) Hohoi, — täällä ei kuulu ei niin hiiskaustakaan, minä woin siis rauhassa lewähtää, ennen kuin lähden tästä maailmasta pois. (Istuu penkille alla päin, pahoilla mielin.)

Aro (itsekseen.) Jääpikö se konna tänne? Entäpä jos hän lelsi minut?

Martti (näppiä lyöden.) Kil — heidän ei pidä saaman pilkata Martti Miettistä, joka ennen pöyhkeänä käweli kirkkokentällä, mutta nyt on joutunut köyhäksi kurjaksi, jolla ei ole enää mitään muuta jälellä kuin sydäntä särkewät surunsa. Kirotut olkaat ne, jotka minut owat sellaiseksi saattaneet, — kolmesti kirotut! (Kawahtaa seisalleen.)

Kuudes kohtaus.

(Martti katselee ylös puihin. Aro kätkekse silla'ikaa näkymättömiin. Olli tulee wasemmalta puolelta perälle näkywiin.)

Martti. Tässä on sowelias kohta. Tämän ison puun oksa, tämä penkki ja tämä — (wetää esille jonkun sylen nuoran lakkaristaan.) Nuo, niin minä nyt menen maailmasta kenenkään kiittämättä. Hywästi nyt maailma! (Nousee penkille.)

Olli (kowasti.) Martti hei!

Martti (hypraa penkiltä hämmästyneenä.) Häh! Wai sinä [illegible]tkin! Tuletko sinä taas minua kiusaamaan? Enkö minä [illegible] sinulta rauhaa missään? Jokapaikassako sinun pitää minua [illegible]a?

[illegible] [illegible]nmerkkaan. lähestyneenä.) Kuulepas nyt Martti enkka!

Martti. [illegible]a, kyllä sen ymmärrän, lienet jo saanut

tietää onnettomuuteni ja tullet nyt waan pilkkaan-
nua?

Olli. Se on kelwoton ihminen, joka onneto-
kaa. Minua ajaa tänne sääliwäisyys.

Martti (ärtyneenä.) Wai sääliwäisyys? Hahhah-
muka armeliaana! Pilkkaa toki ennen! Olethan s-
mies ja minä olen waan keppikerjäläinen — ne owa-
ja warastaneet minulta kaikkityyni! Mutta woipi se-
kin käydä samalla lailla, elä huoli liion ylpeillä. W-
wielä kerran joutua köyhäksi kurjaksi!

Olli. Minulta ei woi kukaan ottaa kaikkea -
tani. Huoneeni woipi palaa, rahani saattawat he min-
wätä — mutta lauluni ja wiulunsoitantoni kulkewat -
kassani. Taideniekan omaisuus ei ole maapalaiseenk-
niteltty; se kulkee aina hänen matkassansa waikka -
ääriin.

Martti. Wai niin? Se tahtoo sanoa, että -
muka parempi minua. Niin, niin tiesinhän minä sen,
tulit waan häpäisemään ja solwaisemaan minua. M-
ne nyt tiehesi mokoma. Minä wihaan koko sitä matku-
kutsutaan ihmiskunnaksi; se on warastanut minulta k-
omaisuuteni, sydämeni rakkauden ja sieluni rauhan —
sanoen kaikkityyni — pane mieleesi, että min' en lak-
wihaamasta.

Olli (alakuloisesti.) Kyllä tiedän, että sinä wiha-
weljeäsi, eikä siitä ole wielä kauwan kuin minussakin
kuin wihan tunteita sinua wastaan. Waan tiedätkös
tänäpäiwänä minä käwin kirkkomaalla ja näin siellä k-
taa. Sammaltuneiden turpeiden alla makaa niissä
däntä, jotka muinoin oliwat meille yhtä läheisiä.
äiti- ja isä-wainajaimme sydämet. Siellä johtui miel-
wainen aika, jolloin wielä olimme siinä onnellisessa
den ijässä, jolloin eripuraisuus ei wielä ollut wäillä
jolloin me wielä, niinkuin weljekset rakastimme toisia

— ja kyyneleni wieriwät hautoihin, ikään kuin kysymään wanhemmiltani: Onko sowinto meidän weljesten wälillä mahdoton? Eikö wihan liekin pidä enää milloinkaan sammua? Ja eikö rakkauden pidä enää tulla sen sijaan? — Ja juuri kuin niitä ajattelin seistessäni hautojen partaalla, tuli haudan kaiwaja kylältä ja kertoi minulle onnettomuutesi ja se koski sydämeeni kuin salaman leikkaus. Minä ajattelin heti: „Kas nyt on sowinnon hetki läsnä.“ (Ilo mielin.) Kuulleppas weikkoni, me olemme samoista wanhemmista syntyneet, ja syrjäisten wiha on saattanut sinut onnettomuuteen, niinpä ota nyt puolet minun omaisuudestani! Katsoppas wesikarpaloita silmissäni, koittappas kuinka kowasti sydämeni tykyttää sowinnon tunteista! Heitä pois wiha sydämestäsi, ole jälleen se, joksika Jumala on sinut luonut, ole jälleen weljeni!

Martti (oltuaan wähä äänettä, liikutettuna.) En minä sinua wihaa, waan en minä kuitenkaan saata ottaa apuasi hywäksesi. Martti Miettinen ei ota keltään lahjoja eikä tahdo olla kellekkään welkaa. Ollessani wielä rikkaana olimme kaukana toisistamme ja nyt köyhänä en saata kutsua sinua weljeksesi, sillä maailma ei kumminkaan uskoisi rakkauteni olewan puhtaan, ja tuskinpa sinä itsekkään woisit uskoa; mutta kenenkään ei pidä sanoman Martti Miettisestä: hän on kelwoton mies, joka ainoastaan oman hyötynsä wuoksi on rakastawinaan weljeänsä. Minä olen usein parjannut ja haukkunut sinua siitä hullumaisuudesta, kuin olet wiuluniekka; pitäisikö minun nyt mieltyä soitantoosi, niinkuin se kuitenkin olisi tehtäwä, jos mieli hywässä sowussa elääksemme. Hyipä toki, en ole wielä milloinkaan ollut kielastelija enkä olettelewa luiruilija enkä tahdo wastakaan ruweta semmoiseksi. En minä sinua wihaa, mutta ennen minä kuitenki lopetan elämäni kerrassaan kuin huolin awustasi.

Olli. Lopetatko kerrassaan? (Nuhdellen.) Kuulleppas welimies, kyllä minä tiedän, mitä ajattelet.

Martti (jäykästi.) Ahaa, wai tiedät? Niinpä pidä itse

tietosi ja mene tiehesi; min' en suwaitse sinua olemaan tässä talossa.

Olli. Sinulla ei ole mitään oikeutta häätää minua pois. Koko tämä tarha ja koko talo ja tila owat minun omani.

Martti (hämmästyneenä.) Hä?

Olli. Ne miehet, jotka nykyjään ostiwat sinulta tämän talon, oliwatkin minun asiamiehiäni. Tilan kirjat owat jo kaikki minulla omiin nimiini muutettuina ja minä jätän koko talon Kalle pojallesi, kun se naipi tyttäreni.

Martti (hämmästyneenä waikeroiden.) Niin tämä talo sinun omasi? Wielä sekin puuttui! (Istua nyhjähtää penkille.)

Olli. Entäs sitte, jos se nyt onki minun, niin oma poikasihan sen kuitenki saapi kohta omaksensa. Kun sinä hylkäsit ja ajoit hänet pois luotasi, siitä kun hän tytärtäni rakastaa, niin hän olisi jäänyt köyhäksi ja turwattomaksi, warsinkin kun nyt kuuluu jääwän orwoksikin, koska isä lopettaa itsensä, mutta nyt saapi Kalle walmiin talon, jossa hän on syntynyt ja kaswanut.

Martti (katsoo järkähtämättä maahan.) Hum, poikani naipi siis wiulunniekan tyttären — koko matkue tulee nyt asumaan minun talooni — ah, syntyy siinä elää!

Olli. Aiwan niin weikkoseni, siinä syntyy elää, sillä rakkaus ja sowinto pitää oleman kanssamme; suostu pois weikko sinäkin elämään sowinnossa oman poikasi kanssa onnellisena!

Martti. Se tahtoo sanoa olemaan armoilla luonanne samassa talossa, joka on kerran ollut omani, ja kaikkien mieltä noudattamaan, ettei se wanha elätti kettu mieltänne pahoittaisi. Hahhah! Kas sehän olisi elämätä! Kyllä Martti Miettinen saattaa niin hywin kuollakkin kuin sillä lailla elää. Halekaatte Hanna ja Aro luoksenne! Arolla on ehkä wielä rahani, niin että hän saattaa naida Hannan; sitten woitte kaikki elää tässä kelpo lailla. (Nauraa katkattaa.) Hahhahhah!

Olli (katsoo häneen suruisesti.) Onneton, mitä sinä puhut?

Sinä kalwenet ja silmäsi luonne on kummallinen. Sin' et ole terwe!

Martti (mietteissään.) Elää kelpo lailla! — Ehkä sitten joku teistä muistaa wielä kerran sitä wanhusta, joka löydettiin ulkoa — hän oli hirttänyt itsensä puun oksaan, juuri sama wanhus — ainoa ystäwänsä oli nuuan nuoranpää. Sitten saatte nauraa sille wanhukselle, joka yhteen päiwään menetti kaikki, sekä omaisuutensa, morsiamensa ja henkensä.

Olli (astuu pari askelta takaisin.) Woi, woi mies rukka, sinua ei woi enää pelastaa. Köyhkeyteſi ja kopeuteſi owat saattaneet sinut hulluksi. Niinpä kuole sitten onneton, kuole.

Martti (järkähtämättä.) Niin — hawaitsetko sinäkin nyt, että minun täytyy kuolla? Tekaiseppa nyt minulle kuolin laulu, koska olet soittaja ja laulaja. Jospa minulla waan olisi jotakin, jolla maksaisin palkkasi, mutta minulla ei ole mitään. Tottahan sinun pitänee maksutta tehdä wiimeinen laulu sille köyhälle wanhus wainaalle. (Waipuu penkille nyyhkien.)

(Wieno soitanto alkaa kuulua.)

Olli. Niin wiimeinen laulu? Ah äiti, oliko se sana nyt sinun wiittaamasi? Niin laulu? (Innolla.) No astu haltijani alas ja herätä minussa runon henki — olkoon se laulu nyt joko eroksi tahi sowinnoksi. (Laulaa:)

Ka mikſis oot nyt muuttunut
Ja syyttömästi suuttunut
Niin liijan leppymättömäksi?
No pannos pois jo paatumus
Ja kuolemalla kaatumus
Ja leppyös jo lempeäksi!
Ka kuinka tähti taiwahalla loistawi,
Se sieltä meille selkeästi toistawi:
Te ihmisraukat nyt rakastakaatte,
Niin taiwahasen kerran tulla saatte.

Kuin toisiamme tärwätään
Ja muuta juuri mietitään,
Niin meill' on turwanamme Tuoni.
Me hautahamme heitetään
Ja paatuneina peitetään,
Jos meill' on aina julma juoni.
Nyt ei pitäisi mietittämän murhia,
Kun tuumat eiwät wielä oo nyt turhia
Ja tuulikaan ei haudallamme huuda:
Nyt on jo Surma antanunna suuta!

Kun kuolon kello kerran lyö
Ja sulla on jo suuri työ
Sen kaikkitietäwäisen kanssa,
Niin kuinkas sulle kurja käy,
Jos silloin ei jo muuta näy,
Kun kaulassasi köysi-ansa.
No heitä pois se hirmutyösi haikea
Ja peitä pois se wanha waino waikea,
Niin rakkaus se riemun wielä antaa,
Se ainoa sun taiwahasen kantaa.

(Toista ja kolmatta wärsyä laulettaissa on **Aro** jo wähitellen tullut näkywiin, haralla hapsin, kilellä silmin ja awossa suin ja rymähtää nyt, se punainen rahalompakko kädessä, **Martin** eteen polwilleen.)

Aro (itkussa silmin ja nyyhkien.) Minä heitän hirmutyöni ja panen pois wanhan wainoni!

Martti (kiljaisee säikähtäneenä.) Aro!

Aro. Tuoss' on isäntä rahanne takaisin (antaa hänelle lompakon.) Minä ryöwäsin ne kostaakseni teille ja Hannalle, antakaatte nyt minulle anteeksi (kääntyy Olliin päin.) Mestari, teidän laulunne sanoi minulle, mitä minun piti tekemän. — Minä lähden nyt maailmalle oppimaan wirulunielaksi niinkuin sekin. Laulunne antoi minulle rauhani takaisin. Jumalapa

teitä sitä siunatkoon. (Kapsahtaa ylös ja juoksee wasemmalle puolelle.)

Olli. Ahaa, nyt minä wasta ymmärrän kaikki.

Martti (hywin liikutettuna nousten seisalleen.) Nytpä minäkin, Olli kulta, wasta ymmärrän, että soitannollasi ja laulullasi on paljoa jalompi woima kuin sitä luulisikaan — laulusi pelasti nyt henkeni ja tuotti rahani takaisin. Anna, Olli kulta, anteeksi kaikki pahat tekoni sinua wastahan ja ole jälleen oma rakas weljeni! (Nojautuu syleillen Ollin rintaa wasten.)

Olli (iloissaan.) Ah mun rakas weikkoni! (Katsahtaa syleillessään taiwaalle.) Ah armahani, isä ja äiti kultani, tyydyttekö nyt sowintoon?

Wiides kohtaus.

(Entiset. Kalle ja sittemmin Laura, soittoniekkoja, kyläläisiä, Paukku, Risto, Amos ja Lassi sekä nuorta wäkeä.)

Kalle (tulee kiireesti wasemmalta puolelta.) Isä, Isä! Rosmo on meillä jo käsissä, Aro saatiin kiinni.

Martti (naurussa suin.) Niinpä laskekaatte hänet jälleen irti — rahat owat jo löytyneet — minä olin waan olewinani köyhä tuon Hannan uskollisuutta koittaaksensi.

Kalle. Hä?

Olli. Ja tuokaatte Aro sitten luokseni, siitä pojasta minä teen wiulunniekan — eikö niin Kalle (kättelee häntä.)

Laura (juoksu jalassa tullen wasemmalta puolelta.) Isä! Kaikki kyläläiset ja nuoruuden ystäwänne etunenässä tulewat tänne ja tahtowat pitää teille ison ylistys-juhlan.

(Kyläläisiä ja soittoniekkoja sekä Paukku, Risto, Amos ja Lassi koreilla nauhoilla koristettuina tulewat metsästä näkywiin.)

Olli (Martin kättä pidellen.) Minä wietän nyt kauniimman juhlaa elämässäni.

Kalle (Lauralle.) Kappas Laura, kuin isämme owat käsistysten!

Martti. Niinpä tehkää nyt lapsikullat samalla lailla kuin isännekin. Antakaatte kätenne toisillenne koko elinkaudeksi.

Kalle. Oikeenko todella? Hih! Laura (iloisesti isälleen.) Ketä me siitä kiitämme? Kuka meidät on tehnyt niin onnellisiksi?

Olli. Jumala ja wiulunniekan laulut!

(Kalle ja Laura sekä Olli ja Martti syleilekset. Perällä olijat huutawat hiwoo! ja heiluttawat waakunoitaan. Soittoniekat alkawat säweltää.)

Esirippu lankeaa.

Loppu.

[illegible] ja [illegible]

[illegible] naita [illegible] kaikki.

[illegible] Retpä [illegible] joitamnellasi ja [illegible] kuuliskaan — [illegible] Anna, [illegible] ja [illegible] joinna [illegible] ja [illegible]

[illegible] rakas [illegible]! [illegible] omakseni, isä ja äiti [illegible]

[illegible]!

[illegible]

([illegible] Kalle ja [illegible] Sanna, [illegible] ja [illegible] idi [illegible])

[illegible] Isä, Isä! [illegible]

[illegible] kuuni.

[illegible] lassekaatte hänet jälle [illegible] — mini olin maan [illegible] lentaassensi.

[illegible] lucksani, [illegible] Kalle [illegible]

[illegible] ja [illegible]

[illegible]

alle.) Kappas Laura, kuin ifämme owat läsf—

inpä tehkää nyt [illegible] samalla laitla kuin
aatte Täenne [illegible] [illegible] elinkaudeksi.
feenko todella? [illegible] Laura (lloifesti ifälleen.)
ämme? Kalle meidät [illegible] [illegible] niin onnelli—

tala ja wiulunieklan laulut
Olli ja Martti [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
heiluttawat [illegible]. [illegible] [illegible]

Esirippu laskee.
Loppu.

Kuuluu siwulle 161.

Allegretto. *T. J. Dahlberg.*

No tart-tu-kaat-te kii-ni Ja kaa-ta-kaat-te wii-ni Nyt
Kun lin-nut juo-wat wet-tä Ja me-hi-läi-set met-tä, Niin

pul-lois-tan-ne pois-ki-hin-ne ker-ras-saan. mal-jas-taan.
ys-tä-wyk-set mais-te-le-wat

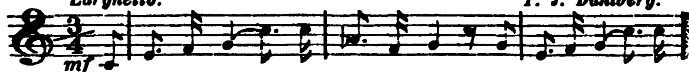
Wii-ni wan-han wir-woit-taa-pi, Kie-len kan-nan ir-ti saa-pi,

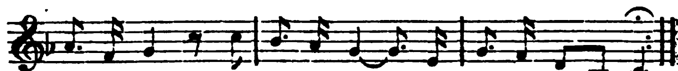
Huo-let kaik-ki huo-jen-taa Nuo-ri-kok-si nuo-ren-taa.

Kuuluu siwulle 192.

Larghetto. *T. J. Dahlberg.*

Ka mik-sis oot nyt muut-tu-nut Ja syyt-tö--mäs-ti
No pan-nos pois jo paa--tu-mus Ja kuo-le mal--la

suut-tu-nut Niin lii-jan lep----py--mät-tö---mäk----si?
kaa--tu-mus Ja lep-py----ös jo lem--pe----äk----si!

Andante.

Ka kuin-ka täh--ti tai-wa-hal--la lois------ta----wi Se

kiel-tä meil-le sel-ke--äs--ti lois-----ta----wi: Te

ih-mis-rau-kat nyt ra--kas-ta------kaat----te, Niin

rall . . . .

tai-wa--ha-sen ker-ran tul--la saat----te.

Kawaluus ja Rakkaus.

Murhe-näytelmä wiidessä näytöksessä.

Schiller'in Saksan-kielisestä suomentanut

J. Oksanen.

Jäsenet.

Presidentti von Walter, erään saksalaisen ruhtinan howissa.
Ferdinand, hänen poikansa, majuori.
Howi-marsalkki von Kalb.
Lady Milford, ruhtinan rakastettu.
Wurm, presidentin koto-sihtieri.
Miller, kaupungin soitto-mestari.
Hänen waimonsa.
Lowiisa, heidän tyttärensä.
Sohwi, Ladyn kammari-neitsyt.
Ruhtinan kammari-palwelija.
Syrjä-jäseniä.

Ensimäinen Näytös.

Ensimäinen kohtaus.

Kammari soitto-mestarin kodossa.

Miller nousee juuri tuolilta ylös ja asettaa suuren wiulunsa syrjään. **Rouwa Milleritär,** wielä aamu-puwussa, juo kahwia.

Miller (kiireesti käwellen edes ja taas). Se on kerralla sa-[illegible]! Tämä asia alkaa tuntua ilkeältä. Tyttäreni tulee pa-haan huutoon. Huoneeni joutuu maineen-alaiseksi. Presidentti [illegible] jälille ja — lyhykäisesti, minä käsken nuoren herran [illegible].

Rouwa. Ethän sinä ole häntä huoneesesi wietellyt, etkä tytärtäsi hänelle syötiksi asettanut.

Miller. En huoneeseni häntä wietellyt, enkä tytärtäni hänelle syötiksi pannut; kuka sitä kysyy. — Minä olin herra

huoneessani. Minun olisi pitänyt pitää tyttäreni paremmassa kurissa. Minun olisi ajoissa pitänyt ajaa majuori ulos, — tahi olisi minun heti pitänyt ilmoittaa koko juttu hänen ylhäisyydellensä, herra papalle. Nuori paroni saa siitä korkeimmakseen wähän nenällensä isältään, waan tämän wihat lankeewat soittaja-riewun päälle.

Rouwa (juoden ulos kahwi-kupin). Wieläkö mitä! Mitä joutawia! Mikä siitä woi sinulle tulla? Kuka sinulle woi mitään tehdä? Sinä teet työtäsi, hankit oppilaita, mistä waan saat.

Miller. Mutta sanoppa kumminkin, jos woinet, mitä hywää tästä asiasta woipi syntyä? Naida ei hän tyttöä woi. — Naimisesta ei ole puhumistakaan, ja hänen jalka — Jumala warjelkoon! — Sepä siiwoa olisi! — Waan kuules ämmä, kuin tuommoinen herra von on rehmännyt siellä ja täällä, eleskellyt sen ja sen lutkan kanssa, niin se kyllä maistuisi semmoisesta herrasta päästä oikein mesi-marjaan käsiin. Katsohan waan, katsohan waan! Jos sinulla olisi silmä joka oksan-reiässä, ja waikka jokaisen weri-pisaran edessä seisoisit wahtina, lumoo se tytön nenäsi edessä, ja wiettelee ja pettää, ja tyttö on pilattu iäksensä, jääpi yksinänsä istumaan, eli jos leikki on hänestä hywää, jatkaa se sitä, (kädellään lyöden otsaansa) Herra Jeesus!

Rouwa. Jumala warjele, rakas taiwaallinen isä!

Miller. Kyllä siinä onkin warjelemista. Mitäs muunta se tuommoinen tuulen-häntä sitten tahtoisi juoksullaan? — Lapsi on kaunis — solakka — siewä jalalta. Sisus-[illegible]ki saa olla millinen tahansa. Siitä teissä waimo-ihmisissä ei paljon pidetä lukua, kuinhan waan on kaunis kuori, kiiltäwä nahka. Waan jos herra juoksulainen wielä hawaitsee, että sisälläkin on hywä tytössä, — hoo, sitten se wasta [illegible] ponnistaakin sen perään, — enkä sitä ihmettelekään. Ihminen on aina ihminen. Se on warmaa.

Rouwa. Lukisitpa ne ihmeen-kauniit piljetit, [illegible]

armollinen herra alituisesti kirjoittaa tyttärellesi. Woi hywä Jumala! Niistä se wasta oikein selwästi näkyy, ett'ei hän rakasta mitään muuta kuin hänen ihanata mieltänsä.

Miller. Kas niin, se se wasta oikea keino onkin! Puuta lyödään, orawata tarkoitetaan. Kellä terweisiä on lähettää liha-kullalle, se käyttää hywää sydäntä sanan-saattajanansa. Kuinhan ensin mieli ja sydän on woitettu, kyllä ruumis seuraa jälestä; palwelijat tekewät niinkuin näkewät herras-wäen tekewän, ja lopulla on se kumottawa kuu se, joka on parittajana ollut.

Rouwa. Katsohan nyt noita kauniita kirjojakin, jotka herra majuori on hankkinut tänne. Tyttäresi pitääkin niistä rukouksia.

Miller (wiheltää). Ho hoo! Wai rukouksia! Kyllä näyt tietäwän! Siweyden yksin-kertaiset opit owat herra paronista liian suorat. Se talon-poikainen liha-liemi on hänen armonsa sokuri-ydelmään tottuneesta mahasta liian raskasta. Hänen pitää se ensin kauno-kirjoittajien helwetillisessä kyökissä keitättää uudestaan. Tuleen semmoinen hapatus! Niistä imee tyttö, Jumala tiesi mitä, ylen-taiwaallisia ihanuuksia mieleensä, jotka sitten menewät wereen kuin Hispanian kärpäset, ja tukahduttawat sen rahtusen kristillisyyttä, jonka isä-rukka töin tuskin on woinut kylwää hänen sydämeensä. Tuleen ne, sanon minä! Tytölle nousee kaikki pahan hengen kummitukset päähän. Se alin-omainen romaanin-luku tekee, että hän ei wiimein muista kotoansa, häpee ehkä isäänsä, joka ei ole kuin wiulun-soittaja Miller, ja lopuksi hylkää kelwollisen ja kunniallisen kosio-miehen, joka olisi ollut minulle apuina hankkimaan työtä ja ansiota. — Ei, Jumal' awita! (Hyppää ylös wihassa.) Tämä asia pitää heti saada selwälle, ja majuorille, — — jaa, jaa, majuorille tahdon minä näyttää, mistä wiisi hirttä on poikki. (On lähtemässä ulos.)

Rouwa. Elä toki niin julma ole, Miller! Onhan majuori lahjoittanut monen kauniin markan arwon — —

Miller (tulee takaisin ja seisattuu waimonsa eteen). Se[illegible]
mun lapseni weren-hinta! Helwettiin sinä, mokoma häw[illegible]
parittaja! Ennen minä kerjään wiuluineni ja soitan ihm[illegible]
owien edessä ruoka-weron edestä, — ennen lyön minä su[illegible]
wiuluni palasiksi ja wedän sontaa sen kuwussa, ennenkuin [illegible]
kuitsen sillä rahalla, jonka edestä ainoa lapseni menettää [illegible]
niansa ja autuutensa. Jätä pois tuo lemmon kahwin-ju[illegible]
nen ja nuuskun-nuuskaaminen, niin et tarwitse tyttäresi [illegible]
kia kaupitella. Olen minä ennenkin syönyt itseni kylläise[illegible]
on mulla ennenkin aina ollut muuttaa päälleni puhdas [illegible]
ta, ennenkuin tämä sakramentskatun heilu-häntä joutui maj[illegible].

Rouwa. Kuinka sinä heti kiehahdat williin ja wimm[illegible]
Eihän asiassa tarwitse niin suuta päätä rynnätä. Enhän [illegible]
nä muuta sano, kuin että herra paronia ei pidä puulla pää-
hän lyödä, sillä hän on presidentin poika.

Miller. Sepä se juuri onkin pää-asia. Ja juuri sen
tähden pitää asiasta tulla selwä jo tänä päiwänä. Presiden-
tin täytyy kiittää minua, jos hän oikea isä on. Ota sinä ja
puhdista punainen sametti-takkini, ja minä annan ilmoittaa it-
seni hänen ylhäisyydellensä. Minä tahdon sanoa hänen ylhäi-
syydellensä: teidän poikanne pitää mun tytärtäni silmällä; mi-
nun tyttäreni on liian halpa teidän herra poikanne waimoksi,
waan liian hywä teidän herra poikanne kurwaksi, ja sillä hy-
wä! Nimeni on Miller.

Toinen kohtaus.

Sihtieri Wurm. Edelliset.

Rouwa. Kah, hywää huomenta, herra sihtieri! [illegible]
kerran wielä saa taas nähdä teitäkin.

Wurm. Kiitoksia, nöyrimmiä kiitoksia, hywä täti! [illegible]
sä armollisia paronia ollessa wieraina, sinä ei meikäläisten [illegible]
miset tule kysymykseenkään.

Rouwa. Mitä sanotte, herra sihtieri! Herra majuori von Walter tekee meille kyllä sen kunnian silloin tällöin; mutta emme me sen wuoksi ketään ylen=katso.

Miller (tuskastuneena.) Tuo wieraalle tuoli, ämmä. Pankaa lakkinne pois, hywä ystäwä!

Wurm (panee lakkinsa ja keppinsä pois ja istuutuu). No, kuinkas morsiameni woipi, tulewa morsiameni eli ollutko? — Itä en kumminkaan toiwoisi — eikö häntä saa nähdä — mamseli Lowiisaa?

Rouwa. Kiitoksia kysymästänne, herra sihtieri! Waan ei tyttäreni ole ensinkään ylpeä.

Miller (wihassa, työkkää häntä kyynäs=päällänsä). Ämmä!

Rouwa. Se on oikein paha, ett'ei hän nyt ole herra sihtieriä puhuttelemassa. Hän meni aamu=kirkkoon tyttö=parka.

Wurm. Se on iloista, oikein iloista! Minä olen häneStä saawa jumalisen, kristillisen waimon!

Rouwa (naurahtaa tuhman=ylpeästi). Niin — mutta herra sihtieri —

Miller (nähtäwästi hämmennyksissä, nipistää häneltä korwaa). Ämmä!

Rouwa. Jos meidän perhe miten muuten woipi palwella teitä, niin teemme sen kernaasti, herra sihtieri —

Wurm (wiekkaasti katsahtaen). Miten muuten! Suuri kiitos, suuri kiitos! — Hem, hem, hem!

Rouwa. Waan — niinkuin herra sihtieri itsekin on ymmärtäwä —

Miller (suutuksissa, työkkää waimoansa takaa=päin). Ämmä!

Rouwa. Hywä on hywä, ja parempi on parempi, ja ainoan lapsensa onnea ei kukaan tahtoisi estää. (Tuhman=ylpeästi.) Tokihan ainakin ymmärtänette, herra sihtieri, mitä tarkoitan?

Wurm (lewottomasti liikkuen tuolillansa, ruopien korwallistansa, ja nykkien rinta=röyhtelöänsä ja paitansa hihan=suita). Ym=

märränkö? Enpä oikein — Tahi jos ymmärränkin wähän — Mitä meinaatte te sitten oikeettain?

Rouwa. Niin — niin — ajattelin waan — arwelen sitä, (rykii) että kuin hywä Jumala kaiken mokomin tahtoo tyttäreni tehdä armoksi —

Wurm (hyppää tuolilta). Mitä sanotte? Mitä?

Miller. Istukaa, istukaa paikoillanne, herra sihtieri! Akka on hullu höperö! Mistä se „armo" tulisi? Mitä lemmon hupatusta tämä on?

Rouwa. Hauku sinä, mitä haukut. Minä tiedän, minkä tiedän — ja minkä herra majuori on sanonut, sen on hän sanonut.

Miller (wihan wimmassa, juoksee wiulunsa). Pidätkö suusi kiinni? Tahdotko tällä pää-kalloosi? — Mitä sinä tiedät? — Mitä on hän sanonut? — Elkää olko millännekään, hywä ystäwä, akan juoruista! — Sinä suoria kyökkiisi! — Elkää toki pitäkö minua semmoisena tuhma-jussina, että tyttöä ylemmäksi itseäni tahtoisin työntää! Ettenhän ainakaan niin pahaa minusta luulle, herra sihtieri!

Wurm. Enkä minäkään ole sitä teiltä ansainnut, herra soitto-mestari! Minä olen tottunut teitä pitämään sananne miesnä, ja naima-kauppani tyttärenne kanssa oli jo melkein kuin alle-kirjoitettu. Minulla on wirka, joka elättää hywän hoitajansa; presidenti on minulle suosiollinen; awittajaa en siis puutu, jos tahdon ylemmäksi pyrkiä. Te näette, että kosioiminen mamseli Lowiisata on toden-peräinen, jos ette kuka-ties ole antanut willitä itseänne miltä-kulta aatelilliselta heittiolta —

Rouwa. Herra sihtieri Wurm! suuremmalla kunnioituksella, jos pyytää saan —

Miller. Tuki sinä suusi, sanon minä. — Elkää pahastuko, hywä ystäwä! Asia jää entiselleen. Mitä mennä syksynä teille sanoin, sen sanon wieläkin. Pakoittamaan tytärtäni en rupea. Jos hänestä olette mieluinen — hywä, ja pitäköön hän itse onnestansa huolen kanssanne. Waan jos

päätänsä puistaa — niin sen parempi — niin Jumalan
ssä, piti sanomani, niin pistäkää rukkaset wyöllenne ja
a putelli isän kanssa. — Tyttö se on teidän kanssa elä-
en minä. — Miksi pitäisi minun paljaasta itse-päisyy-
sitoa hänelle mies kaulaan, jota hän ei suwaitse? Pahan
en paistiksensa pyytää minua wanhoillani — kuullaksensi
wiini-lasin kanssa, jonka sitten joisin, ja joka ruoka-mu-
kanssa, jonka sitten söisin, korwissani soiwan: sinä olet se
, joka lapsesi onnettomuuteen menetit.

Rouwa. Ja pitkittä puheitta — minä en ollenkaan
lupaani; minun tyttäreni on tehty paremmille, ja jos
eni suostuisi lörpötyksiin, menen minä oikeuteen.

Miller. Pitääkö sinua lyödä, niin että luusi ruskaa?

Wurm (Miller'ille). Isän neuwo waikuttaa paljon tyttä-
ä, ja warmaan tunnette te jo minut, herra Miller?

Miller. Ilmainen kumma! Tytön pitää teidät tuntea.
ä minä wanha naawa-parta teistä näen, se ei näytä ole-
kowan wiehättäwää nuorelle tytölle. Minä saatan teille
allensa sanoa, kelpaattenko soitto-joukkoon wai ette —
n naisten mielet owat soitto-mestarillenkin waikeat ym-
tää — Ja sitten, suoraan sanottuna, hywä ystäwä, —
ä olen törkeä, suora saksalainen mies, — jospa tytölle an-
kin neuwon, ette te minua siitä suuresti kiittäisi. Minä
neuwo tytärtäni kellenkään — mutta teille kaikista wähim-
, herra sihtieri! Antakaa minun puhua. Kosio-miestä, joka
awuksensa huutaa, en minä — suokaa anteeksi — usko
aneen tengan edestä. Jos hän on jotakin, niin häwettää
häntä tämän wanhan-tapaisen keinon kautta saattaa taitonsa
kaansa tietoon. Jos hänellä taas ei ole uskallusta, niin
hän jänis-pöksy, ja semmoisille eiwät Lowiisat ole kaswa-
. — — Tuolla, isän selän takana, pitää hänen pitää neu-
a tyttären kanssa. Hänen pitää saattaa asia sille kannalle,
että tyttö ennen toiwoo isänsä ja äitinsä lemmolle, ennenkuin
stä eriää, — eli että hän itse tulee ja lankee isän pol-

wien eteen, ja Jumalan tähden rukoilee itsellensä jo[ko m]
kuolemata eli sydän-käpyänsä. — Semmoista minä [...]
sanon! se on rakkautta! ja joka tyttö-lasta ei saa se[...]
tuskaan, se — se näykkiköön hanhen-kynää, niinkuin enn[...]

Wurm (tempaa hattunsa ja keppinsä, ja töytää ulos). K[...]
sia, herra Miller!

Miller (ottaa muutamia askeleita hänen jälestänsä). M[...]
mistä? Ettenhän te nautinneet mitään, herra sihtieri! ([...]
takaisin). Ei se kuule mitään, ja pois se menee. — — [...]
kuin myrkkyä olisin maistanut, milloin tuo läkki-sormi [...]
silmien eteen. Ilettäwä, taka-warikkoon pantawa mies, i[...]
kuin joku sala-kulettaja olisi hänet warkain saattanut t[...]
Luojan kauniisen maa-ilmaan! — Silmät pienet, wie[...]
hiiren-tiihoittimet, — tukka tuli-punainen, kaswo-päät kup[...]
juuri kuin olisi luonto wihassa kelwottomasta kyhäykses[...]
häntä niistä ottanut kiinni ja johon-kuhun nurkkaan lenn[...]
nyt. — Ei! ennenkuin minä tyttäreni semmoiselle rois[...]
annan, ennen tulkoon hänestä waikka — hywä Jumala, [...]
wihastu minuun!

Rouwa (sylkee, wihoissaan). Se häwitöin koira! Waan [...]
sinun pitää oppiman.

Miller. Waan sinäkin sen pyöwelin-ruoan, paronisi [...]
sa! — Kiihoitit minut sillä semmoiseen wimmaan. — S[...]
koskaan ole tuhmempi kuin silloin, kun olet wiisas olewi[...]
Mitä sinun piti rämpättää „hänen armostansa" ja tyttäre[...]
Se on juuri paras mies! Sano waan sille semmoista, [...]
se heti rummun kanssa sen kaupungille kuuluttaa. Se [...]
niitä herroja, jotka käwelewät nuuskien ihmisten huon[...]
puhella laskettelewat yhtä ja toista, ja jos kelä heidän [...]
sansa sattuu miettimätöin sana wahingossa pääsemään, [...]
lentää se ruhtinalle ja kurwalle ja presidentille, ja kowan[...]
nen jyrinä raiwoo päällesi.

Kolmas kohtaus.

Lowiisa Milleritär tulee kirja kädessä. Edelliset.

Lowiisa (panee kirjan pois, menee isänsä tykööu ja antaa hälle kättä). Hywää huomenta, isä kulta!

Miller (lämpimästi). Jumal' antakoon, lapsukaiseni! Se on oikein, lapseni, ettäs Luojaasi niin ahkerasti muistelet. Tee aina niin, ja hänen kätensä on aina sinua yllä-pitäwä.

Lowiisa. O, minä olen suuri syntinen, isä! — Käwikö hän täällä, äiti?

Rouwa. Kuka, lapseni?

Lowiisa. Ah minua! unhotin että paitse häntä wielä muitakin ihmisiä on maa-ilmassa. — Pääni on niin huumeuksissa. — Eikö hän siis käynyt täällä, Walter?

Miller (surullisesti ja wakaasti). Arwelin, että Lowiisani olisi sen nimen jättänyt kirkkoon!

Lowiisa (wähän aikaa katsottuansa häntä silmiin). Minä ymmärrän teidän ajatuksenne, isä — tunnen hywin sen puukon, jonka pistätte omaan tuntooni; waan se tuli liian myöhään. — Isä, jumalisuus on minusta poissa, — taiwas ja Ferdinand taistelewat sielustani, ja minua peloittaa, minua peloittaa — (Wähän ajan kuluttua.) Kun taide-niekan unhotamme hänen teoksensa tähden, niin eikö se hänelle ole mitä hienoin imarrus? — Kun Jumalan mestarin-teos wiehättää minut Jumalan itsensä unhottamaan, eikö se ole Jumalasta mieleen?

Miller (heitäksen wihassa tuoliin). Kas niin, siinä se nyt on, hedelmä jumalattomain kirjojen lukemisesta!

Lowiisa (menee lewottomasti ikkunaan). Missähän se nyt lienee? — Ne korkeat ryökkynät, jotka häntä näkewät — häntä kuulewat — — minä raukka olen halpa ja unhotettu. (Säikähtää näitä sanoja ja töytää isänsä tykööu.) Ei wainenkaan, ei! Antakaa anteeksi, isä kulta! En minä itke osattomuuttani. Ajattelen waan wähäisen hänen päällensä, pikkuisen, eihän se

rahaa maksa. Tämän rahtusen henkeä, joka minussa on, woisinko sen huohtaa ulos hiwelewänä, hiljaisena tuulen-liekausna hänen kaswojansa wilwoittamaan! — tämä kukkanen nuoruutta, ollakka se sini-kellonen, ja hän polkisi sen päälle, ja se saisi nöyrästi kuolla hänen jalkansa alle! Se olisi minusta kyllä, isä! Jos surwijainen iloitsee auringon säteissä, woipiko se korkea, ylhäinen aurinko sitä rangaista siitä?

Miller (nojaaksen liikutettuna tuolin selkämää wasten ja peittää näkönsä käsillään). Kuule, Luisu rukka, se wähäinen lopuska eloa, mikä minulla on jälellä, sen antaisin minä kernaasti pois, jos sinä majuoria et olisin koskaan nähnyt.

Lowiisa (hämmästyksissä). Mitä sanotte isä, mitä? — Ei, ette te niin sanonut, toisin te tarkoititte, hywä isä. Te ette näy tietäwän että Ferdinand on minun, minulle luotu, minulle suotu rakastawaisten isältä. (Katsoo miettien eteensä.) Kun hänen ensi kerran näin — (kiireemmin). ja weri nousi kaswoihini, tykki minussa kaikki suonet kowemmin; joka tykäys, joka henkäys kuiskutti: se se on! ja sydämeni se huusi wahwistaen: se se on! ja sama ääni kaikui koko muusta maa-ilmasta! Silloin, o silloin koitti päiwä ensi kerran minun mielessäni. Nuoria tunteita nousi tuhansittain sydämestäni, niinkuin kukkasia maasta kewään tultua. Minä en nähnyt maa-ilmata ympärilläni, ja kuitenkin muistan, ett'ei se koskaan ollut niin ihana ollut, kuin juuri silloin. Enkä tiennyt Jumalasta enää mitään, ja kuitenkaan en koskaan ollut häntä rakastanut niin, kuin silloin.

Miller (juoksee ja likistää häntä). Lowiisa, rakas — herttainen lapseni — ota mun wanha, lahonnut pääni — ota kaikki — kaikki! — waan majuoria — Jumala on todistajani — en sulle koskaan woi antaa. (Menee pois.)

Lowiisa. Enhän minä häntä nyt tahdokkaan, isä kulta! Tämä wähäinen ajan-märkä, mikä täällä on oltawaa, sen kuiwasee jo yksi ainoa uni Ferdinandista. Tässä elämässä en häntä pyydäkkään. Sitten wasta, äiti, sitten, kuin arwo-eroi-

tukset hajoowat — kuin säädyn onnetoin kuori meistä siltonee — kuin ihmiset owat waan ihmisiä. — Minulla ei ole muuta perua kanssani, kuin wiattomuuteni; waan niinhän isä on monesti sanonut, että koreus ja korkeat arwot silloin tulewat huokeiksi, kun Jumala tulee ja sydänten hinta nousee. Silloin olen minä rikas. Siellä luetaan kyyneleet kunniaksi, ja kauniit ajatukset jaloksi suku-peräksi! Äiti, kuinka korkea rouwa minusta siellä tulee! — Missä asiassa hän sitten enää olisi tyttöänsä parempi?

Rouwa (hyppää seisalleen). Lowiisa! majuori tulee! hyppää aituuksen yli! Mihin minä pakenen?

Lowiisa (alkaa wawista). Elkää menkö pois, äiti!

Rouwa. Hywä Jumala, minkä näköinen minä olen! Minua häwettää! Enhän minä toki tämmöisenä woi näyttäytyä sen armollisen herran edessä! (Pois.)

Neljäs kohtaus.

Ferdinand von Walter. Lowiisa.

Ferdinand juoksee Lowiisata kohti — tämä waipuu kalwastuneena tuoliin — hän seisahtuu eteen — he katselewat wähän aikaa toinen toistansa silmiin.

Ferdinand. Kuinka kalwea olet, Lowiisa!

Lowiisa (nousee ylös ja lankee hänen kaulaansa). Se ei ole mitään. Olethan sinä nyt tässä. Se menee pian yli!

Ferdinand (ottaen hänen kätensä ja sitä suudellen). Rakastaako oma Lowiisani wielä minua? Minun sydämeni on entisellään! Minä lensin tänne waan katsomaan, oletko iloinen, ja aioin mennä takaisin ja myöskin olla iloinen. — Waan sinä et ole iloinen!

Lowiisa. Olen kyllä, rakas ystäwäni!

Ferdinand. Puhu totta! Et ole iloinen! Minä näen mielesi läpi, niinkuin tämän temantin kirkkaan weden läpi (osoittaa sormustansa). Mielesi kirkkauden pintaan ei nouse ai-

noakaan pore, jota minä en hawaitseisi — ei yksikään ajatus näyttäy näillä kaswoilla, jota minä en keksisi! Mikä sinulla on? Sukkelaan! Kuin waan tämä peili pysyy minulle kirkasna, ei maa-ilmassa pilwiä olekkaan! Mikä sun on huolena?

Lowiisa (katselee häntä wähän aikaa äänetti, sitten surumielisesti). Ferdinand! Jospa tietäisit, kuinka kauniilta meidän kielessä kuuluu tuo porwarillinen „neitsyt". —

Ferdinand. Mitä tämä on? (Kummeksien.) Tyttö! Kuule! kuinka semmoista puhut? — Sinä olet minun Lowiisani! Kuka sinun waatii wielä muutakin olla? Kappas sua, kawala, miten kylmä-kiskoisena mun piti sinut tawata. Jos waan olisit paljasta rakkautta, milloin olisi sinulla aikaa tuommoista wertauksia tehdä! Minä kun olen sinun tykönäsi, sulaa kaikki järkeni yhteen ainoaan katseesen — yhdeksi ainoaksi uneksi sinusta, kun poissa olen, ja sinulla on wielä wiisautta rakkautesi rinnalla! Se on häpeä sinulle! Jokainen hetki, jonka tähän aprikoimiseen olet menettänyt, on warastettu pojaltasi.

Lowiisa (ottaa häntä kädestä, päätänsä pudistaen). Tahdot waan nukutella minua, Ferdinand — tahdot wiekotella silmäni pois tuosta sywyydestä, johon poloinen olen hukkuwa. Minä näen tulewaiseen aikaan — kuulun ääni — sun nuhteesi — — sun isäsi — mun mitättömyyteni. (Säikähtää ja laskee äkkiä hänen kätensä.) Ferdinand! Miekka heiluu meidän ylitsemme! Meitä eroittawat!

Ferdinand. Eroittawat! (Hyppää ylös.) Mistä tämän aawistuksen saat, Lowiisa? Eroittawat? — Kuka woi purkaa kahden sydämen liiton, eli kaksi sädettä toinen toisestansa kiskoa? — Minä olen aatelis-mies — Waan katsotaanpa, onko mun aateli-kirjani wanhempi kuin luomisen kaawa-piirrustus? tahi waakunani luotettawampi kuin tuo Luojan kirjoitus Lowiisan silmissä: tämä waimo on tälle miehelle! Minä olen presidentin poika. Juuri senkin tähden. Mikä muu kuin rakkaus minulle liewentää sen kirouksen, jonka isäni maan[illegible] jättää minulle perinnöksi?

Lowiisa. Oi kuinka minä pelkään häntä — tätä isääsi!

Ferdinand. Minä en pelkää mitään — en mitään — kuin sun rakkautesi rajoja! Kokoutukoon esteitäkin niinkuin wuoria meidän wäliimme, minä tahdon ne pitää portaina, joita myöten lennän Lowiisan syliin! Wastoin-käymisen myrsky on kiihoittawa rakkauttani, waara on tekewä Lowiisan ihanammaksi. — Siis pois pelko, rakkaani! Minä itse tahdon wartioida sinua niinkuin lohi-käärme maan-alaista kultaa — Luota, turwau minuun! Muuta enkeliä et tarwitse — Minä wiskaun sinun ja kowan-onnen wäliin — otan wastaan kaikki haawat — kaadan ilon pikarista joka märän sinulle — kannan ne sinulle rakkauden maljassa. (Hellästi likistäen häntä.) Tämän käsi-warren nojassa on Lowiisa tanssiwa elämän läpi; kauniimpana, kuin se sinut tänne antoi, on taiwas sinut saawa takaisin, ja ihmetellen tunnustawa, että ainoastaan rakkaus woipi ihmis-luonnon täydellisentää. —

Lowiisa (sysää hänet luotaan, kowasti liikutettuna). Ole Jumalan tähden waiti! ole äaneti! — Jos tietäisit — Anna mun olla — sinä et tiedä, että nuo toiwomasi käywät sydämeni päälle kuin noidan-nuolet. (Tahtoo mennä pois.)

Ferdinand (pitelee häntä). Lowiisa? Kuinka? Mikä muutos?

Lowiisa. Minä nämä unelmat olin unhottanut ja olin onnellinen — Nyt, nyt — tästä päiwästä saakka — on eloni rauha mennyt — Hurjat toiwotukset — tiedän sen — rupeewat rinnassani raiwoomaan. — Mene, mene pois — Jumala antakoon sen sinulle anteeksi! — Sinä olet se, joka tulikekäleen lähätit mun nuoreen, rauhalliseen sydämeeni, ja se palo ei sammu koskaan, ei koskaan. (Töytää ulos. Ferdinand seuraa häntä äänettä.)

Wiides kohtaus.

Sali presidentin kodissa.

Presidenti, ritariston-risti kaulassa ja tähti rinnassa, ja **Sihtieri Wurm** tulewat esiin.

Presidenti. Oikein todellako rakastunut? Minun poikani! — Ei, Wurm, sitä et saa minun koskaan uskomaan!

Wurm. Teidän ylhäisyys woitte waatia minulta todistuksia.

Presidenti. Että hän käypi niiden porwari-kutaleiden luona — puhelee tuhmuuksia — ehkäpä rupattaa wielä tunteistaankin — se on kaikki mahdollista, eikä liioin nuhdeltawaa — waan rakastunut — ja wielä musikantin tyttöön, sanot?

Wurm. Soitto-mestari Miller'in tyttäreen.

Presidenti. Onko se kaunis? — Waan johan se on arwattawakin.

Wurm (wilkkaasti). Kauniin kappale walko-weristä, joka, se ei ole ollenkaan liikaa, wielä parasten howi-kaunottarienkin rinnalla ei häpeisi.

Presidenti (nauraa). Sanot, Wurm, että hän pitää tätä hempua silmällä — se on luonnollista; — waan katsoppas, Wurmiseni, se että poikani rakastaa tätä naista, antaa minulle toiwon, ettei'wät paremmatkaan rouwat tule häntä wihaamaan; näin woipi hän howissa jotakin toimittaa. Tyttö on kaunis, sanot sinä; se on minulle mieleen, että pojallani niin muodoin on makua. Jos hän tyttö-hupakolle on naimis-lupauksia tehnyt, on wielä parempi, se osoittaa että hänellä on älyä omaan puoleensa walhella. Hänestä woipi tulla presidenti. Jos hän sitten wielä aikomuksensa woittaa! — mestarillisesti! se osoittaa, että hänellä on onnea. — Jos koko kometia sitten loppuu terweellä pojan-pojalla minulle — wielä paremmin! minä juon kanta-puuni lisäymisestä putellin malagaa enemmän, ja maksan sakon hänen kurwansa edestä.

Wurm. Minä en woi toiwottaa muuta kuin että tätä putellia, teidän ylhäisyys, ette tarwitseisi juoda lohdutuksekfenne.

Presidenti (wakaasti). Wurm, muista se, että jos minä kerran uskon, niin uskon minä lujasti; raiwoon, kun wihastun. — Minua on hykäyttänyt se, että sinä tahdot minua ärsyttää. Että sinä kernaasti pyrit irti kanssa-kosijastasi, uskon minä helsingin hywästi. Kun et tyttöä saa häneltä luopumaan, pitää tässä isän muka ruweta sinulle kärpäis-läpsäksi, se on helposti ymmärrettäwä — ja että sinussa on niin paljo koiran-nahkaa, ilahuttaa minua oikein. — Waan, Wurmi parka, elä kuitenkaan tahdo minuakin pettää. Eläkä leikkiäsi minun kanssani tee niin pitkältä, että mun täytyy suuttua!

Wurm. Teidän ylhäisyys, antakaa anteeksi! Jospa tässä minun puoleltani olisikin, niinkuin uskotte, luulewaisuus kanssa waikuttamassa, niin olisi se ollut ainoastaan silmissäni, ei kielelläni.

Presidenti. Ja minä kun luulin, että sitä sinussa ei olisi ensinkään! Tuhma pöllö sinä, mitä koskee se sinuun, jos talarin saat uutena myntistä eli wähän pidettynä raha-mieheltä. Sinä woit lohduttaa itseäsi täkäläisen aatelin esi-merkillä; meidän säädyssä tehdään harwa naimis-kauppa, jossa ei wähintään puoli-kymmentä hää-wieraista — eli kuitenkin palwelijoista — woisi tarkoin sanoa, minkä-lainen sulhasen paratiisi on.

Wurm (kumartaa). Siinä asiassa olen minä mielelläni porwarin-tapainen.

Presidenti. Muuten saat sinä pian tilaisuuden kanssa-kosijallesi antaa pilkkansa kauniimmalla tawalla takaisin. Paraillaan on ruhtinan kabinetissä se aie, että, uuden ruhtinattaren tullessa, lady Milford'ille näyn wuoksi annetaan eronsa; saadaksemme petos täydelliseksi pitää meidän lady naittaa. Sinä tiedät, Wurm, kuinka suuresti minun waltani nojaupi ladyn wallalle — kuinka yli-pään minun wäkewimpinä ponnis-

timinani ruhtinan himot owat. Ruhtinas etsii nyt miestä Milford'ille. Joku toinen woipi tulla, tehdä kaupan, neidon kanssa ruhtinan suosion kiskoa puoleensa, tulla hänelle wälttämättömän tarpeelliseksi — Mutta näin ei saa käydä. Ruhtinan pitää edellensäkin pysyä minun heimoni werkoissa, ja sen tähden pitää minun poikani naida Milford'in. — Ymmärsitkö?

Wurm. Kuinka silmiäni kirwelee — — Tässäpä toki presidentti näytti, että isä on waan wasta-alottelija häntä wastaan. Waan jos majuori teille rupee yhtä kuuliaiseksi pojaksi, kuin te hänelle olette hellä isä, niin tuskin aikeestanne tulee mitään.

Presidentti. Kaikeksi onneksi ei minulla koskaan ole ollut hätää aikeitteni onnistumisesta, missä waan on käynyt sanoa: sen pitää niin olla! — Waan tämäpä saattaa meidät, Wurm, takaisin taannoiseen kysymykseen. Jo tänä päiwänä tahdon pojalleni ilmoittaa hänen naimisensa lady Milford'in kanssa. Se katsanto, jolla hän tämän ilmoituksen ottaa wastaan, on sitten minulle osoittawa, onko sinun luulossasi perää wai ei.

Wurm. Teidän ylhäisyytenne, antakaa anteeksi! Se surullinen katsanto, jonka hän warmaan tulee teille näyttämään, saattaa tulla yhtä hywin sen morsiamen tähden, jonka hänelle annatte, kuin sen tähden, jonka häneltä otatte. Olkaa hywä, pankaa hänet kowempaan koettelemukseen. Walitkaa hänelle kaikkein paras tyttö maassa, ja jos hän suostuu, niin pitäkää sihtieri Wurm'ia kolme wuotta raudoissa.

Presidentti (puree huuliaan.) Saatana!

Wurm. Niin se on! Tytön äiti, joka on tuhma tuhnus, rupatti minulle tyhmyydessään kaikki tyyni.

Presidentti (käwelee edes takaisin, painellen wihaansa alas). Jo tänä aamuna!

Wurm. Elkää kuitenkaan unhottako, ylhäisyys, että majuori on minun päällikköni poika!

Presidentti. Sinua ei mainita, Wurm.

Wurm. Ja että kun minä autan teitä irti miniästä, joka ei ole mieluinen —

Presidenti. Niin tulee minun auttaa sinua saamaan waimo? Muistan senkin, Wurm!

Wurm (kumartaa hywillään). Ijäti teidän, armollinen herra! (On pois lähtemässä.)

Presidenti. Mitä tuonnoin sinulle uskoin, Wurm! (Uhaten.) Jos sinä hiiskut —

Wurm (nauraa). Niin woitte te, ylhäisyys, wetää mun wäärät alle-kirjoitukseni ilmi! (Menee pois.)

Presidenti. Niin tosiaankin! Sinusta olen warma! Minä pitelen sinua omasta konnuudestasi kiinni niinkuin sontiaista rihmasta.

Kammari-palwelija (tulee sisään). Howi-marsalkki von Kalb —

Presidenti. Tulee kuin kutsuttu! — Laske heti sisään! (Kammari-palwelija menee ulos.)

Kuudes kohtaus.

Howi-marsalkki von Kalb kalliissa, waan mauttomassa howi-puwussa, kammari-herran awain kupeella, kaksi taskukelloa ja miekka wyöllä, lakki ja tukan asu menneen-wuosisataiset. Hän lentää suurella pauhinalla Presidentin tykööu ja lewittää bisamin-hajun yli koko alus-teaterin. — **Presidenti.**

Howi-marsalkki (syleillen häntä). Ah, hywää huomenta, hywä ystäwä! Kuinka olette lewännyt, kuinka maannut? — Antakaa anteeksi, että wasta näin myöhään saan kunnian — kiireitä toimituksia — ruoka-lista — wisiiti-piljettiä — tämänpäiwäisen huwi-ajelun järestäminen — ah — ja pitihän minun sitten olla läsnä ruhtinan ylös-noustessakin ja hänen korkeudellensa ilmaa kertoa.

Presidenti. Jaa, marsalkki, arwattawasti ette toimiltanne ole päässyt.

Howi-marsalkki. Ja päälle päätteeksi räätäli-lurjuskin odotatti minua.

Presidenti. Ja kuitenkin olette walmis?

Howi-marsalkki. Siinä ei ole wielä kaikki! Tänään ajaa yksi onnettomuus toistansa! Kuulkaahan!

Presidenti (ajatuksissaan). Onko se mahdollista?

Howi-marsalkki. Kuulkaahan waan! Minä olen juuri waunuista laskeumassa, kun hewoset säikähtäwät, hyppiwät ja potkiwat, niin että — kuulkaahan! — lika roiskuu yltä ympäri housuilleni. Mitä tehdä? Ajatelkaa itsenne Jumalan tähden minun tilaani, paroni! Siinä seisoin nyt! Aikaa ei ollut jäämään! Ja semmoisessa puwussa hänen korkeutensa eteen — warjele waanhurskas Jumala! Waan mikä astui minulle mieleen? Olin pyörtywinäni! Minut nostetaan kiireesti waunuin takaisin! Minä täyttä laukkaa kotiin — muutan waatteet — ajan takaisin — ja arwatkaapa? — olin ihko ensimäinen ruhtinan etu-huoneessa — Mitäs siihen sanotte?

Presidenti. Mainio sukkeluus ihmis-järjeltä — Waan siitä wähän, Kalb — te puhuitte siis ruhtinan kanssa?

Howi-marsalkki (pöyhkeästi). Kaksi-kymmentä ja puolen minuuttia.

Presidenti. Katsoppas waan! ja tiedätte siis wissiin painawan uutisen?

Howi-marsalkki (painawasti, wähän ajateltuansa). Hänen korkeudellansa on tänään päällä majawan-puuhka takki.

Presidenti. Wai niin! — Ei, marsalkki, näin muodoin näkyy minulla olewan parempi sanoma teille ilmoittaa — Se on teille warmaan uutta, että lady Milford'ista tulee majuoritar von Walter?

Howi-marsalkki. Wai niin! Joko se on oikein päätetty?

Presidenti. Alle-kirjoitettu, marsalkki! ja te tekisitte minulle suuren hywän, jos menisitte sinne ja walmistaisitte la-

dyn häntä wastaan=ottamaan; myös woisitte mun poikani päätöksen saattaa ilmi koko kaupungille.

Howi=marsalkki (iloissaan). Tuhannen kernaasti, hywä ystäwäni! — Mikä sen iloisampaa olisi? — Lennän heti — (Syleilee häntä.) Jääkää hywästi — tunnissa on se yli koko kaupungin. (Keikkuu ulos.)

Presidenti (nauraa hänen jälestänsä). Kuka nyt wielä sanoisi, etteiwät tuommoiset kalut kelpaa mihinkään — — Nyt arwaten Ferdinand'in pitää suostua, muuten on koko kaupunki walhellut. (Soittaa. — Wurm tulee.) Poikani tulkoon sisään! (Wurm menee ulos, presidenti käwelee edes takaisin, ajatellen.)

Seitsemäs kohtaus.

Ferdinand. Presidenti. Wurm, joka heti menee pois.

Ferdinand. Te olette mun käskenyt, armollinen herra isäni —

Presidenti. Niin on mun täytynyt, jos iloa tahdon joskus toiwoa pojastani! — Jätä sinä meidät kahden, Wurm! — Ferdinand, minä olen katsastanut sinua jonkun aikaa, enkä löydä sinusta enää sitä awo=sydämistä, wilkasta nuoruutta, joka ennen niin iloitti minua. Kummallinen murhe pimittää katsantosi. Sinä pakenet minua — pakenet meidän seuraa — hyi! — Sinun ikuiselles mielelle annetaan kymmenen hulluutta ennen anteeksi kuin yksi suotta=huoli. Jätä huolet minulle, rakas poikani! Anna minun tehdä työtä onnesi eteen, [illegible] pidä muusta huolta, kuin että minun tuumiini suostut. — Tule ja syleile minua, Ferdinand!

Ferdinand. Te olette tänä päiwänä hywin armollinen, isäni.

Presidenti. Tänä päiwänä, sinä koiran=hammas — ja tuon sanan sanot wielä niin haikealla naamalla — (Totisesti.) Ferdinand! — Kenenkä edukssi olen minä kawunnut hywin waarallisia portaita ylös=päin? — Kenenkä edukssi olen

isäti rikkonut Jumalan ja oman-tuntoni käskyt? — Kuule, Ferdinand — nyt puhun poikani kanssa — kelle raiwasin tietä, kun edeltäjäni wiralta saatoin — kamala juttu, joka sitä enemmin wiiltelee sisuani, kuta tarkemmin weistä koen maailmalta salata? — Kuules, Ferdinand! sano, kenen hywäksi olen kaiken tämän tehnyt!

Ferdinand (peräytyy peljästyneenä). Ettehän ainakaan minun hywäkseni, isä? Waan eihän tämän werisen työn kirous toki langenne mun päälleni? Jumalan nimessä! parempi olisi olla syntymättä, kuin olla sen konnan-työn syynä!

Presidenti. Mitä se oli? Mitä? — Waan en huoli wihastua häneen, mokomaan romaani-kalloon. — Ferdinand — minä en tahdo suuttua! Sinä suu-paltto, näinkö sinä minulle palkitset unettomat yöni? Näinkö alin-omaiset huoleni? Näinkö oman-tuntoni kalwawan madon? Mun päälleni lankee wastauksen kuorma — mun päälleni kirous ja tuomarin ankaruus — Sinä saat onnesi toisesta kädestä — Rikos ei tartu perintöön.

Ferdinand (nostaa oikean kätensä taiwasta kohti.) Juhlallisesti luowun tässä perinnöstä, joka minulle muistuttaa waan kelwotointa isää!

Presidenti. Kuule, poika, elä wihastuta minua — Jos maa-ilmassa käwisi sinun pääsi jälkeen, niin mateleisit sinä ikäsi liassa!

Ferdinand. Se olisi kuitenkin paljoa parempi, kuin jos ruhtinan istuimen ympärillä mateleisin.

Presidenti (nielee wielä wihansa alas). Hum! — Pakoittaa pitää sinua onnesi tuntemaan! Missä kymmenet muut kokewat panna kaiken woimansa ulos kiiwetäksensä ylös-päin, siinä nouset sinä ylös leikitellen ja maaten! Sinä olet kahdentoista wuoden wanhana wänrikki! Kahden-kymmenen majuori! Sen waikutin minä ruhtinalta. Nyt saat wiskata sota-miehen puwun pois ja astua ministeristöön! Ruhtinas puhui salaneuwoksesta — lähettiläästä — ja muista erin-omaisista ar-

mon=osotteista sinua kohtaan! Ihana näky lawenee eteesi! — Tämä tasainen tie hallitus=istuimen juureen — ja itselle istuimellenkin, jos waltaa pidät yhden=arwoisena kuin sen ulkomerkkiä — ei liikuta sinua ensinkään?

Ferdinand. Ei, sentähden että minun ajatukseni suuruudesta ja onnesta eiwät ole juuri samat kuin teidän — — Teidän onnellisuutenne ilmoitaksen harwoin muuten kuin turmelemalla. Kateus, pelko ja sadatus owat ne surkeat peilit, joissa waltiaan korkeus woipi katsella itseänsä — Kyyneleet, kiroukset, toiwottomuus se hirmuinen ateria, jossa wallan=pitäjät hekkumoitsewat, ja josta he juowuksissa nousewat ylös ja niin Jumalan istuimen eteen hoippuroiwat. — Se onnellisuus, josta minä uneksin, on ujompaa laatua, se piilee mun sisälläni! Sydämessäni owat kaikki mun toiweeni kätkettynä!

Presidentti. Mestarillisesti! Werrattomasti! Mainiosti! Että kolmen=kymmenen wuoden kuluttua taas sain kuulla luennon! Paha waan, että wiiskymmen=wuotinen pääni on liian kowa enää oppimaan! — Waan ett'ei tuo mainio taitosi ruostuisi, annan minä sinulle rinnallesi yhden, jolle saat mieltäsi myöten purkaa hulluuttasi — Sinun pitää ruweta — jo tänä päiwänä ruweta — naimaan.

Ferdinand (peräytyy hämmästyen). Isä!

Presidentti. Ilman leikittä! — Minä lähetin sinun nimessäsi kortin lady Milford'ille. Sun pitää wiipymättä suorita sinne hänelle sanomaan, ettäs olet hänen sulhasensa!

Ferdinand. Milford'in sulhanen, isä?

Presidentti. Sen; tuntenetko häntä!

Ferdinand (huomiotta). Joka on pohjatoin häpeän=pesä koko herttua=kunnalle! — Waan hulluhan minä olen, rakas isä, että teidän leikkiänne totena pidän! Tahtoisittenko te olla isä sille konnalle pojalle, joka julkisen kurwan naisi?

Presidentti. Wielä enemmän! Minäpä waan kosisin itsekin häntä, jos hän suwaitseisi wiiskymmen=wuotiasta! — Etkö sinä tahtoisi sille konnalle isälle olla poika?

Ferdinand. En! Niin totta kuin Jumala on!

Presidenti. Tämä on häwyttömyys, Jumal' awita, jonka minä waan sen harwinaisuuden tähden annan anteeksi —

Ferdinand. Rukoilen teitä, isä, elkää nyt enempää pitäkö minua luulossa, joka tekee minulle mahdottomaksi lukea itseäni teidän pojaksenne!

Presidenti. Poika, oletko sinä hullu? Kuka järjellinen ihminen ei ahnehtisi semmoista kunnia, että ruhtinansa kanssa saa wuoron käydä samassa paikassa?

Ferdinand. Te tulette aina kummemmaksi, isäni! — Kunniaksi kutsutte te sen, — kunniaksi, että siinä wuorotella ruhtinan kanssa, jossa hän ihmistäkin halwemmaksi alenee?

Presidenti (purskahtaa nauramaan).

Ferdinand. Te nauratte, naurakaa waan — no, minä en wirka tuosta enää mitään, isäni! Mutta millä silmillä woisin minä astua halwimman työ-miehen eteen, joka waimoksensa kumminkin on saanut kokonaisen ruumiin, jos ei muuta? Millä silmillä maa-ilman eteen? ruhtinan eteen? Millä porton itsensä eteen, joka minun häpeässäni pesisi kunniansa lian puhtaaksi?

Presidenti. Mistä, maa-ilmasta, olet poika tuon kulkun saanut?

Ferdinand. Jumalan ja hänen enkeliensä tähden rukoilen teitä, isä! Ainoan poikanne menettämisellä te ette woi tulla niin onnelliseksi, kuin onnettomaksi hänet teette! Minä annan teille henkeni, jos se woipi teitä korottaa. Se on mulla teiltä; minä en arwele yhtään silmän-räpäystä uhratessani sen teidän korkeutenne eteen! — Waan kunniaani, isä! — jos senkin tahdotte minulta ottaa, niin oli se teiltä kewyt-miel[illegible] koiran-työ, että minut elämään hankitte, ja isääni tä[illegible] mun parittajaksi kirota.

Presidenti (ystäwällisesti, taputtaen häntä olka-päälle). [illegible] on oikein, poikani! Nyt wasta näen, että olet aika mie[illegible]

ansaitset waimoksesi paraan neidon koko ruhtina-kunnassa. — Sen oletkin saawa — Jo tänä päiwänä kihlaat sinä kreiwinna Ostheim'in morsiameksesi!

Ferdinand (uudestaan hämmästyen). Onko tämä hetki siis määrätty, minut kokonansa musertamaan?

Presidenti (luoden silmänsä häneen kawalasti.) Kunniasi luultawasti ei wastustele tätä morsianta?

Ferdinand. Ei, isä, ei ensinkään. Fredrika Ostheim tekisi kenen muun onnellisimmaksi! (Itseksensä, hywin hämmentyneenä). Minkä hänen häjyytensä sydäntäni wielä jätti eheäksi, sen raastaa nyt hänen hywyytensä.

Presidenti (alin-omaa waan katsoen häneen). Tästä odotan sinulta kiitollisuutta, Ferdinand! —

Ferdinand (töytää hänen tykköönsä ja suutelee hänen kättänsä). Isä! Teidän armonne sytyttää kaikki tunteeni! Isä, nöyrin kiitoksени teidän sydämellisestä aikomuksestanne! Teidän walitsemanne on laittamatoin — waan min' en woi — en saa — surkutelkaa minua — en woi rakastaa kreiwinnaa!

Presidenti (peräytyy askeleen). Hollaa! jopa sain nuoren herran wiimeinkin kiini! Käwitkös toki tähän loukkuun, kawala wiekastelija! Kunniasi ei se siis ollut, joka sinut esti ottamasta ladyn. — Tässä et siis kamoksunut ihmistä, waan naimista? —

Ferdinand (seisoo ensin kuin kiwettynyt, hyppää sitten paikaltansa ja on juoksemassa ulos).

Presidenti. Minne nyt? Seiso! Näinkö minulle kunnioitusta osoitat? (Majuori kääntyy takaisin.) Sinä olet ilmoitettu ladylle. Ruhtinas sai lupaukseni! Koko howi ja kaupunki tietäwät jo asian! Jos sinä minut walehtelijaksi teet, poika, ruhtinan edessä, ladyn edessä, kaupungin edessä — howin edessä minut walehtelijaksi teet — kuule, poika — eli jos minä muutaman historian jälille pääsen! — Hollaa! Mistä kaswosi noin yht'äkkiä tulehtuwat?

Ferdinand (waaleana ja wawisten). Kuinka? Mitä? — Ei se ole mitään, isä!

Presidenti (hirmuisen katseen luoden hänen päällensä). Waan jos se on mitään — ja jos minä löytäisin syyn uppi-niskaisuutesi? — — Haa, poika! Paljas luulo jo saattaa minun raiwoon! Mene heti pois! Wahti-paraati alkaa paikalla! Sun pitää olla ladyn tykönä, niin pian kuin tunnus-sana on annettu! — Kun minä liikun, wapisee kokonainen herttua-kunta! Saahaanpa nähdä, woipiko niskuri poika minua mieltänsä myöten hallita! (Hän lähtee pois, waan tulee wielä takaisin.) Poika, wielä sanon sinulle, sinun pitää mennä sinne, tahi pakene wihaani! (Menee pois.)

Ferdinand (herää huumeuksista). Joko se meni? — Oliko se isän ääni? — Jaa, kyllä minä menen ladyn tyköön — menen ja sanon hänelle, näytän peilin hänelle — Kelwotoin! jos sittenkin wielä minua miehekses pyydät — koko aatelin, sota-päällystön ja kansan edessä — ota awuksesi koko Englantisi ylpeys — hylkään sinut minä — saksalainen nuorukainen! (Juoksee ulos.)

Toinen näytös.

Sali Lady Milford'in palatsissa; oikealla kädellä seisoo sohwa, wasemmalla piano.

Ensimäinen kohtaus.

Lady wapaassa, waan wiehättäwässä aamu-puwussa, tukat wielä kihertämätöinnä, istuu pianon ääressä soitellen; **Sohwi**, kamari-neitsyt, tulee ikkunasta päin.

Sohwi. Upsierit eroowat toisistaan! Wahti-paraati on loppunut — waan Walter'ia ei wielä näy!

Lady (hywin lewotoinna, nousten ylös ja käwellen salissa). En tiedä oikein, mikä minulla tänään on, Sohwi — En

koskaan tämmöistä tuntenut — Sitä ei siis näkynyt? — Tosi kyllä — Hänellä ei taida olla kiirettä — Mieltäni painaa niinkuin rikoksen olisin tehnyt — Meneppä, Sohwi, sano, tuowat minulle tulisimman juoksijan ruhtinan tallista! Minä tarwitsen ilmaella itseäni — nähdä ihmisiä ja sinisen taiwaan, ja ratsastaa sydämeni wähän kewyemmäksi.

Sohwi. Jos ette woi hywin, milady, kutsukaa seuraa tykönne! Antakaa herttuan pitää puoli=päiwäisensä täällä, tahi muutattaa kortti=pöytänsä teidän sohwanne ääreen! Minä jos teinä olisin, pitäisi ruhtinan ja koko howin tanssia minun mieltäni myöten!

Lady (heitäksen Sohwalle). Ole kiusaamatta minua! Minä annan sulle temantin joka tunnista, jonka saan heistä wapaana olla! Pitäisikö minun heitä wielä kammarini tapetiksi ottaa! — Ne owat kehnoja, kataloita ihmisiä, jotka hämmästywät, kun minulta joku lämmin sydämellinen sana sattuu pääsemään, aukasewat suunsa ja sieramensa, juuri kun kummituksen näkisiwät — Orjat, joiden isännän minä käärin kuin langan sormeni ympäri! — Mikä huwitus woi minulla olla ihmisistä, joiden mielet owat niin toinen toisensa kaltaiset kuin heidän tasku=kellonsa käywät yhden? Woipiko minulla olla iloa kysyä heiltä jotain, kun jo edeltä tiedän, mitä minulle wastaawat? Eli puhella heidän kanssansa, kun heillä ei ole sydäntä olla toisesta ajatuksesta kuin minä? — Pois ne! Ikäwä on ratsastaa hewosella, joka ei kuolaimia pureksi! (Menee akkunaan.)

Sohwi. Waan ettenhän toki niiden semmoisten joukkoon lue ruhtinasta? — kauniinta miestä — tulisinta rakastajaa — sukkelinta puheljata koko maassansa!

Lady (tulee takaisin). Hänenhän tämä on maansa? Ja ainoastaan ruhtina=kunta, Sohwi, woipi minun waalini tehdä ymmärrettäwäksi — Sanot minua kadehtittawan! Woi kuitenkin! Surkutella pitäisi heidän minua! Kaikista, jotka majesteetin rintoja imewät, on rakkaus=nainen pahimmassa tilassa,

koska hän yksin tapaa sen suuren ja rikkaan miehen kerjäämässä — Tosi kyllä on, että hän waltansa noidan-pillillä woi tyydyttää kaikki sydämeni halut! — Hän panettaa kummankin Indian herkut pöydälleni — tekee huwi-tarhat korwesta — Antaa maansa mehun kaaressa ruiskuta taiwasta kohti, ja alamaistensa ytimen ilo-tulissa ilmaan tupruta — — Waan woipiko hän myös sydämensä käskeä, jaloa ja tulista sydäntä wastaan jalosti ja tulisesti tykyttämään? Woipiko hän katalaan aiwoonsa synnyttää yhdenkään korkeamman ajatuksen? — Kaikessa ruumiin kyllyydessä on sydämeni nälissään; ja mitä auttawat minua paremmat tunteeni, kun tyydyttää saan waan himoni?

Sohwi (katsahtaa häneen kummastuen). Kuinka kauan siitä onkaan, kun tulin teidän palwelukseen, milady?

Lady. Kunko wasta tänään tulet minut tuntemaan? — Se on tosi, Sohwi kulta, minä olen kunniani ruhtinalle myönnyt; waan sydämeni olen pitänyt omanani — sydämeni, ainoan tawarani, joka kuka-ties wielä miehen ansaitsee — jota howi-elämän saastainen ilma on koskettanut waan kuin hengähdys peiliä! Usko minua, herttaseni, sen olisin jo kauan sälyttänyt taalta surkealta ruhtinalta, jos waan olisin jaksanut woittaa sen kunnian-himoni, että kaikkein howi-rouwien edellä tahdon ensimäisen arwon!

Sohwi. Ja tämä sydän taipuu kernaasti kunnian-himon alamaiseksi?

Lady (wilkkaasti). Se on jo kyllin kostanut alennuksensa! — Kostaa wielä alin-omaa ja edeskin päin! Sohwi, (painawasti, laskein kätensä Sohwin olalle) me waimo-ihmiset woimme waan joko wallita eli palwella, mutta wallan suurinkin nautinto on meistä surkeata sen nautinnon rinnalla, että saamme olla orjana sillä miehellä, jota rakastamme!

Sohwi. Tämän totuuden, milady, luulin teiltä wiimeksi kuulewani!

Lady. Minkä wuoksi, Sohwiseni! Eikös minun wallan-

pitämisestäni kyllikſi ole näkynyt, että me paraastaan kelpaamme waan talutus=hihnasta kuletettaa? Etkö ole mun juonikkaasta huikentelewaisuudestani, mun hurjista huwituksistani nähnyt, että niiden piti waan sisälläni hämmentää wielä rajumpia haluja?

Sohwi (peräytyy hämmästyen). Lady!

Lady (wilkkaammasti). Tyydytä nämä! Hanki mulle se mies, jota nyt ajattelen, jota jumaloitan — kuolla pitää mun, eli se saada. (Wienommasti.) Anna mun hänen suustansa kuulla, että rakkauden kyyneleet silmissämme loistawat kauniimmalta kuin kalliit kiwet tukassamme, (kiiwaasti) niin minä wiskaan ruhtinalle sydämensä ja ruhtina=kuntansa takaisin, pakenen sen miehen kanssa, pakenen kaukaisimpaan erä=maahan maa=ilmassa — —

Sohwi (katsoo hämmästyksissä häneen). Hywä Jumala! Mitä teette te, lady? Mikä teillä on?

Lady (säikähtyneenä). Sinä kalwenet? — Olenko ehkä mitä liikaa sanonut? — kuule wielä — saat kaikki kuulla —

Sohwi (katselee peljästyneenä ympärinsä). Minua peloittaa, milady — minua peloittaa — en tarwitse enää mitään kuulla!

Lady. Liittoni majuorin kanssa — sinä ja maa=ilma olette wäärässä, kun luulette sen olewan howi=juonia — Sohwi elä punastu — elä häpeä mun tähteni — se on mun rakkauteni tekoa!

Sohwi. Kuinka oikein arwasin!

Lady. Minä petin heidät, Sohwi — sen heikon ruhtinan — sen kawalan Walter'in — sen hullun marsalkin — Kukin näistä on walmis wannomaan sen, että tämä naimiskauppa on sopiwin keino minut herttualle pelastaa, meidän liitto wielä lujemmin yhdistää! — Jaa, meidän liittomme iäksi ratkaista! iäksi katkaista nämä häpeälliset kahleet! — Walhellut walehtelijat! Heikon waimon pettämät! — Te itse tuotte nyt minulle rakastettuni! Sitähän minä waan tahdoinkin — Kun hänet waan kerran saan — o silloin iäti hywästi, tämä inhoittawa loisto —

Toinen kohtaus.

Ruhtinan wanha kammari-palwelija, joka tuo koristin-rasiata. **Edelliset.**

Palwelija. Hänen herttuallinen korkeutensa käski sanoa terweisiä ja lähettää teille nämä briljantit häiksenne! Ne juuri tuotiin Venedig'istä.

Lady (on awannut laatikon ja peräytyy säikähtäen). Mies! mitä maksoi herttua näistä kiwistä?

Palwelija (wihaisella näöllä). Ei ne hänelle maksa yhtä äyriä!

Lady. Mitä? Hullunako sinä olet? Ei mitään? — ja (astuen muutaman askelen hänestä) kuitenkin katsot sinä minuun, ikään kuin tahtoisit mun katseellasi läwistää — Eikö nämä mitään maksa hänelle, tämmöiset äärettömän kalliit kiwet?

Palwelija. Eilen wietiin seitsemän-tuhatta maan lasta Amerikaan — ne maksawat kaikki!

Lady (panee laatikon äkkiä pöydälle ja käwelee kiireesti salissa edes takaisin; wähän ajan kuluttua palwelijalle). Mies! mikä sinulla on? Itketkö sinä?

Palwelija (pyhkii silmiänsä, kamalalla äänellä, kaikki jäsenensä wäristen). Semmoiset kalliit kiwet kuin nuo tuolla — minullakin on niissä kaksi poikaa!

Lady (kääntyy pois wawisten, ottaa häntä kädestä). Eihän suinkaan pakosta?

Palwelija (nauraa hirweästi). Hywä Jumala! — Ei — ne owat kaikki wapaa-tahtoisia — Oli kyllä muutamia suulaita poikia, jotka astuiwat riwistä ulos ja kysyiwät ewerstiltä, mitä ruhtinas heillä sai parista? — Waan meidän armollinen ruhtinas marssitti kaikki rykmentit paraati-kedolle ja ammutti suu-paltot. Me kuulimme pyssyjen paukkinan, näimme heidän aiwonsa lennelleen ympäri kiwityksselle, ja koko armeia huusi: Hei pojat, Amerikaan!

Lady (lankee kauhistuen sohwaan). O Jumala, Jumala! — Ja min' en kuullut mitään? enkä tiennyt mitään?

Palwelija. Niin, armollinen rouwa! — Mitäpä se se ruhtinas olisi teitä tälle karhun-tapolle kutsunut! — Olisi tuossa kuitenkin ollut teillenkin katsottawaa, kuinka rummut rämisten julistiwat: nyt on aika, ja ulwowat orwot tuolla seurasiwat isäänsä, ja taalla wimmaan joutunut äiti tahtoi rinta-lapsensa pajonetille ripustaa, ja kuinka sulhanen ja morsian sapelin-lyömillä eroitettiin, ja kuinka harmaa-parrat seisoiwat toiwottomina ja wiimein tuskissaan heittiwät sauwansa poikien perästä sinne uuteen maa-ilmaan — Oi, oli se näköä, ja rumpua lyödä jyskytettiin, ett'ei muka Kaikkiwaltias kuulisi meidän rukoelewan —

Lady (nousee ylös, hywin liikutettuna). Pois nämä kiwet — niistä säihkyää helwetin liekki sydämeeni! (Lempeämmin palwelijalle.) Koe tyyntyä, ukko rukka! Kyllä ne wielä tulewat takaisin. Kyllä ne wielä näkewät koti-maansa.

Palwelija (lämpimästi). Tiesi sen Jumala! — Wielä kaupungin portilla kääntyiwät he meihin päin ja huusiwat: „Jumalan kanssa, waimot ja lapset! — Eläköön armias ruhtinamme! — Wiimeisellä tuomiolla näemme toisemme taas!" —

Lady (wäkewästi käwellen edes takaisin). Hirmuista! Kauheata! — Minulle sanotaan, että minä muka olisin pyyhkinyt pois kansan kyyneleet — Nyt wasta aukenewat silmäni — Mene — sano herrallesi — että minä suullisesti kiitän häntä! (Palwelija on lähtemässä, lady heittää raha-kukkaron hänen lakkiinsa.) Ja ota tuo siitä, että sanoit minulle totuuden —

Palwelija (wiskaa sen ylen-katseella takaisin pöydälle). Pankaa tämäkin toisten lisäksi! (Menee pois.)

Lady (katsoo hänen jälkeensä kummastuen). Sohwi, juoksase hänen perästänsä, kysy hänen nimensä! Hänen pitää saada poikansa takaisin! (Sohwi pois. Lady käwelee ajatellen ylös ja alas. Äänettömyys. Sohwille, sen tullessa takaisin.) Eikös nykyjään puhuttu, että rajalla missä olisi palanut kaupunki, ja siinä ti-

lassa noin neljä sataa perhe-kuntaa joutunut mieron tielle? (Soittaa.)

Sohwi. Kuinka se juohtuu mieleenne? Kyllä se tosi on, ja enimmät näistä onnettomista palwelewat nyt welkojillansa melkein orjia, eli kuolewat wähitellen ruhtinan kultakaiwannon runhuin.

Palwelija (tulee). Mitä käskette, milady?

Lady (antaa hänelle briljanti-rasian). Että tämä pitää heti wiedä maan-kanseliin! — Sen sisällys pitää wiipymättä saada rahaksi, se on mun käskyni, ja raha jaettaa niille neljälle sadalle, jotka palo häwitti!

Sohwi. Milady, muistakaa että näin woitte korkeimman wihan saada päällenne!

Lady (jalosti). Pitäisikö minun kantaa himukkiissani hänen maansa kirous? (Hän wiittaa palwelijalle, joka menee ulos.) Tahi soisitko minun waipuwani maahan semmoisen itkun painosta? — Mene, Sohwi — Parempi on tukassansa pitää wääriä hohto-kiwiä ja sydämessä tieto tämmöisestä työstä!

Sohwi. Waan semmoiset hohto-kiwet kuin nuo? Ettenkö olisi niitä huonompia woinut antaa? Ei, milady! tätä ei woi teille antaa anteeksi!

Lady. Hullu tyttö! Niiden edestä putoelee minulle yhdessä hetkisessä enemmän helmiä ja kiiltojaisia kuin kymmenellä kuninkaalla on kruunussansa, ja kauniimpia —

Palwelija (tulee takaisin). Majuori von Walter —

Sohwi (juoksee ladyn tyköön). Herra Jumala, kuinka kalwastutte?

Lady. Se on ensimäinen mies, joka minua peljättää — Sohwi — Sano, min' en ole terwe, Edward! — Waan kuule — onko hän iloisen näköinen? Myhäeleekö hän? Mitä hän puhuu? Oh, Sohwi! Enkö ole hywin ruman-näköinen?

Sohwi. Eikö mitä, lady! —

Palwelija. Pitääkö minun hänet pois käskeä?

Lady (epä-wakaisesti). Hän on terwe-tullut. (Palwelija

ulos.) Sano, Sohwi! — Mitä pitää mun sanoa hänelle? Miten hänet wastaan-ottaa? — Minä jään mykäksi! — Hän on pilkkaawa heikkouttani — Hän ehkä — pahoin pelkään! — Menisitkö pois, Sohwi? — Ei, ole täällä! — Waan mene kuitenkin! — Ei, elä mene! (Majuori tulee etu-huoneessa.)

Sohwi. Tointukaa! Hän on jo täällä!

Kolmas kohtaus.

Ferdinand von Walter. Edelliset.

Ferdinand (lyhyesti kumartaen). Jos teitä missä keskeytän, armollinen rouwa —

Lady (tuntuwalla sydämen-tykytyksellä). Ette missään, joka painawampaa olisi.

Ferdinand. Minä tulen isäni käskystä —.

Lady. Minä kiitän häntä siitä.

Ferdinand. Ja minun pitää teille ilmoittaa, että me teemme naimis-kaupan — Se on isäni käsky.

Lady (kalwastuu ja wapisee). Eikö oman sydämenne?

Ferdinand. Ministerit ja parittajat eiwät semmoista koskaan kysy!

Lady (semmoisella peljästyksellä, ett'eiwät sanat tahdo suusta lähteä). Eikö teillä itsellänne muuten olisi mitään lisättäwää?

Ferdinand (katsahtaen mamseliin). Wielä sangen paljo, milady!

Lady (wiittaa Sohwille, se menee ulos). Saanko tarjota teille istuma-siaa tässä sohwassa?

Ferdinand Puhettani ei kestä pitkältä, milady!

Lady. No?

Ferdinand. Minä olen kunnian mies!

Lady. Jota minä pidän arwossa!

Ferdinand. Aatelis-mies!

Lady. Paraimpia koko herttua-kunnassa!

Ferdinand. Ja upsieri!

Lady (imarrellen). Tässä kosketatte etuja, joita muillakin on! Miksi ette mainitse mitään niistä suuremmista eduista, joissa te olette yksinänne?

Ferdinand (kylmästi). Tässä en niitä tarwitse!

Lady (nousewalla tuskalla). Waan minä pitää minun pitämän tämä etu-lause?

Ferdinand (harwaan ja painoisasti). Kunniani epuuna, jos teillä olisi halu, pakoittaa minua miehekseenne!

Lady (lentäen ylös). Mitä tämä on, herra majuori?

Ferdinand (huolimattomasti). Se on sydämeni — waakunani — ja tämän miekkani puhetta!

Lady. Tuon miekkanne antoi teille ruhtinas.

Ferdinand. Walta-kunta antoi sen minulle ruhtinan käden kautta — sydämeni antoi Jumala — waakunani puoli wuosi-tuhatta!

Lady. Herttuan nimi —

Ferdinand (äkäisesti). Woipiko herttua ihmisyyden lakia muuttaa, eli tekoja myntätä niinkuin rossiansa? — Hän itsekään ei ole yli kunnian lakien, waikka hän woipi kunnian suun tukkia kullallansa! Hän woipi kärpän-nahkaiset puuhkat wetää häpeänsä päälle! Pyydän, milady, elkää tästä enää wirkkako mitään — Tässä ei ole enää kysymystä siitä, että menettäisin tulewaisuuden toiwoni ja loukkaisin sukuni kunnian, eikä näistä miekan-tupsuista, eikä myös maa-ilman ajatuksista. Minä olen walmis ne kaikki jalkojeni alle polkemaan, niin pian kun te saatte minut wakuutetuksi, että woitto ei olisi wielä kehnompi kuin uhri!

Lady (surkeasti, peräytyen hänestä). Herra majuori, tätä en ole teiltä ansainnut!

Ferdinand (ottaa hänen kätensä). Antakaa anteeksi! Me puhumme tässä kuulijoitta. Se seikka, joka teidät ja minut tänään — ainoan kerran — saattoi yhteen, antaa minulle

wallan, ja pakoittaa minut, teille julkasemaan sisimmän tunteeni! — — Minun päähäni, milady, ei tahdo mennä, että niin kaunis ja älykäs waimo — joita omaisuuksia miehinen mies tietäisi kunnioittaa — woipi heittäytä tuommoiselle ruhtinalle, joka on tottunut hänessä ihastelemaan waan naisen lihaa, jos tämä waimo ei häpeisi sydämensä kanssa astua jonkun miehen eteen!

Lady (katsoo hämmästyen häntä silmiin). Puhukaa kaikki ajatuksenne ulos!

Ferdinand. Te kutsutte itseänne Britannian tyttäreksi! Antakaa sanoani — sitä en woi uskoa, että te olisitte britannitar! Wapaa tytär maa-ilman wapainta kansaa — joka on ylpeä muiden awuilla koreilemaan — ei suinkaan woi myödä itseänsä muiden pahuudelle! Se ei ole mahdollista, että te olette britannitar, eli on tämän britannittaren sydän sitä pienempi kuta suuremmat ja wäkewämmät Britannian suonet owat!

Lady. Joko lopetitte?

Ferdinand. Wois sanoa, se on waimollinen turhuus, — himo — luonne — huwitusten halu! Jo usein ennenkin on se tapahtunut, että sillä, joka kunniansa on menettänyt, on ollut hywiä awuja. Jo moni, joka ensin kulki häpeän tietä, sowitti sitten maa-ilman jaloilla töillänsä, ja moni käytti kauniisti häpeällä woitetun waltansa — — mutta mistäs se nyt tulee tuo hirmuinen maan rasitus, jonka-laista ei wielä ole koskaan ollut? Sen sanoin nyt herttua-kunnan puolesta! — Nyt lopetin!

Lady (hiljaisesti ja jalosti). Tämä on ensi kerran, Walter, kun minulle uskalletaan tämmöisiä puhua, ja te olette se ainoa ihminen, jolle niihin wastaan — Ett'ette huoli minua waimoksenne, sitä kunnioitan teitä! Että moititte sydäntäni, sen annan teille anteeksi! Että puheenne olisiwat teiltä täyttä totta, sitä en usko! Kuka annaksen loukkauksia sanomaan rouwas-ihmiselle, joka ei tarwitse muuta kuin yhden yön hä-

net sortaaksensa, se pitää tätä rouwas-ihmistä jalo-mielisenä, eli — on hän mieletöin. — Että te maan rasittamisen wieritätte minun kuormakseni, sen antakoon teille anteeksi Jumala kaikki-waltias, joka kerran on tuomitsewa teidät ja minut ja ruhtinan! — Waan te olette minussa herättäneet englannittaren, ja tämän-laatuisiin nuhteihin pitää isän-maallani olla wastattawaa!

Ferdinand (nojautuen miekkaansa). Sitä olis huwittawa kuulla!

Lady. Kuulkaa siis, mitä en kellenkään muulle ole uskonut, enkä kellenkään muulle koskaan usko! — Minä en ole se juoksu-nainen, Walter, jona minua näytte pitäwän! Minä woisin ylpeillä ja sanoa: minä olen ruhtinallista sukua — onnettoman Tuomas Norfolk'in sukua, joka joutui uhriksi Skottlannin Marian tähden. — Isäni, kuninkaan ylimäinen kammari-herra, tuli luulon alaiseksi pitäwänsä sala-neuwoja Ranskanmaan kanssa, parlamentin kautta tuomituksi ja mestatuksi. — Kaikki maamme joutuiwat kruunun omaksi! Me itse ajettiin maan-pakolaisuuteen! Äitini kuoli mestaus-päiwänä! — Minä — nelitoista-wuotinen tyttö — pakenin Saksaan, kanssani wanha palwelus-piika — juweli-laatikko — ja tämä perintö-risti, jonka äitini kuollessansa ripusti kaulaani!

Ferdinand (tulee ajattelewaisemman näköiseksi ja katselee häntä lämpimillä katseilla).

Lady (pitkittää nousewalla liikutuksella). Sairasna — nimettä — turwatta ja waroitta — tulin minä, muukalainen orpo, Hampuriin! En ollut oppinut mitään muuta kuin rahtusen Ranskaa — ja rahtusen pianoa soittamaan — mutta sitä enemmin osasin minä syödä kulta- ja hopea-astioista, maata silkki-peitetten alla, yhdellä wiittauksella kymmenen palwelijaa saada juoksemaan ja korkea-sukuisten herrojen imartuksia kuunnella. — Kuus wuotta olin jo itkenyt pois. — Wiimeinen kulta-neula meni muiden helujeni tietä — piikani kuoli — ja silloin toi kohtaloni teidän herttuanne Ham-

puriin. Tällöin käwelin aina Elben rannoilla, ja aloin juuri siihen aikaan miettiä, kumpiko syvempi olisi, Elben wesikö waiko mun kärsimykseni? — Herttua näki minut, alkoi ajaa minua takaa, löysi asuntoni, lankesi polwillensa eteeni ja wannoi minua rakastawansa. (Taukoo hywin liikutettuna, jatkaa sitten ikkewällä äänellä.) Kaikki onnellisen lapsuuteni kuwat heräsiwät taas wiehättäwällä loistolla mielessäni — Mustalta kuin hauta näytti tulewainen aika — Sydämeni isosi rakkautta — Minä waiwoin herttuan syliin. (Töydäten pois hänen likeltänsä.) Kirotkaa nyt minut!

Ferdinand (hywin liikutettuna, juoksee hänen perästänsä ja tavoittaa hänet). Lady! Hywä Jumala! Mitä kuulen! Mitä olen tehnyt! — Hirmuisesti paljastuu paha-tekoni! Te ette woi antaa minulle anteeksi!

Lady (tulee takaisin ja on kokenut toiwtua). Kuulkaahan edellensä! Ruhtinas kyllä walloitti warattoman nuoruuteni — mutta Norfolk'ien weri kuohui minussa: sinä, synnynnäinen ruhtinatar, Emilia, huusi se, olet nyt tuon ruhtinan jalkawaimona! — Ylpeys ja kowa onneni taisteliwat rinnassani, kun ruhtinas kuljetti minut tänne, ja kauhistawin näky kerralla leweni silmieni eteen! Maa-ilman suurten hekkuma on kuin aina nälkäinen ahma, joka etsii raadeltawaa. — Ruhtinan himo oli jo hirmuisesti raiwonnut tässä maassa — oli morsiamen sulhasesta eroittanut — olipa wielä awionkin jumalallisen siteen murtanut — — täällä perhe-kunnan hiljaisen onnen häwittänyt — tuolla nuoren, kokemattoman sydämen awannut wiettelyksen myrkylliselle ilmalle — Minä asetuin tällöin lampaan ja raatelewaisen tiikerin wälille, otin ruhtinalta eräänä himon-hetkenä juhlallisen walan, ja tämän kauhean uhraamisen piti loppua.

Ferdinand (juoksentelee, ankarasti liikutettuna, salissa edes takaisin). Elkää enempää, lady! Ei enempää!

Lady. Sitä surkeata aikaa seurasi toinen wielä surkeampi! Howi wilisi Italian porttoja! Kewyt-mieliset parisittaa-

ret saiwat leikitellä ruhtinan julmalla waltikalla, ja kansa wuoti werta heidän oikullisen waltansa alla — Nämä kaikki saiwat loppunsa! He waipuiwat maahan minun rinnallani, sillä minä olin hempeämpi kuin he kaikki! Minä otin hirmu-haltian ohjat käteeni, hän lankesi minun syliini — ja ensi kerran tunsi isän-maasi, Walter, ihmisen käden hallitsewan sitä, ja luottamuksella painui se minun rintaani wasten! (Äänettömyys, jolla aikaa hän katsoo häneen lempeästi.) O että sen miehen, jonka ainoan toiwoisin tuntewan itseni oikein, nyt pitä pakoittaa minua kerskumaan, ja salaisia hywä-töitäni ihmettelemisen walossa polttelemaan! — Walter, minä olen wangin-kahleita murtanut, kuolema-tuomioita repinyt, ja monelta onnettomalta ikuisen wankinden lyhentänyt! Paranemattomiin haawoin olen asettawaa palsamia wuodattanut — mahtawia konnia nujertanut maahan, ja hukkumassa olleen wiattomuuden olen usein wielä woinut kyyneleilläni pelastaa — Haa, nuorukainen, kuinka suloista tämä oli minusta! Kuinka ylpeästi sydämeni woi wastata kaikkiin ruhtinallisen syntyni nuhteihin! — Ja nyt tulee se mies, jonka, kukaties, wäsynyt onnettomuuteni loi minulle palkinnoksi entisistä kärsimyksistäni — Se mies, jota palawalla toiwolla niin olen ikäwöinyt —

Ferdinand (keskeyttää hänet, wäristen). Kyllä! Liiaksi! Se on wasten sowintoamme, lady! Teidän piti puhdistaa itsenne kanteista, ja teette nyt minut rikoksen-alaiseksi! Armaitkaa — rukoilen teitä — armaitkaa mun sydän-parkaani, jota häpy ja katumus yhdessä raatelewat —

Lady (pitää hänen kättänsä kiini). Nyt tahi ei koskaan! Kauan kyllä seisoin miehuullisesti wastaan — Kyyneltenі painon olet wielä tunlewa. (Hellästi.) Kuule, Walter! Jos onnetoin waimo — jota wälttämättömästi, lakkaamatta wetää sinuun — painaksen rintaasi wastaan palawalla, sammumattomalla rakkaudella — Walter! — ja sittenkin wielä lausut tuon kylmän sanan kunnia — jos tämä kowa-osainen — häpeänsä raskaan painon alla — himojen tyydyttämiseen kyllästynee-

nä — sankarin woimalla pyrkii taas puhtaaksi — ja näin — syliisi heitäksen (halaa häntä, rukoillen ja juhlallisesti) — anoen sinun kauttasi tulla pelastetuksi — sinun kauttasi Jumalalle takaisin annetuksi, eli (kääntäen näkönsä hänestä, ontolla ja wapisewalla äänellä) sinun kuwaasi paeten, epä=toiwon ääntä totellen, waipuu wielä sywempään pahuuteen —

Ferdinand (rewäisten itsensä irti hänestä, hirmuisessa tuskassa). Ei, taiwaallisen Jumalan tähden, tätä en kestä — Lady, mun täytyy — taiwas ja maa pakoittawat minua — mun täytyy teille tehdä tunnustus, lady!

Lady (paeten hänestä). Ei nyt, Jumalan tähden ei nyt — ei tällä kauhealla hetkellä, kun sydämeni jo ilmankin wuotaa tuhannesta haawasta — olkoon se eloksi eli kuoloksi — minä en saa — en tahdo sitä kuulla!

Ferdinand. Hywä lady, teidän pitää se kuulla. Mitä nyt aion sanoa teille, se on wähentäwä minun wikani, se on olewa anteeksi=anomus ensimäisestä käytöksestäni — Minä olen pettynyt teistä, milady — minä odotin — ja toiwoin, että ansaitseisitte ylen=katseeni. Lujasti olin päättänyt loukata teitä ja saattaa teidät wihaan, tänne tullessani. Onnelliset olisimme kumpikin, jos tämä aikomukseni olisi onnistunut. (Hän on wähän aikaa ääneti, sitten hiljempaa ja ujommin.) Minä rakastan, milady — rakastan porwarillista tyttöä, Lowiisa Milleritärtä, soittajan tytärtä. (Lady kääntyy kalwastuneena hänestä pois, hän jatkaa wilkkaammin.) Mä tiedän, mihin pulaan olen joutunut; waan jospa wiisaus kieltäisikin rakkauden puhumasta, niin käskee welwollisuus sitä enemmin sen puhumaan — Minä olen syy=pää. Minä ensiksi häiritsin hänen wiattomuutensa suloisen rauhan — minä juowutin hänen sydämensä ylellisillä toiweilla ja sytytin siihen himojen liekin. — Te muistutatte minulle säätyäni — syntyäni — isäni epä=luuloja! — mutta minä rakastan! — Toiwoni nousee sitä korkeammalle, kuta railo on isompi luonnon ja tawan wälillä. — Mun päätökseni yhdellä puolen ja toisella epä=luulot! — Katsotaan=

va, muotiko tässä taistelussa kaatuu, wai ihmisyys! (Lady on tällä aikaa siirtynyt kammarin toiseen päähän ja peittää silmänsä käsillään. Ferdinand seuraa häntä sinne.) Te tahdoitte sanoa minulle jotain, milady!

Lady (kowimman tuskan äänellä). En mitään, Herra von Walter! en muuta kuin sen, että te itsenne ja minut ja wielä kolmannen upotatte onnettomuuteen.

Ferdinand. Wielä kolmannenkin?

Lady. Me emme woi olla onnelliset keskenämme. Me tulemme isänne wihan uhriksi. Ei koskaan woi sen miehen sydän olla minun omani, joka pakosta otti minut waimoksensa.

Ferdinand. Pakostako otti, lady? ja kumminkin otti? Woittenko te ottaa miehen ilman sydämettä? Woittenko te tytöltä anastaa sen miehen, joka on hänen koko maa-ilmansa? Te miehen riistää tytöstä, joka tälle miehelle on koko hänen maa-ilmansa? Te, milady — silmän-räpäys sitten se ihmeteltäwä britannitar — te woisitte sen tehdä?

Lady. Mun täytyy. (Totisesti ja painolla.) Helleyteni teitä kohtaan woittaa rakkauteni. Waan kunniaani se ei saa woittaa. Meidän awiosta puhuu jo koko maa. Kaikkein silmät katsowat minuun, kaikkein pilkka on walmis satamaan mun päälleni. Häpeäni olisi werratoin, jos joku ruhtinan alamainen uskaltaisi minut hyljätä! Toratkaa asiasta isänne kanssa! Pitäkää puoltanne, kuin taidatte! — Minä panen kaikki woimat liikkeelle! (Menee kiireesti pois. Majuori jää seisomaan sanattomaksi hämmästyneenä. Sitten töytää hän ulos syrjäowesta.)

Neljäs kohtaus.

Kammari soitto-mestarin majassa.

Miller. Rouwa Milleritär. Lowiisa tulewat esiin.

Miller (tulee kiireesti huoneesen). Johan sen sanoin edeltä-päin!

Lowiisa (juoksee hätäisenä hänen tyköönsä). Minkä, isä? minkä?

Miller (töytää edes-takaisin kuin hurja). Pohä-takkini tännel — joutuun — minun pitää päästä ennen häntä — ja puhdas röyhtelö-paita! — Sitä sitä heti ajattelinkin!

Lowiisa. Mitä, Jumalan tähden?

Milleritär. Mikä sinulla on hätänä?

Miller (wiskaa peruukinsa lattialle). Tuo heti tukan-laittajalle! Mikäkö on hätänä? (Juostuansa peilin eteen.) Ja partanikin on taas sormea pitkä. — Mikä hätänä on? — Mikäs se muu olis, sinä warikssen raato? — saatana on irti, ja sinut on paha henki korjaawa!

Milleritär. Katsoppas waan! Minua pitää heti kaiken pahan kohdata!

Miller. Sinua? Ketäs muita kuin ei sinua, sinä lemmon tuhnio? Tän' aamuna sen kowan-onnen junkkarisi kanssa — Enkö minä jo heti sanonut sitä? — Wurm on kielinyt!

Milleritär. Mitä? Kuinka sen woit tietää?

Miller. Kuinkako sen woin tietää? — Katsohan! — tuolla owen edessä luikkii ministerin palwelija ja kyselee soitto-mestaria!

Lowiisa. Se on mun kuolemani!

Miller. Ja sinäkin noine sinikukka-silminesi! (Nauraa ilkeästi.) Aiwan se on niin, että kenen taloon saatana on tehnyt munan, sille syntyy kaunis tytär — Se on aiwan selwä asia.

Milleritär. Mutta mistä sen tiedät, että nyt on Lowiisasta kysymys? Ehkä sinua on kiitelty herttualle. Ehkä hän tahtoo sinua soitto-joukkoonsa.

Miller (juoksee keppinsä). Ah, sinä tuhat tulimainen tulen-ruoka! — Soitto-joukkoon! — Kyllä soitto-joukkoon, jossa sinä, parittaja, olet ulwowa diskantia ja minun sininen peräni olewa paassi-winluna! (Heitäksen tuoliin.) Jumala, taiwaallinen isä!

Minun olet sinä, waikka taiwas ja helwetti repeisiwät wälillemme!

Lowiisa. Kuolemani on warma — Puhu enemmän — Mainitsit hirmuisen nimen — isäsi?

Ferdinand. Se ei tee mitään! Kaikki on ohitse! Olethan sinä taas minun! Olenhan minä taas sinun! Ah anna mun hengittää rintaasi wasten! Se oli hirmuinen hetki!

Lowiisa. Mikä hetki? Murhaat minut!

Ferdinand (peräytyy ja katsoo häneen painawasti). Se oli hetki, jona sinun ja minun sydämeni wäliin wiskautui wieras olento — jona rakkauteni waalleni oman-tuntoni edessä — jona Lowiisani herkesi olemasta kaikki Ferdinandillensa — —

Lowiisa (waipuu silmiänsä peittäen tuoliin).

Ferdinand (astuu kiireesti hänen tykööm, seisahtuu äänettä hänen eteensä, lähtee sitten yht'-äkkiä etemmäksi, suurella liikutuksella). Ei! Ei koskaan! Se on mahdotointa, lady! Liikaa waaditte! Tuota wiatointa olentoa en minä woi sinulle uhrata — Ei, Jumala warjele! walaani en woi rikkoa, sitä walaani, joka kowalla äänellä kuin ukkosen jylinä noista silmistä nuhtelee minua — Lady, katsoppa tänne, katsoppa tänne sinä, suden-sydän isäni — tämäkö enkeli minun pitäisi murhata? Walaakko helwetin liekki tähän wiattomaan sydämeen? (Lujasti mennen Lowiisan tykö). Minä tahdon wiedä hänet kaikki-waltiaan tuomio-istuimen eteen, ja häneltä kysyä, onko rakkauteni rikos. (Ottaa häntä kädestä kiini ja nostaa hänet tuolista.) Toinnu, rakkaani! — Sinä olet woittanut! Woittajana tulin minä siitä waarallisesta taistelusta takaisin!

Lowiisa. Ei, ei! — Elä salaa mitään! Puhu ulos se kauhea tuomio! Isäsi mainitsit? Mainitsit ladyn? — Kuoleman wäristys kouristaa minua — Sanotaan ladyn tahtowan miestä.

Ferdinand (lankee huumeuksissa hänen jalkojensa juureen). Minua, sinä onnetoin, hän tahtoo!

Lowiisa (hetkisen kuluttua, wapisewalla äänellä ja hirmuisella

Lowiisa (istuksen hywin kalwakkana tuolille). Äiti! isä! kuinka minua rupee hirmuisesti peloittamaan!

Miller (hyppää taas tuolilta ylös). Waan jos minä sen läkki-sormen kerran tapaan! — Jos sen tapaan! — Olipa se tässä eli toisessa maa-ilmassa — Jos minä en hänen ruumistansa ja sieluansa piekse yhdeksi liiwaksi, jos minä en kirjoita jumalan-kymmenet ja isä-meidän ja Mooseksen ja kaikki prohweetat hänen selkä-nahkallensa, niin että mustelmat wielä kuolleista noustessa tuntuwat —

Milleritär. Niin! noidu sinä ja telmä! Sillä nyt muka saat pahan paranemaan! Auta, herra Jumala! Mitä tehdä? Mikä neuwoksi tulee? Sano nyt jotain, Milleri kulta! (Juoksee ulwoen kammarin läpi.)

Miller. Minä tahdon paikalla mennä ministerin puheille! Minä aukasen suuni — ilmoitan itse kaikki tyyni! Sinä tiesit sen ennen! Sinun olisi pitänyt minulle antaa wihiä! Tyttö olisi woitu wielä säilyttää — Waan sinä olit itse wäli-werkkona! Niin pidäkin nyt huoli parittajan-palkastasi! Syö nyt itse keittämäsi rokka! Minä otan tyttäreni käsi-puolesta kiinni ja menen hänen kanssansa rajan taakse!

Wiides kohtaus.

Ferdinand von Walter töytää peljästyksissä ja lääähättäen huoneesen. **Edelliset.**

Ferdinand. Oliko isäni täällä?

Lowiisa (hyppää hämmästyksissä ylös). Hänen isänsä?

Milleritär (lyöpi kahta kättänsä). Presidenti! Me olemme hukassa!

Miller (nauraa ilkeästi). Kas niin! Jumalan kiitos, siinä se nyt kowa onni tulee!

(Kaikki yhden ajoin.)

Ferdinand (rientää Lowiisan luo ja halaa häntä lämpimästi).

Minun olet sinä, waikka taiwas ja helwetti repeisiwät wälillemme!

Lowiisa. Kuolemani on warma — Puhu enemmän — Mainitsit hirmuisen nimen — isäsi?

Ferdinand. Se ei tee mitään! Kaikki on ohitse! Olethan sinä taas minun! Olenhan minä taas sinun! Ah anna mun hengittää rintaasi wasten! Se oli hirmuinen hetki!

Lowiisa. Mikä hetki? Murhaat minut!

Ferdinand (peräytyy ja katsoo häneen painawasti). Se oli hetki, jona sinun ja minun sydämeni wäliin wiskautui wieras olento — jona rakkauteni waaleni oman-tuntoni edessä — jona Lowiisani herkesi olemasta kaikki Ferdinandillensa — —

Lowiisa (waipuu silmiänsä peittäen tuoliin).

Ferdinand (astuu kiireesti hänen tyköön, seisahtuu äänettä hänen eteensä, lähtee sitten yht'-äkkiä etemmäksi, suurella liikutuksella). Ei! Ei koskaan! Se on mahdotointa, lady! Liikaa waadittel Tuota wiatointa olentoa en minä woi sinulle uhrata — Ei, Jumala warjele! walaani en woi rikkoa, sitä walaani, joka kowalla äänellä kuin ukkosen jylinä noista silmistä nuhtelee minua — Lady, katsoppa tänne, katsoppa tänne sinä, suden-sydän isäni — tämäkö enkeli minun pitäisi murhata? Walaakko helwetin liekki tähän wiattomaan sydämeen? (Lujasti mennen Lowiisan tykö). Minä tahdon wiedä hänet kaikki-waltiaan tuomio-istuimen eteen, ja häneltä kysyä, onko rakkauteni rikos. (Ottaa häntä kädestä kiini ja nostaa hänet tuolista.) Toinnu, rakkaani! — Sinä olet woittanut! Woittajana tulin minä siitä waarallisesta taistelusta takaisin!

Lowiisa. Ei, ei! — Elä salaa mitään! Puhu ulos se kauhea tuomio! Isäsi mainitsit? Mainitsit ladyn? — Kuoleman wäristys kouristaa minua — Sanotaan ladyn tahtowan miestä.

Ferdinand (lankee huumeuksissa hänen jalkojensa juureen). Minua, sinä onnetoin, hän tahtoo!

Lowiisa (hetkisen kuluttua, wapisewalla äänellä ja hirmuisella

typnepdellä). No — mitä siitä peljästyn? — Johan sen tuo wanhus minulle usein sanoi — waikk'en sitä ottanut uskoakseni. (Äänettömyys, sitten hän wiskautuu isänsä syliin.) Isä, täss' on tyttäresi takaisin — anna anteeksi, isä! — Eihän lapsesi sille mitä taida, että tämä hänen unensa oli niin ihana, — — ja herääminen siitä nyt niin hirmuinen —

Miller. Lowiisa! Lowiisa! O Jumala, se ei ole täydessä järjessään — tyttäreni, lapsi=rukkani — Kirottu olkoon wiettelijä! — Kirottu se kurja akka, joka lapseni hänelle paritti!

Millerität (syleilee itkien Lowiisata). Ansaitsenko tuota kirousta, tyttäreni? Antakoon Jumala teille anteeksi, paroni! Mitä tämä lammas on teille tehnyt, että hänet raatelette?

Ferdinand (hyppää hänen eteensä, päättäwäisyydellä). Mutta minä katkon hänen paulansa — katkon nämä epä=luulon rauta=witjat — Wapaasti tahdon minä walita, että mun rakkauteni jättiläis=rakennus tulee pyörryttämään näitä sontiais=sieluja. (On juosta pois.)

Lowiisa (nousee wawisten tuolista, seuraa häntä). Minne? minne? Elä mene! — Isä — äiti — tänä hirmuisena hetkenä tahtoo hän meistä luopua!

Millerität (juoksee hänen perästänsä ja tarttuu häneen). Warmaan tulee presidenti tänne — Hän sortaa lastamme — hän sortaa meitä — Ja te, herra von Walter, jätätte meidät yksinämme?

Miller (nauraa kamalasti). Jättää meidät, kun jättääkin! Miks' ei jättäis? — — Johan tyttö antoi hänelle kaikki! (Tarttuen yhdellä kädellä majuoriin, toisella tyttäreensä.) Malttakaapa wähän, herra! tie minun huoneestani menee tämän tyttöriewun ylitse — Odota ensin isääsi, jos et konna liene. Kerro hänelle, kuinka tytön sydämeen warastauduit, pettäjä, tahi Jumal' awita! (wiskaten tyttärensä hänelle, ankarasti) sun pitää ensin kuolijaksi polkea tuo onnetoin kappale, jonka tämmöiseen häpeään olet saattanut!

Ferdinand (tulee takaisin, ja käypi ajatellen edes takaisin). Presidentin walta tosin on suuri — isän=walta on lawea sana — niin lawea, että konnuuskin hywin woipi piillä sen peitossa — hän woipi sillä wallalla paljon tehdä — paljon. Mutta wielä enemmän woipi rakkauden walta — Kuule, Lowiisa! Pane kätesi mun käteeni! (Tempaa hänen kätensä.) Niin totta Jumala minua auttakoon henkeäni haukkoessani! — Se hetki, joka nämä kaksi kättä eroittaa toisistansa, se hetki on ratkaisewa mun eloni juoksun!

Lowiisa. Ah, minua kauhistaa! Katso syrjään! Huulesi wapisewat! Silmäsi pyöriwät julmasti!

Ferdinand. Ei, Lowiisa! elä peljästy! Ei se hulluus ole, joka minusta puhuu! Se on Jumalan kallis lahja, päättäwäisyys painawana hetkenä — Minä rakastan sinua, Lowiisa — Sinun pitää olla minun omani, Lowiisa — Ja nyt isäni tykööni! (Hän lähtee kiireesti menemään ja töytää — presidentiä wastaan.)

Kuudes kohtaus.

Presidenti palwelija-joukon kanssa. **Edelliset.**

Presidenti (sisään tullessaan). Tuossahan se jo onkin!

Kaikki (hämmästywät).

Ferdinand (muutamia askelia peräytyen). Wiattomuuden huoneessa.

Presidenti. Jossa poika oppii kuuliaisuutta isäänsä kohtaan!

Ferdinand. Antakaa meidän — —

Presidenti (keskeyttää hänet, Miller'ille). Sinäkö se isä olet?

Miller. Soitto=mestari Miller.

Presidenti (rouwalle). Ja sinä äiti?

Milleritär. Niin! äiti!

Ferdinand (Miller'ille.) Isä, wie tyttö pois — se on pyörtyä.

Presidentti. Liika huolellisuus! Minä silittelen häntä wähän. (Lowiisalle.) Kuinka kauan olet jo tuttu presidentin pojan kanssa?

Lowiisa. Presidentin pojasta en ole ollut milläänkään! Ferdinand von Walter on käynyt luonani sitten menneen marras-kuun.

Ferdinand. Ja rakastaa häntä, jumaloitsee häntä!

Presidentti. Oletko häneltä lupauksiakin saanut?

Ferdinand. Muutamia silmän-räpäyksiä sitten kaikkein juhlallisemmat Jumalan kaswojen edessä!

Presidentti (wihassa pojallensa). Sinä saat tilaisuuden hulluutesi tunnustamiseen, kun aika tulee. (Lowiisalle.) Minä tahdon wastausta.

Lowiisa. Hän wannoi minulle rakkautensa.

Ferdinand. Ja pitää walansa!

Presidentti. Montako kertaa sinulle pitää sanoa, että pidät suusi kiinni? — Ja sinä wastaan-otit hänen walansa?

Lowiisa (hellästi). Minä wastasin walan walalla!

Ferdinand (lujalla äänellä). Liitto on tehty!

Presidentti. Kaiku, ole ääneti, muuten wiskautan sun owesta ulos. (Häjysti Lowiisalle.) Mutta maksoihan hän sinulle aina puhtaalla rahalla?

Lowiisa (tarkkuudella). Sitä kysymystä en oikein ymmärrä.

Presidentti (kowasti nauraen). Etkö? No, minä tarkoitin waan sitä, että jokainen työ ansaitsee palkkansa — ethän sinäkään, luullaksemi, liene hempiäsi lahjaksi antanut — wai tyydyitkö waan paljaasen käsi-rahaan? Mitä?

Ferdinand (hyppää kuin wimmattu). Helwetti! mitä se oli?

Lowiisa (majuorille arwollisesti ja pahaksumalla). Herra von Walter, te olette nyt wapaa!

Ferdinand. Isä! Kunnioitusta waatii siweys ja wiattomuus kerjäläisenkin repaleissa!

Presidenti (nauraa kowemmin). Lysti waatimus! Isän pitäisi muka poikansa huoraa kunnioittaa!

Lowiisa (kaatuu maahan). O taiwas ja maa!

Ferdinand (Lowiisan kanssa yhdessä, nostaisten miekkansa presidentiä kohden, waan kiireesti laskien sen maahan). Isä! Kerran olin teille henkeni welkaa — Nyt olemme kuitit! (Pistäen miekan tuppeen.) Lapsen kuuliaisuuden welka-kirja on nyt rewitty palasiksi —

Miller (joka tähän asti on peloissaan seisonut syrjässä, tulee esiin suuresti liikutettuna, waihetellen wihasta purren hammasta ja pelosta lyöden niillä loukkua). Teidän ylhäisyytenne — Lapsi on isän tekoa — olkaa niin hywä — Joka lasta märäksi haukkuu, lyö isää korwalle, ja korwa-puusti korwa-puustista — se on meillä tapa — olkaa niin hywä!

Milleritär. Auta, Herra ja wapahtaja! — Nyt rupee ukkokin meluamaan — me onnettomat olemme hukassa!

Presidenti (joka puhetta on waan puoleksi kuullut). Joko parittajakin awaa suunsa? — Mitä sull' on sanomista, parittaja?

Miller. Olkaa niin hywä! nimeni on Miller, jos soittoa tahdotte kuulla — waan parittamisella en palwele ketään! Ja niin kauan kuin parittajoita on kyllä tuolla howissa, ei meikäläisten tarwitse siihen työhön puuttua! olkaa niin hywä!

Milleritär. Jumalan tähden, mies! Saatat waimosi ja lapsesi hukkaan!

Ferdinand. Teidän käytöksenne, isä, täällä on semmoinen, että toki nuo katsojat olisitte woi[illegible]amatta tänne!

Miller (tulee lähemmäksi, miehuullisemmin). Rehellisen miehen tawalla suoraan! Teidän ylhäisyytenne on herra koko maassa! Waan tämä on minun huoneeni! Nöyrimmästi anteeksi, että teen pienen muistutuksen, waan häwittömän wieraan heitän minä owesta ulos — Olkaa niin hywä!

Presidentti (kalwastuu wihasta). Mitä? — Mitä se on? (Tulee lähemmäksi.)

Miller (peräytyy wähän). Se oli waan minun ajatukseni niin, herra — olkaa niin hywä!

Presidentti (wimmassa). Haa, sinä konna! Linnaan wiepi sinut sulkea ajatuksesi! Paikalla hakekaa poliisi-miehiä tänne! (Muutamia joukosta lähtee ulos; presidentti töytää hurjana huoneen läpi.) Isä linnaan! — kaakkiin äiti ja tytön-märä! Oikeuden pitää wihalleni lainata kättänsä! Tästä häwäistyksestä pitää minun saada hirmuinen kosto — Tämmöiset roistot mun aikeitani ristiämään, ja pilkaksensa isää pojan päälle ärsyttämään! — Haa, te sen wietäwät! Minä tahdon wihaani juottaa teidän kyyneleillänne, koko joukkokunnan, isän, äitin, tyttären, uhraan minä kostolleni!

Ferdinand (astuu heidän keskessänsä pelotta ja tyynesti). Eikö mitä! Elkää olko millännekään! Minä olen tykönänne. (Presidentille nöyryydellä.) Elkää pikastuko, isäni! Jos itsestänne mitään pidätte, elkää tehkö wäki-waltaa! — Sydämessäni on yksi tienoo, jossa sanaa isä ei ole wielä koskaan kuulunut. — Elkäte tunkeuko sinne asti!

Presidentti. Kelwotoin! Suus' kiinni! Elä kiihoita wihaani wielä enemmän!

Miller (heräå huumeuksistansa). Katso sinä lasta, waimo! Minä juoksen herttuan tykööñ! — Ruhtinallinen puwun-ompelija — sen juohdutti Jumala mieleeni — opettelekseen huilun-soittoon minun tykönäni! Sen kautta saan asiani herttuan eteen! (On pois lähtemässä.)

Presidentti. Herttuanko eteen, sanot? — Etkö muista, että minä olen se kynnys, jonka yli sun sinne pitää päästä, eli menetät pääsi? — Herttuan eteen, pöllö? — Koeta häntä, sitten kun eläwänä kuolleena makaat wankiudessa tornin korkeudelta maan alla, jossa pimeys ja helwetti asuwat, ja jonne walo ja ääni ei uskalla lähteä. Helisytä sitten kahleitasi ja wingu: minulle on tehty liiaksi!

Seitsemäs kohtaus.

Poliisi-miehiä. Edelliset.

Ferdinand (juoksee Lowiisan tykö ön, joka puoli-kuolijana heittäh tää hänen syliinsä). Lowiisa poloinen! Auttakaa! Pelj äs tys kuolettaa hänet!

Miller (ottaa keppinsä, panee hatun päähänsä ja odottaa päälle-käymistä.)

Milleritär (heitäksen polwilleen presidentin eteen.)

Presidenti (poliisi-miehille, paljastaen ritarin-tähtensä). Käykää käsiin, herttuan nimessä! — Pois kurwasta, poika! — Pyörryksissä tahi pyörtymättä — kuinhan kerran on waan kaula-raudassa, kyllä sen roisto-wäki kiwen-heitolla sitten herättää!

Milleritär. Armoa, teidän ylhäisyytenne, armoa, armoa!

Miller (nostaltaa waimonsa ylös). Ole Jumalan edessä polwillasi, sinä wanha ulwowa tamma, eläkä — konnien, kun minun jo kumminkin pitää mennä wanki-huoneesen!

Presidenti (puree huuliaan). Sinä woit erehtyä, korpinruoka. Wielä hirsi-puita on tyhjiäkin! (Poliisi-miehille.) Pitääkö mun wielä toinen kerta teitä käskeä!

Poliisi-miehet (tungeksit Lowiisan päälle.)

Ferdinand (juoksee ja rupee hänen eteensä, julman-näköisenä). Kuka tässä mitä tahtoo? (Wetää ylös miekan tuppinensa ja uhkaa kahwalla.) Uskaltakoon tyttöä koskea se, joka ei kalloinensa ole poliisille palkkaunut. (Presidentille.) Säästäkää itseänne! Elkää ajako minua etemmäksi, isäni!

Presidenti (uhaten poliisi-miehille.) Jos leipänne teille on rakasta, pelkurit —

Poliisi-miehet (käywät taas Lowiisan päälle.)

Ferdinand. Surma ja saatana! Minä sanon: pois! — Wielä kerran! Armaitkaa itseänne! Elkää ajako minua raiwoon, isä!

Presidenti (wihassa poliisi-miehille). Tämmöinenkö teidän palwelus-intonne on, pyöwelin-ruoat?

Poliisi-miehet (käywät kowemmin päälle.)

Ferdinand. Koska siis niin pitää käymän (paljastaen miekan ja haawoittaen muutamia), niin anna mulle anteeksi, oikeus!

Presidenti (julmistuneena). Katsotaanpa, käypikö tuo minuunkin. (Hän tarttuu itse Lowiisaan, tempaa hänet ylös ja antaa yhdelle poliisi-miehelle.)

Ferdinand (nauraa karwaasti). Isä, isä! Te parjaatte käytöksellänne Luojaa, ja osoitatte että Hän kehnosti tunsi miehensä, kun kunnollisista pyöwelin-apulaisista kelwottomia ministeriä teki!

Presidenti (miehille). Wiekää se pois!

Ferdinand. Isä, tyttö seisokoon kaakilla rauta kaulassa, waan majuori, presidentin poika, wieressä — — Wieläkö sittenkin sitä tahdotte?

Presidenti. Sitä hupaisempi tulee näytelmä — Pois!

Ferdinand. Isä, minä heitän upsierin-miekkani tytön päälle — — Wieläkö sittenkin sitä tahdotte?

Presidenti. Sun siwullasi on se miekka jo tottunut kaakilla-seisomiseen — Wiekää pois! Ettenkö kuulleet käskyäni?

Ferdinand (surwaa yhden miehen syrjään, tempaa Lowiisan yhdellä kädellään, toisella osoittaen miekan kärkeä hänen rintaansa kohti). Isä! ennenkuin mun puolisotani saatte häwäistä, pistän hänet kuolijaksi — Wieläkö sittenkin sitä waaditte?

Presidenti. Tee waan niin, kun miekassasi kärkeä lienee?

Ferdinand (laskee Lowiisan, katsahtaa julmasti taiwasta kohden). Sinä, kaikki-waltias, näet sen! Minä koetin kaikkia ihmisellisiä keinoja — nyt täytyy mun käydä perkeleelliseen — Te wietätte hänet kaakille, sillä wälin (huutaen presidentin korwaan) tahdon minä jutella kaupungille kertomuksen, kuinka presidentiksi tullaan. (Pois.)

Presidentti (kuin ukon-nuolen lyömänä). Mitä se oli? — Ferdinand! — Laskekaa tyttö irti! (Juoksee majuorin perästä.)

Kolmas näytös.

Ensimäinen kohtaus.

Sali Presidentin tykönä.

Presidentti ja **Sihtieri Wurm** tulewat.

Presidentti. Se oli juuttaan kepponen!

Wurm. Sitä minä pelkäsin, armollinen herra! Pakoitus ärsyttää waan huikentelewaa ihmistä, eikä paranna koskaan.

Presidentti. Ja minä niin luotin tähän keinoon! Arwelin näin: kun tyttö häwäistään, täytyy hänen, niinkuin upsierin, peräytyä hänestä.

Wurm. Aiwan oikein! Häwäistys siinä kyllä olikin tarpeen.

Presidentti. Ja kumminkin — kun nyt tyynellä mielellä asiata oikein ajattelen — minun ei olisi pitänyt antaa hätäyttää itseäni. — Uhkaustaan ei hän toki koskaan täyttäne.

Wurm. Sitä elkää taatko. Loukattu rakkaus ei pidä mitään hulluutta liikana. Te sanoitte, että herra majuori jo ennenkin on pudistanut päätään teidän hallituksellenne! Sen minä uskon. Ne ajatukset, jotka hänellä yli-opistosta oli mukanansa, eiwät jo alusta alkaen olleet minulle mieleen! Mitä niillä pilwen-takaisilla hourauksilla mielen-jaloudesta ja luonnon-aatelista tekikään tässä howissa, jossa suurin wiisaus on se, että ajan ja tilan mukaan woi tehdä itsensä suuremmaksi ja pienemmäksi! Hän on liian nuori ja tulinen rakastamaan howi-juonten mutkaista ja hidasta juoksua, eikä muu saa hänen kunnianhimoansa liikkeelle kuin mikä korkeata ja waarallista on.

Presidentti (tuskastuneena). Waan mitäs se wiisas muistutuksesi parantaa meidän asiata?

Wurm. Se on osoittawa teidän ylhäisyydellenne haawan ja kuka-ties siteenkin. Semmoista luonnetta — antakaa anteeksi — ei olisi koskaan pitänyt tehdä uskotuksi tahi taas ei koskaan wihollisekfil Häntä inhoittaa se keino, jolla te olette noussut. Kuka-ties on tähän asti waan pojan welwollisuus pidellyt pettäjän kieltä puhumasta. Jos te hänelle annatte tilaisuuden, pojan itsestänsä oikein karistella; jos useimmin ryntäätte hänen rakkautensa päälle ja niin saatte hänen luulemaan, ett'ette enää olekaan hellä isä, niin tulewat hänessä isänmaan-rakastajan welwollisuudet etu-nenään. Ja jo se kummallinen houraus, saattaa oikeuden käsiin niin merkillinen uhri, woipi hänet wiehättää uhraamaan oman isänsä.

Presidentti. Wurm! — Wurm! — Sinä talutat minut kauhean putouksen partaalle.

Wurm. Kyllä minä teidät takaisinkin wien, armollinen herra. Saanko puhua wapaasti?

Presidentti (istuutuen). Niinkuin kirottu kirotulle!

Wurm. Siis suokaa anteeksi — Koko presidentistä tulee teidän kiittää notkeata howi-taitoanne; miks'ette isäänkin antaneet saman taidon ohjattawaksi? Wielä muistan, kuinka awo-sydämin te edeltäjänne silloin wiehätitte korttia pelaamaan ja kuinka hänen tykönänsä yli puoli-yön ystäwällisellä burgundi-wiinillä huuhtelitte suita ja mieliä, ja kuitenkin oli se se sama yö, jona myrsky nousi ja wei koko miehen häwiöön — Miksi nyt pojallenne wihollisen näytitte? Hänen ei olisi pitänyt koskaan siitä saada wihiä, että hänen rakkautensa tunnettiin. Tytön mielessä olisi teidän pitänyt alottaa häwitystyö, mutta poikanne sydän pitää itsellänne! Näin olisitte ollut se wiekas sota-päällikkö, joka ei käy wihollisen päälle sotarinnassa, waan koettaa siittää eri-puraisuutta hänen wäessänsä!

Presidentti. Mitenkäs se olisi syntynyt?

Wurm. Aiwan helposti — ja asia ei wieläkään ole ihan pilalla. Unhottakaa joksi-kuksi ajaksi, että olette isä. Elkääkä ruwetko taistelemaan poikanne rakkauden kanssa, jota wastukset waan kiihdyttäwät. Jättäkää se minun huolekseni, minä koetan häwittää sen oman tulensa woimalla.

Presidenti. Millä tawalla?

Wurm. Minä ymmärtänen kehnosti mielten lämpömittaria, tai on majuori luulemisessa yhtä julma kuin rakkaudessa! Tehkäämme tyttö hänestä luulon-alaiseksi — — Toden-näöllä tahi ilman. Yksi tippanen hiiwaa nostaa hänet kauheaan kuohuun!

Presidenti. Mutta mistä saamme sen tippasen?

Wurm. Se on juuri temppu! — Ennen kaikkea, armollinen herra, tahtoisin tietää, kuinka suurena pidätte wahinkoanne, jos majuori wielä edellensäkin hyljeksii ladyn naimista — kuinka painawata se teistä on, että rakkauden-seikka porwarintytön kanssa lopetetaan ja liitto ladyn kanssa saadaan aikaan?

Presidenti. Woitko wielä kysyä, Wurm? — Koko waltani on waarassa, jos liitto ladyn kanssa puretaan, ja kaulani, jos majuoria siihen pakoitan!

Wurm (wilkkaasti). Olkaahan nyt niin hywä ja kuunnelkaa! — Herra majuorin kiehdomme kawaluudella. Tyttöä kohtaan käytämme kaiken teidän woimanne. Me kirjoitutamme hänellä rakkaus-piljetin toiselle miehelle, ja saatamme sen jolla-kulla tawalla majuorin käsiin.

Presidenti. Mitä hulluutta! Luuletko, että tyttö niin herkästi rupee omaa kuolo-tuomiotansa kirjoittamaan?

Wurm. Hänen täytyy, jos te minulle annatte wallan käyttää asiata. Minä tunnen hänen hywän sydämensä perinpohjin. Hänellä ei ole kuin kaksi heikkoa puolta, joilta hänen päällensä woimme käydä — isänsä ja majuori. Jälkimäistä ei kosketa; sitä paremmin woimme soittajata tanssittaa.

Presidenti. Niinkuin esi-merkiksi?

Wurm. Sen mukaan, mitä teidän ylhäisyytenne ker-

roitte tapauksesta soittajan kodissa, ei mikään ole niin helppoa, kuin että nostamme rikos-kanteen isän päälle. Ruhtinan ystäwä ja pää-ministeri on kuin majesteetin kuwainen. Joka edellistä loukkaa, loukkaa majesteettiäkin. — Wähintäänkin lahdon minä tällä peloituksella sen poloisen ajaa neulan-silmän läpi.

Presidenti. Mutta — oikein todella ei semmoista juttua pidä nostaa.

Wurm. Ei millään muotoa — Sen werran waan, että saamme koko perhe-kunnan pihtiin — Panemme siis kaikessa hiljaisuudessa soitto-mestarin kiinni — Tehdäksemme hätä oikein kowaksi, woimme äitinkin ottaa mukaan, — puhumme hengen-asiasta, kaakista, ikuisesta wankiudesta, ja teemme sen tyttären kirjeen ainoaksi wapauttamisen ehdoksi.

Presidenti. Hywä! hywä! ymmärrän.

Wurm. Hän rakastaa isäänsä — hulluuteen asti, olin sanoa. Hänen henkensä, eli kumminkin wapautensa, waara — — tytön tunnon-nuhteet, että hän muka on ollut sihen syynä — mahdottomuus saada majuoria — ja wiimein hänen päänsä huumeutuminen, jonka minä otan tehdäkseni — nämä seikat yhteensä tekewät, että tytön pitää mennä pyydykseen.

Presidenti. Mutta poikani? Etkö luule hänen siitä saawan wihiä? Eikö hän joudu wielä isompaan raiwoon?

Wurm. Jättäkää se minun huolekseni, armollinen herra! — Isää ja äitiä ei lasketa ennen irti, kuin koko perhekunta on walallansa wannonut koko asian pitäwänsä salassa, ja niin muodoin wahwistawat meidän petoksen.

Presidenti. Walalla? Mitä wala auttaa, pöykiö?

Wurm. Meikäläisissä ei mitään, armollinen herra! Waan tässä ihmis-lajissa kaikki — Ja katsokaahan nyt, kuinka kauniisti me kumpikin tällä tawalla woitamme tarkoituksemme — Tyttö menettää majuorin rakkauden ja hywän maineensa! Isä ja äiti tulewat kowan onnen kautta pehmeämmiksi, ja wiimein pitäwät he sitä wielä armona, jos minä naiden tyttären saatan hänelle kunniansa takaisin.

Presidentti (nauraa päätänsä pudistaen). Mun täytyy tunnustaa itseni woitetuksi sinulta, konna! Werkkosi on saatanallisesti hieno! Oppilas woittaa opettajansa — — Waan nyt tulee kysymys, kelle se piljetti on kirjoitettawa? kenen kanssa yhteyttä pitäwäksi hänet teemme?

Wurm. Arwattawasti semmoisen kanssa, joka poikanne päätöksen kautta joko kaikki woittaa eli kaikki menettää!

Presidentti (wähän arweltuansa). Min' en tiedä muita kuin howi-marsalkin.

Wurm (nostelee olka-päitään). Minun lempeni ei se mies olisi, jos Lowiisa Milleritär olisin.

Presidentti. Miksikä ei? Kummaa! Hohtawa puku — alin-omainen ruusu-wetten ja bisam'in haju — jokaisesta tuhmasta sanasta kourallisen tukaatia — sepähän kumma olisi, ett'ei tämä woisi turruttaa porwarillisen tyttö-repaleen hienotuntoisuutta! Ei, hywä ystäwä! ei luulewaisuus ole niin tarkoin punnitsewa! Minä lähetän marsalkin perään. (Soittaa.)

Wurm. Sillä wälin, kuin teidän ylhäisyytenne toimittaa sen ja soittajan kiinni-panon, menen minä ja hankin sen puhutun rakkaus-kirjeen.

Presidentti (mennen kirjoitus-pöydällensä). Jonka tuot minun lukeakseni, niin pian kuin se on walmis. (Wurm menee. Presidentti istuksen kirjoittamaan; palwelija tulee; hän nousee ylös ja antaa tälle paperin.) Tämä kiinni-panon käsky pitää wiipymättä wietämän oikeuteen — toinen teistä kutsukoon howi-marsalkin tykööni.

Palwelija. Se armollinen herra ajoi juuri nyt rappujen eteen.

Presidentti. Sitä parempi — waan kiinni-pano pitää warowaisuudella tehtämän, ett'ei melua synny.

Palwelija. Hywä, teidän ylhäisyytenne!

Presidentti. Ymmärrätkö? Aiwan hiljaa.

Palwelija. Hywä, hywä, teidän ylhäisyytenne! (Pois.)

Toinen kohtaus.

Presidenti ja Howi-marsalkki.

Howi-marsalkki (hädin). Pistäyn waan en passant, rakas ystäwä! — Kuinka woitte? kuinka jaksatte? — Tän' iltana on suuri opera Dido — sitten mitä komein fyyrwerki — siinä palaa kokonainen kaupunki — Tulettenhan tekin sitä katsomaan, wai kuinka?

Presidenti. Minulla on omassa kodissani liekkiä kyllä, niin että koko herrauteni woipi sawuksi muuttua — Te tulette kuin kutsuttu, hywä marsalkki, minulle neuwoa antamaan ja apua yhdessä asiassa, joka koskee meitä molempia ja woipi meitä joko auttaa eli kummankin perin-pohjin häwittää. Istukaahan!

Howi-marsalkki. Minua rupee hirwittämään, hywä ystäwä!

Presidenti. Niinkuin sanoin — joko auttaa eli perin-pohjin häwittää. Te tiedätte, mikä tarkoitus minulla oli poikani majuorin ja ladyn kanssa. Ymmärrätte myös, kuinka wälttämätöin tämä liitto oli meidän menestystämme wahwistamaan. Kaikki on kukistumassa, Kalb! Ferdinand ei suostu!

Howi-marsalkki. Ei suostu — ei suostu — enkö minä asiata jo ilmoitellut ympäri kaupunkia? Kaikki ihmisethän jo tästä naimis-kaupasta puhuwat!

Presidenti. Te woitte tulla kaikkein ihmisten edessä walhettelijaksi. Hän rakastaa toista!

Howi-marsalkki. Mitä pilaa! No onko sekin este?

Presidenti. Siinä niskurissa mitä suurin.

Howi-marsalkki. Oliско hän niin hullu ja knuffaisi lykkyänsä luotaan? Kuinka?

Presidenti. Kysykäähän häneltä ja kuulkaahan, mitä hän wastaa!

Howi-marsalkki. Mutta, mon Dieu! mitä woipi hän wastata?

Presidenti. Että hän aikoo kaikelle maa-ilmalle julaista sen rikoksen, jolla me nousimme, — että hän aikoo ilmoittaa meidän wäärät kirjeet ja kuitit, ja meidät teloittajan käsiin saattaa — semmoista woipi hän wastata!

Howi-marsalkki. Onko teillä täysi järkenne?

Presidenti. Semmoista wastasi hän jo. Sen aikomuksensa oli hän jo täyttää — Siitä sain hänet waan suurimmalla alennuksellani estetyksi. Mitä on teillä sanomista tähän?

Howi-marsalkki (tuhman näöllä). Mun järkeni taukoo liikkumasta!

Presidenti. Tämä wielä menisi mukiin. Waan samalla olen wakoojieni kautta saanut tietää, että yli-ruokamestari von Bock on juuri rupeemassa ladyä kosimaan.

Howi-marsalkki. Te saatatte minut wimmaan! Kenenkä sanotte? von Bock'in sanotte — Tiedättenkös sen, että me hänen kanssansa olemme wihoilliset, peri-wihoilliset? Ja tiedättenkö, minkä tähden olemme wihoilliset?

Presidenti. Siitä en ole sanaakaan ennen kuullut!

Howi-marsalkki. Rakas ystäwä! Niin saatte sen nyt kuulla, ja olette wihasta halkeawa. Muistanettenko wielä niitä tanssi-pitoja howissa — — siitä alkaa jo olla yksi-kolmatta wuotta — joissa enkeliskaa ensi kerran tanssittiin, ja jolloin kreiwi von Meerschaum'in naamari-puwulle kruunusta tippui kuumaa waksia — ettenhän, Jumalan nimessä, sitä ole woinut unhottaa!

Presidenti. Kuka semmoista woisi unhottaa?

Howi-marsalkki. Katsokaahan! Näissä pidoissa oli ruhtinatar Amalia tanssin wilinässä pudottanut sukka-nauhansa. Kun tämä saatiin tietää, tuliwat kaikki wimmaan — von Bock ja minä — me olimme silloin wielä kammari-junkkaria — käwelemme kuuruisillamme ympäri koko tanssi-salin etsien sukka-nauhaa — wiimein keksin minä sen — von Bock keksi

kansa — von Bock töytää sitä ottamaan, tempaa sen minun kädestäni — kuulkaahan! wie sen ruhtinattarelle ja warastaa näin sen kiitoksen, joka oikeastaan oli minulle tulewa. — Mitä ajattelette semmoisesta käytöksestä?

Presidentti. Häwyttömästi tehty!

Howi-marsalkki. Warastaa minulta kiitoksen — minä olin pyörtyä. Semmoista onnettomuutta ei ole wielä kellenkään tapahtunut. — Wiimein toinnuin kuitenkin, lähenin hänen korkeuttansa ruhtinatarta ja sanoin: armollinen rouwa! von Bock oli niin onnellinen, että sai teille kokottaa sukkanauhanne, waan se, joka sen ensin keksi, palkitsee itsensä hiljaisuudessa ja on waiti.

Presidentti. Brawo, marsalkki, brawissimo!

Howi-marsalkki. Ja on waiti — Waan sitä en von Bock'ille jätä anteeksi wielä wiimeisellä tuomiollakaan — se kelwotoin ja häjy imartelija! — Ja siinä ei wielä ollut kaikki — Kumartuessamme maahan sukka-nauhaa tawoittamaan pyyhkäsi von Bock oikealta puolen walhe-tukastani kaiken tukkajauhon pois, niin että minä poloinen sitten koko illan olin kuin minkä törhelö.

Presidentti. Tämä on nyt se mies, joka Milford'ittaren naipi ja siten tulee howin ensimäiseksi mieheksi.

Howi-marsalkki. Te pistätte minua puukolla sydämeen. Tulee? tuleeko? Min wuoksi hän tulee howin ensimäiseksi mieheksi? Mikä hänet siksi tekee?

Presidentti. Se, että minun Ferdinandini ei suostu naimaan, eikä muita kosijoita ilmesty.

Howi-marsalkki. Waan ettenkö tiedä mitään keinoa, jolla majuori saataisiin suostumaan? — — Waikka se olisi kuinka hullu ja kummallinen! — Eihän maa-ilmassa woi löytyä mitään niin inhoittawaa keinoa, johon emme nyt mielellämme tarttuisi, saadaksemme tuo pahan hengen von Bock sysätyksi pois ladystä!

Presidenti. Minä tiedän waan yhden keinon, ja se on teidän wallassanne.

Howi-marsalkki. Minunko wallassani? Ja se on?

Presidenti. Riitauttaa majuori rakastettunsa kanssa.

Howi-marsalkki. Riitauttaa? Mitä tarkoitatte te? kuinka woin minä sen tehdä?

Presidenti. Kaikki on woitettu, niin pian kuin saamme hänen tyttöä luulemaan.

Howi-marsalkki. Warkaaksiko, meinaatte?

Presidenti. En, mitä semmoista! Kuinka hän sitä uskoisi? — waan että tyttö pitää yhtä toisenkin kanssa.

Howi-marsalkki. Ja tämä toinen?

Presidenti. Siksi pitää teidän ruweta, paroni.

Howi-marsalkki. Minunko? minun? — Onko tyttö aatelia?

Presidenti. Kuinka niin? Mitä hulluutta! — Muusikantin tytär.

Howi-marsalkki. Niin muodoin porwarillinen? Se ei käy laatuun; wai mitä?

Presidenti. Mikä ei käy laatuun? Mitä joutawaa! Kuka hullu koskaan kysyy kahden punakan kaswon suku-perää?

Howi-marsalkki. Waan muistakaa toki minun kunniatani! Ja arwoni howissa!

Presidenti. Se on toista! Antakaa anteeksi! En ole ennen tiennyt sitä, että tapojen laittamattomuus on teissä enempi kuin woima ja walta. Ollaan siis puhumatta!

Howi-marsalkki. Elkää suuttuko, paroni! en minä sitä tarkoittanut.

Presidenti (kylmästi). Ei — ei! Teillä on aiwan oikein. Minuakin se jo tuskastuttaa. Minä annan reen tauota. Ja von Bock'ille toiwotan onnea ensimäiseksi ministeriksi. On maa-ilmata muuallakin. Minä pyydän eroni herttualta.

Howi-marsalkki. Entä minä? — Teidän on hywä ylpeillä, teidän! Te olette ottanut tutkinnot! Waan minä, —

mon Dieu! mikä minusta sitten tulee, jos hänen korkeutensa minut wirasta luowuttaa?

Presidentti. Tois-päiwäinen sukkeluus! menneen-wuotinen muoti!

Howi-marsalkki. Rukoilen teitä, armas, kulta ystäwä! Painakaa alas se ajatus! Suostunhan minä waikka mihin!

Presidentti. Suostuttenko siis nimeänne antamaan rakkauden-kohtaukseen, jonka se Millerittär kirjallisesti on teille ehdottelewa?

Howi-marsalkki. Jumalan nimessä sitten, minä suostun.

Presidentti. Ja hänen kirjeensä johon-kuhun pudottamaan, josta sen majuori wälttämättömästi saa nähdä?

Howi-marsalkki. Esi-merkiksi paraatilla nostan sen nenä-liinan kanssa lakkaristani ja olen pudottawinani.

Presidentti. Ja majuorin edessä olette sitten olewinanne tytön rakastaja?

Howi-marsalkki. Mort de ma vie! Kyllä minä hänet kylwetän! Kyllä minä sen näsä-wiisaan opetan minun lempiini sekautumaan!

Presidentti. No, sitten on asia oikealla ladulla! Kirje pitää jo tänään kirjoittaa. Teidän pitää jo ennen iltaa tulla tänne, tehtäwäänne minun kanssani harjautumaan!

Howi-marsalkki. Niin pian kuin olen kuus-toista wisitiä tehnyt, jotka owat suurimmasta painosta. Suokaa siis anteeksi, että aiwan paikalla lähden liikkeelle! (Menee.)

Presidentti (soittaa). Minä luotan wiekkauteenne, marsalkki!

Howi-marsalkki (huutaa owelta.) Ah, mon Dieu! Tunnettenhan minut!

Kolmas kohtaus.

Presidentti ja Wurm.

Wurm. Soittaja waimoinensa on onnellisesti ja ilman

hälinättä saatu wanki-huoneesen. Tässä on myös se kirje, olkaa hywä ja lukekaa!

Presidentti (luettuansa). Mainion hywä, sihtieri! Howimarsalkki saatiin myös puuttumaan asiaan! — Tämmöisen myrkyn kuin tämä on pitäisi parhainkin terweys wiswaiseksi pitaliksi muuttaman. — Nyt heti joudu isän tykö, ja sitten paikalla tyttären! (Menewät pois eri puolille.)

Neljäs kohtaus.

Kammari Miller'in kotona.

Lowiisa ja Ferdinand.

Lowiisa. Elä, kultanen, puhu mitään! min' en uskomeillä enää olewan yhtään onnen päiwää. Kaikki toiwoni on sammunut.

Ferdinand. Sitä enemmän kiihtyy minun toiwoni! Isäni on wihastunut; hän on käyttäwä kaiken woimansa meitä wastaan! Hän pakoittaa minut luonnottomaksi pojaksi! Pahoin pelkään, että tulen loukkaamaan pojallisen welwollisuuteni! Oma tuskani ja hätäni on minusta puristawa hänen murha-työnsä mustan salaisuuden. Pojan täytyy antaa isänsä teloittajalle — — Me olemme suuressa waarassa — — ja suuri waara sihen piti ollakin, että minä uskalsin sen kauhean hyppäyksen tehdä — — Kuule, Lowiisa! — Ajatus, suuri summatoin niinkuin rakkauteni, tungeksen mieleeni — Sinä, Lowiisa, ja minä ja rakkaus! — tämä ympyrä käsittää koko taiwaan, eikö niin? wai tahdotko sinä wielä jota-kuta neljättä sihen lisäksi?

Lowiisa. Ole waiti! elä puhu! Minä peljästyn sitä, mitä sanoa aiot!

Ferdinand. Jos meillä ei maa-ilmalta enää ole mitään waatimista, niin miksi sitten sen hywäksymistäkään kerjäilemme? Miksi uskaltaa sinä, missä ei mitään woi woit-

taa, waan woipi kaikki menettää? — Woipihan sun silmäsi säihkytä yhtä lempeästi, kuwastuipa sen walo Rein'issä, Elbessä tahi Itä-meressä! Mun isän-maani on se paikka, jossa Lowiisa minua rakastaa! Sun askelesi hietaisessa erä-maassa owat minulle wiehättäwämmät kuin synnyin-kaupunkini tuomio-kirkko! — Mitä me kaupungin-loistosta pidämme? Missä ollemmekin, joka paikassa nousee yksi aurinko ja laskeksen yksi — jonka näyn rinnalla kaikki taiteen tuotteet waalenewat! Jos emme Jumalata saa missään kirkossa palwella, niin wetää joka yö yllemme äärettömän temppeli-laen, jossa waihtelewainen kuu saarnaa parannusta, ja tähti-joukko hiljaisesti rukoilee kanssamme! — Woimmeko rakkauden keskusteluissa koskaan wäsyä? Yksi myhäys mun Lowiisaltani antaa ainetta wuosi-sadoiksi, ja elämän aika on rientänyt ohitse, ennenkuin saan selwän yhdestä ainoasta kyyneleestäsi!

Lowiisa. Eikö sinulla sitten muita welwollisuuksia olekaan kuin rakkautesi waan?

Ferdinand (häntä halaten). Sinun rauhasi on pyhin welwollisuuteni!

Lowiisa (hywin wakawasti). Ole siis ääneti ja jätä minut yksinäni. Minulla on isä, jolla ei ole muuta rikkautta kuin tämä ainoa tytär — joka huomenna tulee kuuden-kymmenen wanhaksi — joka joutuisi presidentin koston alaiseksi!

Ferdinand (keskeyttäen hänet sukkelasti). Ja joka seuraa meidän kanssa. Elä siis enää wastustele, rakkaani! Minä menen nyt ja teen rahaksi kaikki kalliit kaluni, ja nostan summia isäni nimeen. Ryöwäriltä saapi warastaa, ja eikö hänen rikkautensa ole isän-maan weri-hikeä? — Kello yks yöllä tulee tähän waunut porttinne eteen. Te kiirehditte siihen, ja me pakenemme!

Lowiisa. Entä isäsi kirous, joka meitä seuraa jälestä? Kirous, sinä ajattelematoin, joka murhaajaakin ja roswoa kamoittaa, ja joka meitä kurjia pakolaisia kuin haamu seuraisi meri mereltä takaa? — Ei, rakkahani! Jos waan paha-teko

woipi sinut pysyttää minulle, niin on minulla wielä woimaa sinusta erota.

Ferdinand (seisoo yhdessä kohdin ja mumisee synkeästi). Oikeinko todella?

Lowiisa. Erota! — O, kuinka rajattomasti kauhea tämä ajatus on — se tunkee sydämen läpi kuin tulinen miekka ja woipi kuolemattoman hengenkin kuolettaa! — Ferdinand, sinusta erota! — Waan eihän kuitenkaan erota woi kestä, joka ei ole ollut luonamme ja ystäwämme, ja sinun sydämesi kuuluu sinun säätyysi. — Minä olin sitä wallatessani tehdä kirkon-warkauden, ja wawisten luowun nyt warastamastani kalusta.

Ferdinand (muoto wäännyksissä ja pureksien ala-huultansa). Luowut siitä nyt?

Lowiisa. En! Katso minua silmiin, rakas Walter! Elä niin katkerasti hammasta pure! Suo minun kehoittaa esi-merkilläni nääntywätä uskallustasi! Suo minun tänä hetkenä olla miehuullinen sankari — antaa isälle karannut poikansa takaisin — luopua liitosta, joka longistaisi maallisen järjestyksen saumoistansa. — Minä tässä olen rikoksen-alainen — minun sydämeni on ylpeillyt hulluilla, julkeilla, toiwoilla — onnettomuuteni on nyt rangaistukseni. Niin anna minun nyt edes jäädä siihen makeaan ja wiehättäwään luuloon, että näin muodoin tein uhrauksen — Ethän toki tätä nautintoa minulta tahdo raastaa?

Ferdinand (on ajatustensa hämmennyksessä temmannut käteensä wiulun ja koetellut sillä soittaa. — Nyt nyhtäisee hän kielet poikki, lyö wiulun sämäksi ja purskahtaa kowasti nauramaan.)

Lowiisa. Walter! Hywä Jumala! Mitä tämä on? Miehisty, armaani! — Tämä hetki — eron hetki — kysyy järkeä ja miehuutta! Sinulla on sydän, rakas Walter! Minä tunnen sen! Lämmin on rakkautesi kuin elämä, ja rajatoin kuin awaruus. — Anna se jolle-kulle arwoisammalle, jalosukuiselle — ja onnellisimmatkin waimot owat sitä kadehti-

wat — — (Alas-painaen kyyneleensä.) **Minua** ei sinun pidä enää näkemän — Tämä turhamainen pettynyt tyttö-raukka itkeköön surunsa yksinäisten muurien warjossa, hänen kyyneleistänsä ei pidä kukaan huolta. — Tyhjä ja kuollut on mun tulewaisuuteni — Kuitenkin tahdon aina silloin tällöin haistella menneen ajan surkastunutta kukka-myttyä. (Osoittaa hänelle kätensä, silmänsä syrjään kääntäen.) Jääkää hywästi, herra von Walter!

Ferdinand (hyppää huumeuksistansa ylös). Minä pakenen, Lowiisa! Etkö todella seuraa kanssani?

Lowiisa (on istuutunut kammarin perä-puoleen ja pitelee muotoansa käsillään). Welwollisuuteni käskee mun jäämään ja kärsimään.

Ferdinand. Käärme, sinä walehtelet! Sinua pitelee täällä mikä muu!

Lowiisa (sywimmän sisällisen kärsimyksen äänellä). Olkaa sitten sinä luulossa — ehkä se wähemmin waiwaa.

Ferdinand. Kylmä welwollisuus tulista rakkautta wastaan! — Ja minua pettäisit tällä werukkeella? — Joku lemmitty pidättää sinua, mutta onnetoin sinä ja hän, jos luulossani on perää! (Menee kiireesti pois.)

Wiides kohtaus.

Lowiisa yksinänsä.

(Hän istuu wielä jonkun aikaa waiti ja liikahtamatta tuolissa, nousee wiimein ylös, tulee edemmäksi ja katselee pelolla ympärillensä.)

Kuin wanhemmat niin kauan owat poissa! — Isä lupasi heti tulla takaisin, ja nyt on jo wiis hirmuista tuntia kulunut — Olisko' häntä kohdannut mikä tapa-turma — Mikä minulla on? — Miksikä käy henkeni näin raskaasti? (Nyt tulee Wurm huoneesen ja seisahtuu owen suuhun; Lowiisa ei keksi häntä.) Lieneekö tuo mitään — Se on waan kiihtyneen we-

reni kuwituksia — Kun mieli on kerran tullut kowasti liikutetuksi, niin näkee silmä joka nurkassa kummituksia.

Kuudes kohtaus.

Lowiisa ja Sihtieri Wurm.

Wurm (lähenee). Hywää iltaa, mamseli!

Lowiisa. Hywä Jumala! kuka siellä puhuu? (Käännätsen, keksii sihtierin ja peräytyy hämmästyneenä.) Kauheata, kauheata! Pelollista aawistustani seuraa onnettomin tosi. (Sihtierille ylen-katseellisella katsannolla.) Presidentiäkö te etsitte? Hän ei ole enää täällä!

Wurm. Etsin teitä, mamseli!

Lowiisa. Minua ihmettää, kun ette siis turulle mennyt!

Wurm. Miksikä juuri sinne?

Lowiisa. Morsiantanne kaakilta hakemaan.

Wurm. Hywä mamseli! te luulette minua syyttä —

Lowiisa (alas-painaen wihaisen wastuun). Mikä on nyt asianne?

Wurm. Tulen lähetettynä isältänne.

Lowiisa (hämmästyen). Minun isältäni? — Missä on isäni?

Wurm. Jossa hän ei kernaasti olisi.

Lowiisa. Jumalan tähden! Sukkelaan! Minua aawistuttaa pahoin — Missä on isäni?

Wurm. Wanki-huoneessa, koska sitä niin tietää tahdotte.

Lowiisa (katsahtaen ylös-päin). Se wielä lisäksi! Se lisäksi! — — Wanki-huoneessa? Ja minkä tähden wanki-huoneessa?

Wurm. Herttuan käskystä.

Lowiisa. Herttuanko?

Wurm. Jonka majesteetti on loukattu hänen ensimäisessä ministerissänsä ja —

Lowiisa. Mitä? Kuinka? O, kaikki-waltias!

Wurm. Ja joka tämän loukkauksen tahtoo tuntuwasti rangaista.

Lowiisa. Sitä wielä puutuimme! Sitä! — Aiwan oikein, minun sydämelläni oli wielä paitse majuoria yksi kallis olento maa-ilmassa, — niin kuinka sitä woitiin jättää liikuttamatta! — Majesteetin loukkaus — Taiwaallinen isä! Pelasta, pelasta uskoni, joka on waipumassa — Entä Ferdinand?

Wurm. Ottaa lady Milford'in eli kirouksen ja perintönsä menetyksen.

Lowiisa. Kauhea wapaus walita! — Ja kuitenkin on hän onnellisempi. Hänellä ei ole isää, jonka woi menettää. Waikka se, ett'ei ole isää, jo on kyllä suuri kirous, sekin! — Isäni loukannut majesteetin — sulhaseni saa ladyn eli kirouksen ja perintönsä menetyksen — Tämä on todella ihmeteltäwää! Täydellinen konnuus on myös täydellisyys — täydellisyys? Ei, tässä puuttuu wielä jotakin — — Missä äitini on?

Wurm. Kehruu-huoneessa.

Lowiisa (surkeasti naurahtaen). Nyt on mitta täysi! — Täysi, ja nythän minä olen wapaa — Puhtaaksi kuorittu kaikista welwollisuuksista — ja kyyneleistä — ja riemuista — wapautettu Jumalastakin — Enhän minä häntä enää tarwitse — (Hirmuinen äänettömyys.) Ehkä teillä on wielä joku sanoma? Puhukaa suunne puhtaaksi. Nyt woin minä kuulla jos mitä.

Wurm. Mikä tapahtunutta on, sen tiedätte.

Lowiisa. Niin muodoin en wielä kaikkea, mikä tulewaa on? (Taas äänettömyys, jolla ajalla hän katselee sihtieriä päästä alas asti.) Woi sinua mies-parka! Toimitat surkeata toimitusta, joka warmaan ei tee sinua autuaaksi. Onnettomia

tekeminen on jo kyllä kauheata, waan hirmuista on sen niille kuuluttaminen — korppina lonkkuminen ja wieressä seisominen, kun sydän-parka werta wuotaen sykkää kowan onnen wartaalla, ja kristityt ihmiset ahdistuksessansa epäilewät Jumalata. — Jumala minua warjelkoon! Waikka sinä joka ykki-tipusta, jonka näet maahan putoowan, saisit tynnörin kultaa, niin en sittenkään minä tahtoisi olla sinuna — — — Mitä woipi wielä tapahtua?

Wurm. En minä tiedä.

Lowiisa. Ette ole tietäwinänne — Tämä waloa karttawa sanan-saattaja pelkää sanojen sorinata, waan näkönne kolkko hiljaisuus puhuu jo onnettomuutta — Mitä on wielä jälellä? Ikään sanoitte, että herttua tahtoo tuntuwasti rangaista. Mitä merkitsette tällä sanalla tuntuwasti?

Wurm. Elkää kyselkö enempää.

Lowiisa. Kuule mies! Teloittajan luona olet sinä käynyt koulua. Kuinka muuten niin hywästi ymmärtäisit sowitella raudat wanki-rukan wärisewiin jäseniin, ja hänen sykkäwätä sydäntänsä ensin laupiuden kädellä hiwellä? Mikä odottaa isääni? — Jo se, minkä myhäellen sanot, ennustaa kuolemata; minkähän-näköistä se sitten on, jonka sisälläsi pidät sanomatta? — Sano sekin ulos! Pane kerrassa koko se musertawa paino hartioilleni! Mikä odottaa isääni?

Wurm. Hengen-asia.

Lowiisa. Waan mikäs se on? — Minä olen wiatoin, tietämätöin poloinen, enkä ymmärrä teidän peljättäwiä sanojanne. Mikä se on hengen-asia?

Wurm. Se on riita oikeudessa, jossa woipi pää mennä.

Lowiisa (wakawasti). Niin kiitoksia sanomastannel (Juoksee kiireesti toiseen kammariin.)

Wurm (seisoo hämmästyneenä). Mitä tämä merkitsee? Eihän tuo hupakko ottane —? — Perkele! Ei se sitä tee — Minä juoksen jälestä — mun täytyy wastata hänen hengestänsä. (Lähtemässä hänen jälestänsä.)

Lowiisa (tulee takaisin, päällys-waate päällä). Suokaa anteeksi, sihtieri, minun täytyy panna huoneet lukkoon.

Wurm. Ja minnekkä semmoisella kiireellä?

Lowiisa. Herttuan tykö. (Lähtee menemään.)

Wurm. Mitä? Minne? (Hämmästyneenä pitelee hän häntä kiinni.)

Lowiisa. Herttuan tykö. Ettenkö kuule? Juuri sen saman herttuan tykö, joka isäni tahtoo hengeltä tuomituttaa — Ei! ei tahdo, waan jonka täytyy tuomituttaa, sentähden että sitä muutamat konnat tahtowat; joka koko majesteetinloukkaus-juttuun ei anna muuta kuin majesteettinsä nimen ja ruhtinallisen alle-kirjoituksensa.

Wurm (nauraa kowasti). Herttuan tykö!

Lowiisa. Arwaan, mille nauratte — waan enhän minä sieltä armoa haekaan — Jumala warjele! en, en muuta kuin inhoa huudostani. Minä olen kuullut, että maa-ilman suuret eiwät ole tulleet tuntemaan sitä, mikä kurjuus on — eiwät tahdo sitä tuntea. Minä tahdon hänelle sanoa, mikä kurjuus on — tahdon hänelle kuwata kaikilla kuoleman kouristuksilla, mikä kurjuus on — tahdon hänelle luuta myöten ulwoa hirmuisella huudolla, mikä kurjuus on — ja silloin, kun kauhistus nostaa hänen hiuksensa pystyyn, silloin tahdon wielä lopuksi hänen korwaansa huutaa, että kuolon hetkenä ruhtinastenkin rinnan pitää röhistä, ja että wiimeisellä tuomiolla majesteettiä ja kerjäläisiä seulotaan yhdellä seulalla. (Lähtee menemään.)

Wurm (ilkeän-ystäwällisesti.) Menkää, menkää, hywä lapsi! Todella ette wiisaampaa woi tehdä. Minä oikein käsken ja kehoitan teitä, menkäte, ja minä annan teille wakuutukseni, että Herttua ottaa pyyntönne korwiinsa.

Lowiisa (seisattuu äkkiä). Mitä sanotte? — Te itse kehoitatte minua menemään? (Tulee kiireesti takaisin.) Hm! Mitä teen, poloinen? Jotain saatanallista siinä lienee, koska tuo

mies siihen kehoittaa — Mistä te sen tiedätte, että ruhtinas ottaa walitukseni korwiinsa?

Wurm. Kun hänelle armo-työstänsä on niin kaunis palkinto tarjona.

Lowiisa. Palkintoko? Mitä palkintoa woi hän ihmisellisyydestänsä waatia?

Wurm. Kauniista anojasta on palkintoa kyllä.

Lowiisa (seisoo liikahtamatta, sitten riutuwalla äänellä). O, waanhurskas Jumala!

Wurm. Isällenne ette toiwottawasti katsone tämän armollisen taksan jälkeen pannuksi liian korkeata hintaa?

Lowiisa (käwelee edes-takaisin, lewottomasti). Jaa, jaa! Se on tosi! Niitä suojelee totuudelta heidän oma kehnoutensa, niinkuin kerubim'in miekat — Auttakoon kaikki-waltias sinua, isäni! Tyttäresi woipi kuolla edestäsi, waan ei syntiä tehdä!

Wurm. Tämä lienee hänelle, mies-paralle, aiwan uutta — „Lowiisani," sanoi hän minulle, „on minut maahan langettanut! Lowiisani nostaa minut taas ylöskin!" — Minä juoksen, mamseli, hänelle wastuunne saattamaan! (On lähtewinänsä.)

Lowiisa (juoksee hänen perästänsä ja pidättää hänet). Elkää menkö! elkää menkö! Hiljaa! — Kuinka nopea tämä kiro-henki on, kun missä ihmisten häwittäminen on kysymyksessä! Minä olen hänet langettanut! Minun pitää nostaa hänet taas ylöskin! Sanokaa jotakin! Antakaa neuwoa! Mitä woin minä tehdä? Mitä pitää mun tehdä?

Wurm. Tässä ei ole kuin yksi ainoa keino!

Lowiisa. Ja se on?

Wurm. Jota isännekin pyytää —

Lowiisa. Isänikin? — Mikä keino se on?

Wurm. Se on teille helppo.

Lowiisa. Waikein kaikesta on minulle häpeä.

Wurm. Jos majuorin teette wapaaksi.

Lowiisa. Rakkaudestaanko? Pilkkaattenko te minua?

— Kuinka sitä wolhaan jättää minun ehtooni, jota minulta ja pakolla waadittiin?

Wurm. Ei tarkoitus, hywä mamseli, ole senkaltainen, Majuorin pitää luopua wapa-ehtoisesti.

Lowiisa. Sitä hän ei tee.

Wurm. Siltä se näyttää. Waan eihän asiassa teiltä rukoiltaisi apua, ell'ei tiettäisi, että te olette ainoa, joka woitte hänet siihen saattaa.

Lowiisa. Woinko minä häntä pakoittaa itseäni wihaamaan?

Wurm. Koetelkamme! Istukaahan!

Lowiisa (hätäytyneenä). Mies, mitä sinä hankit?

Wurm. Istukaahan ja kirjoittakaa! Tässä on kynä, paperia ja mustetta!

Lowiisa (istuksen hywin lewotoinna). Mitä minun pitää kirjoittaa? Kelle pitää mun kirjoittaa?

Wurm. Isänne teloittajalle.

Lowiisa. Haa! kuinka ymmärrät ihmis-mieltä kiduttaa! (Ottaa kynän.)

Wurm (sanelee kirjoitettawaksi). „Armollinen herra" —

Lowiisa (kirjoittaa wapisewalla kädellä).

Wurm. „Jo kolme iän-pituista päiwää on kulunut — on kulunut — siitä kun wiimeksi näimme toisiamme."

Lowiisa (hämmästyy, panee kynän pois). Kelle on tämä kirje?

Wurm. Isänne teloittajalle.

Lowiisa. O Jumala!

Wurm. „Siitä saatte syyttää majuoria — majuoria — joka minua kaiken päiwää wartioitsee kuin aarretta."

Lowiisa (hyppää ylös). Tämä on konnuus, jonka-kaltaista ei wielä ollut ole. Kelle on kirje?

Wurm. Isänne teloittajalle.

Lowiisa (käwelee, kässänsä wäännellen, edes-takaisin). Ei! ei! ei! Tämä on julmurin työtä sinulta, o Luoja! Rankaise ih-

mällä ihmisen tawalla, jos hän sitä loukkaa, waan miksi unserrat minut kahden hirmun wäliin? Miksi heitellään minua kuoleman ja häpeän keskesjä? Miksi on tuo weren-imijä perkele pantu minulle niskaan? — Tehkää, mitä teette! Min' en kirjoita sanaakaan!

Wurm (tempaa hattunsa). Kuin tahdotte, mamseli! Se on aiwan wapaassa ehdossanne.

Lowiisa. Ehdossaniko? — Ehdossani? — Mene pyöweli! Ripusta onnetoin helwetin kuohun ylle, pyydä häneltä mitä, ja pilkkaa Jumalata, ja sano sille onnettomalle että pyyntösi täyttäminen on hänen ehdossansa. — O, sinä tiedät kowin hywästi, että meidän sydäntä pidättäwät luonnon siteet niinkuin lujimmat kahleet. — Waan nyt on kaikki yhtä! Sanelkaa edellensä! Minä en käsitä enää mitään. Minä kuonnun yli-woimaisen helwetin alle. (Istuksen uudelleen.)

Wurm. „Kaiken päiwää wartioitsee kuin aarretta“ — Joko se on kirjoitettu?

Lowiisa. Lisää! lisää!

Wurm. „Eilen käwi presidenti meillä kotona. Oli lysti katsella, kuinka majuori telmi minun kunniani edestä.“

Lowiisa. Hywä! hywä! — Lisää waan, lisää!

Wurm. „Minä olin pyörtywinäni — pyörtywinäni — ja olin naurusta pakahtua.“

Lowiisa. Hywä Jumala!

Wurm. „Waan pian käypi tämä teeskentelemys minulle kärsimättömäksi — Kun waan pääsisin irti“ —

Lowiisa (lakkoo kirjoittamasta, nousee ylös, käwelee edes-takaisin, pää alhaalla niinkuin etsisi hän mitä lattialta; sitten istuksen hän taas ja kirjoittaa edellensä). „Pääsisin irti.“

Wurm. „Huomenna on hän palweluksessa — Pitäkää silmällä, milloin hän minun luotani lähtee, ja tulkaa entiseen paikkaan.“ Kirjoititteko „entiseen“?

Lowiisa. Kaikki kirjoitin!

Wurm. „Entiseen paikkaan, jossa teitä odottaa teidän hellästi rakastawainen — — Lowiisa."

Lowiisa. Nyt waan päälle-kirjoitus!

Wurm. „Herra Howi-marsalkki von Kalb'ille."

Lowiisa. Taiwaallinen isä! Tämä nimi on mun korwilleni yhtä wieras kuin nuo häpeälliset riwit sydämelleni! (Hän nousee ylös ja katsoo kauan aikaa kirjoitusta; wiimein osoittaa hän kirjeen sihtierille wäsyneen riutuwalla äänellä.) Tuoss' on nyt, hekkää tämä, hywä herra! Siinä annan nyt teidän käteenne kunniallisen nimeni — Ferdinand'ini — koko elämäni ilon ja riemun — Minä olen nyt kerjäläinen!

Wurm. Ei suinkaan! Elkää hätäytykö, rakas mamseli! Minä otan sydämellisen osan teidän kohtalostanne. Elkää — kuka-tiesi? — Woisinhan minä ehkä unhottaa jotkut tapaukset — Todella! Jumal' awita! minä kärsin kanssanne!

Lowiisa (katsoo häneen wakaasti ja teräwästi). Elkää puhuko loppuun, sihtieri! olitte toiwoa itsellenne jotakin kauheata.

Wurm (tahtoo hänen kättänsä suudella). Ehkäpä toiwoin waan tätä siewää kättä! — Mutta kuinka niin, kauheata?

Lowiisa (yläwästi ja julmasti). Siten, että minä hääyönä kuristaisin kulkkusi ja sitten hekkumalla painaisin pääni pyöwelin pölkylle. (Lähtee pois menemään, waan tulee kiireesti takaisin). Joko nyt on kaikki walmista? Joko laskette minut kouristanne?

Wurm. Wielä pikkuinen seikka waan, mamseli! Teidän pitää lähteä minun kanssani ja tehdä wala sen päälle, että aina sanotte tätä kirjettä wapaa-ehdolla tehdyksi.

Lowiisa. O Jumala, Jumala! Pitääkö sinun itsesi antaa se sinetti, jolla helwetin työt wahwistetaan? (Wurm wetää hänet pois.)

Neljäs Näytös.

Ensimäinen kohtaus.

Sali presidentin tykönä.

Ferdinand von Walter, awattu kirje kädessä, töytää sisään owesta, toisesta **Kammari-palwelija.**

Ferdinand. Onko marsalkki täällä ollut?

Palwelija. Herra majuori, herra presidenti kysyy teitä!

Ferdinand. Tuhat tulimainen! Minä kysyn, oliko marsalkki täällä?

Palwelija. Se armollinen herra istuu yläällä ja pelaa pharpa.

Ferdinand. Sen armollisen herran pitää kaiken helwetin nimessä heti tuleman tänne! (Palwelija pois.)

Toinen kohtaus.

Ferdinand yksin, kiireesti lukien kirjettä, milloin äkkiä tauoten, milloin wimmassa lentäen ympäri huonetta.

Se ei ole mahdollista! ei se ole mahdollista! Sen taiwaallisen kuoren alla ei woi olla niin perkeleellistä sydäntä — — Ja kuitenkin, kuitenkin! Jos kaikki enkelit astuisiwat alas ja hänen wiattomuutensa takaisiwat, jos taiwas ja maa, luonto ja luoja tulisiwat yhteen ja hänen wiattomuutensa takaisiwat, — niin on tämä kuitenkin hänen käsi-alaansa — Petos, jolla ei ole wertaa, jota ei ihmisyydessä tätä ennen ole kuultu eikä nähty! — Tämä oli siis syy, jonka tähden hän ei suostunut pakenemaan! — Sen tähden — o Jumala! nyt wasta herään, nyt wasta näen kaikki! Sen tähden luopui hän minun rakkaudestani niin suurella sankaruudella, ja minutkin oli se taiwaallinen kuori pettää!

(Juoksee kiireesti ympäri huonetta; seisoo sitten taas ajatellen.)

Kuinka hywin se minut tunsi! — Jokaiseen uskaljaasen

tunteesen, jokaiseen hellään liikuntoon wastasi! — Käsitti sydämeni hienoimmatkin kuituwat! — Talutteli minua kaikille rakkauteni kukkuloille ja oli minulle wastassa jokaisessa jyrkkäyksessä — — Hywä Jumala! ja kaikki tämä ei ollut muuta kuin teeskentelyä? — Teeskentelyä! — O, jos walheella on näin pettäwä karwa, miksi ei perkele jo ole walhellut itsensä taiwaasen?

Kun rakkautemme waarat hänelle julkasin, kuinka pettäwäisesti eikö se kawala silloin waalennut! Millä woitollisella arwoisuudella eikö hän lyönyt maahan isäni häwittömän pilkan, ja juuri sinä samana hetkenä tunsi hän itsensä wika-pääksi — Mitä? pyörtyikinhän se teeksenneltty kappale, ja pani siten totuuden sinetin walheelliselle käytöksellensä! Mitä kieltä rupeat nyt sinä, oikea helleys, tästä lähtien puhumaan, koska kiekailijatkin menewät tainneuksiin? Millä puolustamaan itseäsi, sinä wiattomuus, koska portotkin pyörtywät?

Hän tietää, minkä minusta on tehnyt. Hän on minun koko sisuni nähnyt. Ensimäisen suudelman punastuksessa tuli sydämeni silmissäni näkywiin — ja silloinkaan ei hän tuntenut mitään! tunsi ehkä waan teeksentelynsä woitto-riemun! — Ja minä onnellinen hullu luulin hänessä kaiken taiwaan halaawani! kaikki muut toiweeni oliwat waiti! Mieleni ei nähnyt muuta kuin ian-kaikkisuuden ja tämän tytön — Hywä Jumala, tällöin, juuri tällöin ei hän tuntenut mitään? ei tuntenut mitään muuta kuin että neuwonsa oliwat onnistuneet? ei muuta, kuin että hänen ihanuuttansa ihmeteltiin? Kosto ja kuolema! Ei mitään muuta, kuin että minä olin petetty!

Kolmas kohtaus.

Howi-marsalkki ja Ferdinand.

Howi-marsalkki (astuu sipsuttaen kammariin). Te olette, hywä ystäwä, tahtonut —!

Ferdinand (itsellensä möyryten). Sinun niskasi, konna, nurin wääntää! (Kowasti.) Marsalkki, tämä kirje on paraatilla warmaan pudonnut teidän taskustanne — ja minä (pahalla naurulla) kaikeksi onneksi löysin sen.

Howi-marsalkki. Tekö?

Ferdinand. Lystin sattuman kautta. Sopikaa pian Jumalanne kanssa!

Howi-marsalkki. Ettenkö näe, paroni, kuinka peljästyn!

Ferdinand. Lukekaa! lukekaa! (Uloten hänestä.) Jospa en enää kelpaakaan rakastajaksi, niin ehkä mä wielä kuitenkin menettelen parittajana. (Toisen lukiessa tulee hän lähelle seinää ja ottaa seinältä kaksi pistuolia alas.)

Howi-marsalkki (wiskaa kirjeen pöydälle ja tahtoo pötkiä matkaansa). Paha henki!

Ferdinand (taluttaa hänet käsi-puolesta takaisin). Odotappa wähän, hywä marsalkki! Sanomat owat hupaisia! Minä tahdon löytäjäistä! (Näyttäen hänelle pistuolit.)

Howi-marsalkki (hypähtää hämmästyen taka-perin). Ettenhän mitä hulluutta aikone, ystäwäni?

Ferdinand (kowalla, julmalla äänellä). Eihän se muu kuin hulluus ole, että semmoisen konnan kuin sinut aion toiseen maa-ilmaan lähettää! (Työntää toista pistuolia hänelle, ja wetää toisella kädellään nästyykin lakkaristansa.) Hekkää! Ottakaa nästyykin nurkasta kiinni! Se on sen kurwan antama.

Howi-marsalkki. Näinkö nästyykin yli? Te raiwootte? Mitä ajattelette?

Ferdinand. Ota tuo nurkka näppiisi, sanon minä! muuten ammut wäärin, pelkuri! — Kuinka se raukka wapisee! Sinun pitäisi, raukka, Jumalata kiittää siitä, että nyt ensin kerran saat jotakin pää-kalloosi! (Howi-marsalkki lähtee pakenemaan.) Hiljaa poikani! Ei sinua niin wähällä päästetä. (Hän juoksee edelle ja panee owen lukkoon.)

Howi-marsalkki. Huoneessako, paroni?

Ferdinand. Juuri kuin sinun kanssasi wiitsisi muurien

taakse mennä! — Huoneessa pamahtaa se sitä paremmin, ja tämä lieneekin ainoa kerta, jolloin sinä maa-ilmassa jotain kuuluwata saat aikaan — Liipase päälle!

Howi-marsalki (pyyhkii otsaansa). Ja te tahdotte kalliin henkenne näin alttiiksi antaa, toiwollinen nuorukainen?

Ferdinand. Liipase päälle, sanon minä! Minulla ei tässä ilmassa enää ole mitään tehtäwätä!

Howi-marsalki. Waan minullapa on sitä enemmän, rakkahin yhtäwäni!

Ferdinand. Sinulla, rentale? Mitä sinulla on? — Olla sinä naulana, johon ihmiset turhamaisuuttansa ripustawat? Yhdessä silmän-räpäyksessä seitsemän kertaa wenyä pitkäksi ja seitsemän kertaa kutistua pieneksi, kuin perhonen neulalla? Pitää kirjaa herrasi maki-käynnistä, ja olla hänen sukkeluuksiensa kyyti-konina? Yhtä hywähän se on, että minä wien sinut kanssani, niinkuin minkä kummallisen ulko-maan eläimen. Niinkuin kesyn apinan pitää sun kirottujen ulwontaan tanssiman, apporteeraaman ja kumarteleman, ja sukkelilla howi-konstillasi ian-kaikkista toiwottomuutta ilahduttaman.

Howi-marsalki. Kaikkia, mitä tahdotte, herra! — Mutta pistuolit waan pois!

Ferdinand. Millisenä se nyt tuossa seisoo, taa rakkauden-sankari! Seisoo kuudennen luomis-päiwän häpeäksi! Ikäskuin kehno patus hänessä olisi Luojan mestari-työtä kelwottomasti apinoinut! — Sääli waan, ikuinen sääli sitä aiworahtyistä, joka tässä kallossa piilee! Se rahtunen aiwoa apinan päässä ollen ol'si sen täydeksi ihmiseksi tehnyt; mutta tälle se aiwon-sipale ei woinut puoltakaan järkeä antaa. — Ja taalle taammoiselle antoi Lowiisa sydämensä! — Kauheata! — Käsittämätöintä! — — Miehelle, joka on tehty enemmän inhoittamaan waimoja kuin heissä mies-halua herättämään!

Howi-marsalki. O, Jumalalle kiitos ja kunnia! Se sanoo sukkeluuksia.

Ferdinand. Antaisinko hänen olla alpillansa! Armaitseisin häntä, niinkuin matoista armaitaan! Joka kun nähdään, niin ihmetellään Luojan wiisaita asetuksia, joka wielä loallakin ja rawalla tietää luonto-kappaleita ruokkia; joka oikeutten korpille ja niille, jotka majesteettien liassa ryypewät, aikanansa antaa elatuksen — Ihmeteltäwä tosiaankin on Luojan warowaisuus; hän on luonut luteet ja muut syöpäläiset ikäs-kuin poliisi-miehinä isompain eläinten ruumiit pahasta werestä puhdistamaan; ja wielä hengenkin maa-ilmaan palkkaa hän tämmöiset imijäiset poliisi-miehet, niinkuin taakin katala on — Waan (julmistuu uudestaan) minun kukkaseeni elkööt nämä syöpäläiset puuttuko, muuten minä ne (tarttuu marsalkiin ja pudistelee häntä kowasti) näin, ja näin, ja wielä näin litistän liiwaksi.

Howi-marsalkki (itseksensä huoaten). Hywä Jumala! joska tästä pulasta pääsisin! Ennen olisin sadan peninkulman päässä Paris'in Bicêtressä ennenkuin tämän-kynsissä!

Ferdinand. Sinä roisto! Jos se tyttö ei enää ole puhdas! Sinä roisto! Jos sinä nautitsit sitä, jota minä jumaloitsin! (raiwommasti) jos sinä hekkumoit siinä, jossa minä pysyttäydyin enkelinä! (Waikenee yht'äkkiä, waan sitten kauhistawasti.) Sinulle, roisto, olisi parempi paeta helwettiin kuin että minut kohtaisit taiwaassa! — Mihin määrään edistyit tytön kanssa? Tunnusta!

Howi-marsalkki. Päästäkäähän irti! Minä tunnustan kaikki!

Ferdinand. O, suloisempi mahtaa olla, sen tytön kanssa syntiä tehdä, kuin jonkun toisen kanssa taiwaallisesti huikennella — Jos se syntiin suostuisi, woisi hän sielun hinnan halwentaa ja hekkuman saattaa siweyden arwoiseksi. (Marsalkille painaen pistuolin sydäntä kohden.) Mihin määrään edistyit hänen kanssansa? Minä ammun, tahi tunnusta!

Howi-marsalkki. Ei se ole mitään — ei niin mitään! Malttakaa nyt mielenne yhdeksi minuutiksi! Te olette petetty! —

Ferdinand. Sinäkö, konna, minua wielä käsket mieltäni malttamaan? — Mihin määrään tulit hänen kanssansa? Tunnusta, eli olet kuoleman oma!

Howi-marsalki. Mon Dieu! Hywä Jumala! Puhunhan minä — kun waan kuulisitte! — Kuulkaahan — hänen isänsä — oma isänsä —

Ferdinand (julmemmin). Paritti tyttärensä sinulle, eikö niin? Ja mihin määrään tulit hänen kanssansa? Minä tapan sinut eli tunnusta!

Howi-marsalki. Te raiwootte. Ettenkä kuule mitään. Minä en ole koskaan edes nähnytkään häntä. En tunne häntä koko ihmistä. Enkä tiedä hänestä tuon taiwaallista.

Ferdinand (peräytyen). Et ole häntä koskaan nähnyt? Et tunne koko ihmistä? Etkä tiedä hänestä tuon taiwaallista? — Milleritär joutuu sun tähtesi hukkaan; sinä kiellät hänet kolmasti yhdessä henkäyksessä? — Pois sinä, kelwotoin mies! (Antaa hänelle pistuolilla kolahduksen ja surwaa hänet ulos huoneesta.) Sinun-laisiasi warten ei kruutia ole keksitty!

Neljäs kohtaus.

Ferdinand kauan oltuansa ääneti, jolla ajalla hänen näkönsä muuttuu hirmuisen päättäwäiseksi.

Hukkunut! onnetoin! — se olen minä. Sinä olet se myös. Jaa, jos minä hukun, hukut sinä myös — Kaikkein tuomari! elä waadi häntä minulta pois! Tyttö on minun. Tämän tytön edestä jätin minä sinulle koko maa-ilmasi, enkä pitänyt mitään lukua muusta ihanasta luomisestasi. Jätä tyttö minulle! — Kaikkein tuomari! Tuolla maa-ilmassa waikeroitsee miljonia sieluja sinun perääsi — käännä sinne laupiutesi silmä — minun anna yksin toimia kaikkein tuomari (Lewittäen suuresti kätensä.) Olisiko rikas, warakas luoja saita yhdeltä ainoalta sielulta, joka wielä päälle päätteeksi on keh-

noin hänen luomisessansa? — Tyttö on minun! Minä olin kerran hänen jumalansa, nyt olen hänen saatanansa!

(Silmänsä kamalasti luoden nurkkaan.)

Iän-kaiken hänen kanssansa wäännettynä kadotuksen piina-pyörälle — silmä karsaasti katsoen silmähän — tukat pystyssä tukkia wastaan — kauhistawa walituksemmekin yhdeksi ääneksi sulanunna — ja minä silloin uudistaen hellät hywäilyni häntä kohtaan, ja luetellen hänelle kaikki walansa — Jumala! Jumala! se wihkimys on kauhea — mutta ian-kaikkinen! (On töytäämässä ulos. Presidenti tulee sisään.)

Wiides kohtaus.

Presidenti ja Ferdinand.

Ferdinand (peräytyen). Oi! — isäni!

Presidenti. Oikein hywä, että tapaamme toisemme, poikani! Minä tulen sinulle ilmoittamaan jotakin iloista ja semmoista, josta, rakas poikani, oikein ihmestyt. Emmekö istu?

Ferdinand (katsoo kauan hänen silmiinsä). Isäni! (Hywin liikutettuna mennen hänen tykööнsä ja ottaen häntä kädestä.) Isä! (Suudellen hänen kättänsä, langeten hänen eteensä polwilleen.) O, hywä isäni!

Presidenti. Mikä sinulla on, poikani? Nouse ylös! Kätesi on kuuma ja wapisee!

Ferdinand (kiiwaasti ja helleydellä). Antakaa, isäni, anteeksi, kiittämättömyyteni! Minä olen kelwotoin raukka! Olen loukannut teidän hywyytenne! Teidän tarkoituksenne minua kohtaan oli niin isällinen — O! Teillä oli tietäjän mieli — nyt on se liian myöhäistä — anteeksi! anteeksi! siunatkaa minut, isä!

Presidenti (ottaa wiattoman katsannon). Nouse ylös, poikani! Sinä puhut asioita, joita en käsitä.

Ferdinand. Se Millerittär, isäni! — Oi, kuinka hy-

win te tunnette ihmiset — Teidän wihanne oli silloin niin oikea, niin jalo, niin isällisesti lämmin — isän lämmin into erehtyy waan tieltä — se Milleritär!

Presidenti. Elä piinaa minua, poikani! Minä kiroan kowuuttani: tulin nyt sitä sinulta anteeksi pyytämään! —

Ferdinand. Minulta anteeksi pyytämään! — Sanokaa ennen: kiroamaan minua — Pahaksumisenne oli wiisautta! — Kowuutenne oli hellä-sydämisyyttä — — — Se Milleritär, isäni —

Presidenti. On jalo-mielinen, rakastettawa tyttö! — Minä peruutan liian aikaisen epä-luuloni! Hän on woittanut kunnioitukseni!

Ferdinand (hyppää wäristen ylös). Mitä? tekin? — Tekin, isäni? — ja eikö se ole, isä, juuri kuin wiattomuus itse? — Ja rakastaa tätä tyttöä, on niin ihmisellistä!

Presidenti. Sano pikemmin: paha-teko olisi, häntä ei rakastaa!

Ferdinand. Ihmeellistä! Kummitus sinä! — Ja teillä kumminkin on teräwä silmä sydämet tutkimaan! ja waikka häntä katselitte wielä wihan silmillä! — Se on werratoin teeskentely-taito — Se Milleritär, isäni —

Presidenti. Ansaitsee olla minun tyttärenäni! Minä luen hänen siweytensä korkeaksi suwuksi, ja hänen kauneutensa kullaksi. Entiset luuloni wäistywät sun rakkautesi edessä — Hän olkaan sinun!

Ferdinand (töytää kiireesti huoneesta). Sitä wielä puutuin! wielä puutuin! — Jääkää hywästi, isäni! (Pois.)

Presidenti (mennen hänen jälestänsä). Elä mene, elä mene! Minne töytäät? (Pois.)

Kuudes kohtaus.

Hywin muhkea sali Ladyn tykönä.

Lady ja **Sohwi** tulewat sisälle.

Lady. Näitkö hänet siis? Tuleeko hän?

Sohwi. Ihan paikalla. Hän oli koti-waatteissaan ja aikoi waan kiireimmän mukaan pukea toiset waatteet päällensä.

Lady. Elä hänestä wirka mitään — ole waiti! Minä wapisen kuin pahan-tekijä, että tulen näkemään sen onnellisen, jonka sydämen tunteet owat niin hirmuisen yhden-laiset minun sydämeni kanssa — No, kuinka hän otti kutsumukseni wastaan?

Sohwi. Näytti hämmästywän, rupesi miettimään, katsoi minuun suurilla silmillä ja oli ääneti. Minulla oli wastuut walmisna hänen epäyksiinsä, waan katsahtaen minuun niin, että hämmästyin, wastasi hän: teidän emäntänne waatii minulta sitä, mitä aioin huomenna itse häneltä pyytää.

Lady (lewotoinna). Saat mennä, Sohwi! Surkuttele minua! Minun täytyy punastua, jos hän waan on tawallinenkin waimo, ja jos hän tawallista enempi on, menehtyä.

Sohwi. Waan, milady, muistakaa, kuka olette. Ottakaa syntynne, arwonne ja waltanne nyt awuksenne! Ylpeämmän sydämen pitää teissä korottamaan muun ylpeän asunne!

Lady (ajatuksissaan). Mitä se hupakko rupattaa?

Sohwi (wiekkaasti). Tahi sattumastako waan juuri tänään kalliimmat hohto-kiwet säde htiwät päältänne? Sattumastako waan juuri tänään puitte päällenne parhaimmat waatteet, sattumastako waan etu-huoneenne wilisewät palwelijoita ja lakeijoja, ehkä waan ei odoteta muita kuin sitä porwarin-tyttöä?

Lady (edes takaisin, wihoissaan). Paha henki! Lemmon seikka, että waimoilla waimon-heikkouksia näkemään on semmoiset ilwessen-silmät! — Mutta kuinka sywään, kuinka sywään enkö jo ole langennut, koska tuommoinen kappale arwaa ajatukseni!

Kammari-palwelija (tulee sisään). Mamseli Milleritär!

Lady (Sohwille). Pois sinä! Mene tiehesi! (Uhaten, kun tämä wielä wiiwyttteleksen). Pois! Etkö tottele? (Sohwi menee ulos, lady käypi kerran salin läpi.) Hywä! Oikein hywä, että mä wähän sain wereni liikkeelle! Nyt olen juuri semmoinen kuin tahdoin olla! (Kammari-palwelijalle.) Mamseli tulkoon sisään. (Palwelija menee. Lady heitäksen sohwalle ja ottaa herroiksi-huolimattoman aseman.)

Seitsemäs kohtaus.

Lowiisa Milleritär tulee ujosti sisään ja seisattuu kauas ladystä; **Lady** on selin häneen ja katselee häntä wähän aikaa wastassa olewasta peilistä.

Lowiisa. Armollinen rouwa, minä tulin käskystänne!

Lady (käännäksen Lowiisaan päin ja nyykäyttää hänelle wähän päätänsä, kylmästi ja ylpeästi). Ahaa! Oletko jo täällä? — Epäelemättä se mamseli — mikäpä teidän nimenne onkaan?

Lowiisa (wähän närkästyen). Miller on isäni nimi, ja teidän armo lähetitte hänen tyttärensä perään.

Lady. Oikein! oikein! nyt muistan — se poloinen soittajan tytär, josta wasta oli puhe. (Wähän ajan perästä itsellensä.) Sangen wiehättäwä, eikä kumminkaan mikään kaunotar. (Korkealla äänellä Lowiisalle.) Tule lähemmäksi, lapseni! (Taas itseksensä.) Silmät itkuun tottuneet — Kuinka rakastun noihin silmiin! (Taas kowasti.) Lähemmäksi — wielä lähemmäksi — Lapsi-kulta, sinä taidat peljätä minua?

Lowiisa (jalosti ja päättäwäisesti). En ollenkaan, milady! Minä en pidä lukua ihmisten juoruista.

Lady (itsellensä). Kappas waan! — tuon uppi-niskan on se saanut häneltä. (Kowasti). Teitä on minulle suositeltu, mamseli! Te olette muka jotain oppinut ja kuulutte ymmärtäwän käyttää itsenne — No niin. Minä uskon sen kernaasti — enkä millään muotoa soisi sitä walhettelijaksi, joka teidät minulle suositteli.

Lowiisa. Ja minä, milady, en kuitenkaan tunne ketään, joka rupeisi minulle suojelijoita etsimään!

Lady (konstikkaasti). Jospa ei suojelijan, niin eikö suojeltawankaan tähden?

Lowiisa. Se on minulle liian ylhäistä, milady!

Lady. Suurempi narrin-silmä, kuin häneestä woisi luullakaan! Lowiisa on nimesi, eikö niin? Ja kuinka wanha olet, jos kysyä saan?

Lowiisa. Seitsemännellä-toista.

Lady (nousee kiireesti ylös). No, sepä sen onkin! Seitsemännellä-toista! Siis rakkauden ensimäinen liikaus! — Ensimäinen heleä säwel ennen liikuttamattomasta kanteleesta — Ei mikään ole niin wiehättäwää — Istu, hywä tyttö, minä pidän sinusta. — Ja hänellenkin on tämä rakkaus ensimäinen — Eihän se siis kumma olekaan, jos saman aamuruskon säteet toinen toiseensa yhtywät? — (Hywin ystäwällisesti ja ottaen häntä kädestä.) Minä tahdon kun tahdonkin tehdä sinut onnelliseksi, rakas lapsi — (Taputtaen Lowiisata taswolle.) Sohwini menee naimiseen. Sinä saat hänen paikkansa — Seitsemännellä-toista! Ei se ole pysywäistä!

Lowiisa (suutelee hänen kättänsä). Minä kiitän teitä, milady, tästä armosta aiwan samoin kuin jos sen ottaisin wastaan.

Lady (hämmästyen). Katsoppa waan mokomata ryökkynätä! Muuten owat teidän säätyisenne neitsyet hywinkin onnelliset, että waan saawat palweluksen. — Milläs sinä sitten aiot henkeäsi elättää, kallis hemmukkani? Owatko nämä sormet kowan hienot työtä tekemään? Tuoko rahtunen kaunista näköä sinut niin ylpeäksi tekee?

Lowiisa. Näköni, armollinen rouwa, on yhtä wähän oma-tekemäni kuin säätyni!

Lady. Eli uskotko kuka-ties, ett'ei se koskaan lakastu? — Tyttö-parka, joka sen on päähäsi pannut, olkoon se kuka hywänsä — hän on narrannut teitä kumpaakin. Nuo kas-

woſt eiwät ole tuleſsa kullatut. Minkä peiliſt ſinulle wahwana ja ikuiſena kultana myö, on waan ohkainen ſilaus, joka ennen eli myöhemmin jääpi rakastajaſt käteen. — Mitäs ſitten teemme?

Lowiiſa. Ei muuta kuin surkuttelemme semmoista rakastajaa, joka tahtoi ostaa temantin sen wuokſt, että luuli ſen ympäryksen olewan kultaa.

Lady (ei huomaawinanſa tätä). Teidän ikäiſellänne tytöllä on aina kakſt peiliä yhden ajoin; toinen on oikea peili, toinen hänen ihmettelijänſä — jälkimäiſen notkea kohteliaiſuus korwaa hänelle edelliſen törkeän willpittömyyden. Oikea peili moittii esi-merkikſt rumaa rokon-arpea. Eikö mitä! sanoo toinen, ei ſe mikään rumuus ole, ſe on oikea kauneuden kuoppanen. Te, hywät lapſet, uskotte waan tätä jälkimäistä, sanoipa tuo edellinen mitä tahanſa, hyppäätte yhden tykö toiſen tykö, ettenkä wiimein enää muista, mitä mikin on ſanonut — — Mikſt katſot minuun niin?

Lowiiſa. Antakaa anteekſt, armollinen rouwa! — Minä olin juuri itkeä tuon hohtawan rubinin onnettomuutta, joka poloinen ei näy tietäwän että kantajanſa niin ankarasti nuhtelee turhamaiſuutta.

Lady (punastuen). Pyſykäämme aineessa, Lowiiſa! — Wartaloſt muhkeusko ſinua ſiis pidättää rupeemasta toimeen, joka on ainoa, jossa woiſit oppia tapoja ja maa-ilmata, jossa woiſit irtautua porwarilliſista epä-luuloistaſt?

Lowiiſa. Ja myös porwarilliſesta wiattomuudestani, milady!

Lady. Mitä joutawia! Ei rohkeinkaan mies uskalla meille tehdä häpeälliſiä esityksiä, jos emme itse häntä kehoita käytökſellämme. Näytä ſinä, mikä olet! Anna waan itſe itſelleſt kunnia ja arwo, niin minä takaan nuoruuteſt kaikesta wiettelystä wapaakſt.

Lowiiſa. Elkää pahastuko, armollinen rouwa, että uskallan epäillä tätä! Erästen rouwas-ihmisten palatſit owat

häwyttömimpäin huwitusten kodot. Kuka sitä uskoisi köyhän soittajan tyttärestä, hänellä olewan se sankaruus, että heitäksen keskelle pitalin-pesää, ja kuitenkin jää saastumatta? Kuka sitä woisi aawekkiakaan, että lady Milford pitää omalle tunnollensa alin-omaisen madon, että hän menettää rahaa sen waan edun edestä, että joka hetki woipi häpeästä punastua? — Minä puhun suoraan, armollinen rouwa! — Ihastuttaisiko teitä tosiaankin minun läsnä-oloni menneissänne huwituksinne? Woisittenko sitä kärsiä sieltä palatessanne? — — O parempi, parempi on, että annatte koko walta-kunnat meidät eroittaa — ja meret olla toinen toisemme wälillä! — Warokaa itseänne, milady! — Teille woisi tulla selwiäkin hetkiä, wäsymyksen hetkiä — katumuksen käärmeet saattaisiwat jolloin-kulloin pistellä poweanne, ja silloin — mikä tuska ja kiusa eikö se olisi teille, silloin katsella palkka-piikanne näössä sitä tyyntä rauhallisuutta, jolla wiattomuus puhtaan sydämen palkitsee. (Peräytyy askeleen.) Wielä kerran, armollinen rouwa! rukoilen teitä, antakaa anteeksi!

Lady (isosti liikutettuna käwellen). Paha henki, että hän tuommoista minulle sanoo! Lempo, että hänellä on oikein! (Tullen Lowiisan eteen ja häntä tihustaen silmiin.) Tyttö, sinä et woi pettää minua! Noin lämpimästi ei paljas wakuutus puhu! Noiden ajatusten takana piilee toinen hellempi asia, joka sinulle olletikin tekee minun palweluksseni inhoittawaksi, joka puheesi niin kiihdyttää, ja joka (uhaten) minun pitää saada ilmi.

Lowiisa (irtonaisesti ja jalosti). Ja jospa sen saattenkin ilmi? Ja jospa teidän ylen-katseellinen polkasunne herätti sen halwan madon, jolle Luoja kuitenkin antoi pistimen aseeksi? — Minä en pelkää teidän kostoanne, lady! Kurjuuteni on noussut niin suureksi, ett'ei suora-puheisuutenikaan enää woi sitä isontaa. (Wähän ajan perästä hywin wakawasti.) Te tahdotte minut nostaa alhaisen syntyni liasta. Tämän luulonalaisen armon peri-juurta en tahdo ruweta tarkoin tutkistelemaan. Tahdon waan kysyä, mikä miladyn saattoi minua pi-

tämään sinä turhamaisena lapsena, joka syntyänsä häweksisi? Mikä teille antoi luwan, tekeytymään minun onneni sepäksi, ennenkuin wielä tiesittenkään, suostuisinko minä wai en onneani ottamaan teidän kädestänne? — Minä olin hyljännyt kaiken maallisen ilon toiwomisen. Olin antanut onnelle anteeksi tylyytensä minua kohtaan — Miksi kehoitatte te minua uudestaan hänen lempiinsä? — Missä itse Jumala näyttää kaswonsa ihmiseltä peittäneen — miksi ihmiset siinä tahtowat olla näin julman laupeat? — Mikä on siihen syynä, milady, että teidän ylistetty onnenne onnettomuudelta näin kerjää ihmettelyä ja kadehtimista? — Onko epäilyksen katkeruus niin tarpeellinen teidän riemunne makeuden alaiseksi? — Niin suokaa minun siis jäädä sokeuteeni, joka ainoastaan woi minua lohduttaa kauheasta kohtalostani. — Onhan wesi-kiurukin niin onnellinen yhdessä ainoassa pisarassa kuin taiwaassa, niin onnellinen ja iloinen, ennenkuin hänelle kerrotaan walta-merestä, jossa uipi laiwastoja ja walas-kaloja! — — Waan onnelliseksihan te tahdotte minut tehdä? (Wähän ajan kuluttua yht'äkkiä tullen ladyn eteen ja kysyen:) Olettenko te onnellinen, milady? (Tämä wedäksen häneltä kiireesti ja hämmästyksissä, Lowiisa seuraa häntä ja pitelee kättänsä hänen rintaansa wasten.) Onko tämä sydän todella niin riemullinen kuin teidän säätynne? Ja jos me nyt waihtaisimme powen powehen ja kohtalon kohtaloon — ja jos minä lapsellisessa wiattomuudessa — ja jos minä tuntonne päälle — ja jos minä kuin äitiltäni kysyisin teiltä — neuwoisittenko minut waihtamaan kanssanne?

Lady (isosti liikutettuna heittäytyen sohwaan). Ihmeellistä? Käsittämätöintä! Ei! Tyttö! Ei! Tuota jaloutta et ole itsestäsi saanut, ja isäsi opettamaksi on se liian nuorellista. Elä kiellä! Sinull' on toinen opettaja —

Lowiisa (sukkelasti ja teräwästi häntä silmiin katsoen). Kummaapa se olisi, jos te, milady, nyt wasta keksisitte tämän opettajan, kun jo taannoin tiesitte minulle paikan neuwoa.

Lady (hyppää ylös). Tätä ei mikään kestä! — No niin!

koska en sinusta kumminkaan pääse irti. Minä tunnen hänet, opettajasi — tiedän kaikki — tiedän enemmän kuin siedän tietää! (Herkee yhtäkkiä puhumasta. Sitten kiiwaudella, joka kiihtyy enemmän ja enemmän.) Waan uskallahan, onnetoin, — uskallahan waan häntä wielä rakastaa eli antaa hänen itseäsi rakastaa! — Mitä sanon? — Uskalla waan häntä ajatella tahi yhtenä hänen ajatuksenansa olla — Minä olen woimallinen, onnetoin — peljättäwä, niin totta Jumala elää! Sinä olet hukassa!

Lowiisa (lujasti). Ilman pelastusta, jos te häntä pakoitatte teitänne rakastamaan.

Lady. Ymmärrän ajatuksesi, waan hänen ei pidä minua rakastaman! Minä tahdon woittaa tämän häpeällisen heikkouteni, sydämeni hillitä ja sinun sydämesi muruiksi musertaa — Louhia ja syweyksiä tahdon minä heittää teidän wäliinne; onnettomuuden henkenä tahdon minä halaista taiwaanne; minun nimeni on suuta antaessanne teidät peljästyttäwä toisistanne niinkuin kummitus pahan-tekijät peljästyttää; sinun nuori kukoistawa wartalosi on hänen halatessansa nuutuwa ja kuihtuneena maahan raukeawa — Minä en woi hänen kanssansa käsittää onnea — mutta ei sinunkaan sitä pidä käsittämän. Tiedä se, poloinen! Onnen kukistaminen on myös onnea!

Lowiisa. On onnea, jota te ette woi nautita, milady! Elkää laittako omaa sydäntänne. Siltä ette te woi panna aikaan sitä, millä minua nyt niin julmasti uhkaatte! Te ette woi kiusata yhtä poloista, joka ei ole teille tehnyt muuta pahaa kuin että on tuntenut samoin kuin te — Waan tuon liikutuksenne tähden rakastan minä teitä, milady!

Lady (joka nyt on selwinnyt). Missä olen? Missä olin? Mitä olen ilmoittanut? — Kelle olen mitä ilmoittanut? — O Lowiisa, jalo, korkea, taiwaallinen olento! Anna anteeksi minulle raiwoowalle — En minä tahdo yhtä hius-karwaasi loukata, lapseni! Pyydä, halua jotain! Minä tahdon sinua kä-

silläni kannella, ystäwäsi, sisaresi tahdon minä olla — Sinä olet köyhä — katso! (Ottaen muutamia hohto-kiwiä esille.) Nämä korut myön minä — myön waatteistoni, hewoseni ja waununi — Olkoon kaikki sinun, waan — luowu hänestä!

Lowiisa (peräytyen hämmästymällä). Pilkkaako se minua poloista, wai eikö hänellä olisikaan ollut mitään osaa siinä julmurin-työssä? Haa! näinpä minä wielä woisin ottaa sankarittaren muodon ja koristaa wiattomuuteni itselleni ansioksi. (Seisoo wähän aikaa ajatuksissaan, tulee sitten lähemmäksi ladyä, ottaa häntä kädestä ja katsoo lujasti häntä silmiin.) No, niin ottakaa hänet, milady! — — Wapaa-ehtoisesti annan minä teille sen miehen, joka helwetin koukuilla rewäistiin wertä wuotawasta sydämestäni. — — Kuka-ties ette itse sitä tiedäkään, milady, waan te häwititte nyt kahden rakastawaisen taiwaan, toisistansa kiskaisitte kaksi sydäntä, jotka Jumala yhdeksi loi; muserritte olennon, joka hänelle oli yhtä rakas kuin tekin, jonka hän loi iloitsemaan niinkuin teidätkin, joka häntä kiitti niinkuin tekin, eikä kiitä häntä nyt enää koskaan — Lady! Kaikkitietäwäisen korwaan kuuluu tallatun matosen wiimeisetkin kuolon-wäännykset — Ei se ole hänestä yhtä kaikki, jos sieluja hänen käsihinsä murhataan! Nyt olkaan Walter teidän! Nyt, milady, ottakaa hänet pois! Töydätkää hänen sylihinsä! Wiekää hänet alttarin eteen — Mutta elkää waan unhottako, että morsian-suutelunne wäliin kawahtaa itse-murhaajattaren haamu — Jumala on laupias — Minä en woi enää muuten auttaa itseäni! (Töytää ulos.)

Kahdeksas kohtaus.

Lady yksin, seisoo hämmästyksissä, tuijottaen owea kohti, josta Millerintytär oli juossut; herää wiimeinkin huumeuksistansa.

Kuinka se olikaan? Mikä minulle tapahtui? Mitä se onnetoin puhui? Wielä nytkin, o Jumala! wielä nytkin leikkelewät korwaani hänen hirmuiset, minua kiroawat sanansa:

ottakaa hänet pois! — Kuka, sinä onnetoin? Sun kuolin-waikeroimisesi lahjako — toiwottomuutesi perintökö? Hywä Jumala! Olenko minä niin sywään wajonnut — niin yht'äkkiä kaikilta ylpeyteni istuimilta kukistunut, että ahnaudella odotan, mitä kerjäläis-naisen hywä-sydämisyys wiskaa minulle kuolin-wuoteeltansa? — Ottakaa hänet pois! ja sen sanoo hän semmoisella äänellä, semmoisella katseella — Haa! Emilia! Sitäkö warten sinä ulkonit waimon-puolen rajojen yli? Sitäkö warten pidättelit itsellesi britannilaisen waimon ylpeätä nimeä, että kunniasi loistoisan rakennuksen pitää maahan wajota saksalaisen porwarin-piian korkeamman hyween rinnalla? — Ei! ylpeä onnetoin, ei! — Häwetä woipi Emilia Milford — waan ei koskaan anna itseänsä häwäistä! On minullakin woimaa, luopumaan!

(Käwelee juhlallisesti edes-takaisin.)

Lymyä nyt, sinä heikko, kärsimyksen-alainen waimo! — Jääkää hywästi, te suloiset unelmat rakkaudesta — Jalo-mielisyys yksinänsä olkoon tästä lähtien johdattajani! — — Tämä rakastawa pari on hukassa, tahi täytyy Milford'in luopua waatimuksistansa ja erota ruhtinan sydämestä! (Wähän ajan kuluttua, wilkkaasti.) Teko on tehty! — Poistettu se kauhea este — Katki kaikki siteet minun ja herttuan wälillä, juurinensa rewäisty sydämestäni tämä raiwoowa rakkaus! — — Minä palajan takaisin sinun sylisi, siweys! — Ota katuwainen tyttäresi wastaan! — Haa, kuinka mieleni minusta tuntuu hywältä! kuinka sydämeni yht'äkkiä niin kewyeltä ja iloiselta! — Suurena, kuin alas-menewä aurinko, tahdon minä tänäpäiwänä laskeutua korkeuteni kukkulalta, herrauteni kuolkoon rakkauteni kanssa, elkään mikään muu kuin sydämeni seuratko minua maan-pakolaisuuteeni. (Päättäwäisesti mennen kirjoitus-pöytänsä [illegible]) Nyt heti pitää sen tapahtuman — nyt paikalla, ennenkuin sen rakkaan nuorukaisen näkö uudestaan nostaa werisen taistelun sydämessäni.

(Istuksen ja alkaa kirjoittaa.)

Yhdeksäs kohtaus.

Lady. Kammari-palwelija. Sohwi, sitten **Howi-marsalkki,** wiimein **palwelus-wäki.**

Kammari-palwelija. Howi-marsalkki von Kalb seisoo etu-huoneessa ja on asialla herttualta.

Lady (kirjoittamisensa kiihkossa). Ylös pitää hänen kawahtaman, sen ruhtinallisen pöpön! Todella! Tämä päähäni astunut ajatus onkin niin hullu, että se kyllä woipi hajoittaa tuommoisen ruhtinallisen kallon. — Hänen howi-elättinsä joutuwat siitä wimmaan. — Koko maa tulee kuohumaan.

Kammari-palwelija ja Sohwi. Howi-marsalkki, milady!

Lady (käännäksen heihin päin). Kuka? Mitä? — Sitä parempi! Hänen-kaltaisensa olennot owat luodut säkkiä kantamaan. Hän on terwe-tullut.

Kammari-palwelija (pois).

Sohwi (huolellisna läheten). Jos en tarwitsisi pelätä, milady, olewani liian rohkea — (Lady kirjoittaa edellensä.) Millerittär tuli semmoisella wauhdilla tyköänne — teidän kaswonne hohtawat — te puhutte itseksenne. (Lady waan kirjoittaa.) Minua peloittaa — Mitähän on tapahtunut?

Howi-marsalkki (tulee sisään, kumartelee tuhansin kerroin ladyn selälle; kun tämä ei keksi häntä, tulee hän lähemmäksi, seisattuu hänen tuolinsa taakse, koettelee saada hänen hameensa helman käteensä ja suutelee sitä, pelollisesti suhahtaen.) Serenissimus —

Lady (hiekoittelee kirjoituksensa ja lukee sen läpi). Hän on minua moittiwa kiittämättömäksi kappaleeksi — minä muka olin orpo ja turwatoin. Hän nosti minut kurjuudesta — kurjuudestako? — Inhoittawa muutos! — Rewi palasiksi hywätöitesi luettelo, wiettelijä! Minun ikuinen hä[illegible]ni maksaa ne sinulle koron kanssa.

Howi-marsalkki (kaikilta puolin turhaan koeteltuaan tulla ladyn näkywiin.) Milady näyttäwät olewan wähän distraite —

Minu täytynee siis itseni olla niin rohkea. Hywin kowasti.) Serenissimus lähettäwät minut, milady, kysymään, pitääkö tänä iltana oleman vauxhall tahi saksalainen kometia?

Lady (nousee nauraen ylös). Jompi kumpi, enkelini! — Sillä wälin toimittakaa herttuallenne tämä kirjoitus makiaisiksi! (Sohwille.) Sinä, Sohwi, käske waljastamaan hewoset, ja kutsu kaikki palwelus-wäkeni tänne saliin koolle —

Sohwi (menee hämmästyksissä pois). O taiwas! Mitä aawistan! Mitä tästä wielä tulee?

Howi-marsalkki. Te olette liikutettu, armo?

Lady. Sitä wähemmin on tässä walheltu — Hurraa, herra howi-marsalkki! Nyt on yksi wirka-paikka awonainen. Myötä-tuuli parittajoille! (Marsalkin epäilyksellä katsellessa paperia.) Lukekaa, lukekaa! Minä tahdon, ett'ei sen sisällystä pidetä salassa!

Howi-marsalkki (lukee, jolla wälin ladyn palwelijat kokoutuwat perälle):

„Armollisin herra!

„Se sowinto, jonka te niin kewyt-mielisesti rikoitte, ei „woi enää minuakaan sitoa. Teidän maanne onnellisuus oli „minun rakkauteni ehto. Kolme wuotta olin minä petoksissa. „Nyt on side lähtenyt silmiltäni. Minua inhoittawat armo-„lahjat, jotka wuotawat alamaisten kyyneleistä. — Kääntä-„kää rakkautenne, jota minä en enää woi wastata, itkewän „maanne puoleen, ja oppikate britannilaiselta ruhtinat-„tarelta laupeutta saksalaista kansaanne kohtaan. Yhdessä „tunnissa olen jo rajan takana. Johanna Norfolk."

Kaikki palwelijat (mumisewat hämmästyneinä). Yhdessä tunnissa rajan takana!

Howi-marsalkki (panee säikähtyneenä paperin pöydälle). Warjele Jumala minua tätä wiemästä, armollinen rouwa! Sen wiejän kaulaa kutkuttaisi yhtä paljon kuin sen kirjoittajan on kutkuttanut.

Lady. Sekö sinulla on huolena, kultainen mies-parka!

— Minun neuwoni on, että kirje leiwotaan lintu=pasteiaan, niin Serenissimus löytäisi sen talrikiltaan —

Howi=marsalkki Ciel! Mikä rohkeus! — Ajatelkaa toki, muistakaa toki, mihin disgraciin näin joudutte, lady!

Lady (käännäksen palwelus=wäkeensä päin ja puhuu seuraawan sisimmällä liikutuksella.) Te seisotte hämmästyneinä, hywät ystäwät, odotatte huolellisina, kuinka tämä asia selwiää. — Tulkaa lähemmäksi, rakkaani! — Te palwelitte minua rehellisesti ja mielellänne, katsoitte minua useammin silmiin kuin kukkaroon; kuuliaisuus oli teidän halunne, ylpeytenne oli lempeni! — — Että teidän uskollisuutenne muiston pitää myös olla minun alennukseni muisto! Surkea kohtalo, että minun pimeimmät päiwäni oliwat teidän onnellisimmat päiwänne! (Itku silmin.) Minä lasken teidät palwelukseestani, hywät lapset! — — Lady Milford'ia ei enää ole, ja Johanna Norfolk on liian köyhä maksamaan welkaansa — Howi=mestarini jakakoon rahani ja kalliit kaluni teidän kesken — Tämä palatsi jääpi herttualle — Köyhin teistä on tästä lähtewä rikkaampana kuin hänen emäntänsä. (Hän osoittaa heille kätensä, jota kaikki perätysten liikutettuina suutelewat.) Minä ymmärrän ajatuksenne, rakkaat ystäwät — Eläkää terwennä! Hywästi! hywästi! (Tointuu liikutuksestaan.) Jo kuulen waunujen tulewan. (Irraltaa itsensä, lähtee menemään, howi=marsalkki asettuu hänen eteensä.) Laupiuden mies, wieläkö sinä seisot täällä?

Howi=marsalkki (joka kaiken aikaa peräti hämmästyneenä on katsellut paperia). Ja tämä piljetti pitää minun antaa hänen korkeutensa aiwan omiin korkeihin käsiin?

Lady. Laupiuden mies! aiwan omiin korkeihin käsiin, ja sano wielä aiwan omiin korkeihin korwiin, että kun minä en woi awo=jaloin Lorettoon mennä, niin tahdon päiwä=palkan edestä tehdä työtä, puhdistuakseni siitä häpeästä, kerran hallinneeni häntä.

(Hän menee joutuun pois. Kaikki muut hajoawa hywin liikutettuina.)

Wiides näytös.

Illalla tulen ajalla kammarissa soittajan kotona.

Ensimäinen kohtaus.

Lowiisa istuu ääneti ja hievahtamatta pimeässä sopessa kammaria, pää kättä wasten. Hywän ajan kuluttua tulee **Miller** lyhti kädessä, katselee hätäisesti ympäri huonetta, Lowiisata hawaitsematta, panee sitten lakkinsa ja lyhdin pöydälle.

Miller. Ei lastani ole täälläkään! Ei täälläkään. — Kaikki kadut olen käwellyt läpi, käynyt kaikissa tuttawissamme, kysellyt kaikilla portilla — tytärtäni ei ole nähty missään! (Wähän ajan perästä.) Ole kärsiwällinen, onnetoin isäparka! Odota, kunne aamu tulee. Kuka-ties wirta silloin tuopi lapsesi rantaan. — O Jumala! Sydämeni taisi liian paljon rakastua tähän tyttäreen! — Se rangaistus olisi kowa! Kowin kowa, taiwaallinen isä! En huoli napista, taiwaallinen isä, waan rangaistus on kowa! (Laskeksen huoaten tuoliin.)

Lowiisa (puhuu sopelta). Oikein sanoit, kurja wanhus! Opi ajoissa kalliimpasikin kadottamaan.

Miller (hyppää ylös). Siellä kö sinä olet, lapseni? Sinäkö sitä olet? — Mutta miksi näin yksinäsi ja ilman walkeatta?

Lowiisa. En sen tähden yksinäni ole. Kun oikein pimeä on yltä ympärini, silloin wasta minulla paraat wieraat käywätkin.

Miller. Jumala warjelkoon! Ainoastaan tunnon-mato liikkuu yhdessä yö-huuhkajan kanssa. Syntiset ja pahat henget karttawat waloa.

Lowiisa. Ian-kaikkisuus myös, isä, joka ilman apumiehittä puhelee sielun kanssa!

Miller. Lapsi, lapsi! mitä puhetta se on?

Lowiisa (nousee ylös ja tulee edemmäksi). Minä olen kamp-

paillut kowan kamppauksen! Sinä tiedät sen, isä! Jumala antoi minulle woimaa! Kamppaus on päättynyt! Isä, waimon puolta sanotaan heikoksi ja araksi! Elä sitä enää usko. Me säikähdämme ehkä hämä-häkkiä, waan sitä mustaa kummitusta mätänemistä woimme me leikillämme syleillä! Se sinulle tiedoksi, isä! Lowiisasi on lystimäinen!

Miller. Kuule, tyttäreni! minä soisin että ulwoisit; niin olisit minulle otollisempi.

Lowiisa. Kuinka minä hänet narraan, isä! Kuinka minä sen tyrannin petän! — Rakkaus on kawalampi kuin häjyys ja uskaljaampi — sitä ei hän tiennyt se surkea-onninen mies — O, he owat kyllä sukkeloita, niin kauan kuin heillä waan on tekemistä pään kanssa; waan niin pian kuin sydämehen ryhtywät, käywät ne konnat tyhmiksi — — Walalla luuli hän lukitsewaan petoksensa! Walat, isä, sitowat tosin eläwäisiä, waan kuolossa sulaa walankin rautainen side! Ferdinand on tulewa tuntemaan Lowiisansa! — Wietkö, isä, minulta tämän piljetin paikkaansa? Oletko niin hywä?

Miller. Kelle, tyttäreni?

Lowiisa. Kummallinen kysymys! Awaruuteen ja minun sydämeeni ei tahdo mahtua yksikään ajatus hänen päällensä — Kellenkäs muille sitten mitä kirjoittaisin?

Miller (lewottomasti). Kuule, Lowiisa! Minä awaan kirjeen!

Lowiisa. Kuin tahdot, isä! — waan sitä et paljon wiisastu. Puustawit owat sinä kuin kylmät kuolleen-ruumiit ja eläwät waan rakkauden silmissä.

Miller (lukee). „Sinä olet petetty, Ferdinand! — Wer„ratoin pahuus ratkasi sydämemme liiton, waan hirmuinen „wala sitoo minun kieleni, ja isäsi on joka paikkaan asettanut „kuuntelijoitansa. Kuitenkin, jos sinulla on uskallusta, rak„kahani! — Minä tiedän toisen maan, jossa walat eiwät enää „sido ja johon hänen kuuntelijansa eiwät pääse." (Miller taukoo ja katsoo wakaisesti hänen silmiinsä.)

Lowiisa. Miksi niin minuun katsot? Lue kaikki, isä.

Miller. „Waan uskallusta pitää sinulla olla, jos tah„dot käydä pimeätä tietä, jossa sinulle ei loista muuta waloa „kuin Lowiisa ja Jumala. — Sinun pitää tuleman sulana „rakkautena, jättää tähän maahan kaikki toiweesi ja kaikki „pauhaawat halusi; et mitään muuta tarwitse sinne kuin sydä„mesi. Jos suostut — niin tule silloin kuin kello lyöpi kak„sitoista Karmelitein tornissa. Jos sinua peloittaa — niin „pyyhki pois sana wahwa miesten sanastosta, sillä tyttö tekee „sinulle häpeät." (Miller panee piljetin pois, katsoo kauan suruisella katsannolla eteensä, wiimein käännäksen hän tyttäreensä päin ja sanoo matalalla, murtuneella äänellä:) Ja se toinen maa, tyttäreni, on?

Lowiisa. Etkö sitä tiedä? Etkö wieläkään sitä tiedä? isäni? — Ihmeellistä! Se maa on oikein etsiä maalattu. Ferdinand löytää sen.

Miller. Hum! Puhu selwemmin!

Lowiisa. Sille en paikalla löydä oikein suloista nimeä. Waan elä peljästy, isä, jos kamoittawan sanon. Se maa — Oi, miksi ei rakkaus ole saanut kappaleille nimiä antaa! sen ihanimman olisi se tälle antanut. Tämä toinen maa, hywä isäni — anna sanoani — tämä toinen maa on hauta.

Miller (hoippuen tuoliin). O hywä Jumala!

Lowiisa (menee hänen tyköönsä ja pitelee häntä). Elä toki, isä kulta. Se on waan huuraa, joka sanan päälle laskeksen — Se pois, ja morsius-wuode tulee esiin, jolle aamu lewittää ruusuisen peitteensä ja kewät heittelee kukka-myttyjänsä. Ainoastaan ulwowa syntinen saattoi kuolon luu-rangoksi parjata; ei, kuolo on suloinen, sievä poikanen, kukoistawa, niinkuin rakkauden jumala maalataan, ei waan niin kawala — hiljainen, kuulijainen henki, joka wäsyneelle matka-miehelle tarjoo käsi-wartensa nojaksi, awaa ian-kaikkisen ilon loistoisan howin, ystäwällisesti nyykäyttää päätään ja katoo.

Miller. Mikä on sinulla aikeena, tyttäreni? — Tahdot omin käsin päiwäsi lopettaa.

Lowiisa. Elä sitä niillä sanoilla mainitse, isä! Tahdon luopua seurasta, jossa minua ei hywästi suwaita — karata paikkaan, josta en enää woi olla poissa — onko sekin syntiä?

Miller. Itse=murha on suurin synti, lapseni! — Se ainoa synti, jota ei enää woi katua, koska siinä kuolema ja paha=teko tapahtuwat yhden ajoin.

Lowiisa (seisattuu hämmästyksissä). Kauheata! — Waan eihän se toki niin äkkiä mene. Minä hyppään jokeen, isä, ja pudotessani rukoilen Jumalalta kaikki=waltiaalta armoa!

Miller. Se on, sinä kadut warkauden, niin pian kuin warastetun olet saanut kätköön — Tyttäreni! tyttäreni! Muista, ett'et pilkkaa Jumalata juuri silloin kuin häntä enimmin tarwitset. O, sywään, sywään olet langennut! — Sinä herkesit rukousta harjoittamasta, ja laupiuden isä otti kätensä sinusta pois!

Lowiisa. Onkos rakkauskin sitten rikos, isä?

Miller. Kun Jumalata rakastat, niin et koskaan rakasta rikokseksi asti. — — Sinä olet minut sywälle painanut, kuka=ties hautaan saakka. — Waan olkaan, en tahdo sydäntäsi wielä enemmän raskauttaa. — Tyttäreni, minä puhuin taannoin jotain. Luulin olewani yksinäni. Sinä kuulit ajatukseni, ja mikspä sitä enää pitäisinkään salassa? Sinä olit epä=jumalani! Kuule, Lowiisa, jos sinulla wielä on sydäntä tuntemaan isän tunteita — Sinä olit minulle kaikki! Nyt olet menettämäisilläsi ei omaa tawaratasi, waan minun koko omaisuuteni. Katso, kuinka hiukseni alkawat käydä harmaiksi. Se aikaa lähenee minua wähitellen, jolloin meille isille tulee hyödyksi se pää=oma, jonka lastemme sydämiin olemme säästäneet. — Tahdotko tämän pää=oman minulta kawaltaa, Lowiisa? Tahdotko isäsi kaiken omaisuuden kanssa lähteä karkuun?

Lowiisa (suutelee hänen kättänsä sywimmästi liikutettuna). En, en millään tawalla, rakas isä! Minä menen suuren welan alaisena tästä maa=ilmasta ja tahdon sen ian=kaikkisuudessa paraten maksaa.

Miller. Ajattelee perään, etkö sinä ehkä erehdy, lapseni! (Wakaasti ja juhlallisesti.) Tokkohan me siellä tulemmekaan yhteen? — — Kas, kuinka kalwenet! — Lowiisani arwaa itsestänsä, että minä häntä toisessa maa-ilmassa en enää tawoitakaan, koska minä sinne en lähde semmoisella kiireellä kuin hän. (Lowiisa juoksee hänen syliinsä, wawisten. Hän painelee lämpimästi häntä rintaansa wasten ja jatkaa liikuttawalla äänellä.) O tyttäreni, tyttäreni! langennut, kuka-ties jo hukkunut tyttäreni! Ota korwiisi isäsi totiset sanat! Minä en woi sinua wartioida. Minä woin sinulta ottaa weitset pois, waan sinä woit itsesi neulalla surmata. Myrkystä woin sinut warjella, waan sinä woit kuristaa itsesi helmi-rihmalla. — Lowiisa — Lowiisa — ainoastaan waroittaa woin sinua wielä — Tahdotko sille kannalle joutua, että se pettäwäinen kuwa sydämestäsi luopuu wasta ajan ja ian-kaikkisuuden hirmuisella sillalla? — Uskallatko kaikki-tietäwäisen istuimen eteen mennä walhetellen: *sinun tähtesi*, luojani, läksin tänne — waikka syntiset silmäsi etsiwät rakkahasi kuolewaista kuorta? — Ja kun tämä sawi-jumalasi, silloin matona niinkuin sinäkin, mataa tuomarin jalkojen juureen, kieltää sinun jumalattoman luottamuksesi häneen ja osoittaa sinut rukoilemaan ian-kaikkista laupiutta, jota hän onnetoin tuskin itsekään saa — kuinkas silloin? (Painawammin, kowemmasti.) Kuinka silloin, onnetoin? (Hän puristaa häntä rintaansa, katsoo wähän aikaa lujasti häntä silmiin, heittää hänet sitten yht'äkkiä.) Nyt en tiedä enkä woi enää mitään — (nostetulla oikealla kädellä) enkä woi sinulle, herrani ja tuomarini, enempää wastata tästä sielusta. Tee lapsi-parka, mitä tahdot. Tekey solakalle nuorukaisellesi uhriksi, niin että pahat henkesi iloitsewat ja enkelisi sinusta luopuwat. — Mene, mene sinne, kunne aiot! Pane kaikki syntisi päällesi, pane wielä tämä wiimeinenkin, kauhein kaikista, päällesi, ja jos kuormasi wielä tuntuu keweältä, niin tehköön minun kiroukseni painon täydeksi. — Tuoss' on sinulle weitsi, pistä se sydämeesi, ja (tahtoo itkien töydätä ulos) isäsi sydämeen!

Lowiisa (hyppää ylös ja juoksee hänen perästänsä). Isä, elä mene! Oi isäni! — Että helleys pakoittaa wielä julmemmin kuin tyrannin-raiwo! Mitä pitää minun tehdä? En woi! Mitä teen?

Miller. Kun majnorisi suudelmat polttanewat sinua kuumemmin kuin isäsi kyyneleet, — niin kuole!

Lowiisa (tuskallisesti kamppailtuaan, wakawasti.) Isä! Tuoss' on käteni! Minä tahdon — Jumala! Mitä teen? mitä tahdon minä! Isä, minä wannon — woi minua, woi pahantekijätä, minne taiwun! — Isä, olkaan sitten — Ferdinand — Jumala sen näkee! — Niin häwitän wiimeisenkin muiston hänestä. (Repii kirjeensä.)

Miller (waipuu ilosta juopuneena hänen kaulaansa). Kas se on minun tyttäreni! Katso ylös! rakastajaa olet nyt köyhempi; sitä wastaan olet isäsi tehnyt onnelliseksi. (Itkien ja nauraen halaellen häntä.) Lapsi, lapsi! Tätä onnellista päiwää elämässäni en ole ansainnut! Luoja tiesi, kuinka minä huono mies tämän enkelin olen saanut! — Lowiisani, onnellisuuteni! Hywä Jumala! En minä rakkautta paljon ymmärrä, waan että siitä luopuminen mahtaa olla tuskallista — sen werran minäkin wielä ymmärrän!

Lowiisa. Mutta pois tästä maasta, isä! — Pois tästä kaupungista, jossa kumppalini pilkkaawat minua ja hywä nimeni iäksi on mennyt — Pois, pois, kauas pois tästä paikasta, jossa on niin monta muistoa kadonneesta onnestani. Pois, jos se on mahdollista! —

Miller. Minne waan tahdot, tyttäreni! Jumalan leipä kaswaa joka paikassa, ja korwia antaa hän myös kuuntelemaan wiuluani. Menkään kaikki hukkaan — Minä teen sinun tuskasi kertomuksen wirreksi, laulan sitten laulua tyttärestä, joka isänsä tähden särki sydämensä — sitä laulaen kerjäämme sitten owi owelta, ja almut maistawat suloisilta itkewäisten käsistä.

Toinen kohtaus.

Ferdinand edellisten tykö ön.

Lowiisa (hoksaa hänet ensiksi ja wiskautuu kowasti huutaen Miller'in kaulaan). Herra Jumala! Tuossahan se on! Minä olen hukassa!

Miller. Missä? kuka?

Lowiisa (osoittaa, näkönsä pois-kääntäen, majuoria ja painaksen lujemmin isäänsä wasten). Hän! hän itse — Pidä silmällä, isä — Se on tullut minua murhaamaan!

Miller (keksii hänet peräytyy). Mitä? Te täällä, paroni?

Ferdinand (tulee hiljaa lähemmäksi, taukoo Lowiisan kohdalla, ja katsoo häneen kyselewällä jäykällä katsannolla sitten wähän ajan kuluttua sanoo). Hämmästynyt oma-tunto, kiitoksia sinulle! — Tunnustuksesi on hirmuinen, waan nopea ja warma, ja päästää minut häntä kiduttamasta! Hywää iltaa, Miller!

Miller. Mutta Jumalan tähden! Mitä te tahdotte, paroni? Mikä teidät tänne tuo? Mitä tämä päälle-tunkeuminen merkitsee?

Ferdinand. Muistan mokoman ajan, jolloin minua odotettaessa päiwä jaettiin minuuttiinsa, jolloin ikäwä minun perääni ripustihen hitaan seinä-kellon painoihin, sille muka joutua lisätäksen, ja jolloin wartioitiin sitä suonen-tykäystä, jonka ajalla minä tulisin. — Mistä tulee se, että minun nyt sanotaan tunkeuwani?

Miller. Menkää, menkää pois, herra paroni! — Jos sydämessänne wielä on kywenkään ihmisyyttä jälellä, jos ette tahdo kuolijaksi kuristaa häntä, jota sanotte rakastawanne, niin paetkaa, elkääkä wiipykö täällä yhtä silmän-räpäystä enempää! Siunaus pakeni huoneestani, niin pian kuin te sihen jalan astuitte. Te toitte onnettomuuden majaani, jossa ennen waan ilo ja tyytywäisyys asuiwat. Ettenkö wieläkään ole tyytywäinen? Wieläkö haawaakin tahdotte repiä, jonka ainoa lapseni sai teidän onnettomasta tuttawuudestanne?

Ferdinand. Kummallinen isä, nyt tulen juuri tyttärellesi iloista sanomaa tuomaan!

Miller. Uusia toiwoja ja uusi pettymys! — Mene sinä, onnettomuuden sanan-saattaja, tiehesi! Näkösi morkkaa sanomiasi.

Ferdinand. Minä olen wiimeinkin päässyt toiweideni päähän! Lady Milford, rakkautemme suurin este, on paennut maasta. Isäni suostuu nyt naimiseeni. Kowa onni on herennyt meitä wainoomasta. Onnemme tähdet nousewat taiwaalle. — Nyt tulin lupaustani täyttämään ja morsiantani wihille wiemään.

Miller. Kuuletko, tyttäreni, mitä se sanoo? Kuuletko, kuinka se wielä pilkkaa sinun petettyjä toiwojasi? Todella, paroni! se sopii ylen hywin, että wiettelijä hioo sukkeluuttansa wiettelemänsä poloisen päälle.

Ferdinand. Luuletko narrikoiwani? Sitä en tee millään tawalla. Puheeni on niin totta kuin Lowiisani rakkaus, ja lupaukseni pidän yhtä pyhänä kuin Lowiisa walansa — En tunne mitään pyhempää — Epäiletkö wieläkin? Eikö ilon punastusta wieläkään näy puolisoni kaswoilta? Kummallista! Käypänä rahana mahtaa täällä olla walhe, koska totuutta niin wähän uskotaan. Te ette luota sanoihini? Niin uskottenhan sitten tätä kirjallista todistusta. (Wiskaa Lowiisalle hänen howimarsalkille kirjoittamansa kirjeen.)

Lowiisa (heittää kirjeen luotaan ja waipuu kuoleman-kalweana alas.)

Miller (sitä huomaamatta, majuorille). Mitä se merkitsee, paroni? En ymmärrä teitä ollenkaan!

Ferdinand (wiepi hänet Lowiisan tykö). Sitä paremmin on tämä minut ymmärtänyt!

Miller (lankee alas hänen wiereensä). O hywä Jumala! Tyttäreni!

Ferdinand. Kalwea kuin kuolema! — Nyt se wasta on oikein mieleinen minulle, tyttäresi! Noin kaunis ei hän

ollut koskaan! tämä siewä, hurskas tyttö — Tuolla ruumiin-näöllä — — Wiimeisen tuomion henkäys, joka kaikista walheista pyyhkäisee ulko-kullan pois, on nyt tästäkin puhaltanut näkö-maalin, jolla se kawala taiwaan enkelitkin petti. — Taa on hänen kauniin näkönsä! Se on myös hänen ensimäinen walheetoin näkönsä! Annappa, suutelen sitä! (Tahtoo häntä lähetä.)

Miller. Ei! Pois! Elä koske isän sydämeen! Hywäilyksistäsi en häntä woinut warjella, waan tahdon hänet nyt rääkkäämisistäsi warjella.

Ferdinand. Mitä tahdot, harmaa-parta? Sinun kanssasi ei minulla ole mitään tekemistä. Elä sekau peliin, jonka teidän puoli nähtäwästi on tapannut — wai oletko sinäkin ehkä wiisaampi kuin sinusta olen luullutkaan? Oletko kuudenkymmenen wuotesi wiisauden lainannut tyttäresi kurwan-seikkoihin ja naa kunnioitettawat hiwuksesi parittajan toimella häwäissyt? — Mutta jos niin ei ole, niin painau wuoteelle, onnetoin ukko, ja kuole — Aika ei wielä ole ohitse. Wielä woit nukkua siinä suloisessa luulossa: minä olin onnellinen isä! — Muuanta silmän-räpäystä myöhemmin olet sen myrkyllisen sisiliskon wiskaawa kotoonsa helwettiin päin, kiroawa sekä lahjaa että sen antajaa ja menet Jumalata pilkaten hautaan. (Lowiisalle.) Puhu, sinä onnetoin! Kirjoititko sinä tämän kirjeen?

Miller (waroittaen Lowiisalle). Jumalan tähden, tyttäreni! Muista nyt, muista nyt oikein!

Lowiisa. Oi tätä kirjettä, isä!

Ferdinand. Ettäkö se joutui wääriin käsiin? — Kiitetty olkoon sattumus; se on tehnyt monta suurempaa työtä kuin mietiskelewä ymmärrys, ja on sinä päiwänä paremmin seisowa pystyssä kuin kaikkein wiisasten järki. — Sattumus, sanoin? — O, onhan luojan kaitsemus läsnä silloinkin, kun warpunen putoo maahan, miksi ei siis siinä, kussa perke-

leeltä rewäistään peite silmiltä? — Wastausta minä tahdon! Kirjoititko tuon kirjeen?

Miller (syrjin Lowiisaan, kehoittaen). Ole wäkewä, tyttäreni! Sano nyt wielä waan tuo yksi: kirjoitin, ja kaikki on woitettu.

Ferdinand. Woi lystiä, woi lystiä! Isäkin petetty! Kaikki petettynä! No katsoppas, kuinka se häpeemätöin nyt seisoo tuossa, ja yksin oma kielensä ei tahdo ruweta nyt hänen wiimeistä walhettansa lausumaan! Wanno Jumalan kautta! peljättäwän totuuden kautta! Kirjoititko tuon kirjeen?

Lowiisa (tuskallisen kamppauksen jälestä, jonka alla hän on katseilla puhunut isänsä kanssa, päättäwäisesti ja lujasti.) Kirjoitin!

Ferdinand (seisattuu hämmästyen). Lowiisa! — Ei! Niin totta sieluni elää! sinä walhettelet! — Wiattomuuskin tunnustaa kidutus=penkillä paha=tekoja, joita se ei koskaan ole tehnyt — Minä kysyin liian pikaisesti — Eikö niin, Lowiisa? — Sinä tunnustit waan sen tähden, että niin pikaisesti kysyin?

Lowiisa. Minä tunnustin, mikä totta on!

Ferdinand. Ei, sanon minä! ei! ei! Sinä et sitä kirjoittanut. Eihän se ole ensinkään sinun käsi=alaasi — Ja josspa olisitkin, niin owatko käsi=kirjoitukset waikeammat wäärentää kuin sydämet turmella? — Puhu minulle totuus, Lowiisa! — Tahi elä, elä, elä tee sitä! Woisit sanoa: kirjoitin, ja minä olisin hukassa. — Walhettele, Lowiisa, walhettele! — O — josspa nyt walhetteleisit, katsoisit päälleni awonaisella enkelin=katseellasi, suostuttaisit waan korwani ja silmäni ja tämän sydän=parkani wielä kerran häjysti pettäisit — O Lowiisa! Kaikki totuus saisi sitten sen henkäyksen kanssa häwitä maa=ilmasta eli ruweta jäykkiä niskojansa howi=miehen tawalla walheella kumartelemaan! (Pelkääwäisellä, wapisewalla äänellä.) Kirjoititko tuon kirjeen?

Lowiisa. Jumalan nimessä! Peljättäwän totuuden nimessä! Minä kirjoitin sen!

Ferdinand (wähän ajan kuluttua, syWimmällä tuskalla). Wai=

mo! waimo! — Woi tuota näköäsi, jolla nyt edessäni seisot! — Kaupittele tuolla näölläsi waikka paratiisin iloja, niin et yksin kadotuksestakaan löydä ostajia — Jospa olisit tiennyt, mikä sinä minulle olit, Lowiisa! Mahdotointa! Ei! Et sinä tiennyt, että olit minulle kaikki! Kaikki! — Tämä on köyhä, halpana pidetty sana, waan ian-kaikkisuus tuskin woi sen ympäri kulkea; taiwaan tähdet kiertäwät ratojansa sen sisässä. — Kaikki! ja niin tunnottomasti leikitsit sen kanssa — O, se on kauheata!

Lowiisa. Te saitte nyt tunnustuksent, herra von Walter. Minä olen itse kironnut itseni. Menkään nyt! Luopukaa talosta, jossa niin onnetoin olitte.

Ferdinand. Hywä! hywä! Hiljaahan minä olen — hiljaahan senkin maan sanotaan olewan, jonka yli rutto on käynyt — minä olen kuin semmoinen maa. (Wähän mietittyään.) Wielä waan yksi anomus, Lowiisa! — wiimeinen! Päätäni niin kuumentaa. Tarwitsen wilwastusta. Laitappa minulle lasi limonadia! (Lowiisa menee.)

Kolmas kohtaus.

Ferdinand ja Miller.

He käwelewät, sanaakaan sanomatta, jonkun aikaa kumpikin puoltansa edes-takaisin.

Miller (seisattuu wiimein ja katselee majuoria suruisella näöllä). Hywä paroni, woipiko se huojentaa murhettanne, jos minä tunnustan, että surkuttelen teitä?

Ferdinand. Annahan waan asian olla sillään, Miller! (Käwelee taas muutamia askelia.) Miller, en tahdo enää muistaa, mitenkä mä huoneesesi tulinkaan — Mikäpä siihen olikaan syynä?

Miller. Kuinka, herra majuori? Huiluahan te tahdoitte oppia soittamaan. Ettenkö sitä enää muista?

Ferdinand (wilkkaasti). Minä näin tyttäresi! (Taas äänettömyyttä.) Etpä ole pitänyt sanaasi, hywä ystäwä! Me sowimme niin, että mun piti yksinäiset tuntini saada rauhassa. Petit minut sinä kohdassa ja möit minulle kyy-käärmeitä. (Nähtyään Miller'in liikutuksen.) Ei wainenkaan, elä peljästy, wanha mies! (Liikutettuna hänen kaulaansa). Sinä et ole syy-pää!

Miller (pyyhkien silmiänsä). Sen tietää kaikki-tietäwäinen Jumala!

Ferdinand (uudelleen käwellen edes-takaisin, synkeästi miettien). Ihmeellisesti, käsittämättömän ihmeellisesti heittelee Jumala meitä! Hienoista näkymättömistä rihmoista riippuu hänellä usein raskaimmat painot. — Jospa ihminen tietäisi, että tuosta omenasta minä nyt muka kuoleman syön. — Hum! — Jospa sen tietäisi! (Kiireemmin edes ja takaisin, sitten tarttuen kowasti Miller'in käteen.) Mies! Siitä rahdusta huilun-opetusta maksan sinulle liian kalliin — — Etkä sinäkään woita sillä mitään — sinäkin kuka-ties menetät tässä kaikki. (Tuskissaan uloten hänestä.) Onnetoin huilun-soitto, jota ei olisi pitänyt koskaan juohtua mieleeni!

Miller (kokee peittää liikutuksensa). Kauanpa se limonadi wiipyykin. Parasta on, minä menen kiirehtimään, jos ette pahaksi pane.

Ferdinand. Ei sillä niin kiirettä ole, hywä Miller! (Itseksensä mumisten.) Warsinkin isän puolesta — Ole waan täällä — Mitäpä minä wielä arwelinkaan kysyä? — Niin! Onko Lowiisa sinun ainoa tyttäresi? Eikö sinulla muita lapsia olekaan?

Miller (lämpimäästi). Ei ole muita, paroni! — Enkä ole toiwonutkaan muita. Siitä tytöstä on jo kyllä, ottamaan koko isän-sydämeni waltaansa — sille olenkin jo antanut rakkauteni kaiken pää-oman.

Ferdinand (kowasti liikutettuna). Haa! — — Käyppä kuitenkin katsomassa, eikö se juoma joudu, hywä Miller! (Miller menee.)

Neljäs kohtaus.

Ferdinand yksinään.

Ainoa lapsi! — Tunnetkos sen, murhaaja! Kuuletko sitä, ainoa? — Ja sillä mies=paralla ei ole koko taiwaan=kannen alla muuta kuin winlunsa ja tuo ainokaisensa. — Sinä tahdot sen häneltä ryöstää? — Ryöstääkö? — Ryöstääkö kerjäläisen wiimeisen hätä=waran? Katkoako ramman sauwan ja heittää kappaleet hänen eteensä? Kuinka? Onko minulla tosiaankin siihen sydäntä? — — Ja kun hän sitten tulee ja tytär makaa selällänsä, kukkanen — nuutunut — kuollut — wallattomasti tallattu, hänen wiimeinen, ainoa, werratoin toiwokkinsa. — Haa! ja kun hän sitten siinä seisoo sen edessä, seisoo ja hänestä koko luonto herkeää henkimästä, ja hänen jähmistynyt silmänsä näkee koko rajattoman awaruuden tyhjäksi ja autioksi, etsii Jumalata eikä löydä Jumalata ja tulee tyhjänä takaisin. — — Jumala! Jumala! Waan eihän minunkaan isälläni ole kuin tämä ainoa poika — tämä ainoa poika, waan ei kuitenkaan ainoa rikkaus. — (Wähän ajan perästä.) Waan kuitenkin! Mitä hän sitten menettää? Tytön, josta rakkauden pyhimmät tunteet oliwat waan wauwoja. Tekisikö se isäänsä onnelliseksi? — Ei suinkaan! Ja minä ansaitsen wielä kiitoksen, että poljen kuolijaksi sen sisiliskon, ennenkuin se wielä pistää isääkin.

Wiides kohtaus.

Miller, joka tulee takaisin, ja **Ferdinand**.

Miller. Heti saatte sen, paroni! — Tyttö=riepu istuu tuolla ulkona ja on itsensä kuolijaksi itkeä. Limonadissaan juopi hän teille warmaan kyyneleitäkin.

Ferdinand. Hywäpä se olisikin, jos siinä waan kyyneleitä olisi! — — Waan koska ikään puhuimme soitosta, Mil=

ler! (Wetää raha-kukkaronsa ylös.) Niin olen minä wielä welkamiehesi.

Miller. Kuinka? Mitä? Mitä joutawia, paroni! Miksikä luulette minua? Hywällä kädellähän se on. Elkää toki ruwetko minua näin häpäisemään, ja eihän tässä nyt, jos Jumala suopi, olla wiimeistä kertaa yhdessä.

Ferdinand. Kuka sen tietää? Ota waan pois. Se on kuolewaisuuden wuoksi.

Miller (nauraen). Niin, senkö wuoksi, paroni? No, kyllä se kuolewaisuuden wuoksi wielä saa jäädä teidän taaksenne.

Ferdinand. Ei tiedä. — Etkö sitä ole kuullut, että nuorukaiset owat kaatuneet — pojat ja tytöt, toiwon lapset, pettyneiden isien ilot. — Mitä ikä ja madot eiwät saa aikaan, sen tekee monesti ukon-nuoli. — Ei Lowiisasikaan ole kuolematoin.

Miller. Hän on minulla Jumalalta.

Ferdinand. Kuule wielä — minä sanon sinulle, hän ei ole kuolematoin. Tämä tytär on sinun silmät-teräsi. Sinä riiput sieluin ja hengin tässä tyttäressäsi. Ole waroissasi, Miller! Ainoastaan huima pelari panee kaikki yhdelle kortille. Se kauppa-mies on liian uskaljas, joka kaiken omaisuutensa panee yhdelle laiwalle. — Kuule se, Miller, ja muista waroitukseni! — — Waan miksikä et ota rahaasi?

Miller. Mitä, herra? Tuoko kokonainen kukkaron-pullukka? Mitä ajattelette, armollinen herra?

Ferdinand. En muuta kuin welkaani suorittaa. — H[illegible].
(Heittää kukkaron pöydälle, niin että siitä muutamia kulta-rahoja t[illegible].
ulos.) En minä ian-kaikkisesti woi olla sinulle welkaa.

Miller (hämmästyen). Mitä? Se, kies' awita, ei hel[illegible]
tänyt kuin hopea-raha! (Lähenee pöytää, ja huutaa säikähdyksis[illegible].
Kuinka, Jumalan ja taiwaan nimessä, paroni? — Par[illegible]
mikä olette te? Mitä teette te, paroni? Tämäpähän siiwoa [illegible]
(Yhteen-lyödyillä käsillä.) Aiwanhan tämä on — eli olette [illegible]
nut, eli — lempo wieköön! paljasta puhdasta kultaahan t[illegible]

sä kiiltää silmääni. — — Ei saatana! Sillä syötilläsi et minua petä.

Ferdinand. Wanhaako wai werestä olet juonut, Miller?

Miller (törkeästi). Hiisi ja helwetti! Katsokaahan waan tuohon! — Kultaa!

Ferdinand. No, mitä se tekee?

Miller. Pyöwelin nimessä — sanon — katsokaa herran Kristuksen tähden — kultaa!

Ferdinand. Onpa se sitten jotain ihmeellistä!

Miller (wähän aikaa ääneti oltuansa, mennen hänen tyköönsä, liikutuksella). Armollinen herra, minä olen yksin-kertainen, suora mies, jos minua mihin koiran-työhön tahdotte houkutella; sillä tuommoista raha-joukkoa ei, Jumala nähköön, kunniallisella työllä ansaita!

Ferdinand (hellästi). Elä ole milläsikään, Milleri-parka! Tuon rahan olet jo kauwan sitten ansainnut, ja Jumala minua warjelkoon tahtomasta sillä ostaa sinun puhdasta omaatuntoasi!

Miller (kuin puoli-hulluna hyppien ylös). Siis minun! minun! Jumalan suomasta ja luomasta, minun! (Juosten oween päin, huutaen.) Eukko! Tytär! Victoria! Tulkaa tänne! (Takaisin tullen.) Waan rakas taiwaallinen isä! millä keinoin joutui tämä hirmuinen raha minulle näin yht'äkkiä? Miten ansaitsen sen? millä sen kostan? Häh?

Ferdinand. Et soitto-tunnillasi, Miller! — Tällä rahalla maksan sinulle, (taukoo wapistuksensa tähden) maksan sinulle (wähän ajan perästä surullisesti) kolmi-kuukautisen onnettoman unelman tyttärestäsi.

Miller (tarttuu hänen käteensä, jota hän kowasti puristaa). Armollinen herra! Jos te olisitte halpa, wähäinen porwarismies — (joutuun) ja tyttöni ei rakastaisi teitä, niin pistäisin hänet kuolijaksi! (Taas rahaan päin, sitten ala-kuloisesti.) Waan tuossahan nyt kaikki on minun ja teillä ei ole mitään, ja

mun täytynee siis koko riemun antaa mennä kuin Mähösen wiinan? Häh?

Ferdinand. Elä ole milläsikään, ystäwä! — Minä matkustan pian toiseen maahan, ja siellä ei tämän-kuwaiset rahat kulje kuitenkaan.

Miller (sillä wälin luopumattomasti tähystäen rahaa, ihastuksella). Jääpikö se siis minun omakseni? Jääpikö? — Waan mieleni käypi pahaksi siitä, että lähdette pois. — Ja maltappa aikaa, kun minä nyt rupean ylpeäksi! Pöyhkenen ja pöhötyn niin että! (Panee hatun päähänsä ja töytää ulos-päin.) Ja torin warrella tahdon minä nyt antaa soitto-tuntiani enkä polttaa muuta kuin kolmea kuningasta, ja jos minä enää koskaan istun kolmen äyrin oluelassa, niin wiekööön minut se ja se! (Tahtoo mennä pois.)

Ferdinand. Elä mene! Ole waiti! ja pane rahat taskuusi! (Painawasti.) Tämän iltaa waan wielä ole waiti, ja tee minulle mieliksi eläkä enää anna soitto-tuntia.

Miller (wielä kiihkoisemmin, tarttuen häntä liiwiin, riemuiten.) Ja, herra, tyttäreni! (Laskien hänet irti.) Rahasta ei mies paljon parane — rahasta ei — Söinpä minä potaattia eli pyypaistia, se on yhden tekewä, täysi on täysi, ja tuo takki on ainiaan hywä, kunne Jumalan päiwä ei paista hihojen läpi. — Minusta on se kaikki jonkin-joutawaa. — Waan tytölle on tämä siunaus hywä; mitä hänen silmistänsä waan näen hänen toiwowan, se pitää hänen saaman.

Ferdinand (keskeyttää kiireesti). Hiljaa, hiljaa —

Miller (aina wilkkaammin). Ja hänen pitää oppiman Ranskan kieltä ja menuettia tanssimaan ja laulamaan, niin että siitä sanomissa kirjoitetaan; ja saali pitää hänellä oleman kuin paraillaherra howineuwoksen-tyttärillä, ja paletotti, wai miksi lemmoksi ne sitä kutsuwat, ja soittajan tyttärestä pitää puhuttaman wiiden penin-kulman päässäkin.

Ferdinand (tarttuu hänen käteensä kauheimmalla liikutuksella). Kyllä jo! kyllä jo! Jumalan tähden, ole waiti! Tämän päi-

wää waan wielä ole waiti! Se olkoon ainoa kiitos, jonka sinulta waadin.

Kundes kohtaus.

Lowiisa limonadin kanssa, ja **Edelliset.**

Lowiisa (itkeneillä silmin ja wapisewalla äänellä, talrikilla tuoden lasia majuorille). Olkaa hywä ja sanokaa, jos tämä ei olisi kylläksi wäkewää.

Ferdinand (ottaa lasin, panee sen pöydälle ja kääntyy willkaasti Miller'iin päin). Wähällä olin sen unhottaa! — Saisinko sinulta pyytää yhtä asiaa, rakas Miller? Tahdotko minulle pienen palweluksen tehdä?

Miller. Waikka kymmenen! Mitä se on?

Ferdinand. Minua odotetaan kotona ruoalle. Kowa onni saattoi minut pahalle tuulelle. Minun on nyt aiwan mahdotoin mennä ihmisten joukkoon. — Menisitkö isäni tykö ja sanoisit, ett'en tule?

Lowiisa (säikähtää ja sanoo sukkelasti). Woinhan sen minäkin toimittaa.

Miller. Sinäkö presidentin tykö?

Ferdinand. Ei sitä tarwitse hänen itsensä luo mennä. Sanot waan sanottawan palwelijoille etu-huoneessa. — Tuoss' on kelloni kanssasi, että uskowat sinua. — Minä olen täällä wielä palatessasi. — Pyydä wastuuta.

Lowiisa (hywin hätäytyneenä). Enkö sitä minä woisi toimittaa?

Ferdinand (Miller'ille, joka juuri on lähtemässä). Elä wielä mene! Täss' olisi wielä kirje isälleni, joka tän'iltana tuotiin minulle. — Kuka-ties painawia asioita. — Sen wiet yhdellä tielläsi sinne.

Miller. Hywä, herra paroni!

Lowiisa (riippuu hänessä, kauheasti peljästyneenä). Waan, isä, woisinhan minäkin hywin hywästi nuo asiat toimittaa! —

Miller. Yksinäsi ei sinua, tyttäreni, woi yön selkään lähettää. (Pois.)

Ferdinand. Näytä walkeata isällesi, Lowiisa! (Lowiisan seuratessa Miller'iä kyntteli kädessä, tulee hän pöydän luo ja karistaa myrkkyä limonadi-lasiin.) Jaa, hänen pitää! hänen pitää! Korkeuden wallat nyykäyttäwät päällään minulle myödytyksensä, taiwaan kosto suostuu päätökseeni, hänen hywä enkelinsä hylkää hänet.

Seitsemäs kohtaus.

Ferdinand ja Lowiisa.

Lowiisa tulee witkitellen kynttelin kanssa takaisin, panee sen pöydälle ja seisattuu toiselle puolen toisella majuori, luoden silmänsä maahan ja waan toisinaan pelollisesti ja warkain häneen katsoen. Majuori seisoo toisella puolen ja katsoo waan jäykästi eteensä.

(Suuri äänettömyys tämän kohtauksen alussa.)

Lowiisa. Tahdottenko minua säistää, niin soitan jotain pianolla? (Awaa pianon.)

(Ferdinand ei wastaa mitään. Äänettömyys.)

Lowiisa. Wieläpä te olette sjakki-pelissäkin minulle yhden woiton welkaa. Ektö koeteta yhtä, herra von Walter?

(Taas äänettömyys.)

Lowiisa. Se kirje-reppu, herra von Walter, jonka kerran lupasin teille neuloa — sitä olen aloitellut — tulkaapa katsomaan sen kaawaa!

(Äänettömyyttä waan.)

Lowiisa. O, kuinka minä olen kurja!

Ferdinand (seisoen kuin ennenkin). Se saattaisi olla totta.

Lowiisa. Minun syyni ei ole, herra von Walter, että te nyt niin huonosti huwitutte.

Ferdinand (nauraa loukaten). Sillä ethän sinä muka mitä taida minun tylsälle hiljaisuudelleni?

Lowiisa. Johan minä sen edeltä arwasin, ett'emme me tätä nykyä tule hywin toimeen yhdessä. Säikähdinkin heti, sen tunnustan, kun isäni lähetitte asialle. — Herra von Walter, minä luulen että tämä hetki on meille molemmille yhtä tukala. — Jos ette pahaksi pane, niin menen minä ja kutsun muutamia tuttawiani tänne.

Ferdinand. Meneppä ja tee se! Niin menen paikalla minäkin ja kutsun tuttawiani.

Lowiisa (katsoo häneen hämmästyneenä). Herra von Walter!

Ferdinand (häjysti). Tosiaankin! sukkelin neuwo, minkä ihminen woi keksiä tämmöisessä tilassa kuin me nyt olemme. Tästä ikäwästä kaksin-olosta teemme lystin huwituksen, ja jospa siinä annammekin lihallemme wähän wapautta, niin sillä waan korwaamme itsellemme ne kärsimykset, joita rakkauden tuskat owat tuottaneet.

Lowiisa. Te olette lystikäs, herra von Walter!

Ferdinand. Niin lystikäs, että torilla woisin poika-joukon kerätä perääni! Ei! Totta puhuen, Lowiisa! sun esimerkkisi on minullenkin opiksi — minä otan sinut opettajakseni. Hulluja ne owat, jotka ikuisesta rakkaudesta hupattawat. Eihän yhtä alin-omaa jaksa rakastaa; walhtelewaisuus on huwituksen höyste. — Niin kuuleppa, Lowiisa! Minäkin suostun siihen. — Pujahdamme yhdestä rakkauden seikasta toiseen, wyörymme yhdestä haureuden pahnasta toiseen. Sinä tuonne — minä tänne — kuka-ties sillä keinoin löytäisin kadonneen rauhani josta-kusta nais-huoneesta takaisin — Kuka-ties, näin hurjailtuamme jonkun ajan, suureksi ilokſemme taas joutuisimme yhteen, kuka-ties samat taipumukset meissä taas synnyttäisiwät lemmen ja häpeä ja irstaisuus woisiwat mat-kaan-saattaa sowun ja sointuun, joita hellin rakkaus ei ole meissä saanut aikaan.

Lowiisa. O nuorukainen, nuorukainen! Onnetoin olet jo; tahdotko ansaitakin onnettomuutesi?

Ferdinand (wihassa mumisten hampaidensa sisässä). On-

netoinko olen? Kuka sen sinulle sanoi? Nainen, sinä olet liian kehno itse mitään tuntemaan — millä woit sitten toisen tunteita punnita? — Onnetoin, sanoi se? — Haa! tämä sana saattaisi minut haudassakin raiwoon! — Onnettomaksi piti minun tulla, sen hän tiesi. Kuolo ja kadotus! sen hän tiesi, ja petti minut kuitenki. — Sanasi taittawat kaulasi — Tähän asti woin wielä kehnoutesi peitellä typeryydelläsi, ja ylen-katseeni oli sinut päästää kostamatta. (Kiireesti temmaten lasin.) Niin muodoin, kewyt-mielinen et ollut — tyhmä et ollut — olit waan perkele. (Juopi.) Limonadi on yhtä mieto kuin sinun sielusi — Maistappa!

Lowiisa. O taiwas! Syystäpä pelkäsinkin tätä kohtausta.

Ferdinand (kowasti käskien). Maista!

Lowiisa (ottaa lasin wähän wasta-hakoisesti ja juo).

Ferdinand (käännäksen, hänen nostettuaan lasin huulillensa, yht'äkkiä kalweten pois ja juoksee huoneen kaukaisempaan nurkkaan).

Lowiisa. Tämä limonadi on hywä.

Ferdinand (kääntymättä, wäristen kauhistuksesta). Terweydeksesi!

Lowiisa (pantuansa lasin pois). Oi, jospa tietäisitte, Walter, kuinka hirmuisesti olette mieleni loukannut!

Ferdinand. Hum!

Lowiisa. Se aika tulee wielä, Walter! —

Ferdinand (tullen eteen-päin). O! ajasta ei meillä enää olisi isoa huolta.

Lowiisa. Jolloin tämä ilta on tuntuwa raskaalta sydämessänne.

Ferdinand (alkaa käwellä kowemmin ja tulla lewottomaksi, heittäen wyönsä ja miekkansa pois). Hywästi nyt, herrain palwelus!

Lowiisa. Hywä Jumala! Mikä teillä on?

Ferdinand. Wari ja ahdas — Tahdon olla irremmaksi.

Lowiisa. Juokaa! juokaa! Juoma jäähdyttää teitä.

Ferdinand. Kyllä se sen tekee ihka warmaan — Kurwa on hywä-sydäminen, waan niinhän ne owat kaikki!

Lowiisa (rakkauden täydellä lämpimyydellä juosten hänen syliinsä). Lowiisallesiko sen sanoit, Ferdinand?

Ferdinand (työntää hänet luotaan). Pois! pois! Pois nuo hellät sulawat silmät! Minä woitun. Tule kauhistawaisessa muodossasi, käärme! Hyppää päälleni, kyy! Lyö luokkia taiwasta kohti! — tule niin hirmuisena kuin helwetti sinut koskaan näki — waan elä enkelinä enää — Elä enkelinä enää — Siksi on jo liian myöhä — Mun täytyy polkea sinut kuolijaksi niinkuin sisiliskon — Woi sinua!

Lowiisa. O, että näin loitos piti tultaman!

Ferdinand (katsellen häntä siwulta). Tuo taiwaallisen kuwaajan ihana teos — Ken sen uskoisi? Ken woisi sitä uskoa? (Ottaen hänen kätensä ja pitäen sitä ylhäällä.) En tahdo sinua moittia, luoja! — Waan miksi panit myrkkyäsi näin kauniihin astioihin? — — Woipiko pahuus hyötyä näin lempeässä maassa! — — O, se on ihmeellistä!

Lowiisa. Jotaka minun pitää kuunnella ja olla waiti!

Ferdinand. Ja tuo suloinen soiwa äänikin — Kuinka woipi niin paljo sointua lähteä noin hajanaisesta kanteleesta? (Juopuneilla silmillä hänen silmiinsä katsoen.) Kaikki niin ihanata — niin täydellistä — niin jumalallista! — Kaikessa paraan luomis-hetken teos! Jumal'awita! juuri kuin koko maa-ilma olisi ilmautunutkin waan sen tähden, että luoja tälle teoksellensa saisi iloita. — — Jako sielua tehdessänsä waan olisi Jumala erehtynyt? Onko se mahdollista, että tämä waihdokas pääsi maa-ilmaan ilman moitteetta? (Yht'äkkiä luopuen hänestä.) Wai näkikö hän käsissänsä enkelin syntywän ja korjasi erhetyksensä kiireessään sitä kehnommalla sydämellä?

Lowiisa. O sitä ilkeätä itse-päisyyttä! Ennenkuin hän tunnustaisi hairaustansa, ennen pilkkaa hän Jumalata.

Ferdinand (töytää katkerasti itkien hänen kaulaansa). Wielä

kerran, Lowiisa! — Wielä kerran, niinkuin ensimäisen suudelmamme päiwänä, jolloin sinä ensi kerran suhahdit: Ferdinand ja sana sinä ensi kerran tuli kuumille huulilleni — O, loppumattomien, sanomattomien ilojen kylwy näytti tässä silmänräpäyksessä olewan kätkettynä niinkuin kukkasen supussa. — Silloin oli ian-kaikkisuus edessämme kuin suloinen kewät-päiwä; kultaisia wuosi-tuhansia kulki mielemme ohitse kuin nuoria morsiamia. — — Silloin olin minä onnellinen! Lowiisa! Lowiisa! Lowiisa! Miksis teit minulle tämän?

Lowiisa. Itkekää, itkekää, Walter! Murheenne ehkä tekee minulle oikeammin kuin wihanne.

Ferdinand. Siinä erehdyt. Tämä ei ole sitä murhetta — Ei sitä lämmintä, makeata kastetta, joka painuu mielen haawoihin kuin palsami ja panee tunnetten jäykän rattaan uudestaan liikkeesen. Tämä on waan yksityisiä, kylmiä märkiä — rakkauteni ian-kaikkisen kuolon kylmää kuuraa. (Kauhean juhlallisesti, laskien kätensä hänen päänsä päälle.) Itkeä pitää sielustasi, Lowiisa! — Itkeä Jumalasta, jonka loppumatoin laupeus tässä erehtyi, ja joka paraimmassa teossansa näin pettyi. — O, minusta tuntuu, että koko luonnon pitäisi ottaa suru-huntu päällensä ja hämmästyä sitä esi-merkkiä, joka hänen keskellänsä nyt tapahtuu — Ilkeätä on, kun ihmiset lankeewat ja paratiisit menetetään; waan kun pitali raiwoo enkelien joukossa, pitää koko luonto pantaman huolen alle.

Lowiisa. Elkää ajako minua wimmaan, Walter! Minulla on mielen lujuutta niin hywin kuin monella muulla — waan sitä ei pidä panna yli-luontoiseen koetteesen. Walter, yksi sana wielä ja sitten olemme eroitetut — — Kauhea kohtalo on eksyttänyt meidän sydämet toisistansa. Jos saisin suuni awata, Walter, niin woisin sinulle kertoa asioita — woisin — — waan kowa onni sitoi kieleni niinkuin rakkautenikin, ja kärsiä pitää minun, että minua menettelet niinkuin porttoa.

Ferdinand. Kuinka woit nyt, Lowiisa?

Lowiisa. Miksi sitä kysyt?

Ferdinand. Minusta olisi paha, jos sinun täytyisi täältä erota walhe huulillasi.

Lowiisa. Jumalan tähden, Walter!

Ferdinand (pikaisesti liikkuen). Ei, ei! Liian saatanallinen olisi semmoinen kosto! Ei! Jumala warjelkoon! En minä tahdo kostoani ulotuttaa toiseen maa-ilmaan asti. — Lowiisa! Rakastitko marsalkkia? Sinä et tästä huoneesta enää pääse ulos.

Lowiisa. Kysełkää, mitä tahdotte. Min'en wastaa enää mitään. (Istuksen.)

Ferdinand (totisemmin). Ota waari kuolemattomasta sielustasi, Lowiisa! Rakastitko marsalkkia? Sinä et tästä huoneesta enää pääse ulos.

Lowiisa. Min'en wastaa enää mitään.

Ferdinand (lankee kauheasti liikutettuna hänen eteensä maahan). Lowiisa! Rakastitko marsalkkia? Jo ennen kuin tämä kyntteli on palanut kaikki — seisot sinä — Jumalan edessä!

Lowiisa (hyppää peljästyneenä ylös). Jeesus! Mitä se on? — — — Ja mieltäni alkaa niin muutella. (Waipuu alas tuoliin.)

Ferdinand. Joko nyt? — Woi teitä waimoja, kummituksia! Heikko luontonne kyllä sietää paha-tekoja, jotka ihmisyyden juuriltansa nyhtäwät; mutta rahtunen arsenikia lyö teidät kumoon.

Lowiisa. Myrkkyä! myrkkyä! woi herra Jumala!

Ferdinand. Niin pelkään. Limonadisi oli höystetty helwetissä. Sillä joit kuoleman maljaa.

Lowiisa. Kuoleman! kuoleman! Laupias Jumala! Myrkkyä limonadissa ja kuoleman. — O, armaitse sieluani, laupeuden herra!

Ferdinand. Se on pää-asia. Sitä minäkin häneltä anon.

Lowiisa. Ja äitini — isäni — maa-ilman wapahtaja! Onnetoin isä-parkani! Eikö enää ole mitään pelastusta?

tä ja i
wät hä
lähden
tää hä
aiwan
jolloin

nsä
ttuu
ä ja
mala,
ajalle.
hana ja
s waan
ei ollut
ajan kulut-
n? Tahtoo-
aiwa! Ei se

n ja **Palwelijoita,** jot-
wät huoneesen; sitten **Miller**
en kansa, jotka kokoutuwat huo-

ä). Poikani, mitä tämä on? —
—

lasin hänelle jalkojen eteen). Niin äct

puu taka-perin. Kaikki kauhistuwa
ani, mikſis tämän minulle te

Nuori henkeni — eikä mitään pelastusta! Ja pitääkö minun jo kohta lähteä?

Ferdinand. Ei mitään pelastusta, sinun pitää jo kohta lähteä — waan elä ole milläskään. Me matkustamme yhdessä.

Lowiisa. Ferdinand, sinäkin! Myrkkyä, Ferdinand! Sinulta? Jumala anna se hänelle anteeksi — Armollinen herra, ota häneltä tämä synti —

Ferdinand. Tutkistele omia tiliäsi — Pelkään pahoin, ett'eiwät ne ole selwällä.

Lowiisa. Ferdinand! Ferdinand! — Oi — Nyt en enää woi salata. — Kuolema — kuolema ratkasee kaikki walat. — Ferdinand! — Ei taiwaassa eikä maan päällä ole ketään niin onnetointa kuin sinä? — Minä kuolen wiatoinna, Ferdinand!

Ferdinand (säikähtäen). Mitä se sanoo? Walhetta ei tawallisesti oteta sille matkalle kanssa!

Lowiisa. Minä en walhettele — en walhettele — enkä ole walhellut kuin kerran koko elämässäni. — Huu! mikä wilu juoksee suonissani — — kun kirjeen howi-marsalkille kirjoitin —

Ferdinand. Haa! Se kirje! — Jumalan kiitos! Nyt tuli miehuuteni taas takaisin.

Lowiisa (jonka kieli alkaa jäyketä ja sormet köykistyä). Se kirje — Walmistau hirmuista sanaa kuulemaan — Käteni kirjoitti, mitä sydämeni kirosi — isäsi saneli sen kirjeen.

Ferdinand (jähmistyneenä ja patsaan kaltaisena, sywään äänettömyyteen waipuneena, kaatuu wiimein kuin ukkosen lyömä maahan).

Lowiisa. Woi sitä onnetointa erhetystä — Ferdinand — minut pakoitettiin — anna anteeksi — Lowiisasi olisi ennen kuoleman ottanut — waan isäni — waara — he tekiwät sen niin kawalasti.

Ferdinand (julmana hypäten ylös). Ole kiitetty, Jumala! ett'en wielä tunne myrkyn waikutusta. (Wetää miekkansa ulos.)

Lowiisa (heikoten heikkonemistansa). Voi! mitä alot? Isäsihän se on —

Ferdinand (hillimättömimmässä wimmassa). Murhaaja ja murhaajan-isä! — Hänen pitää tulla kanssa, että kaikki-waltias syyllisen rangaiskoon! (Tahtoo lähteä ulos.)

Lowiisa. Kuollen antoi wapahtajani anteeksi — Kunnia sinulle ja hänelle! (Kuolee.)

Ferdinand (kääntyy joutuisasti takaisin, huomaa hänen wiimeiset kuolema-liikauksensa ja lankee surulta woitettuna hänen wiereensä alas). Elä, elä! elä karkaa käsistäni, taiwaan enkeli! (Tarttuu häntä käteen, waan antaa sen taas wajota alas.) Kylmä, kylmä ja kostea! Hänen sielunsa on poissa! (Hyppää taas ylös.) Jumala, armoa Lowiisalleni! armoa! armoa kauheimmalle murhaajalle. Se oli hänen wiimeinen rukouksensa! — — Kuinka ihana ja suloinen kuolijanakin! Liikutettuna puhalsi wiitake-mies waan näille herttaisille kaswoille. — Hänen lempeytensä ei ollut teeskentelyä, se piti kuolemassakin ryhtinsä. (Wähän ajan kuluttua). Waan kuinka? Miksi en tunne wielä mitään? Tahtooko nuoruuteni woima minut pelastaa? Tyhjä waiwa! Ei se minun aikomukseni ole. (Tempaa lasin.)

Wiimeinen kohtaus.

Ferdinand. Presidentti. Wurm ja Palwelijoita, jotka kaikki hämmästyneinä töytäwät huoneesen; sitten Miller wäen ja oikeuden-palwelijoiden kanssa, jotka kokoutuwat huoneen perä-puolelle.

Presidentti (kirje kädessä). Poikani, mitä tämä on? — En kuitenkaan woi uskoa —

Ferdinand (wiskaa lasin hänelle jalkojen eteen). Niin näet tuossa, murhaaja!

Presidentti (hoippuu taka-perin. Kaikki kauhistuwat. Hirmuinen äänettömyys.) Poikani, miksis tämän minulle teit?

Ferdinand (häneen katsomatta). Olisihan minun muka pitänyt ensin kysyä waltio-mieheltä, sopiiko seikka hänenkin korttiensa kanssa yhteen! — Hieno ja ihmeteltäwä, sen tunnustan, oli se konnuus, että meidän sydämet eroitettiin luulon kautta. — Mestari on se, joka sen werkon teki; paha waan, ett'ei rakkaus totellut juoniasi niin kuuliaisesti kuin tawalliset käskyläisesi.

Presidenti (etsii ympärinsä joukkoon katsellen). Eikö tässä ole ketään, joka itkisi surkutellen onnetointa isää?

Miller (huutaen näyttelystän takana). Laskekaa sisään! Jumalan tähden, laskekaa!

Ferdinand. Tyttö on pyhä — hänestä on toinen tuomitsewa. (Awaa owen Miller'ille, joka wäen ja oikeuden-palwelijoiden kanssa töytää sisään.)

Miller (kauheimmassa tuskassa). Lapseni! lapseni! — Myrkkyä huudetaan täällä otetun. — Tyttäreni! missä olet?

Ferdinand (taluttaa hänet presidentin ja Lowiisan ruumiin wäliin). Minä olen wiatoin. Kiitä tästä tuota.

Miller (lankeaa hänen wiereensä maahan). O Jeesus!

Ferdinand. Lyhyesti puhuen, isäni! — Te alatte käydä minulle kalliiksi. — Kawalasti on minulta henkeni warastettu, waras olette te. Minua wapisuttaa, kuinka asiani Jumalan kanssa owat; — konna en kumminkaan ole koskaan ollut. Jan-kaikkinen tuomioni langetkoon miten hywänsä — teidän päälle se elkään langetko — Waan minä olen tehnyt murha-työn, (peljättäwällä, kowalla äänellä) murha-työn, jota sinä et minun käskene yksinäni maa-ilman tuomarin eteen kantamaan. Juhlallisesti heitän siitä tässä sinulle isomman, kauheimman puolen: kuinka sen kanssa tullet toimeen, katso itse. (Wieden hänet Lowiisan tykö̈n.) Tuossa, julmuri! riemuitse nyt sukkeluutesi kauhistawalle hedelmälle; noilla kaswoilla on sinun nimesi peljättäwästi kirjoitettu, ja koston enkelit owat sen siitä lukewat — Tämän-näköinen haamu hiimiköön wuoteesi ympärillä maatessasi, ja tarjotkoon sinulle kylmää kättänsä —

Tämän-näköinen haamu seiskoon sielusi edessä kuolleessasi, ja häiritköön wiimeisen rukouksesi — Tämän-näköinen haamu seisokoon haudallasi ylös-noustessasi — ja Jumalan wieressä hänen sinua tuomitessansa. (Hän alkaa heikota. Palwelijat pitelewät häntä.)

Presidenti (kädellänsä tehden hirmuisen wiittauksen taiwasta kohti). Elä minulta, elä minulta, kaikkein tuomari, waadi näitä sieluja, waan tuolta. (Menee Wurm'iin päin.)

Wurm (pöyhähtäen). Minultako?

Presidenti. Sinulta, kirottu! sinulta, saatana! — Sinä sitä annoit sen helwetin neuwon — Sinun yllesi tulkoon wastuukin — Minä pesen käteni puhtaaksi.

Wurm. Minunko ylleni? (Alkaa kauheasti nauraa.) Lystiä! lystiä! Nytpä sitten tiedän senkin, millä tawalla perkeleet kiittäwät. Minun ylleniko, sinä tuhma konna? Oliko se minun poikani? Olinko minä sinun isäntäsi? — Minun ylleni wastuu? Haa! taan näön kautta, joka jähmentää ytimen luissani! Tulkoon wastuu minun ylleni! Nyt tahdon minä hukkua, mutta sinun pitää hukkuman minun kanssani. — Wäki hoi! Huutakaa murha katuja pitkin! Herättäkää oikeus! Oikeuden-palwelijat, sitokaa minut! Wiekää minut pois tästä! Minä tahdon ilmoittaa salaisuuksia, semmoisia että kuulijoilla tukat nousewat pystyyn. (Tahtoo lähteä.)

Presidenti (pidättää hänet). Ethän toki, riiwattu, tahtone —?

Wurm (taputtaa häntä olalle). Tahdon kyllä, kumppali! Tahdon kyllä! — Riiwattu olen minä, se on tosi — se on sinun työtäsi — niin tahdon nytkin menetellä kuin riiwattu. — Käsi kädessä sinun kanssasi pyöwelin pölkylle! Käsi kädessä sinun kanssasi helwettiin! Minua oikein ilahduttaa olla sinun kanssasi, koira, kirottuna! (Hän wiedään pois.)

Miller (joka kaiken aikaa, pää Lowiisan sylissä, on maannut äänettömässä surussa, nousee yht'äkkiä ylös ja wiskaa majuorille raha-kukkaronsa jalkojen juureen). Myrkyn-syöttäjä! Pidä kirotut ra-

haft! — tahdoitko sillä lapseni minulta ostaa? (Töytää ulos huoneesta.)

Ferdinand (sortuwalla äänellä). Juoskaa jälestä! Hän on wimmassa. — Tämä raha on hänelle pelastettawa. — Se on mun kauhea kiitollisuuteni. Lowiisa! — Minä tulen. — — Jääkää hywästi! — — Antakaa minun erota tämän alttarin wieressä. —

Presidenti (heräten kauhun huumeuksesta, pojallensa). Poikani! Ferdinand! Etkö enää edes silmääsi luo musertuneen isäsi päälle? (Majuori lasketaan Lowiisan wiereen.)

Ferdinand. Jumalan, laupeuden isän, on wiimeinen ajatukseni.

Presidenti (kauheimmassa kiwussa langeten hänen eteensä maahan). Luodut ja luoja hylkääwät minut. — Etkö enää silmää luo wirwoitukseksi päällení?

Ferdinand (osoittaa kuollen hänelle kätensä).

Presidenti (nousee sukkelasti ylös). Hän antoi minulle anteeksi! (Toisille). Nyt olen teidän wankinne! (Hän lähtee pois, oikeuden-palwelijat seuraawat häntä, esi-rippu laskee alas.)

———

K. J. Ekilä

